Розділ 1

Крізь імлистий ліс струменіло море туману: м'якого, похмурого, мерехтливого. На вершинах хребтів серпанок ставав прозоріший — ранкове сонце, що вже починало припікати, розсіювало вологу, хоча в ущелинах, залитих прохолодною безмовною імлою, все ще панували досвітні сутінки.

Командор Корделія Нейсміт, озирнувшись на ботаніка своєї групи і приладнавши зручніше ремені рюкзака з біозразками, продовжила підняття на гору. Ледве переводячи подих, вона змахнула довге пасмо вологого мідного волосся, яке впало на очі, нетерпляче підіткнувши його під шпильку на потилиці. Так, наступного разу треба би вибрати для досліджень нижче розташований район. Сила ваги на цій планеті була ледь менша, ніж на їхній рідній Колонії Бета, але навіть це не могло компенсувати знемогу, викликану розрідженістю гірського повітря.

Рослинність ставала все густіша — вони вже досягли лісистої ділянки. Спустившись в русло пересохлого струмка, який протікав по дну ущелини, вони довго пробиралися крізь природний тунель сплетених над струмком гілок, поки нарешті вибралися на відкрите місце.

Ранковий вітерець розвіяв останні обривки туману з золотавих нагір'їв. Вони сягали самого обрію, прискалок за прискалком піднімаючись вгору і завершуючись величною сірою громадою центрального піку, увінчаного блискучою крижаною шапкою. Сонце цього світу, яке променіло з яскраво-бірюзових небес, неймовірно щедро розфарбувало золоті трави, крихітні квіти і кущики сріблястої рослини, розсипані повсюди, немов тонке мереживо. Обидва дослідники завмерли в замилуванні, не в змозі відірвати очей від краси тієї картини, яка відкрилася їм.

Ботанік, мічман Дюбауер, обернувся до Корделії з посмішкою захоплення, поділяючись своїм замилуванням, і відразу ж опустився на коліна, щоб розглянути ближче кущик сріблистої трави.

Корделія підійшла до найближчого обриву, щоб глянути на панораму, яка розкинулася внизу. На положистих схилах передгір'їв ліс ставав ще густіший. На п'ятсот метрів нижче стелилися пасма хмар — немов біле море, що простягається до самого обрію. Лише далеко на заході крізь цю непроникну завісу пробивалася ще одна вершина — менша сестра їх гори-велетня.

Корделія, що замріялася було про те, як гарно було б виявитися внизу, на рівнинах, і вперше побачити падаючу з неба воду, раптово отямилася від мрій.

— Що за чортовиння міг запалити Роузмонт, щоб викликати такий сморід? — промурмотіла вона.

Маслянисто-чорний стовп диму здіймався з-за наступного прискалку гори і, йдучи вгору, поступово танув, розвіяний легким вітерцем. Він виразно піднімався з району їхнього базового табору. Корделія уважно вдивилася в нього. Раптово тишу пространомило гудіння, яке долинуло здалеку і невдовзі перейшло у виття. Їх планетарний катер злетів над прискалком і з гуркотінням пронісся в них над головами, залишаючи за собою блискаючий шлейф іонізованих газів.

— От це злет! — вигукнув Дюбауер, проводжаючи поглядом катер.

Корделія натиснула кнопку на ручному коммунікаторі ближнього зв'язку, і заговорила в мікрофон:

— Нейсміт викликає Базу Один. Приймання, приймання.

Єдиною відповіддю їй було тихе шипіння порожнього ефіру. Вона повторила виклик, раз, вдруге — з таким же результатом. Мічман Дюбауер стурбовано зазирав їй через плече.

— Спробуй-но свій, — запропонувала вона.

Але і йому пощастило не більше.

— Збирай свої речі, ми повертаємося в табір, — розпорядилася вона. — Та якомога жвавіше.

Вони швидко видерлися на наступний прискалок і, з працею переводячи дух, знову пірнули в хащу. Серед тонких розкидистих дерев на цій висоті було чимало таких, що впали і переплуталися. На шляху вгору їхнє сплетіння здавалося природним твором мистецтва; при спуску воно ставало грізною смугою перешкод. У голові Корделії одночасно прокручувалося не менше десятка версій того, що відбулося — одна від іншої неймовірніша і жахливіша.

"Все це лише гра уяви, не більше, — переконувала себе вона, намагаючись стримати паніку. — Такий самий страх перед невідомістю спонукував древніх картографів зображувати дивовижних чудовиськ на картах ще не досліджених морів".

Вони перебороли останню смугу лісової хащі і вибралися на пагорбок, з якого відкривався вигляд на широку галявину, де був розташований їх базовий табір. Корделія вражено ойкнула. Дійсність перевершила найгірші побоювання.

Дим піднімався від п'яти обвуглілих чорних горбків, на місці яких зовсім недавно було акуратне кільце наметів. На іншому боці ущелини, навпроти табору — там, де стояв їх катер — виднілась тліюча пляма випаленої трави. Всюди було розкидане поламане устаткування. Їх

стерильний санвузол вигорів вщент; так, дійсно, навіть від вбиральні залишилися одні тільки головешки.

— Господи, — видихнув мічман Дюбауер і мимоволі рушив уперед, немов сновида. Корделія схопила його за комір.

— Лежи тут, прикриєш мене, — скомандувала вона і попрямувала до безмовних руїн, обережно поглядаючи по боках.

Трава навколо табору була витоптана й обпалена.

Приголомшений розум Корделії намагався усвідомити причини цього погрому. Хто міг це зробити? Не помічені раніше аборигени? Ні, для того, щоб розплавити тканину їх наметів, потрібен щонайменше плазмотрон. Довго розшукувані, але так дотепер і не знайдені розумні форми життя? Раптова епідемія? Вірус, який не помітили біоаналізатори, що цілий місяць вивчали місцеву екосистему? Чи може бути, що була зроблена спроба стерилізації ділянки?

Агресія з боку уряду якої-небудь іншої планети? Навряд чи нападаючі могли проникнути в систему через той же просторово-часовий тунель, який відкрили вони самі. Але, в той же час, їхньою експедицією обстежено лише біля десяти відсотків простору в радіусі світлового місяця від цієї системи.

Розумні інопланетяни?

Вона до болі чітко усвідомлювала, що хід її міркувань пішов по другому колу — розум запекло метушився в колесі, як одне з ручних звіряток їхнього зоолога. Корделія без особливого ентузіазму поперегрібала сміття, намагаючись відшукати хоч який-небудь ключ до розгадки. Підказка знайшлась у високій траві на півдорозі до ущелини.

Довготелесе тіло в мішкуватій польовій формі Бетанського Астроекспедиційного Корпусу розтяглося на землі в повний зріст, руки і ноги були розкинуті, немов постріл наздогнав чоловіка на бігу, коли він намагався сховатися в лісі. Її подих перехопило від болю дізнавання. Вона обережно перевернула його.

Сумлінний трудяга, славний лейтенант Роузмонт. Його очі оскляніли і застигли, але при цьому зберегли якийсь тривожний вираз, немов відображаючи останні відблиски душі. Провівши по обличчю долонею, Корделія закрила мерцеві очі.

Вона оглянула його, намагаючись визначити причину смерті. Відсутність крові, або забитих місць, або переломів... її довгі тонкі пальці обмацали його череп. Шкіра під світлим волоссям була вкрита пухирями — безперечна ознака дії нейробластера. Отже, не інопланетяни. Вона поклала його голову собі на коліна, безпомічно, немов сліпа, гладячи знайомі риси. Ні, зараз не час для оплакування мертвих.

Прокравшись рачки до випаленого кільця, вона заходилася вишукувати серед оплавлених уламків комунікаційне устаткування. Схоже, нападаючі встигли подбати про це — свідченням тому служили шматки покрученого металу і пластику. Багато цінного устаткування не було зовсім.

У траві почувся шерех. Вона вихопила паралізатор і завмерла. З-за золотавої трави з'явилась схвильована фізіономія мічмана Дюбауера.

— Це я, не стріляйте, — вигукнув він здавленим голосом, який повинен був, певно, зображувати шепіт.

— Я майже вистрілила. Чому ти не залишився на місці? — прошипіла вона у відповідь. — Добре, оскільки прийшов, допоможи мені відшукати коммунікатор — нам потрібен терміновий зв'язок з кораблем. І не висувайся з трави, вони можуть повернутися в будь-який момент.

— Хто? Хто це зробив?

— Варіантів декілька, вибирай на смак: новобразильці, барраярці, цетагандійці — хто завгодно з цієї компанії. Рег Роузмонт мертвий. Нейробластер.

Корделія підповзла до попелища одного з наметів і ретельно роздивилася його обвуглені останки.

— Передай-но мені он той ціпок, — прошепотіла вона Дюбауеру.

Вона на пробу тикнула тичиною найбільш багатообіцяючий горбок. Намети перестали димітися, але від них все ще піднімалися хвилі жару, обпалюючи обличчя, подібно сонячним променям їхнього рідного світу. Прогоріла тканина розліталася невагомими пластівцями, немов паперовий попіл. Зачепивши тичиною напіврозплавлену шафку, Корделія виволокла її на відкрите місце. Нижня шухляда не розплавилася, однак виявилася дуже понівеченою: обгорнувши руку краєм сорочки, Корделія спробувала відкрити її, але безуспішно — шухляду заклинило.

Наступні кілька хвилин пішли на пошуки предметів, які деякою мірою могли б замінити молоток і долото; в результаті були виявлені плоский осколок металу і важка штуковина, у якій Корделія з жалем впізнала надзвичайно крихкий і дуже дорогий метеорологічний самописець. За допомогою цих печерних знарядь і грубої сили, прикладеної Дюбауером, їм вдалося виламати висувну шухляду; тріск, що пролунав при цьому, був схожий на пістолетний постріл, і змусив їх обох підскочити.

— Є! — вигукнув Дюбауер.

— Давай-но спочатку віднесемо його до ущелини, а там вже і випробуємо, — сказала Корделія. — У мене дотепер мурашки по спині. Зверху нас отут кожен побачить.

Все ще пригинаючись, вони кинулися до укриття, минаючи по дорозі тіло Роузмонта. Дюбауер озирнувся на нього з гнівом і сум'яттям:

— Незалежно від того хто це зробив, але він за це відповість.

Корделія лише похитала головою.

Сховавшись в заростях папороті, вони піддали випробуванню передавач. Машина видала серію радіошумів і жалібних стогонів, потім стихла, однак коли по ній гарненько постукали і як слід струснули, нарешті прокашляла аудіо сигнал до готовності. Корделія відшукала потрібну частоту і спробувала наосліп встановити зв'язок.

— Командор Нейсміт викликає експедиційний корабель "Рене Магрітт". Дайте відповідь, будь ласка.

Після декількох митей болісного чекання пролунала тиха, заглушена перешкодами відповідь:

— Лейтенант Ст'юбен на зв'язку. З вами все добре, капітан?

Корделія з полегшенням видихнула.

— Поки що так. Як ви? Що відбулося?

Почувся голос доктора Уллері, старшого після Роузмонта офіцера в експедиції:

— Барраярський військовий патруль оточив табір і велів нам здатися. Вони заявили, що це місце належить їм за правом першовідкривачів. Потім якийсь войовничий псих з їх боку пальнув із плазмотрона — і отут почалося. Поки Рег відволікав їх своїм паралізатором, інші рвонули до катера. Тут барраярський корабель класу "генерал", і поки ми граємо з ним у хованки, якщо ви розумієте, про що я...

— Не забувайте, ми спілкуємось через відкритий канал, — різко нагадала їй Корделія.

Забарившись, доктор Уллері продовжила:

— Гаразд. Вони дотепер вимагають, щоб ми здалися. Може ви знаєте: вони взяли в полон Рега?

— Дюбауер зі мною. Всі інші на місці?

— Всі, крім Рега.

— Рег мертвий.

Шум перешкод заглушив прокльони Ст'юбена.

— Ст'ю, тепер ти командуєш кораблем, — перервала його Корделія. — Слухай уважно. Цим божевільним мілітаристам не можна, я повторюю, не можна довіряти. В будь-якому випадку не здавайтеся. Я бачила секретні звіти про крейсери класу "генерал". Ви поступаєтеся їм в озброєнні, захисті і кількості особового складу, але принаймні вдвічі перевершуєте їх по швидкості. Так що виходь з зони їхньої досяжності і не давай їм наблизитися знову. Відступай, якщо знадобиться, хоч безпосередньо до Колонії Бета, але не ризикуй моїми людьми. Второпав?

— Ми не можемо кинути вас, капітан!

— Ти не зможеш надіслати за нами катер — барраярці відразу виявлять його і сядуть тобі на хвіст. А якщо ми виявимося в полоні, набагато більше шансів визволити нас по дипломатичних каналах, ніж затіваючи яку-небудь навіжену спробу порятунку. Але для того, щоб поскаржитися кому слід, вам потрібно спочатку добратися до дому, я зрозуміло кажу? Відповідай, як зрозумів мене! — зажадала вона.

— Вас зрозумів, — відповів він неохоче. — Але, капітан — як довго ви розраховуєте ховатися від цих психованих виродків? Вони ж рано чи пізно спіймають вас — виявлять сканерами.

— Скільки вдасться. Головне, ви самі там якомога жвавіше вшивайтесь! — Корделія іноді міркувала про те, як екіпаж зможе обійтися без неї, але будь-коли не думала, що вони втратять і Роузмонта. Потрібно будь-що-будь втримати Ст'юбена від геройства, подумала вона. Барраярці не дилетанти, з ними жарти погані. — Від тебе зараз залежать життя п'ятдесяти шести чоловік. Можеш порахувати. П'ятдесят шість — більше, ніж два. Не забувай про це, добре? Нейсміт зв'язок закінчила.

— Корделія... Успіху вам. Ст'юбен зв'язок закінчив.

Корделія випрямилася й уп'ялася на маленький коммунікатор.

— Уф-ф. Ну й справи.

— Це слабо сказано, — хмикнув Дюбауер.

— Сказано точно. Не знаю, чи помітив ти...

Раптово вона вловила краєм ока рух якоїсь плямистої тіні. Вона підхопилася на ноги, потягнувшись за паралізатором. Але високий,

гостролиций барраярський солдат у зелено-сірому плямистому камуфляжі рухався швидше. Однак найблискавичнішою виявилася реакція Дюбауера, який інстинктивно метнувся вперед і встиг відіпхнути Корделію вбік.

Відлетівши до краю ущелини і зронивши коммунікатор і паралізатор, Корделія зірвалася вниз. В цей момент розкотився тріск нейробластера. Земля, ліс, струмок і небо скажено замиготіли навколо неї, її голова тріснулася об щось з такою силою, що іскри з очей посипалися, а потім все поглинула пітьма.

* * *

Болотний мох холодив щоку Корделії. Вологий земляний запах лоскотав ніздрі. Вона зітхнула глибше, розправляючи легені — і отут гнильний сморід скрутив її шлунок. Як тільки Корделія спробувала піднятися зі смердючої болотної рідоти, голова вибухнула гострим спалахом болю.

Вона невиразно застогнала. Темні блискаючі вихори закрутилися перед очима, потім розсіялися. Вона спробувала сфокусувати зір на найближчому об'єкті, розташованому на відстані півметра від її голови. Важкі чорні черевики, заліплені брудом; вище починаються сірі камуфляжні штани; ноги розставлені в поставі "вільно". Вона придушила змучений схлип, знову поклала голову в мулистий бруд і обережно перевернулася на бік, щоб краще розглянути барраярського офіцера.

Її паралізатор! Вона дивилася просто в маленький прямокутний розтруб дула, стиснутого в широкій могутній руці. Її очі тривожно спробували знайти нейробластер. Пояс офіцера був обвішаний різноманітним спорядженням, але кобура нейробластера на його правому стегні була порожня, так само як і кобура плазмотрона — на лівому.

Він був лише трохи вищий від неї, але кремезний і міцний. Скуйовджене темне волосся було зачеплене сивиною, холодні уважні сірі очі... насправді, за строгими вимогами барраярської армії увесь його зовнішній вигляд був досить неохайний. Комбінезон майже так само зім'ятий і забруднений брудом, як і її власний, на правій вилиці — слід забитого місця. "Схоже, у нього сьогодні теж був поганий день", — непевно подумала вона. Потім іскристі чорні вири почали рости і знову поглинули її.

Коли в очах нарешті прояснішало, черевики вже зникли... Хоча ні, от він — зручно розташувався на поваленому дереві. Вона спробувала зосередитися на чомусь ще, крім свого бунтівного шлунка, і придушити позиви до блювоти, однак шлунок швидко переміг.

Ворожий капітан мимоволі поворухнувся, побачивши те, як її вивертає, однак залишився сидіти. Корделія доповзла до струмочка, який протікав у декількох метрах від неї по дну ущелини, і прополоскала рот і обличчя крижаною водою. Відчувши себе трохи краще, вона сіла і хрипко поцікавилась:

— Ну?

Офіцер схилив свою голову, зображуючи ввічливе вітання.

— Я капітан Ейрел Форкосиган, командуючий барраярським військовим крейсером "Генерал Форкрафт". Назвіться, будь ласка. — Його низький баритон звучав майже без акценту.

— Командор Корделія Нейсміт. Бетанська астроекспедиція. Ми дослідницька група, — наголосила вона звинувачуючим тоном. — Не військовий підрозділ.

— Я так і зрозумів, — сухо відповів він. — Що відбулося з вашою групою?

Корделія звузила очі:

— А хіба вас при цьому не було? Я в той момент знаходилася вище за схилом, асистувала нашому ботаніку. — І продовжила схвильовано, — Може ви бачили його — ботаніка, мічмана? Він зіштовхнув мене в ущелину, коли на нас напали.

Він глянув нагору, на край ущелини, з якої вона зірвалася — як давно це трапилося?

— Темноволосий хлопчик?

Серце обірвалося у важкому передчутті.

— Так.

— Ви більше будь-чого не можете для нього зробити.

— Це ж вбивство! У нього був тільки паралізатор! — Вона кинула на барраярця спопеляючий погляд. — Чому на моїх людей напали?

Він задумливо поплескав паралізатором об долоню.

— Вашу експедицію, — відповів він, ретельно підбираючи слова, — було необхідно інтернувати, бажано мирним шляхом, за порушення кордонів барраярського простору. Мав місце конфлікт. Мені в спину вистрілили з паралізатора. Коли я отямився, ваш табір вже був в такому вигляді, в якому ви його знайшли.

— Чудово. — гірка жовч підступила до горла. — Я рада, що Регу вдалося зачепити хоч одного з вас, перш ніж ви вбили його.

— Якщо ви маєте на увазі того навіженого, але винятково хороброго світловолосого хлопця, який залишився на галявині, то він не зміг би влучити й у будинок. Не знаю, навіщо ви, бетанці, натягуєте військову форму. Підготовка у вас, як у дітлахів на пікніку. Може, ваші ранги і значать щось ще, крім розміру одержуваної вами плати, але от що — мені незрозуміло.

— Він був геологом, а не найманим убивцею, — огризнулася Корделія. А що стосується моїх "дітлахів", то ваші солдати навіть не зуміли спіймати їх.

Він насупив брови. Корделія відразу прикусила язик.

"Відмінно", — подумала вона. — "Він ще навіть не почав викручувати мені руки, а я вже вибовкала все, що мені відомо".

— Та невже, — задумливо відгукнувся Форкосиган. Він вказав дулом паралізатора на лежачий у струмку розбитий коммунікатор, який все ще злегка димівся. — І який же наказ ви віддали своєму екіпажу, коли вони повідомили вам, що зуміли вислизнути?

— Я наказала їм виявити ініціативу, — промурмотіла вона нерозбірливо, намагаючись відновити подих.

— Найпридатніший наказ для бетанців, — фиркнув він. — Принаймні ви можете бути впевнені, що вони його виконають.

"О, ні. Тепер моя черга."

— Добре, я-ж то знаю, чому залишилася тут, а от вас чому тут кинули? Хіба командуючий офіцер, нехай навіть і барраярський, не занадто важлива фігура, щоб просто забути його на полі бою? — вона раптом випрямилася. — Якщо Рег не міг влучити й у будинок, то хто ж підстрелив вас?

"Схоже, він образився", — подумала вона, коли паралізатор, яким він неуважно жестикулював, знову націлився на неї. Але він лише зронив:

— Це вас не стосується. У вас є ще один коммунікатор?

От це так! Невже цей суворий барраярський командир зіштовхнувся з чимось на зразок заколоту? От і гарно — сум'яття ворогам!

— Ні. Ваші солдати все знищили.

— Не важливо, — пробурмотів Форкосиган. — Я знаю, де дістати інший. Ви можете йти?

— Я не впевнена. — Корделія змусила себе піднятися на ноги і відразу притисла долоню до голови, намагаючись вгамувати стріляючий біль.

— Це всього лише струс мозку, — прокоментував Форкосиган без усякого співчуття. — Прогулянка піде вам на користь.

— Далеко йти? — видихнула вона.

— Біля двохсот кілометрів.

Вона знову звалилася на коліна. — Бажаю приємно прогулятися.

— Поодинці я б витратив на це два дні. Напевно, вам знадобиться трохи більше, адже ви геолог чи хтось там ще.

— Астрокартограф.

— Встаньте, будь ласка. — Його поблажливість дійшла аж до того, щоб підтримати її за лікоть. Здавалося, йому чомусь дуже не хочеться

до неї торкатися. Вона змерзла до кісток, і відчула тепло його руки навіть крізь щільну тканину рукава. Форкосиган почав рішуче підштовхувати Корделію нагору по схилу.

— Ви що, серйозно? — здивувалася вона. — Що ви збираєтеся робити з полоненою під час марш-кидка? А що якщо я грюкну вас каменем, поки ви будете спати?

— Я ризикну.

Вони добулися до краю ущелини. Важко дихаючи, Корделія притулилася до тоненького деревця. Форкосиган навіть не засапався, із заздрістю відзначила вона.

— Я будь-куди не піду, поки не поховаю своїх офіцерів.

— Це даремна витрата часу і сил, — відповів він роздратовано.

— Я не залишу їх стерв'ятникам, немов полеглу худобу. Ваші барраярські громили, може, вміють майстерніше вбивати, але будь-хто з них не міг би прийняти більш гідної солдатської смерті.

Якийсь час він мовчки дивився на неї — обличчя його при цьому залишалося зовсім непроникним — і нарешті знизав плечима:

— Гаразд.

Корделія пройшлася вздовж краю ущелини.

— Я думала, це тут, — спантеличено сказала вона. — Ви перетягували його на інше місце?

— Ні. Але він не міг далеко відповзти, у його-то стані.

— Ви сказали, що він загинув!

— Так і є. Хоча його тіло все ще функціонувало. Певно, нейробластер не зачепив мозочок.

Корделія пішла за прим'ятою травою, яка вела за невеликий виступ, Форкосиган мовчки пішов за нею.

— Дюбауер! — Вона підбігла до фігури в бежевому комбінезоні, яка згорнулася калачиком у заростях папороті. Коли вона впала поруч з ним на коліна, він перевернувся, витягнувся і почав трястися в конвульсіях; його губи розтяглися в дивній усмішці. "Змерзнув?" — ошелешено подумала вона, але відразу зрозуміла, в чому справа. Вона витягла з кишені хустку, згорнула її в джгут і квапливо пропхнула між зубів Дюбауера. Його губи були прокушені під час попередніх приступів. Через три хвилини судороги припинилися, мічман зітхнув і обм'як.

Вона гірко зітхнула і заклопотано оглянула пораненого. Він відкрив очі, і вони начебто сфокусувалися на її обличчі. Він вчепився в її руку і видав позбавлене змісту скімлення. Вона спробувала втихомирити його, ніжно погладивши по голові й утерши з губ криваву слину; він притих.

Вона обернулася до Форкосигана, сльози люті і болю застеляли їй очі.

— Він живий! Ви збрехали! Він тільки поранений. Йому потрібна медична допомога.

— Не намагайтеся обдурити себе, командор Нейсміт. Нейробластерні поранення не виліковуються.

— Ну то що? Без обстеження не можна сказати з упевненістю, наскільки сильні ушкодження завдала йому ваша мерзенна зброя. Він

все ще бачить, чує, почуває — ви не можете понизити його до звання трупа заради вашої власної зручності!

Його обличчя заледеніло.

— Якщо хочете, — сказав він обережно, — я міг би припинити його страждання. Мій бойовий ніж відмінно заточений. Якщо діяти швидко, ним можна практично безболісно перерізати горло. Або, якщо ви вважаєте, що як його командир ви повинні зробити це самі, то я можу позичити вам свій ніж.

— Ви вчинили б так само з ким-небудь з ваших людей?

— Звичайно. І вони зробили б те ж саме для мене. Будь-яка людина не захоче продовжувати подібне існування.

Вона встала і дуже уважно подивилася на нього. — Напевно, бути барраярцем — це все одно що жити серед канібалів.

Між ними надовго запанувало мовчання. Нарешті тишу порушив стогін Дюбауера. Форкосиган ворухнувся і запитав:

— Ну то що ви пропонуєте з ним робити?

Вона втомлено помасажувала скроні, намагаючись придумати аргумент, здатний дошкулити настільки байдужій публіці. Її нудило, язик немов онімів, ноги тремтіли і підгиналися від утоми — мало цукру в крові, та ще й реакція на біль.

— А куди саме ви плануєте дійти? — нарешті запитала вона.

— На цій планеті розташований наш таємний склад — я зможу відшукати його. Там є комунікаційне устаткування, зброя, їжа... коли

склад виявиться в моєму розпорядженні, то я зможу... е-е... розв'язати деякі проблеми з командуванням.

— Там є медикаменти?

— Так, — неохоче зізнався він.

— Добре. — Навряд чи з цієї витівки що-небудь вийде, але потрібно спробувати. — Я буду співпрацювати з вами — як ваш бранець, я дам слово честі допомагати вам у всьому, що не ставить під погрозу мій корабель, — якщо ви дозволите взяти із собою мічмана Дюбауера.

— Це виключено. Він навіть йти не може.

— Я думаю, може, якщо йому допомагати.

Він дивився на неї зі здивуванням і прикрістю.

— А що якщо я відмовлюся?

— Тоді вам доведеться або кинути, або вбити нас обох, — вона вперто підняла підборіддя, намагаючись не коситися на висячий на його поясі ніж, і стала чекати.

— Я не вбиваю полонених.

Корделія полегшено зітхнула, почувши множину. Схоже, у його загадковому барраярському мозку відбулася якась переоцінка — Дюбауеру було повернуто людське звання. Вона опустилася на коліна і спробувала підняти Дюбауера на ноги, запекло сподіваючись, що цьому Форкосигану не спаде на думку паралізувати її і добити безпомічного ботаніка, поклавши в такий спосіб кінець сперечанням.

— Гаразд, — нарешті здався він, кинувши на неї дивний пронизливий погляд. — Беріть його з собою. Але нам доведеться йти швидко.

Їй вдалося підняти мічмана на ноги. Він важко спирався на її плече, раз у раз спотикався, але все-таки міг йти. Схоже, він міг чути, але не розумів значення мови.

— Бачите, — запекло захищала вона його, — він може йти. Йому просто потрібно трохи допомагати.

Вони досягли краю галявини, коли останні промені вечірнього сонця вже розкреслили її довгими чорними тінями, зробивши схожою на тигрову шкіру.

Форкосиган забарився.

— Якби я був один, — сказав він, — я б міг дійти до складу з тими лише припасами, що є в мене на поясі. Але оскільки нас троє, то нам доведеться шукати ще чого-небудь їстівного у вашому таборі. Поки я буду шукати, ви зможете поховати свого другого офіцера.

Корделія кивнула.

— Заодно пошукайте що-небудь, чим можна було б копати. Мені треба спочатку подбати про Дюбауера.

Він втомлено махнув рукою на знак згоди і попрямував до випаленої ділянки. Серед обвуглених останків одного з наметів Корделія зуміла відкопати пару спальних мішків, однак одягу, ліків, мила чи казанка там не виявилося.

Впокорившись з неминучістю, Корделія підвела Дюбауера до струмка, роздягнула його, вмила, промила садна і, як змогла, випрала його штани в холодній воді. Потім вона обтерла мічмана спальним

мішком, знову натягнула на нього футболку і куртку, і обернула другий спальний мішок навколо його талії на зразок саронга. Він тремтів і стогнав, але не пручався її імпровізованому доглядові. Тим часом Форкосиган відшукав два пакети з якоюсь їжею: етикетки згоріли, але в іншому обгортка не постраждала. Корделія розірвала сріблясту плівку, додала до вмісту пакету води зі струмка, спробувала. Виявилося — вівсянка на соєвому молоці.

— Пощастило, — відзначила вона. — Найпридатніша їжа для хворого. А що в другому?

Форкосиган здійснював власний експеримент. Він додав води в інший пакет, розмішав і понюхав отриманий результат.

— Щось не зрозумію, — відповів він, передаючи їй пакет. — Пахне якось дивно. Може, зіпсувалося?

Це виявилася біла паста з гострим ароматом.

— Ні, все гаразд, — запевнила його Корделія. — Це штучне салатне заправлення на основі сиру рокфор.

Влаштувавшись зручніше, вона роздивилася все наявне в їхньому розпорядженні меню.

— Ну, принаймні, це досить калорійно, — підбадьорила вона себе. — Нам необхідні калорії. Може на цьому вашому поясі випадково знайдеться ложка?

Форкосиган відчепив від ременя якийсь маленький предмет і мовчки вручив його Корделії. Ця штука виявилася зібраним в одній рукояті столовим набором, який включає в себе і ложку.

— Спасибі, — сказала Корделія, по-дурному зрадівши тому, що її боязке побажання немов по чарівництву здійснилося.

Форкосиган знизав плечима і знову пішов на попелище, сховавшись в сутінках, що згущаються. Вона заходилася годувати Дюбауера: він виявився жахливо голодним, однак не міг їсти самостійно.

Форкосиган повернувся до струмка.

— От що я знайшов, — він вручив їй маленьку геологічну лопатку для збору зразків ґрунту, приблизно в метр довжиною. — Не занадто зручний інструмент для цих цілей, але чогось кращого я не знайшов.

— Це лопатка Рега, — відгукнулася Корделія. — Зійде.

Вона відвела Дюбауера до наміченого нею місця і посадила його на землю. Напевно, лісову папороть можна використовувати як підстилку — вона вирішила, що пізніше нарве оберемок чи два. Позначивши межі могили неподалік від лежачого в траві тіла Роузмонта, Корделія взялася здирати маленькою лопаткою дерен. Корені трави виявилися навдивовижу твердими і міцними, і вона швидко засапалася.

З темряви виник Форкосиган.

— Я знайшов кілька люмінофорів.

Надломивши одну з трубок величиною з олівець, він поклав її на землю поруч з передбачуваною могилою, і все навколо опромінилося моторошнуватим, але досить яскравим смарагдовим світлом. Стоячи поруч, барраярець критично спостерігав за роботою Корделії.

Вона встромила лопатку в землю, обурена тим, що він на неї вирячується. "Пішов геть, ти, — думкою огризнулася вона, — дай мені в спокої поховати друга". Раптово з'явилась інша думка, яка змусила її

занервувати: "Я працюю занадто повільно — а раптом він не дасть мені закінчити?" Вона заходилася копати завзятіше.

— Такими темпами ви і за тиждень не впораєтеся.

"Цікаво, — подумала вона з роздратуванням, — якщо я буду рухатися досить швидко, чи встигну я тріснути його лопатою по голові? Ну, хоча би раз..."

— Йдіть до свого ботаніка. — Він протягнув їй руку, і до неї нарешті дійшло, що він пропонує їй допомогу.

— Ох... — вона віддала йому лопатку. Витягши ніж і підрізавши корені трави там, де вона позначила краї прямокутника, Форкосиган взявся копати — набагато ефективніше, ніж вона.

— Яких стерв'ятників ви тут знайшли? — запитав він, відкидаючи землю убік. — Наскільки глибоко доведеться копати?

— Я не знаю напевно, — відповіла вона. — Ми висадилися всього три дні тому. Але екосистема тут досить складна, так що всі ймовірні екологічні ніші повинні бути заповнені.

— Хм.

— Лейтенант Ст'юбен, мій головний зоолог, кілька разів натикався на трупи цих травоїдних шестиногів — вони були непогано обгризені. Він встиг помітити поруч з останками якусь тварину, яку він назвав пухнастим крабом.

— І якого вони були розміру? — зацікавився Форкосиган.

— Він не сказав. Я бачила зображення земних крабів, вони не занадто великі — приблизно з вашу долоню.

— Тоді метра в глибину буде досить. — Він продовжував копати, різко втикаючи в землю невідповідну за розміром лопатку. Холодне світло освітлювало його обличчя знизу, відкидаючи нагору вигадливі тіні від важкого підборіддя, прямого широкого носа і густих брів. Корделія помітила старий вигнутий шрам на лівому боці його підборіддя. Зараз барраярець нагадував короля гномів з якої-небудь стародавньої скандинавської саги, який викопує бездонну яму.

— Десь поруч з наметами залишилася довга тичина. Я могла б закріпити цей вогник вище, щоб він освітлював яму, — запропонувала вона.

— Було б непогано.

Залишивши коло холодного світла, воно попрямувала до наметів і відшукала тичину саме там, де вона залишила її цим ранком. Повернувши до могили, вона прив'язала люмінофор до ціпка стеблинками твердої трави і застромила тичину в землю. Коло світла стало помітно ширшим. Згадавши про свій намір набрати для Дюбауера папороті, Корделія попрямувала до лісу, але раптом зупинилася.

— Ви чули? — запитала вона Форкосигана.

— Що?

Яма була йому вже по коліно, і навіть він до цього часу вже злегка засапався. Переставши копати, він завмер, сторожко вслухуючись у тишу ночі.

— Якийсь... звук, що нагадує тупотіння, з боку лісу.

Він почекав ще хвилину, потім похитав головою і продовжив роботу.

— Скільки в нас люмінофорів?

— Шість.

Так мало. Їй не хотілося розтрачувати їх, запалюючи два одночасно. Вона вже збиралася запитати в нього, чи не заперечує він побути якийсь час у темряві, коли шум почувся знову, більш чітко.

— Там щось є.

— Це ми знаємо, — буркнув Форкосиган. — Питання в тому...

У коло світла одночасно ввірвалися три істоти. Корделія встигла розглянути моторні приосадкуваті тіла, занадто велику кількість чорних волохатих ніг, чотири чорних очей-бусинок на безшиїй голові і гострі як бритва жовті дзьоби, які клацали і сичали. Ці тварини були розміром зі свиню.

Форкосиган зреагував блискавично, вдаривши найближчу тварину точно по морді лезом лопати. Друга звірюка кинулася до тіла Роузмонта, вчепилася в руку небіжчика і спробувала відволокти його в темряву. Корделія схопила свою тичину і що було сили вдарила тварюку між очей. Дзьоб зі скреготом перекусив кінець алюмінієвої тичини, однак тварина, засичавши, відступила.

До цього моменту Форкосиган вже встиг вихопити свій бойовий ніж і енергійно відганяв третього звіра, кричачи і копаючи його своїми важкими черевиками. Гострі пазурі розсікли йому ногу, бризнула кров, але йому вдалося так саднути ножем цю тварину, що вона з вереском і шипінням помчала назад у ліс, а слідом за нею й решта зграї.

Скориставшись перепочинком, Форкосиган нарешті витяг паралізатор, який застряг, судячи з його приглушених прокльонів, у занадто глибокій кобурі нейробластера, і сторожко вдивлявся в темряву.

— Пухнасті краби, а? — проговорила задихаючись Корделія. — Ох, Ст'юбен, шию тобі скручу!

Її голос зірвався на вереск, і вона стисла зуби, вирішивши, що краще поки помовчати.

Форкосиган обтер забруднене чорною кров'ю лезо об траву і повернув ніж у піхви.

— Думаю, могилу тут потрібно копати глибиною метрів зо два, — сказав він серйозно. — Може, навіть більше.

Корделія зітхнула, погоджуючись, і повернула тичку, яка вкоротилася, на колишнє місце.

— Як ваша нога?

— Я сам подбаю про це. Ви краще йдіть провідайте свого мічмана.

Дюбауер, що раніше задрімав, був розбуджений шумом і знову поривався відповзти подалі. Корделія спробувала заспокоїти його, потім у нього почався черговий припадок, після якого, до її глибокого полегшення, він нарешті заснув.

Тим часом Форкосиган вже встиг перев'язати свою рану — серед його спорядження знайшлася і маленька аптечка — і знову заходився копати, хіба що вже трохи повільніше. Коли глибина ями досягла його плеча, він доручив Корделії вигрібати з неї ґрунт, використовуючи як

цебро шухляду для збору біозразків. Біля напівночі він сповістив з темної ями:

— От і все.

Вибравшись з могили, він оглянув результати своєї праці.

— Те ж саме можна було би зробити за допомогою плазмотрона за п'ять секунд, — вимовив він, важко дихаючи. Він увесь забруднився і дуже змок, незважаючи на нічну прохолоду. Над ущелиною, по дну якої протікав потік, піднімалися струмочки туману.

Удвох вони підтягли тіло Роузмонта до краю могили. Форкосиган забарився.

— Може візьмете його одяг для вашого мічмана?

Це була надзвичайно практична пропозиція. Корделію обурювала ідея ховати Роузмонта голим, але в той же час вона дорікала собі за те, що не подумала про це раніше, коли Дюбауеру було так холодно. Вона стягнула одяг з покляклого трупа, маючи при цьому моторошне відчуття, начебто роздягає гігантську ляльку. Потім вони звалили тіло в яму — воно впало на дно з глухим стукотом.

— Зачекайте.

Корделія витягла з кишені комбінезона Роузмонта хустку і зістрибнула в яму. Вона накрила хусткою обличчя покійного. Це був незначний, абсурдний жест, але від цього їй чомусь полегшало на душі.

— Тепер все.

Вони закидали могилу землею, набагато швидше, ніж копали, і як слід утрамбували ґрунт ногами.

— Ви бажаєте здійснити який-небудь обряд? — запитав Форкосиган.

Корделія похитала головою — їй не хотілося декламувати невиразний, формальний текст заупокійної служби. Але все-таки вона схилила коліна перед могилою і, як змогла, помолилась за померлого — не вголос, не занадто впевнено, але зате набагато серйозніше. Молитва злетіла вгору і станула в порожнечі, беззвучна як перинка.

Форкосиган терпляче чекав, поки вона підніметься на ноги.

— Зараз уже пізно, — сказав він, — і ми тільки що бачили три переконливі причини, згідно яких не слід розгулювати тут у темряві. Мабуть, нам краще відпочити тут до світанку. Я почергую першим. Ви все ще плануєте грюкнути мене каменем?

— У даний момент — ні, — відповіла вона щиро.

— Відмінно. Я розбуджу вас пізніше.

Відразу ставши до чергування, Форкосиган рушив на патрулювання галявини, прихопивши із собою люмінофор . Зеленуватий вогник тремтів у пітьмі, немов полонений світлячок. Корделія вляглася поруч з Дюбауером і спрямувала погляд в небо. Зірки слабко мерехтіли крізь туман, що згущається. Чи може одна з них бути її кораблем, або кораблем Форкосигана? Навряд чи — вони напевно вже занадто далеко.

Вона почувала себе спустошеною. Енергія, воля, бажання вислизали крізь пальці, немов сяюча рідина, яка одразу ж поглинається пісками нескінченності. Вона подивилася на Дюбауера, який лежить поруч, і змусила себе вирватися з вабливого виру розпачу. "Я все ще командир, — різко сказала вона собі. — У мене все ще є підлеглий, за якого я

відповідаю. Ти все ще служиш мені, мічман, хоча не можеш допомогти навіть собі самому..."

Їй здалося, що ця думка от-от наведе її на якесь велике відкриття, але осяяння вислизнуло від неї — і Корделія занурилася в сон.

Лоїс МакМастер Буджолд

Осколки честі

Розділ 2

У сірому вранішньому тумані вони розклали всі виявлені на попелищі вбогі пожитки в саморобні рюкзаки і почали спуск з гори. Корделія вела Дюбауера за руку, підтримуючи його, коли він спотикався. Вона не була упевнена, що він впізнає її, однак він волів чіплятися за неї і цурався Форкосигана.

Що нижче по схилу вони спускалися, то густішим ставав ліс і вищими дерева. Якийсь час Форкосиган ножем прорубував дорогу через підлісок, потім вони вирішили продовжити шлях по руслу струмка. Крізь завісу листя почали просочуватися промені сонячного світла, які освітили горбки смарагдового моху, блискучі води струмка і донні камінчики, які блищали подібно розсипам мідних монет.

Серед малюсіньких істот, які заміняють у цій екосистемі земних комах, була поширена радіальна симетрія. Якісь повітряні створіння, подібні до наповнених газом медуз, ширяли в райдужних клубках бризок над бурхливим потоком, немов зграйка мильних пухирів. Корделія замилувалася цим казковим видовищем; схоже, що і Форкосигана ця картина змусила зм'якшитися — перервавши вбивчий, на думку Корделії, марш-кидок, він оголосив привал.

Вони напилися зі струмка і сиділи, спостерігаючи, як крихітні кульки кидаються і роздуваються в бризках водоспаду. Закривши очі, Форкосиган притулився до дерева. "Але ж він також добряче втомився" — зрозуміла раптом Корделія. Скориставшись тим, що він не дивиться на неї, вона з цікавістю розглядала його. Він тримався з різкуватим, але повним гідності професіоналізмом військового. І все-таки якась неясна тривога не давала їй спокою — таке відчуття, що вона забула щось дуже важливе. Потрібне слово раптово зринуло з глибин пам'яті, немов поплавець з води.

— Я знаю, хто ви. Форкосиган, М'ясник Комарру.

Вона відразу пошкодувала про свої слова, оскільки він відкрив очі і дуже дивно подивився на неї. Його обличчя відбило цілу серію емоцій.

— Що ви знаєте про Комарру? — вимовив він таким тоном, немов хотів додати "ви, неуцька бетанка".

— Те ж, що і всі інші. Це була нікчемна скеляста планетка, завойована вами задля її просторово-часових тунелів. Правлячий сенат здався на ваших умовах, і відразу ж після капітуляції був винищений. Ви командували операцією, чи... — Хоча той комаррський Форкосиган був адміралом, хіба ні? — Це були ви? Ви ж сказали, що не вбиваєте полонених.

— Це був я.

— І за це вас знизили в званні? — здивувалася вона. Їй здавалося, що такі діяння для барраярців у звичаї.

— Не за це. За те, що було потім. — Йому, поза сумнівом, не хотілося про це говорити, але, на її подив, він все-таки продовжив: — Ці... наслідки саме й вдалося зам'яти, вони так і не стали надбанням громадськості. Я дав сенаторам слово — слово Форкосигана, що їм буде

збережено життя. Мій політофіцер порушив даний мною наказ, розстрілявши їх всіх без мого дозволу. Отож, за це я стратив його.

— Боже милостивий.

— Я скрутив йому шию власними руками — безпосередньо на капітанському містку флагманського корабля. Може розумієте, це стало моєю особистою справою, адже була порушена моя честь. Я не міг наказати розстріляти його — всі бояться міністерства політичного виховання.

Такий офіційний евфемізм для барраярської таємної поліції, згадала Корделія. Політофіцери — резиденти цього міністерства в армії.

— А ви не боїтеся?

— Швидше, це вони мене бояться. — Він кисло посміхнувся. — Вони подібні до вчорашніх трупоїдів — біжать, як тільки запахне смаженим. Але спину їм підставляти не слід.

— Дивно, чому вас не повісили за це.

— Здійнявся страшний галас, але лише за закритими дверима, — зізнався він, неуважно смикаючи нашивки на комірі. — Але Форкосиганів зовсім не просто змусити розчинитися в ночі... принаймні поки. Хоча я і нажив собі кількох могутніх ворогів.

— Охоче вірю. — Чуття підказувало Корделії, що ця історія, розказана без якихось прикрас або виправдань, дійсно правдива, хоча в неї і не було будь-яких розумних підстав вірити йому. — А ви, випадково, вчора не... е-е... підставили спину одному з ваших ворогів?

Він кинув на неї пронизливий погляд.

— Можливо, — повільно вимовив він. — Хоча дана теорія не позбавлена вад.

— Наприклад?

— Я все ще живий. Навряд чи вони, наважившись на таку ризиковану справу, не довели б її до кінця. Безумовно, вони спокусилися б можливістю звинуватити в моїй загибелі вас, бетанців.

— Ххy. А я ж бо думала, що це в мене важке завдання — впоратися зі зграєю бетанських інтелектуалів-примадонн, які вічно силкуються пересваритися. Боже, зберігай мене від політики.

Форкосиган легко посміхнувся. — Судячи з того, що мені доводилося чути про бетанців, вам теж доводиться несолодко. Не думаю, що хотів би помінятися з вами місцями. Я б просто сказився, якби екіпаж узявся опротестовувати кожен мій наказ.

— Вони опротестовують не <i> кожен наказ. — Вона посміхнулася: його слова викликали в пам'яті деякі безцінні спогади. — Згодом вчишся їх уламувати.

— Де, по-вашому, зараз ваш корабель?

Вся її безтурботність відразу звітрилася, поступившись місцем сторожкості.

— Я думаю, це залежить від того, де знаходиться ваш.

Форкосиган знизав плечима і встав, приладнавши зручніше за плічми рюкзак.

— Тоді, напевно, нам настав час перестати витрачати час на ці порожні домисли. — Він допоміг їй піднятися. Обличчя його знову застигло — він начепив звичну маску незворушного служаки.

На те, щоб спуститися зі схилу гори і досягти червонясто-бурих рівнин, вони втратили цілий день. При ближчому розгляді рівнини виявилися суцільно порізані скелястими виступами і бурхливими потоками каламутної води, які залишилися після недавніх дощів. Здалеку було видно череди шестиногів, які пасуться. Тварини поводилися досить сторожко, і Корделія дійшла до висновку, що хижаки напевно затаїлися десь неподалік.

Форкосиган мав намір продовжити перехід, однак у Дюбауера трапився черговий приступ конвульсій, який потім змінився на млявість і сонливість. Корделія рішуче наполягла на тому, що настав час влаштовуватися на ночівлю.

Вони поставили табір, простіше кажучи — сіли на землю безпосередньо там, де зупинилися: посередині галявини в лісовій хащі, на висоті близько трьохсот метрів над рівниною. Подорожани розділили вечерю з вівсянки і рокфору у втомленому мовчанні. Коли згасли останні фарби мальовничого заходу сонця, Форкосиган надломив черговий люмінофор і розмістив його на великому плоскому валуні. Корделія, розтягшись на траві, нишком спостерігала за барраярцем, що знову вступив на нічну вахту, поки сон нарешті зморив її, давши відпочинок ниючим ногам і голові.

Він розбудив її після опівночі. Відчуваючи як скриплять її задерев'янілі м'язи, вона піднялася і зайняла свій пост. Цього разу Форкосиган дав їй паралізатор.

— Поблизу будь-чого не видно, — прокоментував він, — але часом відтіля долинає якийсь моторошний шум. — Корделія вважала це цілком достатнім поясненням подібного жесту довіри.

Провідавши Дюбауера, вона влаштувалася на валуні і спрямувала погляд на темний схил гори. Десь там, нагорі, спочиває у своїй глибокій могилі Роузмонт. Він врятований від гострих дзьобів мерзенних трупоїдів, але все одно приречений на повільне розкладання. Потім її думки звернулися до Форкосигана, майже невидимого у своєму камуфляжі біля межі синьо-зеленого світла.

Загадка на загадці, от що він таке. Безперечно, він належить до барраярської військової аристократії старої школи, яка провадить безуспішну боротьбу за владу з класом бюрократів, що зароджується. І хоча "яструби" обох партій примудрилися створити недоладний, хибкий альянс, що керує державою і контролює збройні сили, ці угрупування ідеологічно були природними ворогами. Імператор мистецьки утримував тендітний баланс влади між ними, але після смерті хитрого старого Барраяр просто приречений на неясний період політичного канібалізму, а може, і відкритої громадянської війни — крім як у випадку, якщо спадкоємець старого володаря виявить більше волі, ніж від нього очікують. Вона пошкодувала, що їй так мало відомо про кревні зв'язки і пануючу верхівку Барраяру. Вона змогла згадати прізвище імператора — Форбарра — й то лишень тому, що це ім'я було пов'язане з назвою планети, а про все інше мала доволі невиразне уявлення.

Неуважно поклавши руку на маленький паралізатор, вона подражнила себе: хто тут бранець, а хто — загарбник? Але ні, поодинці їй не вберегти Дюбауера в цих диких краях. Вона повинна роздобути для нього продукти і медикаменти, а оскільки Форкосиган завбачливо не повідомив їй, де саме знаходиться його склад, барраярець просто необхідний їй як провідник. Крім того, вона дала йому слово. Цікаво, що Форкосиган прийняв її обіцянку як достатню гарантію — він сам явно звик спиратися на ці поняття.

Нарешті схід почав світлішати, повільно заливаючись рожевими, зеленими і золотими фарбами — трохи приглушенішими, ніж кольори вчорашнього феєричного заходу. Прокинувся Форкосиган і допоміг їй відвести Дюбауера до струмка вмитися. Вони знову поснідали вівсянкою

і сирним заправленням. Задля розмаїтості Форкосиган спробував змішати обидві потрави. Корделія не стала так ризикувати, спробувавши лише чергувати страви. З приводу меню не висловлювались.

Форкосиган повів їх далі на північний захід, через червонувату піщану рівнину. У посушливий сезон ці місця, певно, перетворювалися в пустелю, але зараз уся земля була яскраво розфарбована зеленою і жовтою свіжою порістю і всілякими польовими квітами. "Шкода, що Дюбауер їх не помічає", — зі смутком подумала Корделія.

Після трьох годин швидкого переходу вони досягли першої на цей день перешкоди — скелястого каньйону, по якому гнала свої мутні бежеві води бурхлива ріка. Вони підійшли до краю обриву, виглядаючи придатний брід.

— Он той валун внизу ворушиться, — раптово помітила Корделія.

Форкосиган зняв з пояса бінокль і подивився в зазначеному напрямку.

— Ви праві.

З півдюжини ясно-коричневих валунів на піщаній обмілині при ближчому розгляді виявилися приосадкуватими товстоногими шестиногами, які ніжаться на ранковому сонечку.

— Схоже, якісь земноводні. Цікаво, вони хижаки? — запитав Форкосиган.

— Як шкода, що ви так рано перервали нашу експедицію, — поскаржилася Корделія. — Я змогла б відповісти на всі ці питання. А он там ще кілька цих мильних міхурів — Боже, я і не думала, що вони можуть досягати таких розмірів, не втрачаючи здатності літати!

Зграя великих, близько фута в діаметрі, прозорих як кришталь куль, ширяла над рікою немов в'язка повітряних кульок, що загубилися. Кілька куль підплили до шестиногів і плавно опустилися на їхні спини, розпластавши на їхніх чубиках, наче чудернацькі капелюхи. Корделія позичила бінокль, щоб краще роздивитися, що відбувається.

— Може, вони схожі на птахів з Землі, які збирають паразитів на шкірах великих тварин? Ох. Ні, схоже, що ні.

Сичачи і незграбно брикаючи гладкими тілами, шестиноги піднялися з піску і сковзнули у воду. Міхури, які нагадували тепер келихи з бургундським, надулися і піднялися в повітря.

— Кульки-вампіри? — припустив Форкосиган.

— Ймовірно.

— Що за огидні створіння.

У нього був настільки обурений вид, що Корделія майже розсміялася.

— Чи вам засуджувати їх — ви ж сам хижак.

— Засуджувати, звичайно, не можу, але спілкування з ними спробую уникнути.

— От в цьому я з вами згодна.

Вони продовжували йти нагору за течією, минаючи віруючий каламутний водоспад.

Прокрокувавши ще близько півтора кілометра, вони досягли місця злиття двох приток і, відшукавши наймілкіше місце, рушили вбрід до протилежного берега. При переході через другий потік Дюбауер оступився і, скрикнувши, впав у воду.

Корделія конвульсивно вчепилася в мічмана і під тяжкістю його ваги теж звалилася у воду; їх відразу віднесло на глибоке місце . Її охопив жах: що якщо течія віднесе його? Там ці шестиноги... гострі скелі... водоспад! Не звертаючи уваги на те, що рот наповняється водою, вона вчепилася в нього обома руками. Все, це кінець...

Але тут вона відчула, як якась сила потягла її назад, переборюючи найпотужніший натиск течії. Форкосиган, схопивши її позаду за пояс, з витонченістю портового вантажника виволік їх обох назад на мілководдя.

Злегка збентежена таким безцеремонним поводженням, але переповнена подяки, Корделія насилу піднялася на ноги і випхала кашляючого Дюбауера на найближчу відмілину.

— Спасибі, — видихнула вона.

— Невже ви думали, що я дам вам потонути? — глумливо поцікавився Форкосиган, виливаючи воду з черевиків.

Корделія зніяковіло знизала плечима:

— Ну, принаймні без нас ви могли б йти швидше.

— Гм. — Він прочистив горло, але продовжувати не став. Вони присіли на найближчій скелі, підкріпилися все тією ж вівсянкою із сирним заправленням і, злегка обсушившись, знову рушили в дорогу. Вони пройшли вже багато кілометрів, хоча, здавалося, зовсім не віддалилися від велетенської гори, яка височіла праворуч. Дійшовши до

якогось одному йому відомого орієнтира, Форкосиган повернув на захід, залишивши гору за спиною, а сонце, яке хилилося до заходу, — попереду.

Вони перетнули ще один потік. Виборсавшись на інший бік яру, Корделія майже спіткнулася об червоношкірого шестинога, який нерухомо лежав у заглибленні і зовсім зливався з навколишнім середовищем. Це було витончене створіння розміром з невеликого собаку; воно відразу підхопилося і помчало по рівнині граціозним галопом.

— Це ж їжа! — раптово отямилася Корделія.

— Паралізатор, паралізатор! — заволав Форкосиган, і вона квапливо вручила йому зброю. Він впав на одне коліно, прицілився й вклав тваринку одним пострілом.

— О, чудовий постріл! — захоплено вигукнула Корделія.

Обернувшись, Форкосиган блиснув їй хлоп'ячою посмішкою і помчався за своєю здобиччю.

— Ох, — промурмотіла вона, приголомшена цією посмішкою. На мить його обличчя немов сонцем освітилося. "О, зроби так ще, — думкою заблагала вона, але відразу відігнала цю думку. — Обов'язок. Пам'ятай про обов'язок".

Вона пішла за ним до того місця, де звалилася тварина. Форкосиган вже витяг свій ніж і тепер міркував, з чого б почати. Горлянку своїй здобичі він перерізати не міг в зв'язку з відсутність будь-якої шиї.

— Мозок розташований безпосередньо за очима. Напевно, варто вдарити між першою парою лопаток, — запропонувала Корделія.

— Цього буде цілком достатньо, — погодився Форкосиган і зробив як вона інструктувала. Тварина здригнулася і випустила дух. — Зараз ще рано ставити табір, але тут є вода і дрова для багаття — сплавний ліс, принесений рікою. Але завтра нам доведеться пройти більше, — попередив він.

Корделія глянула на мисливський трофей, думаючи про печеню.

— Добре.

Форкосиган підняв тушу на плече і встав.

— Де ваш мічман?

Корделія озирнулася — Дюбауера поблизу не було.

— О, Боже, — ойкнула вона і помчалася назад — до того місця, де вони стояли в момент пострілу. Нема Дюбауера. Корделія підбігла до берега.

Дюбауер стояв біля води, зачаровано дивлячись нагору. А на його обличчя повільно опускався величезний прозорий міхур.

— Дюбауер, ні! — закричала Корделія і кинулася до нього, ледве чи не клубком скотившись з високого берега. Форкосиган на один стрибок випередив її, і вони помчалися до потоку. Міхур опустився на обличчя Дюбауера і почав сплющуватися. Мічман із криком підкинув руки.

Форкосиган встиг першим. Він голими руками вчепився в обм'яклу тварину й одним ривком віддер її від обличчя Дюбауера. В шкіру Дюбауера вже встигла вчепитися дюжина темних щупальцеподібних відростків, які розтягувалися і рвалися коли вампіра відтягали від його жертви. Жбурнувши чудовисько на пісок, Форкосиган почав топтати його черевиками, а врятований мічман звалився додолу і згорнувся

калачиком. Він притискав руки до обличчя, і Корделії ледве, на превелику силу, вдалося відтягнути їх. Дюбауер видавав дивні хрипкі звуки, його трясло. Черговий припадок, подумала вона — і тут з жахом зрозуміла, що хлопець плаче.

Корделія поклала його голову собі на коліна, намагаючись вгамувати його несамовите тремтіння. Місця, де щупальця проникли під шкіру, почорніли, шкіра навколо них почервоніла і почала небезпечно здуватися. Найнеприємніша пляма була в куточку ока. Корделія потягнула за один із застряглих у шкірі відростків і відчула, що він палить її пальці немов кислота. Імовірно, вся тварина цілком вкрита цією отрутою — он і Форкосиган схилився над водою, опустивши в неї руки. Корделія швидко витягла залишки щупалець і покликала до себе барраярця.

— У вашій аптечці знайдеться що-небудь придатне проти цих опіків?

— Тільки антибіотики.

Він видав їй тюбик, і вона нанесла трохи мазі на обличчя Дюбауера. Звичайно, це не було справжнім протиопіковим засобом, але доведеться обходитися тим, що є. Форкосиган якийсь час дивився на Дюбауера, потім неохоче дістав невелику білу пігулку.

— Це сильне знеболююче. У мене таких всього чотири штуки. З ним він повинен протриматися до вечора.

Корделія поклала пігулку Дюбауеру під язик. Певно, вона була гірка, оскільки мічман спробував виплюнути її, але Корделії все-таки вдалося змусити його проковтнути ліки. Всього через кілька хвилин вона зуміла підняти його на ноги і відвести до табору над піщаною обмілиною.

Тим часом Форкосиган вже встиг зібрати значний штабель дров для багаття.

— Як ви збираєтеся розпалити його? — поцікавилася Корделія.

— Коли я був маленьким хлопчиком, нас учили розпалювати вогонь за допомогою тертя, — згадав Форкосиган. — У літньому таборі військової школи. Це було не так вже й просто, майже увесь день прововтузився. Якщо чесно, то зрештою я розпалив його, закоротивши енергоблок з випотрошеного коммунікатора.

Він попорпався у своїх кишенях і ремені.

— Інструктор тоді просто сказився. Напевно, це був його коммунікатор.

— У вас є якісь хімічні запальнички? — запитала Корделія, кивнувши на його ремінь, обвішаний спорядженням.

— Передбачається, що коли вам потрібне тепло, ви стріляєте з плазмотрона. — Він поплескав по порожній кобурі. — У мене є інша ідея. Дуже рішучий метод, але зате досить ефективний. Вам з вашим ботаніком краще присісти де-небудь в укритті — це буде доволі гучно.

Він дістав з кишеньки в задній частині пояса запасний енергоблок плазмотрона.

— Ой, — сказала Корделія, відступаючи подалі. — А вам не здається, що це трохи надто? І як бути з кратером? Він буде помітний з повітря на відстані багатьох кілометрів.

— А ви хочете сидіти і терти дві дощечки? Хоча з кратером дійсно треба щось робити.

Трохи помізкувавши, він попрямував до ріки, невдовзі сховавшись з поля зору за краєм високого берега. Корделія сіла поруч з Дюбауером,

обхопила його за плечі і пригнулася, передчуваючи грандіозне видовище.

Форкосиган прожогом вилетів через край обриву і кинувся додолу, відкотившись вбік. А через мить все освітилося сліпучим біло-блакитним спалахом, і вибух затряс землю. Величезний стовп диму, пари і пилу зметнувся в повітря, і з неба дощем посипалися галька, бруд і шматочки оплавленого піску. Форкосиган знову сховався за крайкою берега і незабаром повернувся з палаючим смолоскипом.

Корделія визирнула за крайку, оцінюючи наслідки вибуху. Форкосиган помістив закорочений енергоблок на відстані сотні метрів вгору за течією, біля зовнішнього краю завороту, де швидка річка звертала на схід. Вибух залишив вражаючий осклянілий кратер метрів п'ятнадцяти в діаметрі і глибиною в п'ять. Той все ще димівся. На її очах потік розмив тонку перемичку і заюшив всередину кратера, піднімаючи хмари пари. Не пройде і години, як течія залишить на його місці лише природну на вигляд заводь.

— Непогано, — промурмотіла вона схвально.

На той час, коли багаття прогоріло до вугілля, вони вже приготували до смаження шматочки темно-червоного м'яса, нанизавши його на палички.

— Яку печеню волієте? — запитав Форкосиган. — Із кров'ю? Середньо просмажену?

— Мабуть, краще пропекти її як слід, — відповіла Корделія. — Ми ще не закінчили дослідження на наявність паразитів.

Форкосиган з острахом глянув на шашлик.

— А, звичайно, — промовив він уже без ентузіазму.

Ретельно просмаживши свою вечерю, вони розсілися навколо багаття і з суто дикунським задоволенням вп'ялися в паруючі шматочки м'яса. Навіть Дюбауер, спокушений божественним ароматом, самостійно підчепив собі кілька скибочок. М'ясо вийшло жорсткуватим, обвуглілим зовні, до того ж мало гіркуватий присмак, однак будь-хто не запропонував приправити страву вівсянкою або рокфором.

Корделія перебувала в збентеженні. Її супутник сидів перед вогнем — мокрий, брудний, на комбінезоні плями крові після оброблення туші — втім, і її одяг теж заляпаний. Він обріс триденною щетиною, у відсвітах багаття його обличчя лисніло від жиру шестинога, і від нього тхнуло висохлим потом. Корделія підозрювала, що сама виглядає не краще — за винятком щетини, зрозуміло — і смердить від неї так само. Вона надзвичайно гостро відчула близькість його тіла, мускулистого, компактного, дивовижно мужнього. У ній прокинулися почуття, які, як їй здавалося, вона зуміла цілком придушити. Краще думати про що-небудь інше...

— Від космонавтів до печерних людей за три дні, — подумала вона вголос. — І чому ми вирішили, наче наша цивілізація — в нас самих, коли насправді вона міститься в речах, якими ми оточуємо себе?

Криво посміхнувшись, Форкосиган глянув на дбайливо доглянутого Дюбауера.

— Вам, схоже, вдається зберігати свою цивілізацію в собі.

Корделія ніяково почервоніла, радіючи, що в жовтогарячих відблисках багаття це не так помітно.

— Кожен робить те, що велить йому обов'язок.

— Для деяких обов'язок — значно розтяжніше поняття. Чи... ви були закохані в нього?

— У Дюбауера? Господи, ні! Я ж не розбещувач малолітніх. Просто він був гарним хлопчиком. Я б хотіла повернути його додому, до родини.

— А у вас є родина?

— Звичайно. Вдома, в Колонії Бета, у мене мама і брат. Мій батько теж служив в Експедиції.

— Він був одним з тих, що не повернулися?

— Ні, він загинув при аварії в космопорті, менше ніж у десяти кілометрах від будинку. Він був вдома у відпустці і саме рушав в чергову експедицію.

— Мої співчуття.

— О, це було дуже давно. — "Здається мені, він навмисно зводить розмову на особисті теми", — подумала Корделія. Але це все-таки краще, ніж пручатися військовому допиту. Вона всім серцем сподівалася, що бесіда не торкнеться деяких лоскітливих питань — наприклад, останніх технічних новинок Бети. — А ви? У вас є родина? — Вона раптово усвідомила, що це ввічливий варіант питання "Чи одружені ви?"

— Мій батько живий. Він граф Форкосиган. А моя мати... ви певно не знаєте, вона була наполовину бетанкою, — невпевнено поділився барраярець.

Корделія вирішила, що якщо по-воєнному небагатослівний Форкосиган здається доволі грізним, то Форкосиган, який намагається бути люб'язним, наганяє просто-таки панічний жах. Але цікавість пересилила бажання перервати небезпечну розмову:

— Яка незвичайна історія. Як це трапилося?

— Мій дід з материнського боку, принц Ксав Форбарра, був дипломатом. У юності, ще до Першої Цетагандійської Війни, він служив послом на Колонії Бета. Здається, моя бабця працювала у вашому міністерстві міжзоряної торгівлі.

— Ви добре її знали?

— Після того, як моя мати... вмерла, і закінчилася громадянська війна Юрія Форбарри, я кілька разів гостював на канікулах у столичній резиденції принца. Правда, він не ладнав з моїм батьком — і до, і після війни: вони належали до різних політичних партій. У ті часи Ксав був дороговказною зіркою прогресистів, а мій батько був — і залишається — прихильником старої військової аристократії.

— Ваша бабуся була щаслива на Барраярі? — Корделія приблизно вирахувала, що шкільні роки Форкосигана закінчилися років тридцять назад.

— По-моєму, вона так і не зуміла до кінця пристосуватися до нашого життя. Ну і звичайно, війна Юрія... — Він трохи помовчав, потім заговорив знову. — Люди з інших планет — особливо ви, бетанці, — уявляють собі Барраяр як якийсь моноліт. Не знаю, правда, чому. Насправді в нас вкрай роз'єднане суспільство. Урядові вічно доводиться боротися з відцентровими тенденціями.

Форкосиган нахилився вперед і підкинув у багаття суху гілку. Іскри зметнулися нагору, немов вихор малюсіньких жовтогарячих зірочок, які пливуть додому, в небо. Корделії раптом болісно захотілося полетіти разом з ними.

— А до якої партії належите ви? — запитала вона, сподіваючись змістити розмову в не таке особистісне русло. — Ви підтримуєте батька?

— Поки він живий. Я завжди хотів бути солдатом, і уникати всіляких партій. У мене відраза до політики: вона погубила мою родину. Але пора комусь взятися за цих чортових бюрократів і їхніх шпиків. Вони уявляють себе могутньою хвилею, яка несеться в майбутнє, хоча насправді вони всього лише стічна вода, яка котиться вниз.

— Якщо ви так само відверто висловлюєтеся в себе вдома, не дивно, що політика подорожує за вами по п'ятах. — Вона розбурхала ціпком багаття, спровадивши в мандрівку нову зграйку іскор.

Завдяки болезаспокійливому Дюбауер швидко вгамувався і заснув, але Корделія довго лежала без сну, згадуючи їхню обтяжуючу бесіду. Ну яка їй, власне, справа, якщо цей барраярець хоче лізти в зашморг? У неї нема причин вплутуватися в це. Нема будь-яких причин. Абсолютно. Навіть якщо його квадратні міцні долоні — саме уособлення сили...

Глибокої ночі її розбудив якийсь шум. Але це був всього лише тріск багаття, у яке Форкосиган тільки що підкинув ціле зв'язку дров. Корделія сіла, моргаючи і щулячись, а він підійшов до неї.

— Добре, що ви прокинулися. Ви потрібні мені. — Він уклав їй у руку свій бойовий ніж. — Схоже, ця туша когось приманила. Я маю намір скинути її в ріку. Ви потримаєте смолоскип?

— Звичайно. — Вона потягнулася, встала, знайшла придатну для смолоскипа гілку і, протираючи очі, поплелася за ним до води. Мерехтливе жовтогаряче полум'я відкидало неспокійні чорні тіні: розглянути що-небудь при такому освітленні було ще складніше, ніж у рівному світлі зірок. Коли вони досягли берега, Корделія вловила краєм очей якийсь рух серед каменів. Відтіля пролунало дряпання і знайоме шипіння.

— Ох ти ж. Там, вище за течією, ліворуч — компанія "крабів"-трупоїдів.

— Зрозуміло.

Форкосиган жбурнув залишки їхньої вечері в середину ріки, де вони зникли з глухим булькотом. Почувся ще один сплеск — голосніший. "Ага! — подумала Корделія. — Я бачила, ти теж підскочив, барраярець". Але те, що хлюпнуло по воді, на поверхню більше не зринуло, і кола, що розбігаються, були підхоплені течією. Знову пролунало шипіння і несамовитий вереск — тепер вже нижче за течією. Форкосиган скинув руку з паралізатором.

— Там їх ціла зграя, — нервово прокоментувала Корделія. Вони встали спиною до спини, намагаючись розглянути крізь морок наближення небезпеки. Форкосиган поклав дуло паралізатора на зап'ястя лівої руки, ретельно прицілився і вистрілив. Зброя тихо задзижчала, і один з темних силуетів звалився додолу. Приятелі здивовано обнюхали його і знову рушили вперед.

— Шкода, що ваш паралізатор стріляє так тихо. — Він знову прицілився й вклав ще двох, однак на інших це не справило бажаного враження. Він прочистив горло. — Знаєте, акумулятор майже на нулі.

— Не вистачить на інших, так?

— Не вистачить.

Один із трупоїдів, сміливіший від інших, кинувся вперед. Форкосиган з голосним лементом кинувся йому назустріч, і звір на час відступив. Цей рівнинний різновид трупоїдів був трохи крупніше і, хоча це здавалося неможливим, ще потворніше своїх гірських побратимів. Як видно, ці на додачу ще й збивалися у великі зграї. Коло тварин усе стискувався, відрізуючи шлях до відступу.

— О, ч-чорт, — пробурмотів Форкосиган. — Схоже, нам кришка. — Зверху нечутно опускалася дюжина примарно прозорих куль. — Яка

мерзенна смерть. Що ж, якщо гинути, так давайте захопимо з собою якнайбільше цих гадів. — Він подивився на неї, немов збираючись сказати щось ще, але лише похитав головою і приготувався до бійки.

У Корделії стислося серце. Вона глянула на кулі, які спускаються на бенкет, і отут її осяяв геніальний здогад.

— О, ні, — видихнула вона. — Це не кінець. Це наш рідний флот летить на підмогу. Летіть сюди, мої солодкі, — ласкаво понадила вона їх. — Летіть до неньки.

— Ви збожеволіли? — вражено запитав Форкосиган.

— Ви хотіли шуму? Буде вам шум. Як по-вашому, що тримає цих тварюк у повітрі?

— Не задумувався про це. Але, напевно, це має бути...

— Водень! Готова сперечатися на що завгодно, що ці миленькі вампірчики — живі електролізери. Помітили, як вони вічно крутяться біля річок і водоспадів? Шкода, у мене немає рукавичок.

— Дозвольте мені, — його посмішка блиснула їй з темряви, слабко розсіяної бентежним полум'ям смолоскипа. Він підстрибнув, схопив один з міхурів за бордові щупальця, які звиваються, і жбурнув його на землю перед трупоїдами, що вже небезпечно наблизилися. Тримаючи смолоскип на зразок рапіри, Корделія зробила швидкий випад, вклавши в нього всю силу. Посипалися іскри. Вона тикнула другий раз, третій...

Міхур вибухнув спалахом сліпучого полум'я, яке обпалило їй брови. Громоподібний звуковий удар, і одночасно — хвиля неуявного смороду. Яскраве світло засліпило Корделію, перед очима плили зелені і оранжеві плями. Вона повторила цей прийом на ще одному спійманому Форкосиганом міхурі. В одного з трупоїдів зайнялось хутро, і він із

шипінням і вереском очолив загальну втечу. Корделія ткнула смолоскипом ширяючу в повітрі кулю. Вона вибухнула, освітивши всю долину і горбаті спини тікаючих тварин.

Форкосиган відчайдушно ляскав її по спині; тільки вловивши запах, вона зрозуміла, що підпалила власне волосся. Він згасив його. Міхури злетіли нагору і зникли в темряві — всі, крім одного, якого Форкосиган спіймав і тримав зараз, ставши на його щупальця.

— Ха! — радісна Корделія закрутилася довкола нього у войовничому танці. Від надлишку адреналіну їй хотілося нерозумно захихотіти. Вона глибоко вдихнула, намагаючись заспокоїтися.

— Як ваша рука?

— Злегка обпік, — зізнався Форкосиган. Знявши сорочку, він загорнув у неї смердючу пульсуючу кулю. — Він може нам ще придатися.

Він ще раз пополоскав руку у воді, і вони бігцем повернулися до табору. Будь-чим не потривожений Дюбауер спокійно спав, хоча вже через кілька хвилин після їхнього приходу на краю освітленого багаттям кола з'явився трупоїд-одинак. Сичачи і принюхуючись, він почав підбиратися ближче. Форкосиган відігнав його смолоскипом, ножем і лайкою. Лаявся він пошепки, щоб не розбудити мічмана.

— Я думаю, залишок шляху нам краще протриматися на сухому пайку, — сказав він, повертаючись.

Корделія кивнула в знак повної згоди.

Як тільки засвітився сірий світанок, Корделія розбудила чоловіків. Тепер їй не менше, ніж Форкосигану, хотілося якомога швидше дістатися до безпечного притулку на барраярському складі. Міхур,

поневолений у сорочці Форкосигана, за ніч вмер і здувся, перетворившись в жахаючу драглисту грудку. Форкосигану довелося витратити кілька хвилин на прання в ріці, але незважаючи на його зусилля, сорочка так засмерділася і вкрилась такими плямами, що Корделія відразу присудила її власникові титул безсумнівного чемпіона в таємному змаганні "хто брудніший". Вони швидко з'їли обридлу, але безпечну вівсянку з сиром, і зі сходом сонця рушили в дорогу, відкидаючи перед собою довгі тіні, які ковзали по іржавій, посипаній квітами рівнині.

Незадовго до полуденного привалу Форкосиган оголосив коротку зупинку і сховався в заростях чагарнику. Через кілька секунд відтіля долетіли витончені прокльони, а слідом за ними з'явився і сам Форкосиган. Він стрибав з ноги на ногу, немов намагаючись витрусити щось з колош. Корделія зустріла його невинно-питальним поглядом.

— Пам'ятаєте ті ясно-жовті конуси на піску, що нам траплялися по дорозі? — запитав Форкосиган, скидаючи штани.

— Так...

— Не ставайте на них, якщо надумаєтесь попісяти.

Корделії не вдалося вгамувати сміх.

— Що ви знайшли? Або мені варто спитати, хто знайшов вас?

Форкосиган вивернув свої штани і почав визбирувати з них малюсінькі білі кульки, які метушилися в складках тканини на ніжках-війках. Корделія взяла одну і поклала на долоню, щоб розглянути ближче. Це був ще один різновид міхурів — підземний.

— Ой! — скрикнула вона, коли комаха вп'ялася їй у долоню. Вона поспішно змахнула її з руки.

— Кусається, правда? — огризнувся Форкосиган.

У ній почала підніматися хвиля нестримного сміху, але вона була врятована від втрати самоконтролю, коли помітила щось, що миттєво змусило її посерйознішати.

— Агов, ця подряпина погано виглядає. Як вам здається?

Слід від дзьоба трупоїда, який залишився з тієї ночі, коли вони ховали Роузмонта, розпух і посинів, від нього до самого коліна тяглися червоні смуги.

— Дурниця, — відрубав Форкосиган, натягаючи очищені від паразитів штани.

— Виглядає зовсім не як дурниця. Дайте мені подивитися.

— Ви все одно тут будь-чого не зможете зробити, — запротестував він, але погодився на коротке обстеження.

— Задоволені? — саркастично поцікавився він, натягаючи штани.

— Шкода, що ваші мікробіологи не змогли створити кращу мазь, — Корделія знизала плечима. — Але ви праві. Зараз ми будь-чого не можемо зробити.

Вони потюпали далі. Тепер Корделія спостерігала за ним набагато уважніше.

Час від часу він починав накульгувати, намагаючись зменшити навантаження на хвору ногу, але потім помічав її погляд, і переходив на рішучий марш. Але до кінця дня від відкинув удавання і уже відверто кульгав. Незважаючи на це він продовжував вести їх уперед — і коли

сонце вже схилилося до заходу, і коли зачервоніла вечірня зоря, і коли опустилися нічні сутінки, — поки нарешті порита кратерами гора, яка служила їм орієнтиром, постала перед ними чорною тінню. Лише тоді, спотикаючись в темряві, він оголосив привал на ніч. Корделія була дуже рада, оскільки Дюбауер уже зовсім вибився із сил, важко спирався на неї і все пробував залягти. Вони влаштувалися на нічліг там, де зупинилися, безпосередньо на червоній піщаній землі. Форкосиган надломив люмінофор і став на свою звичайну вахту. А Корделія лежала на землі і споглядала недосяжні зірки, які звершували свій шлях у небесній височині.

Форкосиган попросив розбудити його до світанку, але вона дала йому відіспатися. Їй не подобався його вигляд: блідість змінювалася пропасним рум'янцем, а подих став частим і нерівним.

— Може, вам краще взяти ваше знеболююче? — запитала вона його, коли він встав, насилу спираючись на ще більш розпухлу ногу.

— Ще ні. Я прибережу його на кінець шляху. — Замість цього він зрізав собі довгий ціпок, і троє подорожан знову покрокували вперед. Тепер це стало для них щоденним завданням — крокувати з ранку до вечора, поки їхні власні тіні залишаться у них за спиною.

— Довго нам ще йти? — запитала Корделія.

— Приблизно день-півтора, у залежності від того, як підемо. — Він скривився. — Не хвилюйтеся, вам не доведеться тягти мене. Я один із найтренованіших людей у моєму екіпажі. — Він пошкутильгав далі. — З тих, кому за сорок.

— А багато у вашому екіпажі сорокалітніх?

— Четверо.

Корделія фиркнула.

— Все одно, якщо буде потрібно, у мене в аптечці є стимулятор, який навіть мертвого підніме. Але його я теж хочу приберегти на крайній випадок.

— Чекаєте яких-небудь неприємностей?

— Залежить від того, хто прийме мій сигнал. Я знаю, що в Раднова — мого політофіцера — є принаймні двоє агентів серед зв'язківців. — Він стис губи, знову випробовуюче подивившись на неї. — Розумієте, я не думаю, що це загальний заколот. Скоріше, імпровізована спроба вбивства. Раднов і ще кілька офіцерів вирішили нишком позбутися від мене і сховати кінці у воду, звалivши все на вас, бетанців. Якщо я не помиляюсь, то на кораблі всі зараз вважають мене вбитим. Всі, крім одного.

— Кого саме?

— Хотів би і я знати. Того, хто молоснув мене по голові і сховав у папоротях, замість того щоб перерізати мені горлянку і скинути в найближчу ущелину. Схоже, в групі лейтенанта Раднова є мій прихильник. І все-таки — якби цей тип був дійсно вірний мені, йому варто тільки слово сказати Готтіану, моєму першому помічникові, і той миттю вислав би патруль підібрати мене. То ж хто серед мого екіпажу настільки заплутався, що зраджує відразу обидва боки? Або я щось не врахував?

— Може, вони дотепер переслідують мій корабель, — припустила Корделія.

— Де зараз ваш корабель?

Зараз вже можна бути відвертою, вирішила Корделія: тепер це вже не стратегічне, а суто абстрактне питання.

— Напевно, на шляху до Колонії Бета.

— Крім як у випадку, якщо їх спіймали.

— Ні. Коли я з ними розмовляла, вони вже вийшли з зони вашого обстрілу. Може, вони і не озброєні, але швидкість у них така, що вони можуть кола намотувати навколо вашого бойового крейсера, і той все одно їх не дістане.

— Гм, мабуть.

"А він зовсім не здивований, — відзначила Корделія. — Можу посперечатися, що він читав такі доповіді про наші секретні розробки, від яких всю нашу контррозвідку грець побив би".

— І як довго вони будуть його переслідувати?

— Це вирішувати Готтіану. Якщо він вирішить, що надії захопити їх нема, то повернеться на прикордонну станцію. У іншому випадку він прикладе всі зусилля для того, щоб захопити ваш корабель.

— Чому?

Він скоса глянув на неї.

— Я не вповноважений обговорювати це.

— Не розумію, чому б і ні. У найближчому майбутньому мені не заплановано чогось цікавішого від барраярської тюремної камери.

Кумедно, як змінюються погляди на життя. Після цього вояжу навіть в'язниця здасться вершиною розкоші.

— Я докладу зусиль, щоб до цього не дійшло, — посміхнувся він.

Його очі тривожили її, та і посмішка теж. Його короткі й в'їдливі випади вона могла відбивати напускною безтурботністю, захищаючись, як фехтувальник рапірою. Але як відбити його доброту? Це ж все одно що воювати з морем: її випади зм'якшуються і втрачають всю свою силу. Вона здригнулася, трохи відхитнувшись. Його посмішка відразу згасла, і обличчя знову зробилося замкнутим і похмурим.

Лоїс МакМастер Буджолд

Осколки честі

Розділ 3

Швидко поснідавши, вони якийсь час йшли мовчки. Форкосиган першим порушив мовчання — схоже, лихоманка порушила його стриманість.

— Поговоріть зі мною. Це відволіче мене від моєї ноги.

— Про що?

— Про що завгодно.

Вона задумалася.

— Як по-вашому, чи є різниця між командуванням звичайним кораблем і військовим?

— Різниця не в кораблі, а в людях, — подумавши, відповів він. — Лідерство — це в першу чергу влада над уявою людей, а в бої це виявляється найяскравіше. Поодинці навіть найвідчайдушніший сміливець — всього лише озброєний псих. Справжня сила — в здатності змусити інших виконувати твою роботу. І це справедливо навіть стосовно флотів Колонії Бета, як ви вважаєте?

Корделія посміхнулася.

— Напевно, справедливо навіть у більшому ступені. Якби мені довелося підкріплювати свою владу силою, то це означало б, що я вже втратила цю владу. Я віддаю перевагу ненав'язливому стилю. В цьому в мене є перевага, оскільки я завжди можу зберігати терпіння — або ще щось — трохи довше інших. — Вона оглянула весняну пустелю. — Я думаю, цивілізація була винайдена задля зручності жінок, особливо матерів. Не уявляю, як моїм печерним предкам вдавалося піклуватися про родину в таких примітивних умовах.

— Напевно, вони діяли спільно, цілими групами, — припустив Форкосиган. — Готовий посперечатися, ви самі відмінно впоралися б з цим, якби були народжені в ту епоху. Ви маєте якості, яких очікуєш від матері воїнів.

Він, напевно, жартує, подумала Корделія. Це в нього, треба припускати, таке своєрідне стримане почуття гумору.

— Ні вже, звільніть! Вісімнадцять-двадцять років вкладати все своє життя в синів, щоб зрештою уряд забрав їх у мене і занапастив на ліквідацію чергового політичного провалу — ні, спасибі.

— Будь-коли не дивився на це з такого погляду, — зізнався Форкосиган. Якийсь час він йшов мовчки, важко спираючись на свій ціпок. — А якщо вони йдуть з власної волі? Хіба у вашого народу нема ідеалів служіння батьківщині?

— Становище зобов'язує? — Але тепер і вона замовкла, трохи зніяковівши. — Напевно, якщо добровільно, це зовсім інша справа. Але, оскільки, дітей у мене нема, то мені, на щастя, не доведеться зіштовхуватися з цією проблемою.

— Ви раді чи шкодуєте?

— Що нема дітей? — Вона швидко глянула йому в обличчя. Схоже, він не помітив, що зачепив найболючіше місце. — Напевно, не судилося.

Вони почали пробиратися по кам'янистому плато, де під ногами раз у раз раптово розкривалися ущелини, і плин розмови перервався. Вся увага Корделії була зосереджена на тому, щоб не дати Дюбауеру куди-небудь звалитися. Доплентавшись до краю пустища, вони, по взаємній мовчазній згоді, зупинилися на привал, втомлено привалившись до скелі. Форкосиган підняв колошу і розшнурував черевик, щоб оглянути рану, яка загноїлася і загрожувала позбавити його можливості пересуватися.

— По-моєму, ви досить досвідчена медсестра. Як вважаєте — може, варто розкрити нарив і промити його? — запитав він Корделію.

— Не знаю. Боюся, якщо чіпати його, то є ризик занести туди новий бруд. — Вона здогадалася, що тепер рана турбує його набагато сильніше, коли вже він заговорив про неї. Її підозри відразу ствердилися: він узяв половину пігулки болезаспокійливого зі свого дорогоцінного і дуже обмеженого запасу.

Вони покрокували далі, і Форкосиган знову заходився базікати. Він розповів кілька їдких анекдотів про свою кадетську юність, потім докладно описав свого батька, який у свій час був генералом, що командував усіма сухопутними військами, і до того ж особистим другом хитрого старого — нинішнього імператора. В уяві Корделії виник неясний, далекий образ строгого батька, якому юний син, хоч як

намагався, все не міг догодити; але, незважаючи на це, їх міцно зв'язувала головна спільна риса — відданість. Вона розповіла про свою матір, настирного медичного фахівця, яка щосили пручалася відставці, і про брата, який недавно купив дозвіл на другу дитину.

— Ви добре пам'ятаєте свою матір? — запитала Корделія. — Наскільки я зрозуміла, вона вмерла, коли ви були ще дитиною. Нещасний випадок, як і з моїм батьком?

— Не випадок. Політика. — Він відразу посерйознішав, обличчя стало відчуженим. — Хіба ви не чули про Різанину Юрія Форбарри?

— Я... мало що знаю про Барраяр.

— А, зрозуміло. Так от, імператор Юрій на останній стадії свого божевілля почав надзвичайно підозріло ставитися до власної рідні . Що ж, зрештою це пророцтво саме себе реалізувало. Якось вночі він вислав відразу кілька загонів убивць. Чота, відправлена за принцом Ксавом, не зуміла пробитися крізь його охорону. І з якоїсь незрозумілої причині він не послав убивць до мого батька — ймовірно, тому, що той не був нащадком імператора Дорки Форбарри. Не уявляю, чого хотів домогтися Юрій, вбиваючи мою матір і залишаючи батька в живих. Адже після цього батько перейшов зі своїми військами на бік Езара Форбарри в громадянській війні, яка почалася.

— Ох. — Горло в неї пересохло від післяполуденного курного повітря. Спогади змусили його похолодіти, і піт, що виступив на його чолі, раптово здався Корделії крапельками конденсату на крижаній поверхні.

— Я все думав... От ви казали про те, які дивні речі люди чинять в паніці, і я згадав про це. А не думав вже багато років. Коли люди Юрія рознесли двері...

— Господи, то ви були там?

— О так. Я теж був у їхньому списку, зрозуміло. Кожному з вбивць призначалась визначена жертва. Той, що прийшов за моєю матір'ю... Я схопив ножик — тупий столовий ножик, що лежав поруч з тарілкою — і вдарив його. Але ж поруч на столі лежав чудовий обробний ніж. Якби я схопив його... а так... З таким же успіхом я міг би вдарити його ложкою. Він просто підняв мене в повітря й жбурнув через всю кімнату...

— Скільки вам було років?

— Одинадцять. До того ж я був замалим для своїх років. Завжди був менше своїх однолітків. Він відтіснив її до віддаленої стіни. Потім вистрілив з... — Форкосиган зі свистом втяг у себе повітря і закусив нижню губу, стиснувши її зубами майже до крові. — Дивно, скільки подробиць знову повертається, коли починаєш говорити про щось. А я вже думав, що майже все забув.

Він помітив, як вона сполотніла, і винувато вимовив:

— Я прикро вразив вас своєю балаканиною. Вибачите. Це було багато років тому. Сам не знаю, чому так багато говорю.

"Зате я знаю", — подумала Корделія. Він був блідий і більше не впрівав, незважаючи на спеку. Майже неусвідомлено він защібнув комір сорочки. Його лихоманить, подумала вона; температура підвищується. Наскільки? Та й на додачу ще ефект цих пігулок, хто зна який він. Це буде просто страхіття.

Якийсь неясний імпульс змусив її сказати:

— Я знаю, що ви маєте на увазі, кажучи про те, що спогади повертаються від розмов. Я пам'ятаю, як катер кулею нісся нагору, і мій брат махав рукою, хоча це було нерозумно, тому що він все одно не міг

нас бачити... а потім у небі спалахнула сліпуча смужка світла, немов засяяло друге сонце, і посипався вогненний дощ. І це дурне відчуття повного усвідомлення того, що відбулося. Чекаєш, коли надійде шок і заглушить біль — але він так і не надходить. А потім впала завіса. Багато днів стояла перед очима — навіть не пітьма, а все те ж сріблисто-пурпурне світіння. Я майже забула про те, що осліпла тоді. Тільки тепер знову згадала.

Він уп'явся на неї.

— Саме це я і збирався сказати. Він вистрілив їй у живіт акустичною гранатою. Я потім дуже довго будь-чого не чув. Немов всі звуки перейшли за поріг чутливості. Залишився лише суцільний шум, ще безглуздіший, ніж тиша.

— Так... — "Як дивно, він цілком точно знає, що я почувала тоді. Хоча він пояснив це краще, ніж я..."

— Здається, саме тоді я твердо вирішив стати солдатом. Я маю на увазі справжню військову службу — не паради і блиск уніформи, а чітку організацію, перевагу в нападі, швидкість і раптовість — словом, владу. Бути підготованішше, сильніше, моторніше, небезпечніше і зліше кожного з тих мерзотників, які ввірвалися тоді в ті двері. Мій перший бойовий досвід. Не занадто вдалий.

Тепер його трясло. Хоча, задля справедливості треба відзначити, що і її саму пройняло тремтіння. Вони продовжили шлях, і вона вирішила змінити тему розмови.

— Я ще не була в бою. На що це схоже?

Він задумливо помовчав. "Знову оцінює, вивчає мене", — подумала Корделія. Він почав впрівати — дяка небесам, жар на час відступає.

— На відстані, в космосі, виникає ілюзія чистої і славної битви. Майже абстракція. З таким же успіхом це може бути комп'ютерна модель бою або гра. Реальність проривається крізь ілюзію лише тоді, коли твій корабель підбитий. — Він вдивився в пустище, яке стелилося попереду, немов вибираючи шлях — хоча ґрунт тут був рівний. — Вбивство... з вбивством все інакше. У той день на Комаррі, коли я вбив свого політофіцера... я був ще більше розлютований, ніж... ніж у той, інший раз. Але поблизу, коли почуваєш, як під твоїми руками щезає чиєсь життя, бачиш це порожнє безжиттєве тіло, в обличчі своєї жертви ти бачиш свою власну смерть. Але все-таки він віддав мою честь.

— Я не впевнена, що розумію вас.

— Так. Схоже, гнів робить вас сильніше, а не слабше, як мене. Хотів би я знати, як вам це вдається.

От ще один з цих його дивних компліментів. Як на них реагувати?

Вона замовкла й втупилася в свої черевики, потім спрямувала погляд на гори, які здіймалися попереду, на небо — куди завгодно, тільки б не на його непроникне обличчя. Тому вона перша помітила в небі реактивний слід, освітлений променями сонця, що хилиться до заходу.

— Агов, там катер! Може це вас розшукують?

— Напевно. Давайте-но приховаємося під цим великим кущем і поспостерігаємо за ним, — розпорядився Форкосиган.

— Хіба ви не хочете спробувати привернути їхню увагу?

— Не хочу. — У відповідь на її запитальний погляд він повернув руку долонею нагору. — І мої кращі друзі, і найсмертельніші вороги носять ту саму форму. Я волів би повідомити про мою присутність лише деяким людям.

Вони могли чути затихаюче ревіння двигунів — катер мчався на захід, сховавшись за горою, яка поросла темно-зеленим лісом.

— Схоже, вони полетіли до складу, — прокоментував Форкосиган. — Це ускладнює справу. — Він стис губи. — Цікаво, навіщо вони повернулися? Можливо Готтіан знайшов мій пакет із секретними наказами?

— Дійсно, йому ж повинні дістатися всі ваші папери.

— Так, але я зазвичай ховаю свої документи: не хочу інформувати всіх про свої справи з Радою Міністрів. Сумніваюся, щоб Корабик Готтіан міг відшукати те, що вислизнуло від Раднова. Раднов — розумний шпигун.

— Раднов — високий широкоплечий тип з вузьким, наче лезо сокири, обличчям?

— Ні, цей опис більше пасує сержантові Ботарі. Де ви його бачили?

— У лісі над ущелиною. Це він тоді стріляв у Дюбауера.

— О, от як? — очі Форкосигана спалахнули, і він по-вовчи посміхнувся. — Це багато чого пояснює.

— Не для мене, — нагадала Корделія.

— Сержант Ботарі — дуже дивна людина. Мені довелося досить суворо покарати його місяць тому.

— Настільки суворо, що він міг стати учасником змови Раднова?

— Готовий посперечатися, що Раднов так і подумав. Не впевнений, що зможу пояснити вам, що за тип цей Ботарі. Цього будь-хто не розуміє. Він зразковий солдат, у рукопашній йому нема рівних. Мене він на дух не терпить, як висловились би ви, бетанці. Йому подобається мене ненавидіти. Певно, це лестить його самолюбству.

— Міг він вистрілити вам у спину?

— Ніколи. Врізати по фізіономії — будь ласка. Правду кажучи, саме за це він і був покараний того разу. — Форкосиган задумливо потер підборіддя. — Але озброїти його до зубів і залишити в себе за спиною в бою можна не коливаючись.

— Схоже, він просто справжній псих.

— Знаєте, багато людей кажуть те ж саме. Але мені він подобається.

— І ви ще кажете, наче це ми, бетанці, влаштовуємо з життя цирк!

Форкосиган знизав плечима, чимало потішений останньою реплікою.

— Але ж, завжди корисно потренуватися з кимось, хто не боїться зробити тобі боляче. Пережити чергову сутичку з Ботарі на рингу — це значить знову відчути гостроту життя. Хоча я все-таки волію, щоб цей бік наших взаємин обмежувався спортивним залом. Можу собі уявити: Раднов втяг Ботарі в цю змову, навіть не второпавши, які дійсно його переконання... Адже сержант здається саме таким типом, якому можна доручити брудну роботу — їй-богу, готовий посперечатися, що так Раднов і зробив! Молодчина Ботарі.

Корделія подивилася на Дюбауера, який байдужо стояв поруч з нею.

— Боюся, що не можу розділити ваш ентузіазм. Він хотів мене вбити.

— Я і не стверджую, що він гігант думки або стовп моральності. Він — дуже складна особистість із вкрай небагатим діапазоном виявлення почуттів, і в житті йому довелося нелегко. Але на свій протиприродний кшталт він досить гідна людина.

Майже непомітно земля в них під ногами почала підніматись — вони вже наблизилися до підніжжя гори. Зміна була відзначена поступовим наступом рослинності: негустий лісочок підживлювався безліччю маленьких струмочків з прихованих джерел гори. Джерела били на південному схилі, огинаючи підніжжя зеленого піка, висотою кілометра з півтора, який круто здіймався над положистішою основою гори.

Волочачи за собою Дюбауера, який щораз спотикався, Корделія в тисячний раз думкою проклинала вибір зброї барраярців. Коли мічман впав і розбив собі чоло, її гіркота і роздратування вирвалися назовні.

— От якого чорта ви не бажаєте користуватися цивілізованою зброєю? Я б швидше довірила нейробластер шимпанзе, ніж барраярцеві. Вам би тільки стріляти, горлорізи безмозкі. — Прочунявшись, Дюбауер сів, Корделія витерла йому кров брудною хусткою і присіла поруч з ним.

Форкосиган неспритно опустився на землю навпроти них, обережно витягнувши перед собою хвору ногу, виражаючи в такий спосіб мовчазну згоду з ідеєю влаштувати привал. Він глянув у її напружене, нещасне обличчя і вирішив відповісти на риторичне запитання з усією серйозністю.

— Я відчуваю антипатію до паралізаторів: у подібних ситуаціях вони часто виявляються марні, — задумливо промовив він. — Кожний, не задумуючись, кидається під його постріл, тому якщо супротивників багато, вас зрештою обеззброять. Я бачив, як люди гинули через те, що покладалися на паралізатор, хоча цілком могли б залишитися живими, якби у них при собі був нейробластер або плазмотрон. Нейробластер має реальну владу.

— Зате можна не коливатися, застосовуючи паралізатор, — багатозначно зазначила Корделія. — Помилка цілком поправна.

— А що, ви б коливалися, застосовуючи бластер?

— Так. Я взагалі навряд чи взяла б його в руки.

— А, от як.

Між тим її здолала цікавість:

— А яким чином їм вдалося вбити ту людину з паралізатора?

— Не з паралізатора. Його обеззброїли і забили ногами до смерті.

— Ох. — шлунок Корделії стиснувся. — Сподіваюся, він... він не був вашим другом.

— Уявіть собі, був. І він поділяв ваше ставлення до зброї. М'якотілість. — Він насупився, дивлячись вдалину.

Вони насилу піднялися на ноги і побрели далі через ліс. Барраярець спробував допомогти їй з Дюбауером, але мічман нажахано сахався від нього, та й хвора нога теж добряче заважала, тому йому довелося відмовитися від цієї ідеї.

Після цього Форкосиган замкнувся в собі і став значно менше говіркий. Схоже, тепер вся його увага була зосереджена на тому, щоб змусити себе зробити черговий крок вперед. Він почав бурмотіти щось собі під ніс. Корделія з жахом уявила собі, як він непритомніє і починає марити... Навряд чи їй самій вдасться відшукати серед членів його екіпажу вірну людину. Очевидно, що помилка в оцінці може виявитися смертельною. І хоча не можна сказати, що всі барраярці здавалися їй

однаковими, вона мимоволі згадала стару загадку, яка починалася зі слів "всі критяни — брехуни".

Сонце вже схилялося над вечір, коли вони пробилися крізь ділянку густих заростей і їхньому погляду раптово з'явилась галявина надзвичайної краси. По чорних каменях, що блищали немов обсидіан, біг пінистий водоспад, подібний до каскаду насичених сяйвом мережив. Сонце визолотило трави, які ростуть на берегах струмка. Високі темно-зелені тінисті дерева обрамовували це чудо, немов дорогоцінний камінь. Обпершись на ціпок, Форкосиган якийсь час споглядав видовище, яке відкрилося їм. Корделія подумала, що будь-коли ще не бачила втомленішої людини, хоча, втім, в неї не було дзеркала.

— Залишилося пройти ще кілометрів п'ятнадцять, — сказав він. — Не хотілося б заявлятися туди посеред ночі, в темряві. Зупинимося на ніч тут, відпочинемо порядно, а ранком дістанемося до місця.

Вони впали на м'яку траву і довго милувалися чудовим вогненним заходом сонця, неначе стомлене літнє подружжя. Нарешті підступили сутінки і змусили їх встати і взятися за звичні турботи. Вони вмилися в струмку, і Форкосиган нарешті поділився з нею своїм недоторканним запасом — плитки барраярського польового раціону. Навіть після чотирьох днів вівсянки і рокфору вони здалися вкрай неапетитними.

— Ви впевнені, що це не розчинні черевики? — жалібно запитала Корделія, оскільки по кольору, смаку і запаху страва більше всього була схожа на тонко здрібнену і спресовану взуттєву шкіру.

Форкосиган в'їдливо посміхнувся.

— Плитки органічні, поживні, можуть зберігатися роками... певно, й зберігалися.

Корделія посміхнулася, намагаючись прожувати сухий і твердий шматок. Вона погодувала Дюбауера — хоча він увесь час намагався виплюнути їжу, — вмила його й влаштувала на ніч. Сьогодні в нього не було припадків, і вона сподівалася, що це було знаком певного поліпшення його самопочуття.

Земля все ще дихала приємним теплом спекотного дня, у тиші ніжно дзюрчав струмок. Корделії страшно хотілося заснути на сотню років, як зачарованій принцесі. Але натомість вона змусила себе встати і зголосилася чергувати першою.

— По-моєму, вам потрібно сьогодні як годиться виспатися, — сказала вона Форкосигану. — Я дві ночі з трьох несла коротку вахту. Тепер ваша черга.

— Зовсім не потрібно... — почав він.

— Якщо ви звалитесь, то я пропаду тут, — твердо нагадала вона. — І він теж. — Вона ткнула пальцем вбік дрімаючого Дюбауера. — Я хочу, щоб завтра ви могли триматися на ногах.

Здавшись, Форкосиган взяв другу половинку болезаспокійливого і ліг на траву. Але сон не йшов до нього, і він спостерігав за нею крізь півморок. Його очі мерехтіли в темряві пропасним блиском. Коли вона закінчила обхід і присіла поруч з ним, він піднявся й сперся на лікоть.

— Я... — почав він і знітився. — Ви зовсім не така, якою я уявляв собі жінку-офіцера.

— О? Ну, ви теж зовсім не такий, яким я уявляла собі барраярського офіцера, тому, я думаю, ми квити, — відповіла вона, і відразу додала з цікавістю: — А чого ви очікували?

— Навіть не знаю. Ви такий самий професіонал, як і кожен офіцер, з яким мені доводилося служити, і при цьому не намагаєтеся... імітувати чоловіка. Це вражаюче.

— Та нема в мені чогось такого, — заперечила вона.

— Тоді, мабуть, Колонія Бета — надзвичайне місце.

— Планета як планета. Нічого особливого. Огидний клімат.

— Так, мені казали. — Він підібрав прутик і почав колупати ним землю, поки не зламав. — Скажіть, на Колонії Бета бувають шлюби за домовленістю?

Вона здивовано вп'ялася в нього.

— Звичайно, ні! От вже дика ідея. Схоже на порушення цивільних прав. Господи, чи хочете ви сказати, що у вас на Барраярі це практикується?

— У моїй касті — майже повсюдно.

— Невже будь-хто не пручається?

— А будь-кого і не змушують. Зазвичай шлюби влаштовуються батьками. Схоже, це спрацьовує. Для багатьох.

— Ну, ймовірно, це можливо.

— А як, е-е... як влаштовуєте це ви? Без посередників це, мабуть, дуже незручно. Я маю на увазі — відмовляти комусь в безпосередньому спілкуванні.

— Не знаю. Зазвичай це вирішують коханці, що вже досить довго живуть разом і збираються отримати дозвіл на дитину. А укладати якусь угоду — це ж все одно що з'єднатися шлюбом із зовсім незнайомою людиною. От це, по-моєму, дійсно незручно.

— Гм. — Він знайшов ще один прутик. — У Період Ізоляції на Барраярі чоловік, що зробив своєю коханкою жінку з військової касти, розглядався як викрадач її честі і повинен був умерти за це смертю злодія. Звичай, що частіше порушувався, ніж виконувався, але він став улюбленим сюжетом для драматичних творів. А зараз все змішалося. Старі звичаї вмерли, і ми приміряємо нові, немов сукню з чужого плеча. Так важко розібратися, що правильно, а що ні, — задумливо проговорив він, а потім запитав: — А чого очікували ви?

— Від барраярця? Не знаю. Напевно, чогось злочинного. Я не занадто зраділа тому, що потрапила в полон.

Він опустив очі.

— Мені, звичайно... доводилося бачити речі, які ви маєте на увазі. Не можу заперечувати — таке трапляється. Це хвороба уяви, вона передається від людини до людини. Найгірше, коли вона поширюється зверху. Шкодить дисципліні, моралі... Ненависно спостерігати, що відбувається з молодими офіцерами, які зустрічають розпусту в людях, що повинні служити для них прикладом. Їм бракує життєвого досвіду — як для того, щоб боротися з заразою у власній голові, так і для того, щоб визначити, коли людина використовує подаровані імператором повноваження для задоволення власних апетитів. І вони розбещуються, навіть не встигнувши зрозуміти, що відбулося.

Його голос, який долинав з темряви, звучав з незвичайною пристрасністю.

— Взагалі ж я думала про це тільки з погляду полоненої. Я так розумію, із загарбниками мені пощастило.

— Вони — покидьки армії. Але ви повинні повірити мені — їх меншість. Хоча я терпіти не можу і тих, хто закриває очі на ці речі, але ж саме вони вже не в меншості... Не обманюйтесь. Впоратися з цією заразою нелегко. Але мене ви можете не боятися. Обіцяю.

— Я... вже зрозуміла.

Якийсь час вони сиділи в тиші, вже і ніч виповзла з низин, щоб зафарбувати останні залишки небесної бірюзи, а водоспад, освітлений лише сяйвом зірок, заграв перлистими відблисками. Вона подумала, що Форкосиган заснув, але він поворухнувся і знову заговорив. Вона майже не розрізняла його обличчя в темряві — лише відблиски зубів і білків очей.

— Ваші звичаї здаються мені такими вільними, такими мирними. Безневинними, як сонячне світло. Ані скорботи, ані болю, ані непоправних помилок. Страх не робить хлопчиськ злочинцями. Ніяких дурних ревнощів. І ніякої навік втраченої честі.

— Це лише ілюзія. Навіть у нас можна втратити честь. Просто це відбувається не за одну ніч. Це може зайняти багато років, вона буде зникати крихтами, крапельками. — Корделія трохи помовчала, оточена доброзичливою темрявою. — Я була знайома з жінкою... Вона була моїм гарним другом. Теж служила в астроекспедиції. Вона не... дуже легко сходилася з людьми. Здавалося, всі навколо неї вже знайшли свою Платонову половинку, і що старшою вона ставала, то сильніше боялася залишитися осторонь. Вдарилася в цілком зворушливу паніку.

Зрештою вона зв'язалася з чоловіком, що володіє неперевершеним талантом перетворювати золото у свинець. У його присутності вона не могла вимовити такі слова, як "любов", "довіра" або "честь", не

отримавши у відповідь дотепного глузування. Порнографія дозволялась; поезія — ніколи.

Так трапилося, що, коли звільнилась вакансія капітана їхнього корабля, вони були в одному званні. Вона гарувала як проклята задля цієї посади, просто з шкіри готова була вилізти... ну, ви ж знаєте, як це буває. Посада командира — винятковий шанс, всі прагнуть її отримати. Її коханець вмовив її відмовитися від командування на його користь, пустивши в хід обіцянки, які згодом виявились брехливими — якщо конкретно, він обіцяв їй дітей — і, зрозуміло, отримав своє капітанство. Надзвичайно спритний махінатор. Незабаром вони розірвали стосунки. Стримано, без будь-яких сцен.

Після цього в неї не вистачало духу завести іншого коханця. Так що, напевно, ваші барраярські охоронці традицій у чомусь праві. Таким недотепам... необхідні правила, задля їх же власного блага.

Довгий час тишу порушував лише вкрадливий шепіт водоспаду.

— Я... знав одну людину, — пролунав з темряви його голос. — Один раз, коли йому було двадцять, його одружили на знатній дівчині вісімнадцяти років. Шлюб за змовою, але він був щасливий тоді.

Він часто довгий час був відсутній — майже увесь час проводив на службі. Вона виявилася вільна, багата і самотня в столиці, серед людей... не те що б розпусних, але набагато старших від неї. Багаті паразити, їхні дармоїди і підлабузники. До неї залицялись, вона втратила розум. Але, по-моєму, не серце. Вона завела коханців, як робили це всі навколо. Оглядаючись назад, я розумію, що вона не мала до них якихось почуттів, крім марнославства і гордості своїми завоюваннями, але тоді... Він створив у своїй уяві її вигаданий образ, і коли цей ідеал розлетівся вщент... У цього хлопця був моторошний характер. Запальність все життя була його прокльоном. Він вирішив битися на дуелі з її коханцями.

У неї їх було двоє — або вона була в них двох, я так і не визначив. Йому було байдуже, хто з них виживе, його не хвилювало, що його можуть заарештувати. Розумієте, він уявив, що його збезчестили. Він призначив їм обом зустріч у безлюдному місці з проміжком приблизно в півгодини.

Він надовго замовк. Корделія чекала, ледь дихаючи, не знаючи, чи варто заохочувати його до продовження розповіді. Тут він знову заговорив, але тепер мова його звучала безпристрасно і квапливо, немов він жадав скоріше покінчити з цим.

— Перший був таким же впертим молодим аристократом, як і він сам, і зіграв весь спектакль за правилами. Він добре володів двома мечами, бився дуже мистецьки, і ледь не убив м... мого друга. Його останні слова були про те, що він завжди мріяв бути вбитим ревнивим чоловіком — але тільки років у вісімдесят.

На цей час невелика обмовка вже не здивувала Корделію. Вона подумала лише, чи була її розповідь настільки ж прозора для нього. Схоже, що так.

— Другий був державним міністром, літньою людиною. Цей вже не міг битися, але мій друг все одно кілька разів збивав супротивника з ніг і знову піднімав. Після... після того, першого, загиблого з жартом на вустах, це було майже нестерпно. Другий благав його про пощаду. Нарешті він просто заколов міністра, обірвавши на середині фрази. І залишив їх обох там.

Він заїхав до дружини, щоб розповісти їй, що він зробив, і повернувся на свій корабель — очікувати арешту. Все це відбулося за один вечір. Вона була в люті, її гордість була зачеплена — будь її воля, вона сама билася б з ним на дуелі — і вона покінчила із собою. Вистрілила собі в голову з його табельного плазмотрона. Будь-коли не думав, що жінка здатна обрати для цього таку зброю. Ще розумію — отруту, або розтяті

вени, або що-небудь подібне. Але вона була справжньою леді. Обличчя згоріло цілком. У неї було найпрекрасніше обличчя, яке лиш можна собі уявити...

Все закінчилось дуже дивно. Всі вирішили, що двоє її коханців убили один одного — клянуся, він зовсім не планував цього — а вона з розпачу покінчила самогубством. Всі навіть не запитували його про будь-що. — Форкосиган заговорив повільніше, напруженіше. — Він пройшов через весь той день як сновида, або актор, вимовляючи репліки і здійснюючи дії, яких від нього очікували, і зрештою і від його честі залишилося тільки удавання, порожня оболонка. Все було не так, все позбавлене значення. Так само фальшиве, як і її любовні зв'язки. За винятком смертей. Вони були реальні. — Він затримав мову. — Так що, у вас, бетанців, є одна перевага. Ви принаймні дозволяєте іншим вчитися на ваших помилках.

— Я... журюся за вашого друга. Але ж... це відбулося давно?

— З тих пір пройшло вже більше двадцяти років, але часом... Кажуть, старі пам'ятають події юності ясніше, ніж те, що було на минулому тижні. Може, він старіє.

— Зрозуміло.

Корделія взяла цю історію як якийсь дивний колючий подарунок — занадто тендітний, щоб його кинути, і занадто поранюючий, щоб тримати. Форкосиган знову замовк і влігся на траву. Вона обійшла з оглядом галявину, прислухаючись до тиші лісу — тиші настільки глибокої, що ревіння пульсуючої у вухах крові цілком заглушало її. Коли вона завершила обхід, Форкосиган вже спав, тремтячи і перевертаючись в лихоманці. Вона позичила в Дюбауера одну з обгорілих ковдр і вкрила його.

Лоїс МакМастер Буджолд

Осколки честі

Розділи 4-7

Форкосиган прокинувся години за три до світанку і змусив Корделію поспати хоча б пару годин. В сірих досвітніх сутінках він знову розбудив її. За цей час він встиг вимитися в струмку і позбутися від колючої чотириденної щетини, використавши одноразовий пакунок депілятора, який він приберіг на цей день.

— Ви повинні допомогти мені з цією ногою. Я хочу розкрити і промити рану, а потім знову перев'язати. До вечора я протримаюся, а далі це вже не буде мати значення.

— Слушно.

Форкосиган стяг черевик і шкарпетку, і Корделія змусила його помістити ногу під швидкий струмінь водоспаду. Вона сполокала його бойовий ніж і швидким глибоким надрізом розкрила страшно розпухлу рану. У Форкосигана побіліли губи, але він не ворухнувся і не видав навіть звуку. Зате Корделія здригнулася від жаху. З розрізу заюшили кров і гній, виносячи дивні смердючі згустки, умить змиті потоком. Корделія спробувала не думати про нові мікроби, які потрапили в рану через цю процедуру. Доведеться обійтися тимчасовими заходами.

Вона змастила рану явно неефективною антибіотичною маззю і заклеїла її залишками пластпов'язки з тюбика.

— Начебто полегшало. — Але він спіткнувся і ледве не упав, коли спробував йти. — Добре, — пробурмотав він. — Тепер пора. — Він урочисто витяг останню таблетку болезаспокійливого і ще якусь маленьку блакитну пігулку, проковтнув їх і викинув порожню аптечку. Корделія машинально підняла її, потім зміркувала, що покласти її нікуди, і нишком знову відкинула вбік.

— Ці штуки діють чудово, — пояснив Форкосиган, — але коли ефект закінчується, ти падаєш, немов маріонетка з обрізаними ниточками. Тепер у мене є годин шістнадцять.

І дійсно, на той час, коли вони розправились з плитками польового раціону і підготували Дюбауера до денного переходу, барраярець не тільки виглядав цілком нормально, але і здавався цілком відпочилим, свіжим і сповненим енергії. Будь-хто з них не згадав про нічні розмови.

Вони зробили великий гак, огинаючи гору, і в полудень вийшли до поритого кратерами західного схилу. Проминувши лісові зарості, які чергувалися з відкритими ділянками, вони вийшли на крутий виступ, що навис над величезною чашоподібною западиною — останнім нагадуванням про схил гори часів древнього вулканічного катаклізму. Форкосиган поповз до краю обриву, намагаючись не висуватися з високої трави. Залишившись разом з Корделією під прикриттям заростей, вкрай змучений Дюбауер згорнувся калачиком і заснув. Корделія посиділа поруч з ним, а коли його подих зробився глибоким і рівним, то приєдналася до Форкосигана. Барраярський офіцер обдивлявся крізь бінокль мрячний зелений амфітеатр, який розкинувся перед ним.

— Он там катер. Вони розташувалися в печерному складі. Бачите он ту темну щілину поруч з високим водоспадом? Це вхід. — Він передав їй бінокль, щоб вона змогла розглянути все краще.

— О, відтіля хтось виходить. При великому збільшенні можна розглянути їх обличчя.

Форкосиган забрав у неї бінокль.

— Куделка. Він свій. Але он той худий тип поруч з ним — Деробей, один зі шпигунів Раднова серед моїх зв'язківців. Запам'ятаєте його обличчя — ви повинні знати, коли не можна висуватися.

Корделія розмірковувала, чи був цей піднесений настрій Форкосигана побічним ефектом стимулятора, або ж якоюсь лютою радістю в передчутті сутички. Він спостерігав, рахував і оцінював варіанти, і очі його сяяли.

Раптом він засичав крізь зуби, злегка нагадуючи при цьому одного з місцевих хижаків.

— Господи, та це ж сам Раднов! От вже кого б я з радістю задушив би власними руками. Але цього разу я зможу притягти одного з цих міністерських хлопців до суду. З задоволенням поспостерігаю, як вони спробують врятувати цього свого мазунчика від незаперечного звинувачення в заколоті. Цього разу вище командування і Рада Графів будуть на моєму боці. Ні, Раднов, ти залишишся в живих — і будеш шкодувати про це. — Обпершись на лікті, він пожирав очима те, що відбувалося внизу.

Раптом він завмер і посміхнувся. — Схоже, цього разу моя невдача мені зрадила . Он там Готтіан, він озброєний — отже, він командує. Ми майже вдома. Йдемо.

Вони відповзли назад під прикриття дерев. Дюбауера на місці не було.

— О Боже! — ойкнула Корделія і розгублено закрутила головою, вдивляючись в зарості. — Куди він міг подітися?

— Він не міг далеко піти, — запевнив її Форкосиган, хоча він теж виглядав стривоженим. Вони кинулися на пошуки в різні боки, поглибившись в ліс приблизно метрів на сто. "От ідіотка! — люто лаяла себе не на жарт перелякана Корделія. — Все твоя проклята цікавість! І куди тебе понесло..." Зробивши коло, вони зустрілися біля того самого місця — будь-яких ознак зниклого мічмана не виявилося.

— Слухайте, зараз у нас нема часу розшукувати його, — сказав Форкосиган. — Як тільки я поверну собі командування, я вишлю на розшуки патруль. З пошуковими сканерами вони знайдуть його набагато швидше, ніж ми.

Корделія подумала про хижаків, гострі скелі, глибокі ріки, барраярських патрульних, швидких на розправу.

— Ми стільки пройшли... — почала вона.

— А якщо я не отримаю назад командування, все одно ви обоє не виживете.

Волею-неволею, прислухавшись до здорового глузду, Корделія дозволила Форкосигану обпертися на її руку. Вони рушили через ліс. Коли барраярський табір був вже зовсім близько, він приклав палець до губів.

— Йдіть якомога тихіше. Я проробив такий шлях не для того, щоб мене підстрелили власні вартові. Так... ви заляжете тут. — Він влаштував її за повваленими стовбурами біля ледь помітної стежини, протоптаної крізь невисокі зарості.

— А ви не хочете просто постукати в парадні двері?

— Так, не хочу.

— Чому? Адже ви сказали, що цей ваш Готтіан цілком надійний.

— Тому, що тут щось не так. Не знаю, навіщо сюди прибув цей загін. — Помізкувавши, він віддав їй паралізатор. — Якщо вам доведеться скористатися зброєю, то нехай у вас буде така, яку ви можете застосувати. Заряду вистачить ще на один-два постріли. Ця стежина

з'єднує два пости, і рано або пізно тут хто-небудь з'явиться. Не висувайтеся, поки я не покличу вас.

Він зняв з пояса піхви з ножем і затаївся по інший бік стежки. Вони прочекали чверть години, потім ще стільки ж... Ліс немов дрімав, ніжачись в м'якому, теплому тумані.

Але от на стежці почувся шурхіт кроків по опалому листю. Корделія завмерла, намагаючись одночасно розглянути йдучого крізь зарості і не висувати голови зі сховку. Невиразний силует в ідеальному барраярському камуфляжі виявився високим сивоволосим офіцером. Коли той пройшов повз, Форкосиган піднявся зі свого укриття.

— Корабик, — вимовив він неголосно, але зі справді щирою теплотою в голосі. Він стояв і чекав, схрестивши руки і посміхаючись.

Готтіан стрімко розвернувся на місці, одночасно вихоплюючи з кобури нейробластер. Через секунду на обличчі його відбилося здивування.

— Ейрел! Розвідгрупа доповіла, що бетанці вбили тебе, — і він зробив крок, але не вперед, як очікувала Корделія з інтонації Форкосигана, а назад. Бластер як і раніше залишався в нього в руці, наче він забув його забрати, але пальці міцно стискали руків'я. Шлунок Корделії впав вниз.

Форкосиган здавався дещо здивованим, немов він був розчарований таким стриманим вітанням.

— Я радий, що ти не забобонний, — віджартувався він.

— Мені варто було б пам'ятати, що тебе можна вважати мертвим, лише побачивши в могилі з кілком у серці, — із сумною іронією вимовив Готтіан.

— У чому справа, Корабик? — тихо запитав Форкосиган. — Ти ж завжди не був міністерським лизоблюдом.

При цих словах Готтіан уже не криючись спрямував на свого капітана нейробластер. Форкосиган залишився нерухомим.

— Ні, — щиро відповів Готтіан. — Я відразу подумав, що історія щодо тебе і бетанців, якою почастував нас Раднов, звучить досить підозріло. І вже звичайно, я б подбав про те, щоб після прибуття додому нею зайнялася слідча комісія. — Він помовчав. — Але на той час я вже був би командуючим. Заміщаючи капітана шість місяців, я напевно одержав би цю посаду. Як по-твоєму, які в мене шанси стати капітаном — у моєму-то віці? П'ять відсотків? Два? Нуль?

— Не такі погані, як ти думаєш, — відповів Форкосиган, як і раніше не підвищуючи голосу. — Планується дещо, про що поки мало хто знає. Нові кораблі, нові вакансії.

— Звичайні чутки, — відмахнувся Готтіан.

— То ти не вірив у мою смерть? — закинув вудку Форкосиган.

— Я був впевнений, що ти загинув. Я взяв на себе командування... до речі, куди ти подів секретні пакети? Ми всю твою каюту перетрясли, але так і не знайшли.

Форкосиган сухо посміхнувся і похитав головою.

— Не хочу вводити тебе в ще більшу спокусу.

— Не має значення. — Готтіан як і раніше тримав його на прицілі. — Так от, позавчора до мене в каюту з'являється цей психований ідіот Ботарі і розповідає, що в дійсності відбулося біля бетанського табору. Здивував мене ледве не до смерті — я ж думав, він буде радий

перерізати тобі горлянку. Тому ми повернулися сюди — нібито для наземних вчень. Я був впевнений, що рано або пізно ти сюди з'явишся, але очікував тебе раніше.

— Мені довелося затриматися. — Форкосиган трохи зрушився, йдучи з лінії вогню Корделії в напрямку до Готтіана. — Де зараз Ботарі?

— В одиночній.

— Йому це дуже шкідливо. — поморщився Форкосиган. — Наскільки я зрозумів, ти будь-кому не сказав про те, що мені вдалося врятуватися?

— Навіть Раднов не знає. Він все ще думає, що Ботарі прирізав тебе.

— Задоволений, чи не так?

— Як кіт на сонечку. Я б з величезним задоволенням ткнув його мордою в бруд перед комісією з розслідування, якби ти зробив мені люб'язність і загинув під час переходу.

Форкосиган лукаво зіщулився.

— Схоже, ти ще не зовсім твердо вирішив, що збираєшся робити. Чи можу я натякнути, що навіть зараз ще не пізно передумати?

— Ти будь-коли не пробачиш мені цього, — невпевнено заявив Готтіан.

— За старих часів, коли я був молодшим і безглуздішим, я б такого не спустив. Але, правду кажучи, я вже чимало натомився вбивати ворогів з метою дати їм урок. — Форкосиган підняв підборіддя, дивлячись Готтіану безпосередньо в очі. — Якщо хочеш, я дам тобі слово. Ти знаєш, чого воно вартує.

Готтіана явно здолали сумніви — бластер злегка затремтів у його руці. Корделія, що намагалася не дихати, побачила, що в очах його блиснули сльози. "Про живих не плачуть, — подумала вона. — тільки про мертвих". В цю мить, коли Форкосиган все ще сумнівався, вона вже знала, що Готтіан збирається стріляти.

Вона підняла паралізатор, ретельно прицілилася і натиснула на курок. Пролунало зовсім негучне дзижчання, однак заряду вистачило на те, щоб Готтіан, який ледь встиг обернутися, впав на коліна. Форкосиган вирвав у нього бластер, потім відібрав плазмотрон і звалив свого першого помічника на землю.

— Будь ти проклятий, — прохрипів наполовину паралізований Готтіан. — Невже тебе так будь-коли і не перехитрити?

— Якщо б це було можливо, мене б тут не було, — знизав плечима Форкосиган. Він швидко обшукав Готтіана, конфіскувавши в нього ніж і ще деякі речі. — Хто вартує зараз на постах?

— Сенс — на півночі, Куделка — на півдні.

Форкосиган зняв з Готтіана ремінь і зв'язав йому руки за спиною.

— Тобі ж дійсно важко було зважитися на це, а? — Він повернувся до Корделії і пояснив: — Сенс — один з людей Раднова. Куделка — мій. Пан або пропав.

— І це ваш друг? — скинула брови Корделія. — Схоже, різниця між вашими друзями і ворогами полягає тільки в тому, скільки часу вони витрачають на балаканину, перед тим як вистрілити у вас.

— Так вже і є, — погодився Форкосиган, — З цією армією я завоював би всесвіт, якби зміг змусити їх стріляти в одному напрямку. Можу я позичити у вас ремінь, командор Нейсміт? — Він зв'язав ним ноги

Готтіана, вставив у рот кляп і постояв якийсь час, із сумнівом дивлячись в один бік, потім в інший.

— Всі критяни — брехуни, — промурмотала Корделія, потім вимовила вже голосніше: — На північ чи на південь?

— Цікаве питання. Як би ви відповіли на нього?

— У мене був учитель, що частенько відповідав на мої питання в такий от спосіб. Я думала, що це сократичний метод, і страшно ним захоплювалася, поки не виявила, що він вдавався до нього кожен раз, коли не знав, що відповісти. — Корделія дивилася на Готтіана, якого вони сховали в тому самому місці, яке послужило їй таким гарним укриттям, і намагалася розгадати, чим була продиктована його відповідь — каяттям чи надією завершити невдалий замах. Він теж дивився на неї — спантеличено і вороже.

— На північ, — неохоче вирішила вона. Вони з Форкосиганом обмінялися розуміючими поглядами, і той коротко кивнув.

— Що ж, йдімо.

Вони тихо рушили нагору по стежині, перебоpовши перевал і спустившись у видолинок, що густо заріс сіро-зеленими заростями.

— Давно ви знаєте Готтіана?

— Ми служили разом останні чотири роки, з часу мого розжалування. Я вважав, що він гарний кадровий офіцер. Хоча зовсім аполітичний. У нього сім'я.

— Як думаєте, ви могли б... повернути його, потім?

— Пробачити і забути? Я вже давав йому таку можливість. Він відрікся від мене. Двічі, якщо ви не помилилися у виборі напрямку. — Вони почали підніматися на чергову гірку. — Сторожовий пост знаходиться там, нагорі. Незалежно від того хто там, він миттєво помітить нас. Залишайтеся тут і прикрийте мене. Якщо почуєте постріли... — він зам'явся на мить, — дійте за своїм розсудом.

Корделія придушила смішок. Форкосиган розстебнув кобуру нейробластера і відкрито пішов по стежці, намагаючись робити побільше шуму.

— Вартовий, доповідайте, — почула вона його спокійний голос.

— Нічого нового с... Господи, та це ж капітан!

І до Корделії долетів такий щирий і радісний сміх, якого вона не чула, здається, вже багато сторіч. Вона притулилася до дерева, раптово відчувши слабкість. "І коли ж, — запитала вона себе, — ти перестала боятися його і стала боятися <i> за нього ? І чому новий страх настільки болісніший колишнього? Схоже, ти від цієї зміни будь-чого не виграла, чи не так?"

— Можете виходити, командор Нейсміт, — долинув до неї голос Форкосигана. Вона обігнула останнє скупчення кущів і піднялася на зарослий травою пагорок. На ньому розташувалися двоє молодих людей, що виглядали дуже підтягнутими у своїй акуратній камуфляжній формі. Одного з хлопців вона впізнала — того, що був на голову вище Форкосигана, із хлоп'ячим обличчям, що не відповідає могутньому тілу: це був той самий Куделка, якого вона бачила раніше в бінокль. Він з невгамовним ентузіазмом тиснув руку свого командира, немов бажаючи впевнитися, що перед ним не примара. Другий вартовий, розглянувши її уніформу, потягнувся за бластером.

— Нам сказали, що бетанці вбили вас, сер, — вимовив він з підозрою.

— Так, мені насилу вдається спростувати цю чутку, — відповів Форкосиган. — Як бачите, це не правда.

— А похорони були просто чудові, — сказав Куделка. — Шкода, що вас не було.

— Може, наступного разу, — посміхнувся Форкосиган.

— Ох, вибачите, сер! Ви ж знаєте, я не це мав на увазі. Лейтенант Раднов виголосив найкращу промову.

— Звичайно. Напевно, кілька місяців її складав.

Куделка, кмітливіший, ніж його супутник, ойкнув з жаху. Його приятель виглядав трохи здивованим.

Форкосиган продовжував:

— Дозвольте мені представити вам командора Корделію Нейсміт з Бетанської Астроекспедиції. Вона... — він забарився, і Корделія з цікавістю чекала, який же статус їй нададуть, — Е-е...

— О, так вона?.. — послужливо промурмотала Корделія.

Форкосиган стис губи, намагаючись сховати посмішку.

— Моя полонена, — вирішив він нарешті. — Під слово честі. З правом вільного пересування, за винятком секретних районів.

Обидва молодих чоловіка були вражені таким поворотом справи, і явно згоряли від цікавості.

— Вона озброєна, — вказав супутник Куделки.

— Так, на щастя. — Форкосиган не став поширюватися на цю тему, перейшовши до важливіших питань. — Хто входить у десантний загін?

Куделка відтворив по пам'яті список імен, зрідка вдаючись до підказок свого приятеля.

— Добре, — зітхнув Форкосиган. — Раднова, Деробея, Сенса і Тейфаса необхідно обеззброїти — якомога тихіше, без ексцесів — і посадити під арешт за обвинуваченням у заколоті. Пізніше до них приєднаються й інші. Поки вони не будуть арештовані, жодного зв'язку з "Генералом Форкрафтом". Ви знаєте, де зараз лейтенант Буфа?

— У печерах. Сер? — У Куделки був нещасний вигляд: він почав розуміти, що відбувається.

— Так?

— А ви впевнені щодо Тейфаса?

— Майже, — відповів Форкосиган, і продовжив вже м'якше: — Їх будуть судити. Суд для того й існує, щоб відокремити винних від невинних.

— Так, сер. — Куделка кивнув, задовольнившись цією слабкою гарантією відносно майбутнього людини, що, як здогадалася Корделія, був йому другом.

— Тепер ти розумієш, чому я казав, що статистика громадянських воєн приховує реальне становище? — запитав Форкосиган.

— Так, сер. — Куделка прямо зустрів його погляд, і Форкосиган, впевнений у своїй людині, кивнув.

— Добре. Ви двоє підете зі мною.

Вони рушили в дорогу. Форкосиган знову взяв її під руку і майже не кульгав, вправно приховуючи, наскільки сильно він на неї спирається. Вони пройшли по іншій стежинці, яка вилася через підлісок, перебороли один підйом і знову спуск, і нарешті вийшли до замаскованого входу в печерний склад.

Водоспад, який дзюрчав поруч, впадав у невелику водойму, з якої виливався мальовничий струмок, що тікав у лісову хащу. Біля берега зібралася дивна компанія. Спочатку Корделія навіть не змогла зрозуміти, що вони роблять. Двоє барраярців стояли, спостерігаючи за двома іншими, які стали на коліна біля води. При їхньому наближенні ті, що стояли на колінах, випрямилися і підняли на ноги мокру фігуру в бежевому одязі і зі зв'язаними за спиною руками. Людина кашляла і задихалася, судорожно хапаючи ротом повітря.

— Це Дюбауер! — вигукнула Корделія. — Що вони з ним роблять?

Форкосиган, який, очевидно, відразу зрозумів зміст того, що відбувалося, чортихнувся і, накульгуючи, побіг униз.

— Це мій полонений! — заревів він, наближаючись до незвичайної групи. — Руки геть від нього!

Барраярці миттєво витягнулися як жердини, немов для них це був спинний рефлекс. Відпущений Дюбауер впав на коліна, як і раніше болісно схлипуючи. А його мучителі просто-таки остовпіли: Корделія, яка кинулася до Дюбауера, мимохідь відзначила, що зроду не бачила ошелешеніших людей. Волосся, опухле обличчя, ріденька борода і комір мічмана були зовсім мокрими, його очі почервоніли, і він продовжував кашляти і чхати.

Зрештою Корделія з жахом зрозуміла, що барраярці катували його, занурюючи у воду.

— Що тут відбувається, лейтенант Буфа? — гаркнув Форкосиган, пришпилюючи грізним поглядом старшого з чотирьох.

— Я думав, бетанці вбили вас, сер! — вирвалося в Буфи.

— Виходить, що ні, — коротко відповів Форкосиган. — Що ви робите з цим бетанцем?

— Тейфас впіймав його в лісі, сер. Ми намагалися допитати його, дізнатися, чи є тут інші, — при цих словах він глянув на Корделію, — але він відмовився говорити. Не вимовив навіть слова. А я ж вважав бетанців слабаками.

Форкосиган втомлено потер обличчя рукою: "Боже, дай мені сили!"

— Буфа, — терпляче проговорив він, — цей чоловік п'ять днів тому потрапив під вогонь нейробластера. Він не може говорити, а якби і міг, то все одно будь-чого не знав би.

— Нелюди! — вигукнула Корделія, впавши на коліна поруч з мічманом. Впізнавши її, Дюбауер відразу намертво вчепився в неї. — Ви, барраярці, просто нелюди, варвари і вбивці!

— І ідіоти. Не забудьте про ідіотів, — нагадав Форкосиган, спопеляючи Буфу поглядом. Двом з його підлеглих вистачило такту виглядати винними, або принаймні збентеженими. Форкосиган важко зітхнув.

— Як він, прочухався?

— Та начебто, — визнала вона неохоче. — Але він глибоко пригнічений тим, що відбулося. — Її саму трясло від обурення.

— Командор Нейсміт, я складаю вам вибачення за дії моїх людей, — офіційним тоном заявив Форкосиган, підвищивши голос і даючи зрозуміти своїм підлеглим, що саме через неї капітанові доводиться принижуватися перед полоненою.

— Нічого тут клацати каблуками, — люто прошипіла у відповідь Корделія. Форкосиган якось відразу зажурився, і вона злегка зм'якшилася, додавши вже в повний голос: — Відбулось невірне тлумачення подій. — Її погляд упав на лейтенанта Буфу, який марно намагався провалитися крізь землю. — Навіть сліпий міг би зміркувати. — Отут вона осіклася і промурмотала: — О, ч-чорт. — У Дюбауера через пережитий страх і тортури почався черговий припадок. Більшість барраярців зніяковіло відвели очі. Форкосиган, що вже звик до цього, опустився на коліна, щоб допомогти їй. Як тільки припадок затих, він знову піднявся на ноги.

— Тейфас, віддай свою зброю Куделці, — наказав він. Тейфас забарився, зацьковано озираючись, потім повільно підкорився.

— Я не хотів брати участь у цьому, сер, — відчайдушно заблагав він. — Але лейтенант Раднов сказав, що вже пізно відступати.

— У тебе ще буде можливість виправдатися, — втомлено відповів Форкосиган.

— Що відбувається? — запитав заінтригований Буфа. — Ви вже бачилися з командором Готтіаном, сер?

— Я дав командорові Готтіану... окреме доручення. Буфа, тепер командування групою переходить до тебе. — Форкосиган повторив свій наказ стосовно арешту і відрядив кількох людей на його виконання.

— Мічман Куделка, відведіть моїх полонених у печеру, і подбайте про те, щоб їх як слід нагодували і надали їм все, що зажадає командор Нейсміт. Потім простежите за підготовкою катера до вильоту. Як тільки інші... арештовані будуть зібрані, повертаємося на корабель. — Він уникав слова "заколотники", певно, вважаючи його надто сильним виразом, майже богохульством.

— Куди ви зараз? — запитала Корделія.

— Мені потрібно поговорити з командором Готтіаном. Наодинці.

— Хм. Що ж, не змусьте мене пошкодувати про мою пораду. — У даних обставинах вона не могла явніше виразити словами те, що крутилося на язику: "Будь обережний". Махнувши рукою в знак того, що зрозумів її, Форкосиган попрямував назад до лісу. Його кульгавість стала помітніша.

Вона допомогла Дюбауеру піднятися на ноги, і Куделка повів їх до входу в печеру. Молодий чоловік був так схожий на Дюбауера, що їй важко було зберігати ворожість.

— Що це в старого з ногою? — запитав її Куделка, озираючись через плече.

— Подряпина запалилася, — безтурботно відгукнулася вона, свідомо зменшуючи серйозність нездужання Форкосигана, оскільки тепер цілком розділяла його прагнення сховати кожну слабкість від ненадійних підлеглих. — Хоча ця рана зажадає уваги гарного медика — якщо тільки вам вдасться змусити його зупинитися й поклопотатися про себе.

— Типово для старого. Зроду ще не бачив стільки енергії в людини його віку.

— Якого віку? — зігнула брову Корделія.

— Ну, вам він, звичайно, не здається старим, — поступився Куделка і був доволі здивований тим, що Корделія закотилася сміхом.

— Хоча "енергія" — не зовсім вірне слово...

— Як щодо "сили"? — запропонувала вона, дивно втішена тим, що у Форкосигана знайшовся хоча б один обожнювач. — Енергії, прикладеної до роботи.

— От-от, саме воно, — схвалив задоволений Куделка. Корделія вирішила не згадувати блакитну пігулку.

— Він здається цікавою людиною, — сказала вона, сподіваючись вивудити зі співрозмовника ще що-небудь про Форкосигана. — Як він примудрився влипнути в таку історію?

— Ви про цю сутичку з Радновим?

Вона кивнула.

— Ну, не хочу критикувати старого, але... — Отут Куделка перейшов на побожний шепіт: — Кому ще могло спасти на думку сказати політофіцеру, який ледь піднявся на борт, щоб той не показувався на очі, якщо хоче дожити до кінця подорожі!

Йдучи за своїм проводирем, Корделія звернула за черговий кут печерного коридору; видовище, яке відкрилося її поглядові, відразу змусило її насторожитися. "Все це доволі незвичайно, — подумала вона. — Схоже, Форкосиган ввів мене в оману". Прохолодний, сирий і тьмяно освітлений лабіринт печер частково мав природне походження, але в основному був вирубаний дугою плазмотрона. Величезні простори були захаращені різноманітними припасами.

Ні, на скромну схованку продовольства це зовсім не схоже — тут явно розмістився повномасштабний військовий склад, здатний забезпечити цілий флот. Вона беззвучно присвиснула, уявивши собі безліч найнеприємніших варіантів розвитку подій.

В одному з завулків печери приткнулося стандартне барраярське польове укриття — напівкругле ребристе склепіння, обтягнуте такою ж тканиною, як і бетанські намети. Тут розташувалася сумовита польова кухня і примітивна їдальня, де господарював самотній старшина, прибираючи після обіду.

— Старий тільки що з'явився — живісінький! — вітав його Куделка.

— Ха! А я думав, бетанці перерізали йому горлянку, — відгукнувся здивований старшина. — А ми ж влаштували такі розкішні поминки...

— Ці двоє — особисті бранці старого, — представив їх Куделка кухареві, якому, як запідозрила Корделія, набагато звичніше було тримати в руках зброю, ніж ополоник, — а ти ж знаєш, для нього це хвора тема. У цього хлопця — ушкодження від нейробластера. Бетанців звелено як годиться нагодувати, так що не намагайся отруїти їх своїми звичайними помиями.

— Критикувати всі здатні, — пробурмотав собі під ніс старшина-кухар, коли Куделка зник, помчавшись виконувати інші доручення. — Що їсти будете?

— Що завгодно. Все що завгодно, крім вівсянки і рокфору, — спішно виправилася Корделія.

Старшина сховався в задньому приміщенні і повернувся через кілька хвилин із двома паруючими мисками якогось рагу і справжнім хлібом, помащеним найсправжнісінькішим маргарином. Корделія жадібно накинулася на їжу.

— Ну як? — без особливого ентузіазму поцікавився старшина, заздалегідь втягуючи голову в плечі.

— Вржаюче, — відповіла вона з набитим ротом. — Смакота.

— Правда? — Він розправив плечі. — Вам правда подобається?

— Правда. — Вона перестала їсти, щоб впхнути кілька ложок рагу в задрімалого Дюбауера. Смак гарячої їжі відразу розігнав викликану припадком сонливість, і він заходився жувати майже з таким же ентузіазмом, що і вона.

— Слухайте, може, я допоможу вам його погодувати? — запропонував старшина.

Корделія просяяла з радості.

— Звичайно!

Менш ніж за годину вона встигла дізнатися, що старшину звуть Нілеза, вислухати всю історію його життя, а також покуштувати весь — хоч і небагатий — асортимент делікатесів барраярської польової кухні. Старшина явно так само скучив за похвалами, як і його товариші — за домашньою їжею, оскільки він тягався за нею по п'ятах і все ламав голову, чим би ще їй прислужитись. Форкосиган прийшов без супровідних і стомлено сів поруч з Корделією.

— Ласкаво просимо назад, сер, — вітав його старшина. — Ми думали, бетанці вбили вас.

— Так, я знаю, — відмахнувся Форкосиган від вже звичного вітання. — Як щодо їжі?

— Що побажаєте, сер?

— Все що завгодно, тільки б не вівсянку.

Йому теж видали хліба і рагу. Їв він без особливого ентузіазму — схоже, пропасниця в поєднанні зі стимулятором заглушала апетит.

— Як пройшло з командором Готтіаном? — тихо запитала Корделія.

— Непогано. Він знову в строю.

— Як ви цього домоглися?

— Розв'язав його і дав йому свій плазмотрон. Сказав йому, що не можу працювати з людиною, якій не можу довіряти, і що збираюся дати йому останній шанс миттєво отримати підвищення. Потім я сів до нього спиною. Ми просиділи так хвилин десять. Не вимовили навіть слова. Потім він віддав мені плазмотрон, і ми повернулися в табір.

— Я теж думала, чи спрацює що-небудь подібне. Хоча я не впевнена, що змогла б зробити це, якби була на вашому місці.

— Я теж думаю, що не міг би зробити це, якби не був настільки виснажений. До чого ж добре нарешті дати відпочинок ногам. — Він трохи пожвавився. — Як тільки заарештують інших, ми вилетимо на "Генерал". Це прекрасний корабель. Я виділю вам офіцерську каюту — її чомусь називають адміральськими апартаментами, хоча вона будь-чим не відрізняється від інших. — Форкосиган розмастив залишки рагу по дну миски. — Як вам їжа?

— Чудесна їжа.

— Більшість відгукується інакше.

— Старшина Нілеза був дуже добрий і уважний.

— Ми кажемо про одну й ту ж людину?

— По-моєму, йому просто хочеться, щоб його старання цінували. Спробуйте як-небудь.

Форкосиган, обпершись ліктями на стіл, поклав підборіддя на долоні і посміхнувся.

— Ми розглянемо вашу пропозицію.

Вони замовкли і просто сиділи, втомлені і розморені ситним обідом, за простим металевим столиком. Форкосиган відкинувся на спинку стільця і закрив очі. Корделія задрімала за столом, поклавши руку під голову. Приблизно через півгодини ввійшов Куделка.

— Ми взяли Сенса, сер, — доповів він. — Але в нас були... у нас залишаються деякі проблеми з Радновим і Деробеєм. Вже не знаю як, але вони про щось здогадалися і сховалися в лісі. Я вислав за ними загін.

Форкосигану явно хотілося вилаятися.

— Треба було піти самому, — пробурмотав він. — Вони озброєні?

— В обох залишилися їхні нейродеструктори. Плазмотрони ми встигли забрати.

— Добре. Я не хочу більше витрачати час тут, внизу. Відкличте людей і заблокуйте всі входи в печери. Нехай дізнаються, як то ночувати в тутешніх лісах. — Уявивши собі цю ситуацію, він весело блиснув очима. — Ми підберемо їх пізніше. Нікуди їм від нас подітися.

Корделія допомогла Дюбауеру забратися в катер, простий і досить обшарпаний військовий транспорт, і прилаштувала його на вільному сидінні. З прибуттям останньої групи катер здався просто-таки переповненим барраярцями; були серед них і зв'язані арештанти — скулені і понурі, нещасні підлеглі ватажків, які втекли. Всі солдати виявилися високими і мускулистими молодими людьми. Форкосиган поки залишався найнижчим з них усіх, кого вона бачила.

Вони з цікавістю видивлялися на неї, і вона вловила обривки розмов на двох або трьох мовах. Здогадатися про предмет розмови було неважко, і Корделія похмуро посміхнулася. Схоже, молодь була повна ілюзій стосовно того, скільки бажання і сил займатися сексом залишається після сорокакілометрового денного переходу в двох людей — контужених, хворих, голодних і невиспаних, які чергують турботу про пораненого з намаганнями не потрапити на вечерю черговому хижаку, та ще й на додачу заклопотаних проблемою заколоту, з яким їм доведеться мати справу наприкінці шляху. До того ж зовсім літніх: тридцяти трьох і сорока з зайвим років. Вона розсміялася про себе, і закрила очі, щоб не бачити їхні зацікавлені фізіономії. Форкосиган повернувся з кабіни пілота і сковзнув на сидіння поруч з нею.

— У вас все добре?

Вона кивнула.

— Так. Трохи ошелешена цими чередами хлопчиськ. Здається, ви, барраярці — єдині, в кого нема змішаних екіпажів. Цікаво, чому?

— Почасти — за традицією, почасти — для того, щоб підтримувати агресивний настрій. Вони вас дратують?

— Ні, скоріше смішать. Цікаво, а вони здогадуються, як ними маніпулюють?

— Ані в найменшому ступені. Вони вважають себе вінцями творення.

— Бідні ягнята.

— Ну, я б не сказав.

— Я мала на увазі жертовних тварин.

— А. Це вже ближче.

Двигуни катера завили, і вони піднялися в повітря. Облетівши пориту кратерами гору, катер взяв курс на схід, набираючи висоту. Корделія спостерігала з вікна, як внизу за лічені хвилини промайнула вся місцевість, яку вони через силу перебороли за кілька днів. Катер промчався над велетенською горою, на схилі якої був похований Роузмонт, досить близько, щоб можна було розглянути снігову шапку і льодовики, які зашарілися в променях призахідного сонця. Вони летіли на схід — через сутінки, через непроглядну ніч, потім горизонт пішов вниз, і вони вирвалися у вічний морок космічного простору.

Як тільки вони вийшли на проміжну орбіту "Генерала Форкрафта", Форкосиган знову пішов до пілотів, щоб простежити за стикуванням. Здавалося, він віддалявся від неї, повертаючись до своїх звичайних обов'язків і все більше втягуючись у звичне середовище, з якого він був вирваний. Але, в них, звичайно, ще буде час побути наодинці — попереду ще багато місяців подорожі, судячи з того, що казав Готтіан. "Уяви собі, що ти — антрополог, — сказала вона собі, — вивчаєш диких барраярців. Вважай це канікулами — ти ж все одно хотіла взяти тривалу відпустку після цієї експедиції, от і вона, будь ласка". Її пальці машинально смикали оббивку обшарпаного сидіння. Насупившись, вона змусила їх заспокоїтися.

Стикування пройшло дуже гладко, і солдати, піднявшись з місць і зібравши спорядження, гучною юрбою посунули до шлюзу. Поруч з

Корделією виник Куделка і повідомив, що призначений її провідником. Скоріше охоронцем — а може й нянькою: в даний момент вона не почувала себе особливо небезпечною. Вона підхопила Дюбауера і пішла за своїм проводирем на борт корабля Форкосигана.

Тут пахнуло зовсім інакше, ніж на її експедиційному кораблі, було злегка холодніше, усюди маса голого нефарбованого металу, суцільна економія на зручностях і оздобленні — словом, та ж різниця, що між затишною житловою кімнатою і гаражем. Насамперед вони подалися в лазарет — влаштувати Дюбауера. Це був довгий ряд акуратних, строгих приміщень, набагато обширніших — навіть у пропорційних масштабах, — ніж палати ізолятора її експедиційного корабля, оскільки вони були призначені для розміщення набагато більшого числа потерпілих. Зараз тут було доволі безлюдно — один тільки головний хірург і пара рядових, що коротали час за інвентаризацією устаткування, та нудьгуючий солдат зі зламаною рукою, який від неробства сунув ніс в їхні справи. Дюбауера оглянув лікар, що, як незабаром усвідомила Корделія, був набагато досвідченішим у нейробластерних ушкодженнях, ніж її корабельний хірург. Потім він передав мічмана санітарам, щоб ті вимили його й влаштували на ніч.

— У вас скоро з'явиться ще один пацієнт, — повідомила Корделія хірургові, який, мабуть, був одним з чотирьох сорокалітніх в екіпажі Форкосигана. — У вашого капітана на гомілці огидна інфікована рана. Почалося загальне зараження. І ще... не знаю, що за блакитні пігулки у вас в аптечках, але, судячи з його слів, та, котру він вжив сьогодні вранці, от-от перестане діяти.

— Чортова отрута, — вилаявся лікар. — Не сперечаюся, вони ефективні, але можна було би підібрати що-небудь менш вимотуюче. Не кажучи вже про побічні ефекти.

"Напевно, в них вся справа", — подумала Корделія. Лікар заходився встановлювати синтезатор антибіотиків і готувати його до програмування. Корделія тим часом спостерігала, як байдужого

Дюбауера вкладають в ліжко, і уявила собі нескінченну низку одноманітних лікарняних днів, яка його очікувала — немов прямий тунель, що веде до кінця життя. Чи зробила вона йому послугу? Холодний шепіт сумніву тепер буде вічно переслідувати її, поповнивши збіговисько думок, які гризуть її ночами. Вона ще трохи поповешталася довкола нього, потай очікуючи приходу свого другого підопічного.

Нарешті з'явився Форкосиган, що прийшов у супроводі — а якщо правильніше, за допомогою — двох офіцерів, з якими вона ще не зустрічалася. Він на ходу роздавав доручення. Як видно, він трохи не розрахував час, тому що дивитися на нього було просто страшно. Він був блідий, тремтів, по обличчю струменів піт, і Корделія подумала, що зараз можна розрізнити зморшки, які проляжуть на його обличчі десь в сімдесят років.

— Про вас ще не подбали? — запитав він, побачивши її. — Де Куделка? Я думав, що сказав йому... А, от ти де. Розмісти її в адміральській каюті. Я це казав? І зайди на склад, знайди їй який-небудь одяг. І вечерю. І заряди її паралізатор.

— Та у мене все гаразд. Може вам краще лягти? — стурбовано запитала Корделія.

Але Форкосиган продовжував кружляти по кімнаті, немов іграшка, яка розладналася, але в якій залишився заряд.

— Треба випустити Ботарі, — пробурмотав він. — Бо в нього, напевно, вже почалися галюцинації.

— Ви тільки що зробили це, сер, — нагадав один з офіцерів. Хірург переглянувся з ним і багатозначно кивнув убік діагностичного столу. Вдвох вони перехопили Форкосигана з його орбіти, майже силоміць підтягнули його до столу і змусили влягтися.

— Все через ці чортові пігулки, — пояснив хірург, помітивши тривогу Корделії. — До ранку він отямиться, якщо не враховувати слабості і пекельного головного болю.

Хірург схилився над своїм пацієнтом, розрізав натягнуту розпухлою ногою холошу, і тихо вилаявся побачивши те, що було приховане нею. Куделка зазирнув йому через плече й обернувся до Корделії з фальшивою посмішкою, приклеєною до позеленілої фізіономії.

Корделія кивнула і неохоче вийшла, залишаючи Форкосигана в руках професіоналів. Куделка — який, схоже, насолоджувався роллю хлопчика на побігеньках, незважаючи на те, що ці обов'язки змусили його пропустити ефектну сцену повернення капітана на борт корабля — відвів Корделію до складу одягу, потім зник з її паралізатором, і покірно повернув його їй цілком заряджеником. По його вигляду було зрозуміло, що ця процедура йшла врозріз з його переконаннями.

— Та я зовсім не збираюся використовувати його — сказала Корделія, вловивши сумнів у його погляді.

— Ні, ні, старий велів, щоб він у вас був. Я не збираюся сперечатися з ним з приводу полонених. Для нього це хворе питання.

— Я так і зрозуміла. До речі, якщо це допоможе вам визначитися в даному питанні, то наші уряди, наскільки мені відомо, не знаходяться в стані війни. Отже, затримання мене — незаконне.

Куделка насупився, намагаючись засвоїти нову інформацію — але незвичні і далекі думки безрезультатно відскочили від його твердокам'яних поглядів, навіть на йоту не похитнувши їх. Прихопивши згорток, він супроводив Корделію в її апартаменти.

Лоїс Макмастер Буджолд, "Осколки честі"

РОЗДІЛ 5

(всього 15 розділів)

Вийшовши з каюти наступного ранку, Корделія виявила біля дверей вартового. Її маківка ледь діставала йому до плеча, а обличчя охоронця нагадувало морду борзої-переростка — вузьке, з гачкуватим носом і близько посадженими очима. Вона відразу зрозуміла, де бачила його раніше — здалеку, у строкатих лісових заростях — і на мить її пройняв запізнілий страх.

— Сержант Ботарі? — набравшись хоробрості, запитала вона.

Він козирнув їй — перший барраярець, який вітав її в такий спосіб.

— Мем, — вимовив він і замовк.

— Я хочу піти в лазарет, — невпевнено вимовила вона.

— Так, мем, — відповів він низьким монотонним басом, чітко розвернувся і покрокував коридором. Здогадавшись, що сержант змінив Куделку в якості її охоронця і гіда, вона задріботіла слідом. Дорогою вони не розмовляли: сержант помовчував, а Корделія ще недостатньо осміліла, щоб чіплятися до нього з розпитами. Спостерігаючи за ним, вона раптом збагнула, що охорона могла бути приставлена до її дверей не тільки для того, щоб не випускати її, але і для того, щоб не впускати інших. Паралізатор, який висить у неї на стегні, зненацька здався на подив важким.

У лазареті вона знайшла сидячого на ліжку Дюбауера: він був підстрижений, чисто виголений і вдягнений в чорну польову форму без відзнак — таку ж видали і їй. Схоже, за ним тут добре доглядали. Вона розмовляла з ним доти, поки її власні слова почали здаватися їй нісенітницею. Він будь-як не реагував, просто сидів і дивився на неї.

Аж раптом, у прорізі дверей, які ведуть в окрему палату, вона помітила Форкосигана; він зробив їй знак, запрошуючи увійти. Сидячи на ліжку в зеленій піжамі стандартного зразка, він тикав світловим олівцем в інтерфейс комп'ютера. Характерно, що навіть зараз, коли він був у цивільному, без зброї і навіть без черевиків, він справляв на неї все те ж враження. Він здавався людиною, яка може залишатися хоч голою — і змусити всіх навколишніх відчути себе безглуздо вичепурими. Вона злегка посміхнулася, уявивши собі цю картину, і привітала Форкосигана недбалим змахом руки. Біля ліжка стояв один із двох офіцерів, які напередодні ввечері привели його в лазарет.

— Командор Нейсміт, дозвольте представити вам командора-лейтенанта Форкалоннера, мого другого помічника. Почекайте хвилинку, будь ласка: капітани приходять і йдуть, а звітність вічна.

— Амінь.

Форкалоннер виглядав справжнім барраярським офіцером — він немов зійшов з рекламного плаката в призовному пункті. Але крізь лощений вигляд поглядав гумор, і Корделії спало на думку, що приблизно от так буде виглядати мічман Куделка років через десять-дванадцять.

— Капітан Форкосиган дуже схвально відгукувався про вас, — вимовив Форкалоннер, починаючи світську бесіду. Його капітан трохи насупився через такий вступ, але офіцер не помітив цього. — Думаю, оскільки вже нам вдалося захопити лише одного бетанця, то ви — безсумнівно кращий варіант.

Форкосиган поморщився. Корделія злегка хитнула головою, закликаючи не звертати уваги на нісенітну балаканину. Він знизав плечима і заходився друкувати щось на клавіатурі.

— Оскільки мої люди щасливо летять додому, я теж вважаю це чесним обміном. Принаймні, більшість з них. — Примара Роузмонта дихнула холодком над її вухом, і Форкалоннер раптом здався зовсім не таким вже й потішним. — І взагалі, чого ви так завзято прагнули спіймати нас?

— Ну, так було наказано, — просто відповів Форкалоннер, подібно древньому фанатикові, який відповідав на кожне питання: "Тому що так бажано Богу". Тут по його обличчю сковзнув легкий єретичний сумнів. — Хоча я щойно подумав, може, нас відрядили патрулювати цей район для покарання, — пожартував він.

Цей коментар розвеселив Форкосигана.

— За твої гріхи? Твої уявлення про світобудову надто егоцентричні, Арістид. — Залишивши Форкалоннера розшифровувати це зауваження, він повернувся до Корделії: — Ваше затримання мало відбутись без кровопролиття. Так би воно і було, якби не перешкодили наші внутрішні проблеми. В певних випадках вибачення просто марні, — і вона знала, що йому теж згадався похорон Роузмонта в холодному чорному тумані, — але це єдине пояснення, яке я можу запропонувати вам. Що, все одно, не знімає з мене відповідальності за те, що відбулося. І я впевнений, що хто-небудь у вищому командуванні неодмінно тикне мене в це носом. — Він кисло посміхнувся і знову забарабанив по клавішах.

— В такому випадку, і я теж не стану перепрошувати за те, що зіпсувала плани вторгнення, — зухвало заявила вона. От так, а тепер подивимося, що буде...

— Якого вторгнення? — сіпнувся Форкалоннер.

— Саме цього я і побоювався. Так і думав, що ви здогадаєтеся про все, ледь побачивши печерний склад, — сказав їй Форкосиган. — Коли

ми відлітали з Барраяру, це питання все ще гаряче обговорювалося, і експансіоністи розмахували ідеєю переваги раптовості: для них цей аргумент — кийок, здатний побити партію миру. Говорячи як приватна особа... втім, я не маю такого права, поки на мені військова форма. Залишимо це.

— Яке вторгнення? — знову з надією запитав Форкалоннер.

— Якщо пощастить — ніяке, — відповів Форкосиган, нарешті дозволивши собі деяку відвертість. — Мені й одного до кінця життя вистачить. — Схоже, він занурився в якісь неприємні спогади.

Форкалоннера явно спантеличила подібна заява з вуст Героя Комарру.

— Це була велика перемога, сер. З дуже малими втратами.

— З нашого боку. — Форкосиган додрукував свою доповідь, підписав її, потім ввів запит на наступний бланк і заходився тикати в нього світловим олівцем.

— А хіба інше так уже й важливо?

— Це залежить від того, чи плануєш ти залишатися на завойованій території чи ж просто перетнути її. Після Комарру залишилася брудна політична спадщина — зовсім не те, що мені хотілося б передати наступному поколінню. І взагалі, чого раптом ми заговорили про це? — Він закінчив заповнювати останній бланк.

— Куди ви маєте намір вторгнутися? — вперто гнула своє Корделія.

— Чому я про це не чув? — вторував їй Форкалоннер.

— Відповідаю по черзі — це секретна інформація, яка обговорюється на рівні Генштабу, центрального комітету обох Рад і імператора. Це означає, що розмова закінчена, Арістид.

Форкалоннер багатозначно глянув на Корделію:

— Але вона ж не з Генерального штабу. Якщо вже на те пішло...

— І я теж вже в нього не входжу, — визнав Форкосиган. — Нашій гості я не повідомив чогось такого, про що б вона не здогадалася сама. Що ж стосується моєї поінформованості, то мене просили висловити свою думку... з певних аспектів даного питання. Правда, їм не сподобалася моя відповідь, але вони самі напросилися, — додав він з недоброю посмішкою.

— То от чому вас відіслали подалі? — вирішила Корделія, почуваючи, що починає розуміти, як робляться справи на Барраярі. — Отже, командор-лейтенант Форкалоннер не помилився щодо того, чому вас послали в патрулювання. А вашою думкою цікавився... один, гм, старий друг вашого батька?

— Та вже звичайно не Рада Міністрів, — відповів Форкосиган, але відмовився продовжувати цю розмову і рішуче змінив тему. — Мої люди поводяться з вами як слід?

— Дуже добре, так.

— Хірург пообіцяв відпустити мене вже після обіду, якщо я увесь ранок буду добре поводитися і не встану з ліжка. Можу я сьогодні зайти у вашу каюту і поговорити з вами наодинці? Мені необхідно дещо прояснити.

— Звичайно, — відповіла вона, подумавши про себе, що це його прохання пролунало досить зловісно.

У палату ввійшов обурений хірург.

— Вам слід відпочивати, сер. — Він багатозначно глянув на Корделію і Форкалоннера.

— Ох, ну добре. Відішліть це з наступним кур'єром, Арістид, — вказав він на екран, — разом з аудіодоповіддю й офіційним обвинуваченням.

Лікар випровадив їх з палати, а Форкосиган знову заходився стукати по клавіатурі.

Залишок ранку Корделія бродила по кораблю, досліджуючи межі наданої їй волі. Корабель Форкосигана виявився заплутаним лабіринтом коридорів, різнорівневих відсіків, переходів і вузьких дверей, призначених, як зрештою здогадалася вона, для оборони від абордажного десанту. Сержант Ботарі не відставав від неї навіть на крок, нависаючи над її плечем, немов тінь смерті; коли ж вона звертала в які-небудь заборонені двері або коридор, він різко зупинявся і вимовляв: "Ні, мем". Крім того, їй було заборонено торкатися до будь-чого — вона з'ясувала це, коли недбало провела рукою по пульту керування, заробивши чергове монотонне "ні, мем" від Ботарі. Корделія відчула себе дворічним малям, якого вивели на прогулянку.

Вона спробувала розговорити його.

— Ви давно служите капітану Форкосигану? — життєрадісно поцікавилася вона.

— Так, мем.

Мовчання. Вона спробувала знову.

— Він вам подобається?

— Ні, мем.

Мовчання.

— Чому? — Принаймні, на це питання він не зуміє відповісти односкладово.

Корделія вже було вирішила, що він зовсім не відповість, коли сержант знехотя зронив:

— Він фор.

— Класовий конфлікт? — насмілилася припустити вона.

— Не люблю форів.

— Я ж то не фор, — підказала Корделія.

Він тужно дивився крізь неї.

— Ви на зразок форів, мем.

Втративши терпіння, вона здалася.

***

Після обіду Корделія влаштувалася зручніше на вузькому ліжку в своїй каюті і взялася вивчати каталог комп'ютерної бібліотеки. Вона вибрала фільм з назвою, яка не вселяла побоювань, шкільного типу — "Люди і місця Барраяру" — і відкрила його. Текст, як і обіцяв заголовок, був досить банальний, але зате зображення виявилося казковим. Перед її бетанськими очами постав зелений, сонячний, квітучий світ. Люди ходили по вулиці без носових фільтрів, дихальних апаратів і навіть без

літнього теплозахисту. Клімат і ландшафт планети були на подив різноманітні: тут були навіть справжні океани з місячними припливами — хіба порівняєш їх з плоскими солоними калюжами, які в неї вдома заведено називати озерами!

В двері постукали.

— Увійдіть, — відгукнулася вона, і з'явився Форкосиган, який привітав її кивком. "Дивний час доби для парадної форми, — подумала вона. — Але їй-богу, виглядає він у ній чудово. Просто чудово". Капітана супроводжував сержант Ботарі, який залишився ззовні. Форкосиган обійшов каюту, немов щось вишукуючи; нарешті погляд його зупинився на обідній таці. Він зняв з неї посуд і підпер нею двері, щоб втримати їх в злегка відкритому стані.

Корделія здивовано підняла брови.

— Це дійсно необхідно?

— Думаю, так. При теперішніх темпах поширення пліток я напевно дуже незабаром зіштовхнуся з жартом стосовно привілеїв мого звання, і не зможу зробити вигляд, що не розчув. Боюся, що тоді мені доведеться покарати нещасливого... е-е, гумориста. Та й взагалі в мене ворожість до закритих дверей. Завжди не знаєш напевно, що відбувається по той бік.

Корделія зайшлася сміхом:

— Це нагадує мені старий анекдот про дівчину, яка каже хлопцю: "Давай не будемо, а усім скажемо, що було".

Форкосиган поморщився на знак згоди і, сівши на обертове крісло біля вбудованого в стіну металевого столика, повернувся до неї. Він відкинувся на спинку, витягнувши ноги перед собою, і обличчя його

стало серйозним. Корделія з напівпосмішкою схилила голову набік. Вирішивши, певно, почати з сторонньої бесіди, він кивнув убік висячого над ліжком екрана:

— Що ви переглядали?

— Барраярську географію. Така краса! Ви коли-небудь бували біля океану?

— Коли я був маленьким, мати кожне літо возила мене в Бонсаклар. Це був своєрідний аристократичний курорт на узбережжі, за яким починалися гори, що поросли незайманими лісами. Мій батько, як правило, не бував там — він залишався в столиці або у військах. Свято Середини Літа збігалося з днем народження старого імператора, і там влаштовували цілком фантастичний феєрверк над океаном — принаймні, в той час він здавався мені фантастичним. Все місто висипало на еспланаду, і всі були неозброєні. В день народження імператора дуелі були заборонені, і мені дозволяли бігати де забажається. — Він уп'явся в підлогу. — Я не був там вже багато років. Мені хотілося б як-небудь звозити вас туди на Свято Середини Літа, якщо видасться така можливість.

— Я з задоволенням прийму ваше запрошення. А коли ваш корабель повертається на Барраяр?

— Боюся, не скоро. У вас попереду довгий полон. Але оскільки вашому кораблеві вдалося сховатися, то коли ми повернемося, не буде сенсу продовжувати ваше інтернування. Вас звільнять, ви зможете з'явитися в бетанське посольство і відправитися додому. Якщо побажаєте.

— Якщо побажаю?! — невпевнено розсміялася вона і відкинулася назад на тверду подушку. — А чому я можу не побажати?

Він пильно вдивлявся в її обличчя. Його поза зображувала абсолютну невимушеність, але один з каблуків неусвідомлено вистукував по підлозі зрадницький дріб. Форкосиган суворо глянув на нього, і стукіт припинився.

— Я думав, коли ми прибудемо на Барраяр і ви отримаєте волю, ви, можливо, захочете залишитися.

— Щоб побувати в... як пак його, Бонсакларі і так далі? Не знаю, наскільки довгу відпустку мені нададуть, але... звичайно, я люблю нові місця. Мені дуже хотілося б подивитися вашу планету.

— Не в гості. Назовсім. Як... леді Форкосиган. — Його обличчя освітилося невеселою усмішкою. — Ну от, тепер я зовсім заплутався. Обіцяю, що більше не називатиму бетанців боягузами. Присягаюсь, ваші звичаї вимагають більшої хоробрості, ніж найсамогубніші змагання наших хлопчиськ.

Вона дозволила собі видихнути.

— Ви... ви розігруєте мене? — Цікаво, подумала вона, звідки взялася фраза про серце, яке готове вискочити з грудей. Відчуття було таке, що воно, навпаки, гримнулося безпосередньо в шлунок. Вона з раптовою чіткістю усвідомила своє тіло — <і> його близькість вона виразно відчувала вже давно.

Він похитав головою.

— Ні, я зовсім не хочу якоїсь фальші — як для вас, так і з вами. Ви заслуговуєте найкращого. Я далеко не найблискучіша кандидатура — вам це вже відомо. Але принаймні я можу запропонувати вам краще, що в мене є. Мила Ко... командор, скажіть — можливо, за бетанськими мірками я занадто кваплю події? Я багато днів чекав вдалого моменту, але він все не наставав.

— Багато днів! І як довго ви обмірковували це?

— Вперше це спало мені на думку, коли я побачив вас в ущелині.

— Що, коли мене занудило там, у бруді?

Він посміхнувся.

— З винятковим самовладанням. На той час, коли ми поховали вашого офіцера, я вже був упевнений.

Вона потерла губи рукою.

— Вам хто-небудь казав, що ви ненормальний?

— У такому контексті — ще жодного разу.

— Я... ви збентежили мене.

— Але не образив?

— Так, звичайно ж не образили.

Він трохи розслабився.

— Вам, звичайно, зовсім необов'язково відповідати мені безпосередньо зараз. Мине ще кілька місяців, перш ніж ми дістанемось додому. Але я не хотів би, щоб ви думали... ситуація досить лоскітлива, адже ви знаходитеся в полоні. Я не хотів би, щоб ви думали, немов я пропоную вам щось образливе.

— Мені це й на думку не спадало, — слабким голосом заперечила Корделія.

— Я повинен сказати вам ще дещо, — продовжував Форкосиган, знову заходившись захоплено розглядати свої черевики. — Це буде непросте життя. З тих пір, як я зустрів вас, я багато думав про те, що кар'єра, заснована на підчищенні політичних промахів, як ви це сформулювали, можливо, і не є надто вже високою честю. Може, мені варто зайнятися ліквідацією невдач у зародку. Це буде набагато небезпечніше, ніж військова служба — зрадництва, безпідставні обвинувачення, замахи... можливо — вигнання, злидні, смерть. Мерзенні компроміси з негідниками задля благенького миру, але якщо подумати про дітей — то вже краще це робити мені, а не їм.

— Дійсно, ви знаєте, чим спокусити... — безпомічно промовила вона, потираючи підборіддя і посміхаючись.

Форкосиган підняв очі — в них замерехтіла боязка надія.

— А як взагалі на Барраярі починають політичну кар'єру? — запитала вона, намагаючись намацати твердий ґрунт. — Я гадаю, ви збираєтеся піти стопами вашого діда з боку матері, принца Ксава, але у вас нема його переваг — імператорського споріднення. Як у цьому випадку можна отримати посаду?

— Є три шляхи: імператорське призначення, спадкоємна посада або сходження вгору службовими сходами. Рада Міністрів дістає найрозумніших людей саме цим, останнім способом. В цьому їх сила, але цей шлях для мене закритий. Місце в Раді Графів дістають в спадщину. Ця посада належить мені за правом, але лише після смерті батька, тому це відсувається на невизначений термін. Та й взагалі, Рада Графів вже віджила своє — просте збіговисько старезних дідуганів, заражених найвузьколобішим консерватизмом і які піклуються лише про збереження своїх привілеїв. Я не впевнений, що через неї можна зробити щось значне. Можливо, їм потрібно просто дозволити дошкандибати до саморозпаду. Але тільки не передавайте комусь мої слова, — швидко додав він, немов опам'ятавшись.

— Дивна організація у вашого уряду.

— Воно не організовувалося. Просто виникло.

— Може вам варто розробити конституцію.

— Слова справжньої бетанки. Ну, може, ми і візьмемося за цю справу, хоча в наших умовах подібний замір неодмінно розпалить громадянську війну. Отож, залишається лише імператорське призначення. Тут все відбувається швидко, але моє падіння може бути настільки ж стрімке і ефектне, як і зліт, якщо я накличу на себе гнів старого або ж якщо він умре. — Він говорив, будував плани, і в його очах променів вогонь прийдешніх боїв. — Моя єдина перевага полягає в тому, що він любить прямоту. Не знаю, коли він встиг захопитися чесністю — довкола нього її так мало.

— Знаєте, мені здається, вам сподобається займатися політикою — принаймні на Барраярі. Можливо тому, що у вас вона неймовірно схожа на те, що в інших місцях називається війною.

— Однак зараз на порядку денному набагато терміновіша політична проблема, яка стосується вашого корабля і деяких інших речей... — Він зам'явся, з кожною секундою все більше втрачаючи самовладання. — Можливо... можливо, просто нерозв'язна. Напевно, я дійсно зарано почав розмову про одруження, тому що ще невідомо, як все закінчиться. Але я не міг допустити, щоб ви продовжували думати, що... хоча, втім, що саме ви думали?

Вона похитала головою. — Не варто казати про це зараз. Я розповім вам як-небудь потім. Думаю, у цьому нема чогось неприємного для вас.

Форкосиган підбадьорено кивнув і продовжив:

— Ваш корабель...

Вона стривожено насупилася. — У вас будуть неприємності через те, що мій корабель зумів вислизнути?

— Саме цьому ми і повинні були запобігти. Той факт, що в той момент я був без свідомості, може послужити пом'якшувальною обставиною. Але проти мене — моя позиція з цього питання, висловлена привселюдно на імператорській раді. Обов'язково виникнуть підозри, що я навмисно дозволив вам вшитися, щоб зірвати авантюру, яку вкрай не схвалюю.

— Чергове зниження звання?

Він розсміявся.

— Я був наймолодшим адміралом в історії нашого флоту — може, все це скінчиться тим, що я ж стану і найстарішим мічманом. Але ні, — продовжив він вже серйозно, — найвірогідніше, військова партія кабінету висуне проти мене обвинувачення в зраді. Поки ця історія не втрясеться... так чи інакше, — він зустрівся з нею очима, — доволі важко буде влаштовувати будь-які особисті справи.

— Зрада на Барраярі карається стратою? — запитала вона, охоплена нападом нездорової цікавості.

— О так. Публічним викриттям і голодною смертю. — Бачачи явний жах Корделії, він здивовано підняв брову. — Якщо вас це втішить, то високошляхетним зрадникам завжди перед самою екзекуцією тайкома передають який-небудь засіб для витонченого самогубства. Це рятує від зайвого громадського співчуття. Хоча я, мабуть, не стану надавати їм таке задоволення. Нехай все буде привселюдно, брудно, нудно і неймовірно ганебно.

Вигляд у нього був просто-таки приречений.

— Якби ви могли, то зірвали би вторгнення?

Він похитав головою, очі його затуманилися.

— Ні. Я зобов'язаний підкорятися наказам. Саме це й означає перший склад мого імені. Поки це питання ще обговорюється, я буду обстоювати свою точку зору. Але якщо імператор віддасть наказ, я підкорюся йому беззаперечно. В протилежному випадку знову настане загальний хаос — а цього ми уже вдосталь насьорбалися, вистачить.

— Чим це вторгнення відрізняється від інших? Адже ви, напевно, схвалювали комаррську кампанію, якщо вже вам доручили нею керувати.

— Комарр був унікальною можливістю, практично хрестоматійною задачею. Коли я розробляв стратегію завоювання, я спробував максимально використати всі наявні переваги. — Він взявся перераховувати, загинаючи міцні пальці. — Нечисленне населення, цілком зосереджене в містах з керованим кліматом. Партизанам нікуди відступити для перегрупування. Ніяких союзників — ми були не єдиними, чию торгівлю душило їхнє непомірне мито. Все, що мені потрібно було зробити, то це пустити чутку, що ми збираємося знизити їх двадцятип'ятивідсотковий податок на все, що провозилося через їх нуль-переходи, до п'ятнадцяти відсотків, і всі їх сусіди, які могли б надати їм підтримку, виявилися на нашому боці. Ніякої важкої промисловості. Вони розжиріли і зледащіли на незароблених грошах — не захотіли навіть самі захищати свою планету, поки їхні жалюгідні найманці не забралися геть, зрозумівши, з ким мають справу. Якби мені надали свободу дій і трохи більше часу, я зміг би захопити Комарр без єдиного пострілу. Це могло б стати ідеальною війною, якби Рада Міністрів не була настільки нетерпляча. — Ця розмова розбудила в ньому неприємні спогади про минуле, і він насупився. — А цей, нинішній план... ну, я думаю, ви все зрозумієте, якщо я скажу, що мова йде про Ескобар.

Приголомшена Корделія різко випрямилася.

— Ви знайшли тунель звідси до Ескобару? — Тоді не дивно, що барраярці не стали повідомляти про відкриття цієї планети. З усіх варіантів, які спали їй на думку, цей був найнеймовірніший. Ескобар був одним з найбільших планетарних центрів в мережі просторово-часових тунелів, які зв'язували розсіяне по всесвіту людство. Велика, багата планета з помірним кліматом, освоєна людством сотні років тому, була одним з найбільш шанованих сусідів самої Колонії Бета. — Та вони просто збожеволіли, ці ваші правителі!

— Знаєте, я сказав їм майже те ж саме. Тоді Міністр Заходу почав волати, і граф Фортала пригрозив... ну, загалом, вчинити дуже грубо стосовно нього. Фортала вміє знущатися з опонента, навіть не вдаючись до нецензурних виразів — деяким це вдається.

— Колонія Бета обов'язково буде втягнена в цей конфлікт. Половина нашої міжзоряної торгівлі йде через Ескобар. І через Тау Кита V. І через Єднання Джексона.

— Це по найскромніших підрахунках, — погоджуючись кивнув Форкосиган. — Задум полягав у тому, щоб швидко завершити операцію і поставити потенційних союзників перед здійсненим фактом. З досвіду знаючи, що трапилося з моїм "ідеальним" планом по Комарру, я сказав їм, що цей їх план — просто марення сивої кобили або щось подібне. — Він похитав головою. — Шкода, що я тоді розлютився. Сидів би зараз в Раді і продовжував сперечатися з ними. А замість цього, наскільки мені відомо, флот вже зараз готується до вильоту. Що далі зайдуть приготування, то складніше їх буде зупинити. — Він зітхнув.

— Війна, — міркувала вголос глибоко схвильована Корделія. — Ви розумієте, що якщо ваш флот... якщо Барраяр збирається почати війну з Ескобаром, вдома знадобляться навігатори. Навіть якщо Колонія Бета не

візьме особистої участі у воєнних діях, ми напевно будемо постачати ескобарцям зброю, припаси, надавати технічну допомогу...

Форкосиган хотів було щось сказати, але обірвав себе.

— Ймовірно, так і буде, — сумно вимовив він. — А ми спробуємо заблокувати вас.

Впало важке мовчання — вона могла розчути, як стукає в скронях кров. Через стіни як і раніше долинали слабкі шуми і вібрації корабля, у коридорі переминався з ноги на ногу Ботарі, хтось пройшов повз її каюту...

Вона похитала головою. — Мені потрібно обміркувати це. Все не так просто, як здавалося спочатку.

— Так, зовсім непросто. — Він повернув руку долонею вгору в знак завершення розмови, і неспритно піднявся: рана на нозі все ще турбувала його. — Це все, що я хотів сказати. А ви можете не говорити мені будь-чого.

Корделія вдячно кивнула, а він пішов, прихопивши Ботарі і щільно прикривши за собою двері. Охоплена розпачем і глибокою розгубленістю, вона важко зітхнула, відкинулася на подушку і лежала так, вп'явшись у стелю, поки старшина Нілеза не приніс вечерю.

Лоїс Макмастер Буджолд, "Осколки честі"

РОЗДІЛ 6

(всього 15 розділів)

Увесь наступний ранок (за корабельним часом) Корделія тихенько відсиджувалася у своїй каюті і читала. Їй треба було якийсь час побути на самоті, не зустрічаючись з Форкосиганом, щоб обдумати вчорашню розмову. Вона була збита з пантелику — немов всі її галактичні карти переплуталися, не залишивши шансу відшукати дорогу додому. Але принаймні вона знала, що заблукала. Краще довгий і тернистий шлях до істини, аніж життя в омані. Їй зараз розпачливо бракувало неспростовних фактів, на які можна було б обпертися, але всі вони були за межами досяжності.

Корабельна бібліотека мала у своєму фонді велику колекцію матеріалів по Барраяру. Джентльмен на ім'я Абелль створив неосяжну наукову працю по загальній історії, переповнену іменами, датами і детальними описами забутих боїв, всі учасники яких давно перетворилися в порох. Набагато захоплюючішим виявився твір вченого мужа на ім'я Акзіф, присвячений неоднозначній фігурі імператора Дорки Форбарри Справедливого, чиє правління припало на кінець Періоду Ізоляції і який, за розрахунками Корделії, доводився Форкосигану прадідом. З головою занурившись у вир заплутаних інтриг і строкатий калейдоскоп діячів тієї епохи, вона навіть не підняла очей, коли в двері постукали, і лише буркнула:

— Увійдіть.

Пара солдатів у сіро-зеленому наземному камуфляжі ввалилися в каюту, поспішно грюкнувши за собою дверима. "Що за жалюгідна парочка, — подумала вона в перший момент. — Нарешті-то серед барраярських солдатів найшовся хоч один, що поступається зростом Форкосигану". Вона впізнала їх лише після того, як з коридору долинуло виття сирени. "Схоже, що авторів на букву "Б" я вже не прочитаю..."

— Капітан! — скрикнув лейтенант Ст'юбен. — З вами все гаразд?

Побачивши його фізіономію вона відчула, як на її плечі знову опустилася вся нищівна вага колишньої відповідальності. Він пожертвував своєю каштановою шевелюрою до плечей заради імітації барраярського військового їжачка, і тепер його зачіска нагадувала обскубану галявину; без звичних пишних кучерів його голова здавалася маленькою, голою і дуже дивною. Лейтенант, який стояв поруч з ним, Лей — невисокий, вузькоплечий і, як властиво вченим, трохи сутулий — ще менше був схожий на солдата. Барраярська форма була для нього безнадійно велика, і він спробував вийти з становища, підкрутивши рукави і штани, але одна колоша уже встигла розгорнутися і зачепилася за каблук черевика.

Корделія відкрила рот, намагаючись щось сказати, потім знову закрила.

— Чому ви тут, а не на шляху додому? Я віддала вам наказ, лейтенант! — нарешті віднайшовши здатність говорити, гаркнула вона.

Ст'юбен, який очікував теплішої зустрічі, на мить сторопів.

— Ми влаштували голосування, — просто сказав він, немов цим все пояснювалося.

Корделія безпомічно похитала головою. — Голосування. Зрозуміло. — Вона закрила обличчя руками, і в неї вирвався чи смішок, чи ридання. — Навіщо? — запитала вона, не відриваючи долонь від обличчя.

— Ми розпізнали барраярський корабель як "Генерал Форкрафт", перевірили його через базу даних і довідалися, хто ним командує. Ми просто не могли залишити вас в лапах М'ясника Комарру. Рішення було одностайним.

Вона на мить відволіклась:

— Як, чорт забери, вам вдалося домогтися одностайного рішення від... ні, залишимо це, — обірвала вона Ст'юбена, який самовдоволено посміхнувся і зібрався вже розповідати. "Хоч головою об стіну бийся... Ні. Зараз мені потрібна інформація. І йому, до речі, теж".

— Ви хоч розумієте, — взялася роз'ясняти вона їм неначе малим дітям, — що барраярці планують провести через цю систему свій флот, щоб зненацька напасти на Ескобар? Якби ви дісталися додому і повідомили про існування цієї планети, їх бліцкриг був би зірваний. Тепер через вас все пішло шкереберть. Де зараз "Рене Магрітт", і як ви тут виявилися?

— Як ви все це дізналися? — здивувався лейтенант Ст'юбен.

— Час, час, — нетерпляче нагадав йому лейтенант Лей, постукавши по наручному хронометру.

Ст'юбен заговорив швидше:

— Я розповім вам на шляху до катера. Ви знаєте, де Дюбауер? Ми не знайшли його на гауптвахті.

— Який ще катер? Ні... давайте по черзі. Я хочу зрозуміти, що тут діється, перш ніж ми зробимо хоч крок в коридор. Наскільки я розумію, барраярці знають, що ви на борту? — В коридорі як і раніше завивала сирена, і Корделія аж стислася, очікуючи, що в двері от-от ввірвуться солдати.

— Ні, не знають. У цьому вся чарівність, — гордо заявив Ст'юбен. — Нам неймовірно пощастило. Коли ми втікали, вони переслідували нас два дні. Я не набирав повну швидкість — тільки таку, щоб витримати дистанцію, тому і вів їх за собою. Я подумав, може нам ще вдасться повернути і як-небудь підібрати вас. А потім вони раптом зупинилися, розвернулися і полетіли назад. Ми почекали, поки вони відійдуть на

достатню відстань, а потім самі повернули слідом. Ми сподівалися, що ви все ще ховаєтеся в лісі.

— Ні, мене спіймали в перший же день. Продовжуйте.

— Ми набрали максимальне прискорення і відключили все, що могло дати електромагнітний шум. Між іншим, проектор відмінно працює як глушник — точнісінько як в експериментах Росса минулого місяця. Ми продефілювали безпосередньо в них під носом, а вони навіть оком не моргнули...

— Побійся Бога, Ст'ю, до справи, — пробурмотів Лей. — В нас мало часу. — Він підстрибував від нетерпіння.

— Якщо цей проектор потрапить в руки барраярців... — почала Корделія, підвищуючи голос.

— Не потрапить, обіцяю. Так от, "Рене Магрітт" зараз летить по параболі до місцевого сонця: як тільки вони підійдуть до зірки досить близько, щоб замаскуватися її радіовипромінюванням, то наберуть прискорення і промчать повз, щоб підібрати нас. Ми матимемо приблизно двогодинне вікно, в межах якого можливо буде підійти до "Магрітта" на катері, і воно відкриється... тобто відкрилося приблизно десять хвилин тому.

— Занадто ризиковано, — критично відзначила Корделія: перед її думкою вже проходили всілякі варіанти невдалого результату цього наміру.

— Але ж спрацювало, — почав виправдуватися Ст'юбен. — Принаймні, повинно спрацювати. Так, розповідаю як нам раптом казково пощастило. Коли ми шукали вас з Дюбауером, то натрапили на двох барраярців, які блукали лісом...

Шлунок Корделії стисся. — Підозрюю, що на Раднова і Деробея?

Ст'юбен витріщив очі. — Звідки ви знаєте?

— Продовжуй, не тягни.

— Вони очолювали змову проти цього маніяка-вбивці Форкосигана. Форкосиган збирався схопити їх, тому вони були неймовірно раді бачити нас.

— Не сумніваюся. Раді, як манні небесній.

— За ними прилетів барраярський патруль. Ми влаштували засідку — паралізували їх всіх, крім одного, якого Раднов підстрелив з нейробластера. Ці хлопці жартувати не люблять.

— Може ти випадково знаєш, кого... добре, забудь. Що далі?

У неї всередині все скручувалось.

— Ми позичили в них форму, взяли катер і спокійнісінько пристикувалися до "Генерала". Раднов і Деробей знали всі позивні. Спочатку ми пішли на гауптвахту — це було просто, адже патруль і повинен був в першу чергу зайти туди. Ми думали, що вас з Дюбауером тримають там. Раднов і Деробей випустили всіх своїх приятелів і пішли захоплювати технічний відсік. Звідти можна вимкнути будь-яку систему корабля: зброю, життєзабезпечення, що завгодно. Вони обіцяли вимкнути озброєння, коли ми будемо йти геть на катері.

— Я б не стала розраховувати на це, — попередила Корделія.

— Не має значення, — життєрадісно відгукнувся Ст'юбен. — Барраярці будуть так заклопотані з'ясуванням стосунків, що ми

зможемо вислизнути непоміченими. Тільки подумайте, яка дивовижна іронія! М'ясник Комарру, застрелений власними людьми! Тепер розумію, в чому принцип дзюдо.

— Просто дивовижна, — нещиро підтакнула вона. "Його головою, — подумала вона. — Це його головою я буду бити об стіну, не своєю". — Скільки вас на борту?

— Шестеро. Двоє залишилися в катері, двоє шукають Дюбауера, а ми прийшли за вами.

— Хтось залишився на планеті?

— Ні.

— Добре. — Вона напружено потерла обличчя, шукаючи натхнення, що все чомусь не приходило. — Ну ми влипли. Між іншим, Дюбауер в лазареті. Ушкодження від нейробластера. — Вона вирішила поки що не вдаватися в подробиці.

— Мерзенні вбивці, — пробурчав Лей. — Хоч би вони тут всі одне одного передушили.

Корделія повернулася до висячого над ліжком монітора і вивела спрощений план "Генерала Форкрафта" — звичайно, загальний, без технічних даних, для яких потрібен був пароль.

— Вивчіть цю схему і визначте найкоротший шлях до лазарету і до шлюзу, де пристикований катер. Мені потрібно дещо з'ясувати. Залишайтеся тут і не відкривайте двері. Хто ще розгулює по кораблю?

— Макинтайр і Великий Піт.

— Ну, принаймні в них більше шансів видати себе за барраярців, ніж у вас двох.

— Капітан, куди ви? Чому ми не можемо просто втекти?

— Поясню, коли випаде вільний тиждень. А зараз, чорт забери, зробіть ласку: підкоряйтесь наказам. Залишайтеся тут!

Вона вислизнула за двері і неспішно попрямувала до капітанської рубки. Її нерви волали: "Біжи!", але це привернуло б зайву увагу.

Повз неї квапливо пройшли четверо барраярців — вони ледь на неї глянули. Будь-коли ще Корделія не була так рада залишатися непомітною.

Зайшовши в рубку, вона виявила там Форкосигана в оточенні його офіцерів — вони скупчились навколо інтеркома, який передавав з технічного відсіку. Ботарі теж був тут — він маячив за спиною Форкосигана, немов сумна тінь.

— Хто на зв'язку? — прошептала вона Форкалоннеру. — Раднов?

— Так. Ш-ш.

Чоловік на екрані продовжував:

— Форкосиган, Готтіан і Форкалоннер, один за іншим, з інтервалом дві хвилини. Без зброї, інакше на всьому кораблі будуть вимкнені системи життєзабезпечення. У вас п'ятнадцять хвилин на роздуми, а потім ми починаємо відкачувати повітря. Ви там раптом не заблокували витяжки? Добре. Краще не витрачати час марно, "капітан". — Він вимовив останнє слово таким тоном, що воно пролунало як смертельна образа.

Обличчя зникло з екрана, але голос виник знову, луною розкотившись по всьому кораблю через систему гучномовців.

— Солдати Барраяру, — звернувся він. — Ваш капітан зрадив імператора і Раду Міністрів. Не дайте йому зрадити і вас. Здайте його законній владі — вашому політофіцеру, в іншому випадку нам доведеться вбити безневинних разом з винними. Через п'ятнадцять хвилин ми вимкнемо систему життєзабезпечення.

— Вимкніть його, — роздратовано сказав Форкосиган.

— Не можу, сер, — відповів технік. Ботарі, який звик діяти рішуче, витяг з кобури плазмотрон і недбало вистрілив від стегна. Настінний динамік розлетівся вщент, і деяким довелося відхилятися від оплавлених осколків.

— Агов, він міг би нам ще придатися, — обурився Форкалоннер.

— Не варто, — втихомирив його жестом Форкосиган. — Спасибі, сержант.

Віддалена луна інших гучномовців продовжувала розноситися по всьому кораблю.

— Боюся, у нас нема часу для розробки складніших планів, — підсумував Форкосиган, очевидно закінчуючи нараду. — Беріться до здійснення вашої технічної ідеї, лейтенант Сен-Сімон: якщо встигнете вчасно — що ж, тим краще. Я думаю, всі погодяться з тим, що в даному випадку краще виявити розум, ніж відвагу.

Лейтенант кивнув і поспішив геть.

— Якщо його ідея не вдасться, то нам доведеться піти на штурм, — продовжував Форкосиган. — Вони цілком здатні вбити усіх, хто

знаходиться на кораблі, і перезаписати бортовий журнал, щоб довести будь-яку вигадку. Деробей і Тейфас знають, як це влаштувати. Мені потрібні добровольці. Крім мене самого і Ботарі, звичайно.

У добровольці зголосилися всі.

— Готтіан і Форкалоннер виключаються. Хтось повинен залишитися, щоб пізніше виступити свідком того, що відбулося. Тепер порядок бою. Спочатку я, за мною — Ботарі, слідом — взводи Сигеля і Куша. Застосовувати тільки паралізатори — я не хочу, щоб який-небудь сліпий постріл зашкодив устаткування.

Кілька людей озирнулися на діру в стіні, де раніше був гучномовець.

— Сер, — відчайдушно заговорив Форкалоннер, — я не згоден з цим бойовим порядком. Вони обов'язково будуть використовувати бластери. В того, хто ввійде в двері першим, нема шансів.

Форкосиган зупинив пильний погляд на підлеглому, і через кілька секунд той, збентеживши, опустив очі.

— Слухаюся, сер.

Раптом пролунав басовитий голос:

— Командор-лейтенант Форкалоннер правий, сер.

Здригнувшись від несподіванки, Корделія зрозуміла, що це заговорив Ботарі.

— Перше місце за правом належить мені. Я його заслужив. — Він повернувся до свого капітана, рухаючи вузькими щелепами. — Воно належить мені.

Вони зустрілися розуміючими поглядами.

— Добре, сержант, — поступився Форкосиган. — Спочатку ви, потім я, інші у вже вказаному порядку. Йдемо.

Всі попрямували до виходу; Форкосиган затримався поруч з нею.

— Боюся, що мені все-таки не вдасться цим літом погуляти по набережній.

Корделія безпомічно похитала головою — в неї уже виникла жахливо зухвала ідея.

— Я... я повинна взяти назад зобов'язання залишатися полоненою.

Форкосиган не розуміюче подивився на неї, але вирішив пропустити повз вуха дивну фразу, кваплячись сказати головне:

— Якщо трапиться так, що я виявлюсь в становищі вашого мічмана Дюбауера... пам'ятайте про мій вибір. Якщо ви зможете змусити себе, я б хотів, щоб ви зробили це своєю рукою. Я попереджу Форкалоннера. Ви даєте слово?

— Так.

— Вам краще лишатися в каюті, поки все закінчиться. — Він нерішуче простягнув руку і торкнувся завитка її рудого волосся, яке упало на плече, потім відсунувся і відійшов вбік. Корделія зірвалася з місця і помчала по коридору; пропаганда Раднова безглуздо гуділа в неї в вухах. У голові стрімко дозрівав план. Її розум, що виявився в становищі вершника, якого несе, не знати куди, скажений кінь, розпачливо волав: "Ти не зобов'язана допомагати цим барраярцям, твоя турбота — Колонія Бета, Ст'юбен, "Рене Магрітт", ти повинна втекти і попередити..."

Вона ввірвалася у свою каюту. Чудо з чудес: Ст'юбен і Лей все ще були тут. Вони підняли голови і стривожились її ошалілим виглядом.

— Йдіть в лазарет. Заберіть Дюбауера і відведіть його в катер. Коли Піт і Мак повинні вийти на зв'язок, якщо не знайдуть його?

— Через... — Лей глянув на годинник, — десять хвилин.

— Слава Богу. Коли прийдете в лазарет, скажете хірургу, що капітан Форкосиган наказав вам відвести Дюбауера до мене. Лей, ти почекаєш у коридорі — тобі будь-як не ошукати хірурга. Дюбауер не може говорити. Не дивуйтеся його стану. Коли дістанетеся до катера, то чекайте — покажи-но свій хроно, Лей — до 0620 за нашим корабельним часом, потім вилітайте. Якщо до цього часу я не повернуся — отже, я залишаюся. Повний вперед і не озиратися. Скільки конкретно людей у Раднова і Деробея?

— Десять або одинадцять, напевно, — відповів Ст'юбен.

— Добре. Дай мені свій паралізатор. Йдіть. Йдіть. Йдіть.

— Капітан, ми ж прилетіли сюди за вами! — вигукнув вражений Ст'юбен.

Корделія була не в змозі підібрати потрібні слова. Натомість вона поклала руку йому на плече і вимовила:

— Я знаю. Спасибі.

І побігла геть.

Піднявшись на поверх вище технічного відсіку, вона опинилася на перетині двох коридорів. В одному з них група захоплення вже

готувалася до штурму, перевіряючи зброю, а в іншому, вужчому, знаходилося всього двоє чоловік, що охороняли люк нижньої палуби — це була межа, за якою починалась територія, яка прострілюється Радновим. Впізнавши в одному з вартових старшину Нілезу, Корделія кинулася до нього.

— Мене надіслав капітан Форкосиган, — натхненно збрехала вона. — Він хоче, щоб я, як особа нейтральна, зробила останню спробу почати переговори.

— Безглузда витрата часу, — зауважив Нілеза.

— На це він і розраховує, — імпровізувала вона на ходу. — Я буду відволікати їх розмовами, поки він готується до штурму. Ви зможете провести мене туди, не переполошивши інших?

— Напевно, можна спробувати. — Нілеза пройшов вперед і розгерметизував круглий люк в підлозі на самому кінці коридору.

— Скільки чоловік охороняє цей вхід? — прошептала вона.

— Двоє або троє, по-моєму.

Під кришкою люка виявився вузький прохід-колодязь, на стінці якого були закріплені сходи, а посередині — щогла.

— Агов, Вентц! — крикнув Нілеза вниз.

— Хто це? — долетів відтіля голос.

— Це я, Нілеза. Капітан Форкосиган хоче послати вниз цю бетанську жіночку побалакати з Радновим.

— Навіщо?

— Як мені знати? Це ви ставите камери спостереження біля кожного ліжка. Може, вона не така вже й гарна підстилка. — Нілеза підняв очі і красномовно знизав плечима, перепрошуючи. Вона заспокоюючe кивнула.

Внизу пошепки сперечалися.

— Вона озброєна?

Корделія, яка перевіряла обидва свої паралізатори, похитала головою.

— А ти б довірив зброю бетанці? — риторично запитав Нілеза, спантеличено спостерігаючи за її приготуваннями.

— Добре. Ти впускаєш її, закриваєш люк, а потім вона стрибає вниз. Якщо не задраїш люк до того, як вона стрибне, ми її пристрілимо. Зрозумів?

— Ага.

— Куди я потраплю, коли зістрибну вниз? — запитала вона в Нілези.

— Кепська місцина. Ви виявитеся в чомусь подібному до ніші складського приміщення, яке примикає до основної рубки керування. Потрапити туди можна тільки по одному, і ви будете стирчати там, як мішень, а з трьох боків гладкі стіни. Цей тамбур спеціально так спланований.

— Отже, нема способу напасти на них звідси? Я маю на увазі — ви не збираєтеся?

— Нізащо на світі.

— Добре. Спасибі.

Корделія пірнула в люк, і Нілеза закрив за нею кришку з таким звуком, достоту це була кришка труни.

— Добре, — долинув знизу голос. — Стрибай.

— Тут високо, — відгукнулася вона, без зусиль зобразивши тремтіння в голосі. — Я боюся.

— Тьфу, дурка. Стрибай, я тебе спіймаю.

— Добре.

Вона обхопила щоглу ногами й однією рукою. Коли вона запихала другий паралізатор в кобуру, рука її тремтіла. До горла підступила гірка жовч. Корделія ковтнула, зробила глибокий вдих, взяла паралізатор напоготів і зістрибнула вниз.

Вона приземлилася віч-на-віч до чоловіка, який стояв внизу: свій нейробластер він недбало тримав на рівні її талії. Побачивши паралізатор він широко розкрив очі. Її врятував барраярський звичай включати в екіпаж тільки чоловіків: він якусь частку секунди коливався, перш ніж вистрілити в жінку. Скориставшись його затримкою, Корделія вистрілила першою. Він обм'як і важко навалився на неї, впершись головою в плече. Вона підхопила його, тримаючи перед собою замість щита.

Другим пострілом вона вклала наступного вартового, що уже підняв нейробластер. Третій охоронець поспішно вистрілив: заряд втрапив в спину людини, яку Корделія тримала перед собою, але все-таки трохи зачепив і її, обпаливши ліве стегно. Спалахнув пронизливий біль, але

крізь її стиснуті зуби не вирвалося ані звуку. З інстинктивною берсеркерівською влучністю, яка йшла немов звідкись ззовні, Корделія вклала й третього. І відразу ж заходилася дико оглядатися по боках в пошуках укриття.

Вздовж стелі тяглося кілька труб. Люди, що входять у кімнату, звичайно дивляться вниз і по боках, і тільки потім здогадуються підняти очі нагору. Засунувши паралізатор за пояс, Корделія здійснила стрибок, який будь-що не змогла б повторити на тверезу голову, підтяглася між двома трубами й влаштувалася під броньованою стелею. Беззвучно дихаючи відкритим ротом, вона знову витягла паралізатор і приготувалася зустріти кожного, хто ввійде через овальні двері, які ведуть у головний технічний відсік.

— Що там за шум? Що відбувається?

— Кинь гранату і загерметизуй двері.

— Не можна, там наші люди.

— Вентц, доповідай ситуацію!

Мовчання.

— Ти підеш туди, Тейфас.

— Чому я?

— Тому що я тобі наказую.

Тейфас обережно прокрався в тамбур, переступивши через поріг ледве чи не навшпиньках. Він очманіло оглядався по боках. Боячись, що

двері замкнуть і загерметизують, якщо знову почують стрілянину, Корделія дочекалася, поки він, нарешті, підняв очі нагору.

Чарівно посміхнувшись, Корделія помахала йому рукою.

— Закрий двері, — промовила вона одними губами.

Він завмер, уп'явшись на неї, і на обличчі його відбилась дуже дивна гама почуттів: здивування, надія, гнів — все одночасно. Розтруб нейробластера, націлений безпосередньо їй у голову, здавався величезним, як прожектор. Все одно що дивитися в око небесного правосуддя. Теж мені протистояння — бластер проти паралізатора. "Форкосиган мав слушність, — подумала вона. — Нейробластер набагато переконливіший..."

Тоді Тейфас голосно промовив, — Здається, тут витік газу або щось подібне. Краще закрий двері, поки я буду перевіряти. — Двері слухняно закрилися.

Корделія, зіщулившись, посміхнулася йому зі стелі:

— Привіт. Хочеш виплутатися з цієї колотнечі?

— Що ви робите тут, бетанка?

"Чудове питання", — невесело подумала вона.

— Намагаюся врятувати кілька життів. Не хвилюйся — твої друзі лише паралізовані. — "Мабуть, не варто згадувати про того, який потрапив під дружній вогонь... можливо, загинув задля порятунку мого життя..." — Переходь на наш бік, — взялася вмовляти вона його, немов вони брали участь в якійсь дитячій грі. — Капітан Форкосиган пробачить тобі... не згадає в рапорті. Дасть тобі медаль, — квапливо пообіцяла вона.

— Яку ще медаль?

— Як мені знати? Яку хочеш. Тобі навіть не доведеться когось вбивати. В мене є ще один паралізатор.

— А які в мене гарантії?

Розпач додав їй зухвалості. — Слово Форкосигана. Скажеш йому, що я його дала.

— А хто ви така, щоб заприсягатися його словом?

— Леді Форкосиган, якщо ми двоє залишимося в живих. — Неправда? Правда? Незбутня мрія?

Тейфас присвиснув, зі здивуванням уп'явшись на неї. Його обличчя просвітліло — схоже, він повірив їй.

— Ти що, правда хочеш, щоб сто п'ятдесят твоїх товаришів ковтнули вакуум задля порятунку кар'єри міністерського шпигуна? — використала вона ще один переконливий аргумент.

— Ні, — нарешті твердо відповів він. — Дайте мені паралізатор. — Ось він, момент істини... Вона кинула йому зброю.

— Троє тут, залишилося семеро. Як будемо діяти?

— Я можу заманити сюди ще двох. Інші біля головного входу. Якщо пощастить, ми зможемо захопити їх зненацька.

— Давай так.

Тейфас відкрив двері. — Тут дійсно витік газу, — Він покашляв для переконливості. — Допоможи мені витягти звідси цих хлопців, і ми задраїмо двері.

— Готовий заприсягтися, що пару хвилин тому чув звідси дзижчання паралізатора, — пробурчав його супутник, входячи в тамбур.

— Може, вони намагалися привернути нашу увагу.

По обличчю заколотника прослизнула підозра — він збагнув абсурдність подібного припущення. — Але ж в них не було паралізаторів, — почав він, але тут, на щастя, ввійшов другий. Корделія і Тейфас вистрілили одночасно.

— П'ять вибуло, п'ять залишилося, — підсумувала Корделія, зістрибуючи на підлогу. Ліва нога підігнулася — після опіку вона погано слухалася. — Наші шанси ростуть.

— Щоб все спрацювало, треба діяти швидко, — попередив Тейфас.

— Гаразд, починаймо.

Вони вислизнули за двері і нечутно перебігли через технічний відсік. Автоматичні системи продовжували свою роботу, байдужі до того, хто ними керує. Осторонь було недбало звалено кілька тіл у чорній формі. Добігши до рогу, Тейфас попереджуюче підняв руку. Корделія кивнула. Тейфас спокійно вийшов з-за рогу, а Корделія притислася до стіни, вичікуючи. Коли Тейфас підняв свій паралізатор, вона теж висунулася, шукаючи мішень. Звужуючись, коридор закінчувався головним виходом на верхню палубу. Там стояло п'ятеро чоловіків: вся їхня увага була прикута до люка на стелі, над металевими сходами, через який приглушено проникало шипіння і брязкання.

— Вони готуються до штурму, — сказав один. — Настав час позбавити їх повітря.

"Знамениті останні слова", — подумала вона і вистрілила: один раз, другий. Тейфас теж розпочав стрілянину, швидко вклавши решту, і все було закінчено. "І я більше будь-коли, — заприсяглася про себе Корделія, — не назву вибрики Ст'юбена безрозсудними". Їй хотілося віджбурнути паралізатор, вити і кататися по підлозі, але її робота була ще не закінчена.

— Тейфас, — гукнула вона. — Я повинна зробити ще дещо.

Він підійшов до неї — схоже було, що і його самого теж трохи трясе.

— Я тебе вирятувала, і прошу тебе у відповідь зробити мені одну послугу. Як вивести з ладу плазменну зброю, далекого радіусу дії, так, щоб її не можна було полагодити в найближчі півтори години?

— Навіщо? Це капітан наказав?

— Ні, — відповіла вона чесно. — Все це було зроблено не за наказом капітана, але ж він буде радий це бачити, як тобі здається?

Вкрай заплутавшись, Тейфас не заперечував.

— Якщо закоротити он ту панель, — припустив він, — це значно сповільнить справу.

— Дай-но мені свій плазмотрон.

"Чи потрібно це? — роздумувала вона, озираючись по боках. — Так. Він неодмінно буде стріляти по нам: це його обов'язок, точнісінько так

само як мій обов'язок — втекти. Довіра — це одне, а зрада присязі — зовсім інше. Я не хочу піддавати його такому випробуванню".

Отже, у випадку якщо Тейфас не збрехав, вказавши на пульт управління туалетами або що-небудь подібне... Корделія вистрілила в пульт і на мить зачаровано завмерла, милуючись, як розлітаються снопи іскор.

— А тепер, — сказала вона, віддаючи плазмотрон, — мені потрібна фора на кілька хвилин. Потім можеш відчиняти двері і ставати героєм. Тільки спочатку гукни до них і попередь — бо там попереду сержант Ботарі.

— Добре. Дякую.

Вона подивилася на люк головного входу. "Він же ж зараз всього на відстані трьох метрів від мене", — подумала вона. Нездоланна прірва. Згідно з фізикою серця, відстань відносна; абсолютний лише час. Секунди, немов павучки, бігли по хребту.

Вона закусила губу, втупившись поглядом у Тейфаса. Остання можливість передати звісточку Форкосигану... але ні. Абсурдна ідея передати слова "я кохаю тебе" вустами Тейфаса викликала в неї хворобливий смішок. "Бажаю всього найкращого" — звучить занадто зарозуміло, особливо при цих обставинах; "здоров" — занадто холодно; що ж стосується простого "так"... Похитавши головою і посміхнувшись на прощання здивованому солдату, вона кинулася назад в тамбур і видерлася сходами. Відстукала ритмічний сигнал по кришці люка. Через мить люк відкрився, і безпосередньо в неї перед носом з'явилося дуло плазмотрона старшини Нілези.

— У мене нові умови для вашого капітана, — жваво випалила вона. — Дещо безглузді, але йому, напевно, сподобаються. — Здивований Нілеза допоміг їй вилізти і знову закрив люк. Вона пішла геть,

зазирнувши шляхом в головний коридор. Там розташувалося кілька десятків чоловік. Технічна команда зняла зі стін половину панелей; з-під інструментів розліталися іскри. У віддаленому кінці над юрбою піднімалася голова сержанта Ботарі, і вона знала, що сержант стоїть поруч з Форкосиганом. Дістався до сходів наприкінці коридору, Корделія піднялася ними і побігла, петляючи лабіринтом поверхів і переходів корабля.

Сміючись і плачучи, задихаючись і тремтячи, вона, нарешті, дісталася до шлюзового відсіку. На посту стояв доктор Макинтайр, що намагався виглядати похмуро і барраяроподібно.

— Всі на місці?

Він кивнув, з захватом дивлячись на неї.

— Тоді на борт, вилітаємо.

Вони загерметизували за собою двері і звалилися на сидіння, коли катер, скриплячи і трясучись, рвонувся вперед з максимальним прискоренням. Піт Лайтнер пілотував його вручну, оскільки бетанський нейроімплант пілотування не стикувався без перехідника з барраярською системою керування. Корделія приготувалася до божевільних перегонів.

Вона відкинулася на спинку сидіння, все ще задихаючись. Легені розривалися після запеклого бігу. До неї підсів як і раніше обурений Ст'юбен. Він із тривогою спостерігав, як її трясе невтримне тремтіння.

— Це злочин — те, що вони зробили з Дюбауером, — сказав він. — От рознести б на дрібні шматочки весь цей чортовий корабель. Може ви знаєте: Раднов все ще прикриває нас?

— У них якийсь час не буде працювати зброя далекого радіусу дії, — повідомила вона, не вдаючись у деталі. Чи зуміє вона коли-небудь пояснити йому? — Ох. Я збиралася запитати... кого з барраярців підстрелили з нейробластера там, на планеті?

— Не знаю. Його форма — на доктору Макинтайрі. Агов, Мак, що за ім'я написано в тебе на кишені?

— Ох, подивимося, чи зможу я розібрати їх алфавіт. — Він беззвучно поворухнув губами. — Ку... Куделка.

Корделія сумно опустила голову.

— Він загинув?

— Коли ми відлітали, він був живий, але, безперечно, не виглядав занадто здоровим.

— А що ви робили весь цей час на борту "Генерала"? — поцікавився Ст'юбен.

— Відплатила борг. Борг честі. — і довга пауза.

— Добре, не розповідайте. Дізнаюся потім. — Він помовчав, а потім, рішуче кивнувши, додав: — Сподіваюся, цьому виродку, хто б він там був, дісталося сповна.

— Слухай, Ст'ю... Я ціную все, що ти зробив. Але мені дійсно потрібно кілька хвилин побути одній.

— Звичайно, капітан. — Він співчутливо подивився на неї і відійшов убік, бурмочучи собі під ніс: — Чортові покидьки.

Корделія притислася чолом до холодного скла і тихенько схлипнула, оплакуючи долю своїх ворогів.

Лоїс Макмастер Буджолд, "Осколки честі"

РОЗДІЛ 7

(всього 15 розділів)

Корделія Нейсміт, капітан Бетанського Експедиційного корпусу, ввела в корабельний комп'ютер останні навігаційні дані. Старший пілот Парнелл, який сидів поруч з нею, перевіряв контакти й антени свого шолома і влаштовувався зручніше в м'якому кріслі, готуючись взяти нейрокерування кораблем на протязі майбутнього стрибка через просторово-часовий тунель.

Її новим кораблем став масивний тихохідний ваговоз, вільний від будь-якого озброєння — звичайна робоча конячка з комерційного маршруту між Ескобаром і Колонією Бета. Але з Ескобаром от уже шістдесят днів не було прямого зв'язку — з того часу, як барраярський флот вторгнення заблокував ескобарський кінець тунелю, немов пробка — шийку пляшки. Відповідно до останніх повідомлень, які ще дійшли, флотилії Ескобару і Барраяру продовжували маневрувати в повільному смертоносному танці, намагаючись знайти тактичну перевагу, і поки що не вступали у великомасштабний бій. Передбачалося, що барраярці десантують свої наземні війська на планету лише після того, як цілком візьмуть під контроль ескобарський простір.

Корделія з'єдналася з інженерним відсіком:

— Нейсміт на зв'язку. Ви готові?

На екрані з'явилося обличчя інженера, з яким вона познайомилася всього два дні тому. Він був молодий і, подібно їй, знятий зі служби в

Експедиції. Нема сенсу витрачати на цей вояж досвідчених і навчених військових. Як і на Корделії, на ньому була звичайна астроекспедиційна форма. Ходили чутки, що для Експедиційного корпусу розробляється нова форма, але поки що її ще будь-хто не бачив.

— Все готово, капітан.

У його голосі не відчувалося страху. "Що ж, — подумала Корделія. — Напевно, він ще занадто молодий, щоб по-справжньому повірити в смерть після життя". Вона озирнулася наостанок, влаштувалася зручніше і глибоко вдихнула.

— Пілот, керування переходить до вас.

— Керування прийняте, мем, — офіційно відповів той.

Через кілька секунд вона відчула неприємну хвилю нудоти, і раптово її вкрило липке, тривожне відчуття — таке буває, коли просинаєшся після страхіття, якого не можеш згадати. Стрибок був завершений.

— Керування переходить до вас, мем, — втомлено пробурмотів пілот. Пережиті нею кілька секунд були для нього кількома годинами.

— Керування прийняте, пілот.

Корделія відразу схилилася над коммунікатор-пультом і ввела запит на дані про тактичну ситуацію в зоні їхнього місцезнаходження. От вже цілий місяць будь-хто не намагався прорватися через цей тунель, і вона палко сподівалася, що барраярці втратили пильність і відреагують не відразу.

А от і вони. Шість кораблів, два з яких вже почали маневрувати. От тобі і "втратили пильність".

— Пройдемо безпосередньо між ними, пілот, — віддала розпорядження Корделія, вводячи дані в комп'ютер. — Добре, якщо нам вдасться відвести з позицій їх всіх.

Два перші кораблі вже наблизилися і розпочали вогонь, стріляючи неквапливо й акуратно — поспішати їм було нікуди, а відтак, не було необхідності витрачати енергію на безладну стрілянину. "Ми для них просто мішень для тренування в влучності, — подумала вона. — Що ж, буде вам тренувальна стрілянина". Всі корабельні системи, які не пов'язані з захистом, потьмяніли на моніторі, та й сам корабель, охоплений плазменним полум'ям, нібито застогнав від перевантаження. Але от вони вже вирвалися з зони обстрілу барраярців.

Вона викликала інженерний відсік:

— Проекція готова?

— Цілковито.

— Давайте.

На відстані дванадцяти тисяч кілометрів позаду від них виник бетанський дредноут, здавалось він тільки що вискочив з п-ч-тунелю. Він набирав прискорення, неймовірне для такого великого корабля; насправді, його швидкість відповідала їх власній. Він йшов за ними, як прив'язаний.

— Так! — Корделія тріумфально заляскала в долоні і крикнула в інтерком: — Вони дзьобнули! Вони всі почали маневрувати. О, все краще й краще!

Кораблі, які їх переслідували, зменшили швидкість, готуючись розвернутися і взятися за більшу дичину. Чотири кораблі, які дотепер ретельно вартували на своїх постах, теж почали обертатись. Кілька

хвилин в них пішло на те, щоб зайняти вигідну позицію. Кілька барраярських кораблів наостанок дали в бік бетанського ваговоза залп, який швидше нагадував салют; тепер вся їхня увага була поглинена його великим побратимом. Барраярським командуючим, безсумнівно, здавалося, що вони обрали чудову тактичну позицію, вишикувавшись в лінію і відкривши по дредноуту нищівний вогонь. Цей маленький кораблик, що вдає з себе бойовий крейсер, повз них до Ескобару не просковзне, подітися йому нікуди. Вони його підберуть потім, на дозвіллі.

Силові екрани корабля вже вимкнулися, прискорення спадало: проектор страхітливо поглинав енергію. Але кожної хвилини вони відводили барраярців все далі від охоронюваної ними нірки.

— Ми зможемо протриматися ще близько десяти хвилин, — повідомив інженер.

— Добре. Залиште резерв для самознищення апаратури. Командування наполягало, що у випадку захоплення барраярці не повинні отримати й двох зчеплених молекул, які могли б допомогти їм розгадати цю подію.

— Це ж злочин — знищити таку прекрасну машину. Вмираю від бажання зазирнути в неї.

"Може, й вмреш, якщо барраярці захоплять нас", — подумала Корделія. Вона спрямувала всі спостережні монітори назад — на місце початку їхнього маршруту. Далеко позаду, біля виходу з п-ч-тунелю, виник тепер вже справжній бетанський корабель — не військовий, а вантажний, — який без якихось перешкод рвонув до Ескобару. Це був один з найновіших кораблів торгівельного флоту, з якого здерли все озброєння та екрани і переобладнали для виконання всього двох функцій: нести величезні тягарі і летіти сторч головою. За ним з'явився

другий корабель, потім — третій. От і все. Вони вже встигли набрати таку фору, що барраярцям будь-що не наздогнати їх.

Бетанський дредноут вибухнув, розсипавшись вражаючим радіоактивним феєрверком. На нещастя, зобразити уламки було неможливо. "Цікаво, чи скоро барраярці збагнуть, що їх ошукали? — подумала Корделія. — Сподіваюся, у них є почуття гумору..."

Тепер її корабель, який втратив майже всю енергію, вільно дрейфував в просторі. Корделія відчула дивну легкість, і відразу зрозуміла, що це не гра відчуттів — насправді, відмовляє штучна гравітація.

Біля шлюзу, який веде до катера, вона зустрілися з інженером і двома його помічниками, що пересувалися коридором довгими стрибками, які переходять у плавний політ: гравітація остаточно вмерла. Катер, який мав стати їх рятувальною шлюпкою, був спрощеною моделлю — тісною і незручною. Вони вплили в нього і загерметизували люк. Пілот сковзнув у крісло керування, опустив на голову шолом, і катер відійшов від помираючого корабля. Інженер підплив до Корделії і вручив маленьку чорну шухлядку.

— Я подумав, що ця честь за правом належить вам, капітан.

— Ха. Готова посперечатися, що ви і з власним обідом не впоралися б, — відповіла вона, намагаючись покращити загальний настрій. Вони прослужили на цьому кораблі всього якихось п'ять годин, але все одно це боляче. — Ми вже достатньо відійшли, Парнелл?

— Так, капітан.

— Джентльмени, — промовила вона і зробила паузу, обводячи поглядом свій екіпаж. — Я дякую всім вам. Відверніться, будь ласка, від лівого ілюмінатора.

Вона повернула важілець на коробочці. Ззовні безшумно спалахнуло сліпуче блакитне світло, і всі кинулися до малюсінького ілюмінатора, але встигли побачити лише останній червонуватий відблиск: корабель плавився, згортався всередину, ховаючи військові таємниці в дрейфуючій могилі.

Вони урочисто потисли одне одному руки — одні були при цьому вгору головою, інші — вгору ногами, ще деякі ширяли під іншим кутом. Потім всі розсілися на місця. Корделія влаштувалася за навігаційним пультом поруч з Парнеллом, прищібнулася і нашвидкоруч перевірила всі системи.

— Тепер починається найскладніше, — пробурмотів Парнелл. — Я б все-таки зволів набрати максимальне прискорення і спробував відірватися від них.

— Може, нам і вдалось би втекти від цих неповоротких лінкорів, — визнала Корделія. — Але їх швидкісні кур'єри нас живцем з'їдять. Принаймні, ми виглядаємо як астероїд, — додала вона, подумавши про майстерний камуфляж, що відбиває зондуючі промені, яким покрили цей катер, немов горіховою шкарлупою. Помовчали; Корделія збиралася з думками, зосереджуючись на майбутньому завданні.

— Добре, — вимовила вона нарешті, — настав час йти звідси. Незабаром тут стане занадто людно.

Вона не пручалася прискоренню, дозволивши йому втиснути її в спинку крісла. Втомилася. Вона і не думала, що втома може виявитися сильнішою від страху. Ця безглузда війна значно розширює психологічний кругогляд. Хронометр безсумнівно бреше. Напевно пройшов вже рік, а не година...

На контрольній панелі замиготів маленький індикатор. Страх хвилею накрив її, миттєво змивши втому.

— Вимкнути все, — розпорядилася вона, кинувшись натискати на кнопки, і через мить вже занурилася в невагому темряву. — Парнелл, увімкни нам невелике природне обертання. — Вестибулярний апарат і нудота, яка підступила до горла, підказали їй, що її наказ виконаний.

Тепер вона остаточно втратила відчуття плину часу. Навкруги панували морок і тиша, зрідка порушувані шептанням або шурхотом тканини об пластик, коли хтось ворушився на своєму сидінні. Уява малювала, як барраярські зонди обмацують корабель, торкаються і до неї, проводячи крижаними пальцями по хребту. Я — камінь. Я — порожнеча. Я — тиша... Раптом тиша порушилася: позаду когось вирвало, ще хтось пошепки чортихнувся. Прокляте обертання. Лишається сподіватися, що він встиг взяти пакетик...

Раптом шлюпку труснуло, і виникла сила ваги — щоправда, під доволі дивним кутом. Парнелл видихнув прокльон, схожий на схлип.

— Буксирний промінь! От і все. — Корделія полегшено зітхнула, потягнулася до приладової панелі і повернула корабель до життя, поморщившись від незвично яскравого світла. — Ну що ж, давайте подивимося, що нас спіймало.

Її руки пурхали над панеллю. Глянувши на монітори зовнішнього огляду, вона поспішно натиснула на червону кнопку, яка стирає пам'ять корабельного комп'ютера і розпізнавальні коди.

— Що там за чортовиння? — стривожено запитав інженер, який підійшов до Корделії, помітивши цей відчайдушний жест.

— Два крейсери і швидкісний кур'єр, — повідомила вона йому. — Схоже, вони дещо перевершують нас кількістю.

Він невесело хмикнув.

З коммунікатора гаркнув безтілесний голос; вона поспішно зменшила гучність.

— ...не оголосите про капітуляцію, ми знищимо вас.

— Це рятувальний катер A5A, — відповіла Корделія, намагаючись, щоб голос звучав рівно. — Під командуванням капітана Корделії Нейсміт, Бетанський Експедиційний корпус. Ми — неозброєна рятувальна шлюпка.

З коммунікатора пролунало здивоване "пф!", а голос додав:

— Ще одна чортова баба! Повільно ж до вас доходить.

Почулось якесь незрозуміле бурмотіння, потім голос знову повернувся до офіційної артикуляції:

— Вас буксируватимуть. При перших же ознаках опору ви будете знищені. Зрозуміло?

— Вас зрозуміла, — відповіла Корделія. — Ми здаємося.

Парнелл із прикрістю похитав головою. Корделія вимкнула коммунікатор і повернулася до нього, запитливо зігнувши брову.

— По-моєму, нам все-таки варто спробувати відірватися, — сказав він.

— Ні. Ці хлопці — професійні параноїки. Найнормальніший, якого я зустрічала, терпіти не може кімнат із закритими дверима — мовляв, завжди не знаєш, що діється по той бік. Якщо вони кажуть, що будуть стріляти, то краще їм вірити.

Парнелл з інженером переглянулись.

— Давай, 'Нелл, — сказав інженер. — Скажи їй.

Парнелл прочистив горло й облизнув пересохлі губи.

— Ми хочемо, щоб ви знали, капітан — якщо ви вважаєте, що... е-е, краще було б підірвати катер, то ми не заперечуємо. Будь-хто з нас не бажає потрапити в полон.

Корделія здивовано кліпнула, почувши таку пропозицію.

— Це... дуже хоробро з вашого боку, старший пілот, але зовсім зайве. Не лестіть собі. Нас вибрали саме тому, що ми мало знаємо. Ви лише нечітко здогадуєтеся, що за вантаж був на борту цих кораблів, і навіть я не знайома з технічними деталями. Якщо ми розіграємо покірність, то в нас принаймні є шанс видряпатись з цього живими.

— Ми не про допити думали, мем. Ми мали на увазі... інші їхні звичаї.

Зависло тяжке мовчання. Корделія зітхнула, занурюючись у вир безрадісних сумнівів.

— Переживемо, — вимовила вона нарешті. — Їх дурна репутація дуже перебільшена. Деякі з них — цілком пристойні люди. — "Особливо один, — глумливо підказала їй пам'ять. — І навіть якщо припустити, що він все ще живий, невже ти дійсно розраховуєш відшукати його в цій плутанині? Відшукати його, врятувати від тих подаруночків, які ти сама тільки-но що привезла сюди зі збройової крамниці пекла, та й при цьому ще примудритися не зрадити свій обов'язок? А може, це таємна змова про самогубство? Чи розумієш ти саму себе? Пізнай себе".

Парнелл, який спостерігав за нею, похмуро похитав головою.

— Ви впевнені?

— Я за все життя будь-кого не вбивала. І не збираюся починати зі своїх товаришів. Залиште це, заради Бога!

Парнелл розуміюче хмикнув, підтверджуючи справедливість останнього зауваження; йому не вдалося до кінця сховати полегшення.

— І врешті-решт, мені є задля чого жити. Війна не може тривати вічно.

— Хтось чекає вдома? — запитав він, а коли вона повернулася до приладової панелі, проникливо додав, — Або десь тут?

— Ох, так. Десь тут.

Він співчутливо похитав головою.

— Це важко. — Вдивившись у її незворушний профіль, він спробував підбадьорити її: — Але ви маєте слушність. Рано або пізно наші хлопці виб'ють звідси цих виродків.

Вона машинально видихнула "ха!" і почала масажувати обличчя кінчиками пальців, намагаючись зняти напругу. Перед поглядом її уяви виникло неймовірно яскраве і чітке бачення: величезний військовий корабель розколюється на частини, і з нього, як з гігантського стручка, розсипається його живий вміст. Заморожене, стерильне насіння, яке дрейфує в безповітряному просторі; яке обертається і роздулося від декомпресії. Цікаво, чи можна буде після цього розпізнати обличчя? Вона повернулася спиною до Парнелла, даючи зрозуміти, що розмова закінчена.

Барраярський швидкісний кур'єр підібрав їх приблизно через годину.

У першу чергу її вразив знайомий запах: метал, машинне мастило, озон, піт... Запах барраярського корабля. Міцно притримуючи Корделію за лікті, двоє високих солдатів у чорній формі відконвоювали її через вузькі овальні двері в один з відсіків величезного флагмана — головний тюремний відсік, як здогадалася вона. Її і чотирьох її людей безжалісно роздягнули, ретельно обшукали, піддали медичному огляду, голографії, потім зняли відбитки сітківки, встановили особу і видали безформні оранжеві піжами. Її людей кудись повели. Всупереч власним недавнім запевненням, її мучила нудотна думка, що зараз з їхньої свідомості почнуть знімати шар за шаром в пошуках інформації, якої в них нема. "Заспокойся, — вмовляв її розум. — Напевно барраярці прибережуть їх для обміну полоненими". Раптово охоронці витягнулися в положення "струнко". Вона повернулася і побачила високопоставленого барраярського офіцера, який увійшов в палату обробки. Яскраво-жовті нашивки на комірі темно-зеленого парадного мундиру позначали офіцерський чин, з яким Корделії ще не доводилось зіштовхуватися; через мить вона вражено збагнула, що це колір віце-адмірала. Визначивши його ранг, вона вже знала, хто він такий, і тепер з цікавістю розглядала його. Форрат'єр, от як його звуть. Командує барраярською армадою разом із крон-принцом Сергом Форбаррою. Напевно, саме він виконує основну роботу; вона чула, що його заготували на посаду нового військового міністра Барраяру. І от як виглядає ця висхідна зірка.

Він був трохи схожий на Форкосигана — дещо вище зростом, хоча важить, напевно, стільки ж, але не за рахунок кісток і м'язів, а за рахунок жиру. В нього теж було темне волосся, трохи кучерявіше, ніж у Форкосигана, і менше зачеплене сивиною. Навіть вік приблизно такий же, хоча цей тип був трохи красивішим. От очі в нього зовсім інші — темно-карі, оксамитні, опушені довгими чорними віями. Корделії будь-коли ще не доводилося зустрічати в чоловіка таких прекрасних очей. Але в них крилося щось, що розбудило в глибині її підсвідомості ледве чутний крик: "Ти думала, що сьогодні вже зазнала глибини страху, але ти помилялася: от він, справжній страх, всепоглинаючий, без надії". Це було дивно, адже такі красиві очі взагалі ж бо повинні здаватися привабливими. Вона відвела погляд, рішуче сказавши собі, що сум'яття і

раптова ворожість — всього лише наслідок підвищеної нервовості, і почала чекати.

— Назвіться, бетанка, — прорикав він. Ці слова викликали в неї дезорієнтуюче відчуття дежа-вю.

Намагаючись знайти рівновагу, вона чітко відсалютувала і нахабно заявила:

— Капітан Корделія Нейсміт, Бетанська Астроекспедиція. Ми — військовий підрозділ. Бойова частина. — Цей приватний жарт, природно, не дійшов до нього.

— Ха. Роздягніть її і розверніть.

Він відступив назад, спостерігаючи. Двоє охоронців, осміхаючись, підкорилися наказові. "Не подобається мені такий початок..." Вона натягнула маску незворушності, закликавши на допомогу всі приховані запаси холоднокровності. Спокійно. Спокійно. Він просто хоче залякати тебе. Це проблискує в його очах, у його голодних очах. Спокійно.

— Трохи старувата, але зійде. Я надішлю за нею пізніше.

Охоронець всучив їй піжаму. Вона вдягалася повільно, щоб розлютити їх: це був немовби стриптиз навпаки, точно вивірені рухи нагадували японську чайну церемонію. Один з солдатів заричав, а інший грубо відіпхнув її назад, до камери. Вона кисло посміхнулася своєму успіху, подумавши, що хоча б в чомусь ще може розпоряджатися своєю долею. "А якщо я зможу змусити їх побити мене, то чи будуть мені нараховані додаткові бали?"

Вони заштовхали її в голу металеву камеру і залишили там. Вона продовжила гру, тепер вже просто задля власного задоволення: граціозно опустилася на коліна і завмерла в церемоніальній позі —

правий носок, як і заведено, ліг на лівий, руки спочивають на стегнах. Дотик нагадав їй про омертвілу ділянку на лівій нозі, яка не сприймала як спеку, так і холод, і тиск — цей сувенір залишився в неї від попереднього зіткнення з барраярською армією. Корделія закрила очі і дозволила думкам текти вільно, сподіваючись, що в її тюремників складеться тривожне враження про глибоку і, можливо, небезпечну зосередженість. Вдавана агресивність краще, ніж нічого. Близько години вона пробула в такому положенні, зберігаючи нерухомість; коли непризвичаєні м'язи почали нагадувати про себе надто болісно, охоронці повернулися.

— Адмірал вас вимагає, — лаконічно вимовив один. — Йдімо.

Корделію знову повели через нескінченні коридори корабля; її супроводжували два конвоїри. Один осміхався і роздягав її очима. Інший дивився на неї з жалістю, що тривожило набагато сильніше. Вона задумалася, наскільки час, проведений з Форкосиганом, змусив її забути про небезпеки полону. Вони дійшли до відсіку офіцерських кают, і зупинилися перед одними з овальних металевих дверей. Нездорово усміхнений солдат постукав, і отримав дозвіл увійти.

Ці адміральські апартаменти дуже відрізнялися від її простої каюти на "Генералі Форкрафті". По-перше величиною — перегородки, які поділяли дві суміжні каюти, були знесені, створивши, таким чином, значно більший простір. Все приміщення було заставлене надзвичайно розкішними меблями. Коли вона з'явилася, адмірал Форрат'єр піднявся з оксамитного стільця, однак вона не вважала це жестом ввічливості.

Він з хитрим виглядом обійшов навколо Корделії, спостерігаючи, як її погляд обстежує кімнату.

— Ну то що, тут краще, ніж в тюремній камері, га? — поцікавився він.

— Схоже на будуар повії, — відповіла вона, граючи на публіку.

Солдат-веселун пирснув, а інший то й взагалі відкрито розсміявся, але відразу ж замовк під гнівним поглядом Форрат'єра. Цікаво, що такого смішного вона сказала? Аж тут вона почала розуміти призначення деяких деталей обстанови, і вона зрозуміла, що, сама того не усвідомлюючи, влучила в яблучко. От, наприклад, що за дивна статуетка там в кутку? Хоча, треба визнати, вона не позбавлена певної художньої цінності.

— Яка до того ж обслуговує доволі своєрідних клієнтів, — додала вона.

— Прищібніть її, — наказав Форрат'єр, — і повертайтеся на свої пости. Я покличу вас, коли закінчу.

Її вклали на спину на широкому нестатутному ліжку, закріпивши руки й ноги м'якими браслетами, кожен з яких був з'єднаний з кутом ліжка коротким ланцюгом. Просто, застрашливо, шансів вирватися нема.

Охоронець, якому було шкода Корделію, пристібаючи її зап'ястя, ледь чутно шепнув:

— Вибачте.

— Та нічого, — видихнула вона у відповідь. Вони швидкоплинно обмінялися нібито байдужими поглядами, сховавши цю таємну розмову від Форрат'єра, який спостерігав за ними.

— Ха. Це ви зараз так думаєте, — все з тією ж бридкою посмішечкою промуркотав другий охоронець, защібаючи інший ремінець.

— Заткнися, — прошипів перший, кинувши на веселуна лютий погляд. Між ними зависло нечисте, гнітюче мовчання. Нарешті охоронці вийшли.

— Схоже на постійне пристосування, — звернулася Корделія до Форрат'єра. Вона була дивним чином заворожена: вся ця ситуація нагадувала ожилий бридкий анекдот. — А що ви робите, коли не вдається спіймати бетанок? Шукаєте добровольців?

Він спохмурнів, але через мить обличчя його знову розгладилося.

— Продовжуйте в тому ж стилі, — заохотив її він. — Мене це розважає. І зробить остаточну розв'язку ще пікантнішою.

Форрат'єр розстебнув комір мундира, налив собі вина з зовсім вже нестатутного міні-бару, і присів поруч з нею з невимушеним виглядом людини, яка зайшла відвідати хворого приятеля. Він уважно розглядав її, і красиві карі очі світилися від передсмаку.

Вона намагалася не дати волю нервам; може, він всього лише ґвалтівник. Простий ґвалтівник — це ще, взагалі-то, терпимо. Такі наївні, дитячі душі, навіть не занадто бридкі. Бо ж і в розпутності також є відносна шкала...

— Я не знаю будь-яких військових таємниць, — повідомила вона. — Ви дарма витрачаєте час.

— А я й не думаю, що ви щось знаєте, — байдуже відгукнувся він. — Хоча в найближчі кілька тижнів ви, безсумнівно, забажаєте розповісти мені все, що вам відомо. Жахливе занудство. Мене все це не цікавить. Якби мені потрібна була ваша інформація, медики за дві секунди витягли б її з вас. — Він відсьорбнув вина. — Хоча розпалює цікавість, що ви самі заговорили про це — можливо, трохи пізніше я відправлю вас до лазарету.

Її шлунок стиснувся. "Ідіотка, — подумки закричала вона на себе, — ти хоч усвідомлюєш, що знищила всі шанси ухилитися від допиту? Але

ні, напевно це стандартна процедура психологічної обробки. Він просто деморалізує тебе. Тонко, майже невловимо. Заспокойся..."

Він знову зробив ковток.

— Знаєте, мені здається, я дістану чимале задоволення від зрілої жінки — це урізноманітнить моє дозвілля. Може, молоденькі й виглядають привабливіше, але з ними занадто просто. Нема азарту. Можу сказати вже зараз, що з вами буде неймовірно цікаво. Для вражаючого падіння необхідна більша висота, чи не так?

Корделія зітхнула й уп'ялася в стелю.

— Ну, я впевнена, що це буде надто пізнавально. — Вона спробувала згадати, як відмежовувалась від дійсності під час сексу зі своїм колишнім коханцем — у найкепськіший період їхніх стосунків, незадовго до того, як у неї нарешті вистачило духу витурити його. Може, зараз буде ненабагато гірше...

Посміхаючись, Форрат'єр поставив келих на столик біля ліжка, висунув шухляду і дістав звідтіля маленький ножик — гострий, немов стародавній скальпель. Руків'я було всипане дорогоцінними каменями: вони встигли блиснути, перш ніж рука адмірала закрила їх. З байдужим виглядом Форрат'єр заходився розпорювати оранжеву піжаму, знімаючи її, немовби шкірку з фрукта.

— Хіба це не державне майно? — поцікавилася Корделія, але відразу пошкодувала про те, що заговорила: голос зірвався на слові "майно". Це все одно що кинути подачку голодному псові — він буде стрибати ще вище.

Задоволений Форрат'єр хмикнув. Він навмисно дозволив ножеві зісковзнути й ойкнув з вдаваною прикрістю. Лезо на сантиметр ввійшло в її стегно. Він жадібно спостерігав за її реакцією. Ніж потрапив в

ділянку, позбавлену чутливості; вона не відчувала навіть гарячого струмка крові, який побіг з рани. Його очі звузилися від розчарування. Корделії вдалося стриматися і не подивитися на рану. У цей момент вона пошкодувала, що так мало знає про стан трансу.

— Сьогодні я вас не зґвалтую, — немовби про дрібничку повідомив він, — якщо ви думали про це.

— Це спадало мені на думку. Не розумію, що змусило мене припустити таке.

— Сьогодні в нас мало часу, — пояснив він. — Сьогодні, так би мовити, тільки передобідок на початку банкету. Простий бульйон, без якихось витонченостей. Всі складні речі доведеться приберегти на десерт — це буде через кілька тижнів.

— Я не їм десерту. Стежу за фігурою, якщо розумієте.

Він посміхнувся.

— Ви просто принадність. — Він відклав ніж і знову надпив з келиха. — Знаєте, офіцери завжди доручають роботу підлеглим. А я шанувальник древньої земної історії. Моє улюблене сторіччя — вісімнадцяте.

— А я б подумала — чотирнадцяте. Або двадцяте.

— Через день-два я відівчу вас перебивати мене. То про що я? Ах, так. І от, в одній зі стародавніх книг я натрапив дуже чарівну сцену, у якій одну знатну даму, — він підняв келих, немов проголошуючи тост в її честь, — ґвалтує хворий слуга за наказом свого пана. Дуже пікантно. На жаль, венеричні хвороби залишились в минулому. Але я все-таки можу наказати хворому слузі, хоча захворювання в нього не фізичне, а душевне. Справжній, непідробний параноїдальний шизофренік.

— Який хазяїн, такий і слуга, — мовила вона навмання. "Я довго не протримаюся; в мене ось-ось почнеться істерика..."

Її репліка була винагороджена кислою посмішкою.

— Я маю на увазі, що він чує голоси, як Жанна д'Арк, от тільки вони, за його словами, демони, а не святі. Іноді в нього бувають і візуальні галюцинації. І він дуже великий чоловік. Я використовував його і раніше, причому неодноразово. Він не з тих, хто легко... е-е, приваблює жінок.

У цей момент пролунав стукіт у двері, і Форрат'єр відвернувся до них.

— А, заходь, сержант. Я саме говорив про тебе.

— Ботарі, — видихнула Корделія. Пригнувши голову, у дверний проріз протиснулася висока фігура зі знайомим обличчям хорта. Як, яким чином цей тип зміг здогадатись про її таємне страхіття? В пам'яті пролетів калейдоскоп образів: строкате листя лісу, тріск нейробластера, обличчя мерця або напівмерця, фігура, яка нависла над нею, неначе тінь смерті.

Вона змусила себе зосередитися на поточних справах. Чи впізнає він її? Його погляд ще не торкнувся до неї; він не відривав очей від Форрат'єра. Занадто близько вони посаджені, ці очі, і одне око трохи нижче іншого. Така нетипова асиметрія ще більше підсилювала і без того неабияку потворність обличчя. Злякана уява Корделії рвонулася до його тіла. Це тіло — воно теж якесь неправильне, скорчене... зовсім не схоже на пряму, поставну фігуру чоловіка, який вимагав від Форкосигана права бути першим. Неправильно, неправильно, жахаюче неправильно. Сержант був на голову вищий від Форрат'єра, і все-таки він нібито плазував перед своїм хазяїном. Його хребет скрутився від напруги, і він спрямував палаючий погляд на свого... мучителя? Що міг такий катюга свідомості, як Форрат'єр, робити з таким непіддатливим

матеріалом, як Ботарі? Боже, Форрат'єр, невже в своїй зухвалій аморальності, зі своєю непомірною пихою ти уявляєш, що здатний керувати цією примітивною, неприборканою істотою? І ти насмілюєшся грати з цим похмурим божевіллям, яке причаїлося в його очах? Її думки билися в такт зі скаженою гонитвою серцебиття. В цій кімнаті дві жертви. В цій кімнаті дві жертви. В цій...

— За справу, сержант. — Форрат'єр указав через плече на Корделію, розпластану на ліжку. — Зґвалтуй-но мені цю жіночку. — Він підсунув крісло ближче і приготувався дивитися, уважно і радісно. — Давай, дій.

Ботарі все з тим же непроникним обличчям розстебнув штани і підійшов до ліжка. Ось він вперше на неї подивився.

— Чи будуть які-небудь останні слова, "капітан" Нейсміт? — єхидно поцікавився Форрат'єр. — Чи може ваш запас дотепності нарешті вичерпався?

Вона дивилася на Ботарі, охоплена гострою жалісливістю, майже на грані любові. Він був немов у трансі — його вела хіть без задоволення, збудження без надії. "Бідолашний виродок, — подумала вона, — в що ж вони тебе перетворили". Забувши про словесний двобій, вона шукала у своєму серці слова не для Форрат'єра, а для Ботарі. Які-небудь цілющі слова — я не додам новий вантаж до його божевілля... Повітря в каюті здавалось холодним і липким, і вона тремтіла, відчуваючи безмежну втому, безпорадність і смуток. Він припав до неї, важкий і темний, як свинець, і ліжко під ним заскрипіло.

— Я вірю, — нарешті повільно вимовила вона, — що мученики дуже близькі до Бога. Мені дуже шкода, сержант.

Він втупився на неї, наблизивши обличчя, і дивився так довго, що вона засумнівалася, чи почуті ним ці слова. Його подих був смердючим,

але вона не відвернулася. А потім, на здивування Корделії, він встав і защібнув штани.

— Ні, сер, — проговорив він своїм монотонним басом.

— Що? — здивовано випрямився Форрат'єр. — Чому?

Сержант спохмурнів, підбираючи слова, і нарешті промовив:

— Вона полонена комодора Форкосигана, сер.

Форрат'єр спантеличено вп'явся на неї, але через мить-другу його обличчя освітилося розумінням.

— То ви бетанка Форкосигана!

Всі його холоднокровні веселощі зараз випарувалися, засичавши, як крапля води на розпеченому металі. Бетанка Форкосигана? На мить в серці Корделії спалахнула надія, що ім'я Форкосигана послужить паролем до порятунку, але ця надія відразу згасла. Ні, ця мерзота будь-яким чином не може доводитися Форкосигану другом. Тепер Форрат'єр дивився не на неї, а крізь неї — немов вона була вікном, з якого відкривався чудовий краєвид. Бетанка Форкосигана?

— Отже, тепер я тримаю цього самозакоханого високоморального сучого сина прямо за яйця, — люто видихнув він. — Це буде навіть краще, ніж в той день, коли я розповів йому про дружину. — З його обличчям відбувалася дивна метаморфоза: здавалося, маска люб'язності почала оплавлятися і відвалюватися шматками. Відчуття було таке, немов, крокуючи твердою землею, раптово натикаєшся на жерло клекочучого вулкана. Раптом він неначе згадав про свою маску і спробував зібрати її уламки, які порозповзалися — але лише частково досяг в цьому успіху.

— Повинен зізнатися, ви зовсім приголомшили мене. Які можливості відкриваються! Задля такої ідеальної помсти не шкода прочекати вісімнадцять років. Жінка-солдат. Ха! Очевидно, він вважав вас ідеальним вирішенням нашого взаємного... ускладнення. Мій ідеальний воїн, мій дорогий лицемір, Ейрел. Можу посперечатися, вам про нього багато невідомо. І знаєте, я чомусь зовсім впевнений, що він не згадував про мене в розмовах з вами.

— Не по імені, — погодилася вона. — Але категорію вашу згадував.

— І що ж це за категорія?

— Як я пам'ятаю, він використовував термін "покидьки армії".

Він кисло посміхнувся. — Жінці у вашому становищі я б не рекомендував обзиватися.

— О, то треба розуміти, що ви включаєте себе в цю категорію? — машинально парирувала вона, але серце її стислося, залишивши в грудях лунку порожнечу. Як Форкосиган міг виявитися зосередженням божевілля цієї людини? Його очі зараз нагадують очі Ботарі...

Посмішка адмірала зробилась жорсткішою.

— В свій час я себе включав багато куди... в чиї тільки обійми. І не останнє місце займав в цьому ваш коханець-пуританин. Нехай ваша уява поки зупиниться на цьому, ясочка, втіха моя. Зустрівши його зараз, важко повірити, яким веселим вдівцем був він за старих часів, коли ще не захопився цією огидною святенницькою доброчесністю. — Він розсміявся.

— Твоя шкіра така світла. Він торкався до тебе — ось так? — Форрат'єр провів нігтем по внутрішньому боці її руки, і вона затремтіла. — І твоє волосся. Я цілковито впевнений, що Форкосиган зачарований

цими кучерями. Такі шовковисті, і такий незвичайний колір. — Він ніжно накрутив одне пасмо на палець. — Треба подумати, що зробити з цим волоссям. Можна було б, звичайно, відразу зняти скальп, але все-таки хочеться придумати що-небудь більш творче. Можливо, я візьму з собою один кучерик, дістану його на нараді штабу і почну нібито неуважно гратись ним, пропускати крізь пальці — подивимося, як швидко це приверне його увагу. Підкріплю його сумніви і зростаючий страх... гм, одним-двома випадковими зауваженнями. Цікаво, чи швидко він почне запинатися і плутатись в своїх дратуюче бездоганних доповідях... Ха! А потім спровадити його на тиждень чи два на завдання, повного сумнівів, все ще не впевненого...

Він взяв зі столика посипаний самоцвітами ніж і зрізав густе пасмо, акуратно згорнув його і сховав у нагрудну кишеню. І увесь цей час не переставав люб'язно посміхатися.

— Звичайно, потрібно бути обережним, щоб не довести його до сказу — він іноді стає настільки бридко некерованим... — Він провів пальцем по лівому боці підборіддя — там, де у Форкосигана був шрам. — Набагато легше почати, аніж зупинитися. Хоча останнім часом він помітно посумирнішав. Твій вплив, ясочка? Або ж просто старіє?

Він недбало жбурнув ніж на столик, потер руки, голосно розреготався і влігся поруч з Корделією, ласкаво зашептавши їй на вухо:

— А після Ескобару, коли нам вже не потрібно буде рахуватися з вартовим псом імператора, переді мною відкриються безмежні можливості. Стільки варіантів... — І він заходився будувати плани, смакуючи кожну непристойну подробицю, як буде катувати через неї Форкосигана. Ці бачення зовсім захопили його, обличчя сполотніло і вкрилося потом.

— Не може бути, щоб таке зійшло вам з рук, — вимовила вона слабким голосом. Тепер вона вже не приховувала свого страху, і сльози

бігли з куточків її очей, залишаючи на скронях мокрі доріжки і ховаючись у волоссі — але його все це вже не цікавило. А вона ж думала, що вже звалилася в найглибшу безодню страху, але тепер підлога під нею щезла, і вона знову падала в бездонний колодязь, перевертаючись на льоту.

Схоже, до Форрат'єра частково повернулося самовладання; він встав і обійшов ліжко навколо, не відриваючи від неї погляду.

— Все це так освіжає. Знаєш, я зовсім підбадьорився. Напевно, я все-таки візьмуся за тебе сам. Ти повинна радіти. Я ж набагато привабливіший від Ботарі.

— Не для мене.

Він розстебнув штани і приготувався лягти на неї.

— Ти і мене прощаєш, принадність моя?

Вона почувала себе замерзлою, висохлою, зникаюче маленькою.

— Боюся, що мені доведеться залишити це Нескінченно Милосердному. Ви мені не під силу.

— Пізніше на цьому тижні, — пообіцяв він, помилково сприйнявши її розпач за зухвалість і ще більш розпікаючись від того, що опір продовжується.

Сержант Ботарі тинявся по кімнаті, хитаючи головою і ворушачи вузькою щелепою: Корделія пам'ятала, що так у нього проявляється сильне хвилювання. А зайнятий нею Форрат'єр не звертав будь-якої уваги на рух у себе за спиною. Тому він навіть не встиг як слід здивуватися, коли сержант схопив його за кучеряве волосся, рвонув голову назад і вправно полоснув ножем по горлу від вуха до вуха, одним

швидким рухом перерізавши всі чотири головні кровоносні судини. Кров, жахливо гаряча кров, фонтаном заюшила на Корделію.

Форрат'єр конвульсивно смикнувся й обм'як — приплив крові до його мозку припинився. Сержант Ботарі випустив волосся своєї жертви; Форрат'єр звалився на ліжко між ніг Корделії і зісковзнув на підлогу, зникнувши з поля зору.

Сержант продовжував стояти біля ліжка, трохи похитуючись і важко дихаючи. Корделія не пам'ятала, кричала вона чи ні. Не має значення — адже всі не звертають уваги на лементи з цієї кімнати. Руки і ноги в неї заціпнули, обличчя заніміло, серце скажено билося.

Вона прочистила горло.

— Гм, дякую вам, сержант Ботарі. Це був, гм, лицарський вчинок. Чи могли б ви тепер ще й відв'язати мене? — Її голос мимоволі здригнувся, і вона глитнула, зла сама на себе.

Вона спостерігала за Ботарі, заворожена жахом. Абсолютно неможливо було передбачити, що він зробить в наступний момент. Буркочучи щось собі під ніс із вкрай здивованим виглядом, він незграбно розщібнув ремінець на її лівому зап'ясті. Корделія швидко перекотилася на бік і звільнила праву руку, потім сіла і відщебнула щиколотки. Якийсь час вона сиділа на ліжку, схрестивши ноги, зовсім гола і залита кров'ю, розтираючи онімілі кінцівки і намагаючись розбурхати заціпенілий розум.

— Одяг. Одяг, — промурмотіла Корделія напівголосно. Вона зазирнула за край ліжка: покійний адмірал Форрат'єр лежав там зі спущеними штанами, на обличчі його застигло здивування. Чудесні карі очі втратили свій вологий блиск і вже почали скляніти.

Намагаючись триматися подалі від Ботарі, вона спустилася з ліжка і заходилася гарячково порпатись по шафах, які вишикувалися вздовж стін. В кількох шухлядах виявилася колекція "іграшок" Форрат'єра, і вона поспішно загрюкнула їх, відчувши приступ нудоти: їй стало зрозуміло, що означали останні слова Форрат'єра. Збоченість цієї людини сягала воістину грандіозних масштабів. Шафи були набиті мундирами, але на них було занадто багато жовтих нашивок. Нарешті знайшлася й чорна польова форма. Витерши кров м'яким халатом, Корделія поквапливо натягнула її на себе.

Тим часом сержант Ботарі опустився на підлогу, згорнувся в грудку й поклав голову на коліна, продовжуючи щось невиразно бубоніти. Корделія опустилася на коліна поруч з ним. Невже в нього почалися галюцинації? Вона повинна підняти його на ноги і вивести звідси. От-от їх застануть на гарячому. Але де їм сховатися? І якщо тверезо поміркувати: може, це всього-лише адреналін, а зовсім не здоровий глузд, підказує їй бігти? Можливо, є інший вихід?

Вона все ще міркувала, коли двері раптом розлетілися. Вперше вона скрикнула. Але блідою як смерть людиною, що стояла в прорізі дверей із плазмотроном в руці, виявився Форкосиган.

Лоїс МакМастер Буджолд

Осколки честі

Розділи 8-10

Побачивши його, Корделія різко видихнула, випустивши разом з повітрям весь жах, що її сковував.

— Господи, в мене через тебе ледь серце не розірвалося, — видавила вона. — Заходь і закрий за собою двері.

Його губи прошептали її ім'я, і він зайшов в каюту; паніка, яка відображалася на його обличчі, майже дорівнювала її власній. Але ось Корделія побачила, що за ним йде інший офіцер, темноволосий лейтенант з безневинною хлоп'ячою фізіономією. Тому вона не кинулася до Форкосигана і не розревілася на його плечі, як їй жагуче хотілося, а лише обережно вимовила:

— Тут стався нещасний випадок.

— Закрийте двері, Ілліан, — кинув Форкосиган лейтенантові. На той момент, коли молода людина ввійшла слідом за ним, він вже встиг опанувати себе. — І ретельно огляньте тут все. Ви будете свідком.

Стиснувши побілілі губи, Форкосиган повільно обійшов кімнату. Він уважно розглядав всі деталі, вказуючи на деякі з них своєму супутникові. У відповідь на перший жест, зроблений дулом плазмотрона, лейтенант щось невиразно промукав. Форкосиган зупинився перед розпластаним на підлозі тілом, глянув на затиснуту в своїй руці зброю, немов вперше її помітив, і сховав в кобуру.

— Знову начитався маркіза де Сада? — з зітханням звернувся він до трупа, перевертаючи його носком черевика. З розрізаної горлянки витекло ще трохи крові. — Недовченим бути небезпечно. — Він підняв погляд на Корделію. — Кого з вас мені варто поздоровити?

Вона облизнула губи.

— Не знаю достеменно. Яку реакцію викличе цей інцидент?

Лейтенант тим часом оглядав шафи Форрат'єра, завбачливо обгорнувши руку носовою хусткою. Судячи з виразу його обличчя, він лише щойно з'ясував, що його різнобічна освіта була зовсім не така повна, як він вважав. Так, він досить довго розглядав вміст шухляди, яку Корделія так квапливо загрюкнула.

— Імператор, наприклад, буде просто в захваті, — відповів Форкосиган. — але винятково в душі.

— Правду кажучи, в той момент я була прив'язана. Сержант Ботарі... е-е, взяв цей почесний обов'язок на себе.

Форкосиган глянув на Ботарі, який все ще сидів на підлозі, і задумливо хмикнув. Потім знову озирнув каюту.

— Чимось мені все це нагадує ту пам'ятну сцену, свідками якої ми стали, ввірвавшись в технічний відсік. Відчувається твій особистий почерк. В моєї бабусі було для цього прислів'я... Щось про запізнення, і ще там згадувався долар...

— На день спізнився, і долара не вистачило? — мимоволі вирвалося в Корделії.

— Так, саме так. — Його губи зігнулися в іронічній усмішці. — Типово бетанське зауваження, і я починаю розуміти, чому. — Зовні він зберігав незворушність, але жадібно вглядався в неї, і очі були наповнені таємним стражданням. — Я... спізнився?

— Зовсім ні, — запевнила вона його. — Ви, хм, саме дуже вчасно. Я була в паніці, не знаючи, що робити далі.

Форкосиган стояв спиною до Ілліана, і тому дозволив собі на мить глумливо зіщулитися.

— Виявляється, я рятую від тебе свій флот, — пробурмотів він крізь зуби. — Це не зовсім те, задля чого я поспішав сюди, але я радий врятувати хоч щось. Як тільки закінчите, Ілліан, — знову заговорив він в повний голос, — я пропоную пройти до мене в каюту для обговорення подальших дій.

Форкосиган опустився на коліна поруч з Ботарі, уважно в нього вдивляючись.

— Цей чортовий покидьок знову понівечив його, — процідив він. — І це після того як у нас на кораблі він майже одужав. Сержант Ботарі, — заговорив він м'якіше, — ви могли б піти зі мною?

Ботарі пробурмотів щось незрозуміле собі в коліна.

— Йди сюди, Корделія, — покликав її Форкосиган. Вперше вона почула своє ім'я з його вуст. — Спробуй-но підняти його на ноги. Мені, напевно, його краще зараз не чіпати.

Вона присіла навпочіпки, щоб потрапити в поле зору сержанта.

— Ботарі. Ботарі, подивися на мене. Ти повинен встати і трошки пройтися. — Взявши його закривавлену руку, вона спробувала придумати якийсь розумний, або, швидше, божевільний резон, що міг би переконати його. Вона спробувала посміхнутися. — Подивися. Бачиш? Ти обмитий кров'ю. Кров змиває гріхи, вірно ж? Тепер все буде добре... Поганої людини більше нема, і незабаром злі голоси теж зникнуть. Тому ходімо зі мною — я відведу тебе туди, де ти зможеш відпочити.

Поки вона говорила, його погляд поступово фокусувався на ній, а під кінець кивнув і піднявся на ноги. Все ще тримаючи його за руку, Корделія попрямувала до виходу слідом за Форкосиганом; Ілліан замикав ходу. Лишалося тільки сподіватися, що її заспокійлива присутність буде якийсь час стримувати Ботарі; від кожного сигналу тривоги він може вибухнути, як бомба.

Вона надзвичайно здивувалася, виявивши, що каюта Форкосигана знаходиться всього через одні двері навпроти.

— То ти — капітан цього корабля? — запитала вона. Судячи з нашивок, які вона роздивилася тільки зараз, він був тепер у званні комодора. — Де ж ти був увесь цей час?

— Ні, я прикомандирований до штабу. Мій кур'єрський корабель повернувся з фронту всього кілька годин тому, і я відразу ж відправився на нараду з адміралом Форхаласом і принцом. Вона тільки що закінчилася. Щойно охоронець повідомив мені про нову полонену Форрат'єра, я відразу помчався сюди. Ти... Навіть у найогиднішому страхітті мені не снилося, що це можеш бути ти.

В порівнянні з кривавою бійнею, залишеною ними по інший бік коридору, каюта Форкосигана здавалася безтурботною, немов чернеча келія. Все відповідно до статуту, таким і має бути житло військового. Форкосиган замкнув двері. Він стомлено потер обличчя і зітхнув, а потім знову пильно вдивився в її обличчя.

— Ти дійсно в порядку?

— Просто ошелешена. Я знала, що ризикую, рушаючи на завдання, але не очікувала чогось схожого на цю людину. Клінічний випадок. Не розумію, як ти міг служити йому.

Його обличчя зробилося непроникним.

— Я служу імператору.

Тут вона згадала про присутність Ілліана, що мовчазно стояв збоку й уважно спостерігав за ними. Що їй сказати, якщо Форкосиган запитає її про караван? Його питання для неї небезпечніше від катування. Останні кілька місяців вона думала, що розлука, з часом, заглушить її серцевий голод, але тепер, бачачи його навіч, живого, вона зрозуміла, наскільки знудьгувалася. Хоча незрозуміло, що відчуває він сам. Зараз він виглядає втомленим, невпевненим і напруженим. Все не так, не так...

— Ах, дозвольте представити вам лейтенанта Саймона Ілліана з особистої охорони імператора. Він мій шпигун. Лейтенант Ілліан — командор Нейсміт.

— Тепер вже капітан Нейсміт, — машинально виправила вона. Лейтенант потис їй руку з простодушною безтурботністю, що зовсім не пасувала тій дикій сцені, яку вони щойно покинули в апартаментах Форрат'єра. Він поводився наче на посольському прийомі. Її рукостискання залишило на його долоні сліди крові.

— То за ким же ви шпигуєте?

— Я віддаю перевагу терміну "спостереження", — відповів він.

— Бюрократичне словоблудство, — відмахнувся Форкосиган і пояснив: — Лейтенант шпигує за мною. Він є компромісом між імператором, міністерством політвиховання і мною.

— Імператор, — стримано виправив Ілліан, — використовував вираз "припинення вогню".

— Саме так. Лейтенантові Ілліану вживлено біочип ейдетичної пам'яті. Його можна вважати ходячим записуючим пристроєм, який імператор може прослухати, коли побажає.

Корделія нишком глянула на Ілліана.

— Як шкода, що нам не вдалося зустрітися при сприятливіших обставинах, — обережно промовила вона, звертаючись до Форкосигана.

— Тут не буває сприятливих обставин.

Лейтенант Ілліан прочистив горло, кинув погляд на Ботарі, який стояв обличчям до стіни, сплітаючи і розплітаючи пальці.

— Що тепер, сер?

— Хм. Навряд чи нам вдасться фальсифікувати цю історію, з огляду на те, скільки речових доказів залишилося в тій кімнаті. Не кажучи вже про те, скільки свідків бачили, хто і коли туди входив. Особисто я зволів би, щоб Ботарі там взагалі не було. Той факт, що він явно непідсудний, не буде мати для принца будь-якого значення. — Він встав, гарячково міркуючи. — Ви цілком могли вшитись з тієї каюти ще до того, як туди заявилися ми з Ілліаном. Не знаю, чи довго нам вдасться ховати тут Ботарі... Може, я зумію дістати транквілізатори. — Його погляд впав на Ілліана. — Як щодо імператорського агента в лазареті?

Ілліан сприйняв цю ідею без ентузіазму.

— Може що-небудь вдасться влаштувати... — ухильно відповів він.

— Чудово. — Він повернувся до Корделії. — Ти залишишся тут, будеш доглядати за Ботарі. Нам з Ілліаном потрібно йти, інакше пройде занадто багато часу між закінченням наради і моментом, коли ми здійняли тривогу. Охорона принца ретельно обстежить ту кімнату і напевно відслідкує всі наші пересування.

— Форрат'єр і принц належали до однієї партії? — запитала вона, намагаючись намацати твердий ґрунт у хиткій трясовині барраярської політики. Форкосиган гірко посміхнувся.

— Вони були просто гарними друзями.

І він пішов, залишивши її в повному сум'ятті наодинці з Ботарі.

Вона посадила Ботарі в крісло, але йому не сиділося — він неспокійно вовтузився, явно почуваючи себе не у своїй тарілці. Сама вона сіла по-турецьки на ліжко, намагаючись випромінювати атмосферу спокою і життєрадісності. Зовсім не просто, коли серце переповнене панікою, яка прагне прорватися назовні.

Ботарі піднявся на ноги і почав тинятися по кімнаті, розмовляючи сам з собою. Ні, не з самим собою, збагнула Корделія. І вже достеменно не з нею. В незв'язному потоці слів вона не вловлювала навіть краплі змісту. Час, який загустів від липкого страху, тягся нестерпно повільно.

Коли клацнули, відкриваючись, двері, вони обоє підскочили — але це був всього лише Ілліан. Ботарі відразу прийняв бойову стійку.

— Слуги звіра — це руки звіра, — промовив він. — Він годує їх кров'ю жінки. Дурні слуги.

Ілліан знервовано глянув на нього і вклав Корделії в долоню кілька ампул:

— От. Дайте це йому. Однієї досить, щоб звалити атакуючого слона. Вибачте, не можу затримуватися. — І він вислизнув за двері.

— Боягуз нещасний, — пробурчала вона йому вслід. Але він, швидше за все, правий. В неї набагато більше шансів підібратися до сержанта з ін'єктором. Збудженість Ботарі вже наближалася до вибухонебезпечного рівня.

Корделія відклала в бік всі ампули, крім однієї, і наблизилася до сержанта з променистою посмішкою. Правда, ефект дещо псували розширені від жаху очі. А очі Ботарі перетворилися в мерехтливі щілинки.

— Комодор Форкосиган хоче, щоб ви відпочили. Він надіслав ліки, які допоможуть вам. — Ботарі сторожко позадкував, і вона зупинилася, боячись загнати його в кут. — Бачиш? Це просто заспокійливе.

— Звірині ліки п'янять демонів. Вони співають і завивають. Погані ліки.

— Ні, ні. Це гарні ліки. Вони змусять демонів заснути, — пообіцяла вона. Потрібно було діяти на свій страх і ризик — це було рівнозначно ходінню по канату в повній темряві.

Вона спробувала інший підхід.

— Струнко, солдат, — гаркнула вона. — Стройовий огляд.

Це був хибний крок. Коли вона спробувала прикласти впорскувач до його руки, сержант майже вибив в неї ампулу; його пальці зімкнулися на її зап'ясті, неначе розпечений сталевий браслет. Корделія засичала від болю, але все-таки зуміла вивернути і притиснути кінець ампули до внутрішнього боку його зап'ястя. Ледь встигла — через мить він підняв її в повітря і пожбурив на інший кінець кімнати.

Корделія гримнулася і проїхалась по шорсткуватій підлозі — як їй здалося, зі страшним шумом, — і на повній швидкості врізалася в двері. Ботарі кинувся за нею. "Чи встигне він вбити мене, перш ніж подіють ліки?" — гарячково подумала вона і змусила себе обм'якнути, симулюючи втрату свідомості. Адже люди, які перебувають в безпам'ятстві, зовсім сумирні.

Очевидно, Ботарі так не вважав — руки його відразу стисли її горло. Важке коліно придавило грудну клітку Корделії, і вона виразно відчула, як у цій ділянці в неї відбувається щось дуже негарне. Вона розкрила очі — і побачила, як закочуються очі сержанта. Його захват ослаб, потім він

зовсім розтиснув руки; скотився з неї, встав рачки, спантеличено помотиляв головою — і звалився на підлогу.

Корделія сіла, привалившись до стіни спиною.

— Хочу додому, — промурмотіла вона. — Це не входить у мої службові обов'язки. — Слабкий жарт зовсім не зм'якшив наростаючу хвилю істерики, тому Корделія вирішила вдатись до древнішої і серйознішої духовної практики, прошептавши слова молитви вголос. Незабаром до неї повернулося самовладання.

Підняти Ботарі на ліжко було понад її сили. Піднявши його важку голову, вона підіпхнула під неї подушку і розташувала зручніше його руки і ноги. От повернуться Форкосиган зі своєю тінню, хай самі з ним і розбираються.

Нарешті з'явилися Форкосиган з Ілліаном — вони ввійшли в каюту, поспішно закривши за собою двері й обережно обійшовши навколо Ботарі.

— То як? — запитала Корделія. — Як все пройшло?

— З комп'ютерною точністю, як нуль-перехід в пекло, — відповів Форкосиган. Він повернув руку долонею вгору, і від цього знайомого жесту в Корделії завмерло серце.

Вона спантеличено втупилася на нього.

— Від тебе, як від Ботарі, зрозумілого слова не доможешся. Як вони сприйняли вбивство?

— Все пройшло просто чудово. Я під домашнім арештом, підозрюваний в змові. Принц вважає, що це я підмовив Ботарі вбити Форрат'єра, — пояснив він. — Один Бог знає, як мені це удалося.

— Хм... я знаю, що дуже втомилася, — обережно промовила Корделія, — і погано зараз міркую. Мені не здалося? Ти сказав "просто чудово"?

— Комодор Форкосиган, сер, — втрутився Ілліан. — Не забувайте, що мені доведеться доповісти про цю розмову.

— Про яку розмову? — здивувався Форкосиган. — Ми ж тут з вами одні, пам'ятаєте? Від вас не вимагається спостерігати за мною, коли я один — це всім відомо. Вони вже ось-ось почнуть дивуватися, чого ви затрималися тут.

Лейтенант Ілліан осудливо насупився: таке єзуїтство було йому не до душі.

— Наміри імператора...

— Так? А нуж бо, поясніть мені наміри імператора! — очі Форкосигана блискали люттю.

— Наміри імператора, повідомлені ним мені, полягають в тому, щоб не дозволити вам скомпрометувати себе. Ви ж знаєте, що я не здатен редагувати зміст своїх доповідей.

— Те ж саме ви говорили чотири тижні тому. І бачили, що з того вийшло.

Ілліан збентежився. Форкосиган же продовжував тихим і рівним голосом:

— Все, чого хоче від мене імператор, буде виконано. Він великий хореограф, і отримає свій танець мрійників з точністю до останнього кроку. — Форкосиган стис руку в кулак, потім знову розкрив долоню. — Я віддав службі все, що маю, не залишивши собі будь-чого — і

особистого життя, і навіть честі. Віддайте мені це. — Він вказав на Корделію. — Ви дали мені слово. Ви хочете взяти його назад?

— Хто-небудь пояснить мені, про що мова? — вклинилася Корделія.

— Совість і відчуття обов'язку лейтенанта Ілліана вступили в невелике протиріччя, — промовив Форкосиган, схрестивши руки на грудях й вп'явшись у стіну. — Цей конфлікт нерозв'язний, поки не переглянеш свої погляди або на те, або на інше. І йому треба вибрати, яке із двох понять піддасться метаморфозі.

— Розумієте, кілька тижнів назад, тут, — Ілліан кивнув убік апартаментів Форрат'єра, — був ще один інцидент на зразок цього, з полоненою. Комодор Форкосиган хотів... е-е... що-небудь вчинити. Я відмовив його від цього. Потім... потім я погодився, що не стану втручатись, якщо подібна ситуація повториться.

— Форрат'єр вбив її? — запитала Корделія з нездоровою цікавістю.

— Ні, — відповів Ілліан. Він похмуро розглядав свої черевики.

— Та досить вам, Ілліан, — втомлено промовив Форкосиган. — Якщо їх не знайдуть, ви подасте імператору свій правдивий рапорт про події і надасте йому можливість самому відредагувати його. Якщо ж їх знайдуть... що ж, у цьому випадку правдивість ваших рапортів буде турбувати вас найменше, запевняю вас.

— Чорт! Капітан Негрі не помилився, — пробурчав Ілліан.

— Він рідко помиляється... а що він сказав цього разу?

— Він сказав, що дозволити особистим судженням трошки впливати на службові обов'язки — це все одно що трошки завагітніти: наслідки дуже швидко вийдуть з-під твого контролю.

Форкосиган розреготався. — Капітан Негрі надто великодосвідчена людина. Але знаєте, що я вам скажу? Інколи і він сам дозволяє собі особисті судження.

— Але ж служба безпеки проаналізує там все до останньої молекули. Методом виключення вони все одно вийдуть на нас. Як тільки кому-небудь спаде на думку засумніватися в моїй чесності, все буде скінчено.

— Рано чи пізно так і станеться, — погодився Форкосиган. — Скільки часу ми маємо в запасі, за вашими підрахунками?

— Вони закінчать обшук корабля вже через кілька годин.

— Тоді, як я розумію, вам просто потрібно спрямувати їх зусилля в інше русло. Розширте сферу пошуку: хіба за час між смертю Форрат'єра і встановленням кордону службою безпеки від флагмана не відлітали якісь кораблі?

— Так, їх було два, але...

— Добре. Використовуйте ваш імперський вплив. Запропонуйте будь-яке сприяння, яке ви, як довірена особа капітана Негрі, можете надати. Частіше згадуйте ім'я Негрі. Висувайте припущення. Радьте. Сумнівайтеся. Краще не намагайтесь загрожувати або давати хабарі, це надто прямолінійно — хоча можливо, що доведеться вдатись і до цього. Розкритикуйте їх методи, влаштуйте так, щоб записи зникли... словом, робіть все, щоб закаламутити воду. Дайте мені сорок вісім годин, Ілліан. Це все, про що я прошу.

— Все? — обурився Ілліан.

— Ах, так. Спробуйте влаштувати так, щоб доступ у мою каюту мали тільки ви один — самі приносили їжу і так далі. І спробуйте пронести кілька додаткових порцій.

Як тільки лейтенант вийшов, Форкосиган дозволив собі трохи розслабитися. Він повернувся до Корделії зі журливою і збентеженою посмішкою:

— Радий вас бачити, леді.

Вона посміхнулася у відповідь, недбало віддавши честь.

— Сподіваюся, я не занадто сильно зіпсувала вам життя. Тобто, тобі особисто.

— Нітрохи. Насправді, твоє втручання надзвичайне все спростило.

— Схід це захід, верх це низ, а арешт в зв'язку з підозрою в тому, що ти перерізав горлянку своєму шефу, спрощує ситуацію. Схоже, я на Барраярі. Я так розумію, ти не збираєшся пояснювати мені, що тут відбувається?

— Ні. Але тепер я нарешті зрозумів, чому в барраярській історії було стільки божевільних. Вони були не причиною, а наслідком.

Він зітхнув і заговорив тихо, майже пошепки:

— Ох, Корделія. Ти навіть не уявляєш, як сильно я мав потребу в тому, щоб поруч зі мною була хоч одна нормальна, чиста людина. Ти — немов вода в пустелі.

— А ти виглядаєш... ти начебто схуд. — Про себе вона подумала, що він виглядає постарілим років на десять з часу їхньої останньої зустрічі. Яка була всього півроку тому.

— Ох, Господи. — Він провів рукою по обличчю. — Про що я думаю? Ти, мабуть, зовсім змучилася. Хочеш чого-небудь? Тобі, напевно, треба виспатися.

— Не впевнена, що зможу зараз заснути. А от в душ зайти не завадило б. Я не стала вмикати його під час твоєї відсутності — на випадок, якщо працює спостереження.

— Розумно. Що ж, починай.

Корделія потерла рукою оніміле стегно, де чорна тканина штанів була липкою від крові.

— Е-е... може в тебе знайдеться для мене який-небудь одяг? Цей увесь забруднився. І крім того, це одяг Форрат'єра. Від нього відгонить божевіллям.

— Достоту так. — Тут його обличчя стемніло. — Це твоя кров?

— Так, Форрат'єр грав у хірурга. Мені не боляче. У мене там нема нервів.

— Хм. — Форкосиган непомітно посміхнувся, потираючи шрам на підборідді.

До великого здивування Корделії він витяг з шухляди астроекспедиційну форму, залишену нею на борту "Генерала Форкрафта" — відіпрану, заштопану, випрасувану й акуратно складену.

— Черевики я із собою не захопив, та й знаки відмінності застаріли, але, думаю, зійде й так, — незворушно відзначив Форкосиган, передаючи їй згорток.

— Ти зберіг мій одяг?

— Як бачиш.

— Це ж треба... Але... чому?

Він з гіркотою стис губи.

— Ну... це було єдине, що ти залишила. Якщо не рахувати катера, покинутого твоїми людьми там, на планеті — але з нього вийшов би досить незручний сувенір.

Намагаючись приховати раптову зніяковілість, Корделія провела рукою по бежевій тканині. Але перш ніж сховатися в ванній з одягом і аптечкою, вона раптом випалила:

— Я все ще зберігаю вдома барраярську форму. Загорнену в папір, в шухляді. — І підтвердила свої слова рішучим кивком. Його очі спалахнули.

Коли вона вийшла з ванної, в каюті було напівтемно і по-нічному тихо, світло горіло лише над столом, де сидів Форкосиган, який вивчав за комп'ютером вміст якогось диску. Корделія заплигнула на ліжко і знову сіла по-турецьки, ворушачи пальцями ніг.

— Що це там у тебе?

— Домашня робота. Це мій офіційний обов'язок при штабі Форрат'єра... покійного адмірала Форрат'єра. — Він посміхнувся власній обмовці, зробившись схожим на знаменитого тигра з лимерика, який повернувся з прогулянки з панянкою в шлунку. — Мені доручено складання оперативної документації на випадок змушеного відступу нашого флоту. Як зауважив імператор на зборах Ради, оскільки я вже так переконаний у тому, що ця кампанія обернеться катастрофою, то

мені сам Бог велів зайнятися відпрацюванням цього сценарію. Поки що мене тут вважають чимось на зразок п'ятого колеса.

— Але ж ваш бік має успіх? — зажурено запитала вона.

— Ми бездоганно розпорошили сили. Дехто розцінює це як прогрес.

Він ввів якісь нові дані і вимкнув комп'ютер.

Корделія вирішила спрямувати розмову в безпечніше русло, віддаленіше від поточного моменту.

— Я так розумію, тебе все-таки не звинуватили в зраді? — запитала вона, згадуючи їх останню розмову, яка відбулась дуже давно і дуже далеко звідси, над іншим світом.

— А, там вийшло щось схоже на нічию. Після твоєї втечі я був відкликаний на Барраяр. Міністр Грішнов — він очолює міністерство політвиховання, третя людина в державі після імператора і капітана Негрі — майже слиною сплив, до того був впевнений, що нарешті вчепився в мене. Але моє обвинувачення проти Раднова було незаперечне.

— Перш ніж ми встигли пустити один одному кров, втрутився імператор: він нав'язав нам компроміс, або, краще сказати, тимчасове припинення вогню. Фактично, я так і не був виправданий — обвинувачення проти мене застрягли десь у бюрократичному чистилищі.

— Як імператору це вдалося?

— Помахом руки. Він дав Грішнову і партії "яструбів" все, про що вони тільки мріяли — вручив їм цю ескобарську авантюру на тарілочці. І навіть більше — він віддав їм принца. І всю славу. Грішнов і принц

затіяли все це з певною метою — кожен з них гадає, що після завоювання Ескобара саме він стане фактичним правителем Барраяру. Імператор навіть змусив Форрат'єра проковтнути моє підвищення. Нагадав, що я буду підпорядкований безпосередньо йому. Форрат'єр миттю погодився.

При спогаді про це Форкосиган стис зуби і мимоволі стиснув кулак.

— Ви з ним давно знайомі? — запитала вона обережно, згадуючи про бездонну безодню ненависті, що майже поглинула її. Він відвів очі.

— Ми разом вчилися і разом служили лейтенантами — у ті часи він захоплювався лише банальним підгляданням. Наскільки я розумію, в останні роки він став значно гірше — відтоді, як сплутався з принцом Сергом і уявив, наче йому все дозволено. І він, помилуй нас Боже, майже не помилявся. Ботарі зробив величезну послугу людству.

"Ти знав його набагато ближче, життя моє, — подумала Корделія. — Певно це Форрат'єр був тієї заразою уяви, від якої так важко позбутися? Схоже, Ботарі зробив послугу і деяким людям зокрема..."

— До речі, про Ботарі — наступного разу сам його заспокоюй. Він просто сказився, коли я наблизилася до нього з ампулою.

— Ах... так. Здається, я знаю, чому. Це було в одній з доповідей капітана Негрі. Форрат'єр мав звичку напихати своїх, хм.... акторів різноманітними зіллями, коли хотів домогтися ефектнішого дійства. Я майже впевнений, що Ботарі був однією з жертв подібних процедур.

— Мерзенність яка. — Її нудило, та ще й м'язи в хворому боці зсудомило. — Хто цей капітан Негрі, про якого ти постійно згадуєш?

— Негрі? Він намагається триматися в тіні, але його могутність для будь-кого не є секретом. Він очолює особисту охорону імператора. Шеф

Ілліана. Його називають вірником Езара Форбарри. Якщо міністерство Політвиховання — права рука імператора, то Негрі — ліва, про яку правій знати не довірено. Він стежить за внутрішньою безпекою на найвищому рівні — голови міністерств, графи, імператорська сім'я... принц... — Форкосиган спохмурнів від неприємних спогадів. — Я встиг досить близько взнати його за час підготовки до нинішньої операції, цього страхіття для стратега. Він дивний суб'єкт. Міг би одержати будь-яке звання, яке б лише захотів. Але зовнішнє для нього не має значення. Його цікавить лише суть.

— Він гарний хлопець чи поганий?

— Що за абсурдне питання!

— Я всього лиш подумала, що він може виявитися владою за троном.

— Навряд чи. Якщо Езар Форбарра скаже йому "ти — жаба", він почне скакати і квакати. Ні. На Барраярі лише один імператор, і він не дозволяє комусь маніпулювати собою. Він все ще пам'ятає, як йому дісталася ця влада.

Корделія потягнулася і поморщилася від болю в боці.

— Що з тобою? — стривожився Форкосиган.

— А, так. Ботарі придавив мене коліном під час бійки при спробі ввести йому заспокійливе. Я була майже впевнена, що хто-небудь почує цей шум. Перелякалася до смерті.

— Можу я подивитися? — Його пальці ніжно ковзнули по її ребрам. Але це тільки в її уяві вони залишили на шкірі райдужний слід.

— О-ой.

— Та вже так. У тебе два ребра тріснуло.

— Я так і думала. Добре, що не шия. — Вона лягла, і Форкосиган перев'язав їй ребра бинтом, а потім сів на ліжко поруч з нею.

— А ти колись подумував про те, щоб кинути все і виїхати куди-небудь подалі? — запитала Корделія. — Туди, де ці проблеми всіх не турбують — скажімо, на Землю.

Він посміхнувся.

— Частенько. Іноді навіть фантазував про те, як емігрую на Колонію Бета і з'являюся в тебе на порозі. В тебе є поріг?

— Буквально — ні, але продовжуй.

— Правда, я не знаю, чим я буду заробляти там собі на життя. Моя спеціальність — військова стратегія; я не інженер, не пілот, не навігатор, тому навряд чи зможу підшукати собі роботу у вашому комерційному флоті. Сумніваюся, що мене візьмуть в вашу армію. І вже зовсім неймовірна можливість обрання моєї кандидатури на яку-небудь адміністративну посаду.

— Ото б Душка Фредді здивувався! — хмикнула Корделія.

— От, виходить, як ти називаєш свого президента?

— Я не голосувала за нього.

— Єдине заняття, яке я зміг придумати, — це викладання спортивних єдиноборств. Ти б вийшла заміж за тренера з дзюдо, милий капітан? Але ні, — зітхнув він. — Барраяр ввійшов в мою плоть і кров. Я не зможу звільнитися від нього, хоч як би далеко я втік. Бог свідок, це

безславна війна. Але піти задля одного лиш спокою — значило б позбутися останньої надії зберегти честь. Остаточна поразка, без єдиної крихти майбутньої перемоги.

Корделія подумала про смертоносний вантаж, який допомогла довезти на Ескобар. В порівнянні з немислимим числом залежних від нього людських життів їх з Форкосиганом життя важили легше пір'їнки. Він сприйняв відображену на її обличчі гіркоту за страх.

— Бачити твоє обличчя — це ще не означає отямитися від жахіття. — Він ніжно взяв її за підборіддя і на мить торкнувся пальцем губ — дотик був легше поцілунку. — Більше схоже на таке: все ще перебуваючи уві сні, знати, що за межами сну існує реальний світ. Коли-небудь я приєднаюся до тебе в цьому світі. От побачиш. Побачиш. — Він стис їй руку і підбадьорливо посміхнувся.

Ботарі, який лежав на підлозі, поворухнувся і застогнав.

— Я подбаю про нього, — заспокоїв її Форкосиган. — Поспи, поки є час.

Лоїс Макмастер Буджолд, "Осколки честі"

РОЗДІЛ 9

(всього 15 розділів)

Її розбудили голоси. Форкосиган вже піднімався з крісла; Ілліан, напружений, як натягнута струна, стояв перед ним і доповідав:

— Форхалас і принц! Тут! Безпосередньо зараз!

— Сучий... — Форкосиган розвернувся на каблуках, оглядаючи поглядом маленьку кімнату. — В ванну. Вкладемо його в душову кабінку.

Форкосиган з Ілліаном швидко підхопили Ботарі за плечі і за ноги, абияк протиснулися через вузькі двері і запхнули тіло в душову кабінку.

— Дати йому ще транквілізаторів? — запитав Ілліан.

— Мабуть. Корделія, дай йому ще ампулу. Зарано, але якщо він видасть хоч звук, вам обом кришка. — Він заштовхав її в крихітну ванну, дав ампулу і вимкнув світло. — Головне — ні звуку.

— Двері зачинити? — запитав Ілліан.

— Прикрити. Притуліться до косяка, тримаєтеся невимушено і не дозволяйте охоронцю принца ввійти у ваш психологічний простір.

Пробираючись навпомацки в півмороку, Корделія опустилася на коліна, притиснула капсулу до руки сержанта і зробила йому чергову ін'єкцію заспокійливого. Потім сіла на єдине пристосоване для цього місце і виявила, що в дзеркалі можна бачити шматочок каюти — хоча дзеркальне відображення жахливо спантеличувало. До неї долинув звук відкриття вхідних дверей і нові голоси.

— ... крім як у випадку якщо ви збираєтеся офіційно усунути його і від виконання обов'язків, я маю намір і далі дотримуватися стандартної процедури. Я бачив цю кімнату. Ваші звинувачення абсурдні.

— Це ми ще подивимося, — відгукнувся другий голос, придушений від люті.

— Привіт, Ейрел. — Власник першого голосу, офіцер років п'ятидесяти в зеленому мундирі, потис Форкосигану руку і вручив йому

пачку дисків. — Ми вилітаємо до Ескобару приблизно через годину. Кур'єрський корабель щойно доставив ось ці останні зведення. Я розпорядився, щоб тебе інформували про події. Ески відступають по всьому простору. Вони навіть не прийняли бій в тунелі до Тау Кита. Ми змусили їх до втечі.

Власник другого голосу також був вдягнений в зелений мундир, але набагато більше розшитий золотом, ніж всі, які їй тільки доводилося бачити. У освітленні настільної лампи посипані діамантами ордени на його грудях переливалися і блимали, неначе оченята ящірки. Йому було близько тридцяти: темноволосий, квадратне напружене обличчя, напівприкриті очі, тонкі губи роздратовано стиснуті.

— Але ж ви не полетите туди обидва одночасно? — запитав Форкосиган. — Старший офіцер зобов'язаний залишатися на флагмані. Тепер, коли Форрат'єр мертвий, його обов'язки переходять до принца. Весь цей ваш балаган був розрахований на те, що Форрат'єр залишиться тут за головного.

Принц Серг гнівно випрямився.

— Я сам поведу свої війська на Ескобар! Нехай тоді батько і його поплічники спробують сказати, що я не солдат!

— Ти, — втомлено промовив Форкосиган, — будеш сидіти в укріпленому палаці, який будувала половина армійських інженерів, і бенкетувати там. А твої люди будуть вмирати за тебе, поки не завалять все своїми трупами. Адже саме такій тактиці навчив тебе твій наставник. А потім ти пошлеш додому реляцію про свою велику перемогу. Може, тобі навіть вдасться засекретити списки загиблих.

— Ейрел, обережніше, — застеріг шокований Форхалас.

— Ти заходиш занадто далеко, — прорикав принц. — Особливо для людини, яка під час бою намагається триматися ближче до тунелю, який веде додому. Якщо вже казати про... зайву обережність. — Його тон явно давав зрозуміти, що за цим евфемізмом ховаються набагато сильніші вирази.

— Ви не можете саджати мене під арешт і одночасно звинувачувати мене в боягузтві за те, що я не на фронті, сер. Навіть пропаганда міністра Грішнова краще імітує логіку.

— Ти ж тільки про це і мрієш, чи не так, Форкосиган? — прошипів принц. — Втримати мене тут і привласнити всю славу собі і цьому зморшкуватому блазневі Форталі з його липовими прогресистами. Через мій труп! Ти будеш сидіти тут, поки цвіллю не обростеш!

Форкосиган стис зуби і зіщулився: неможливо було прочитати вираз його очей. На губах промайнула усмішка — і відразу зникла.

— Я зобов'язаний виразити офіційний протест. Висаджуючись на Ескобар разом з наземними військами, ви залишаєте свій основний пост.

— Протестуй на здоров'я. — Принц підійшов до нього впритул, майже носом до носа, і заговорив, понизивши голос:

— Але навіть мій батько не вічний. І коли проб'є моя година, твій татко більше не зможе тебе захищати. Ти, Фортала і всі його дармоїди першими встанете до стінки, це я тобі обіцяю. — Аж тут він осікся, згадавши про мовчазного Ілліана, який підпирає косяк дверей. — Або знову відправишся в "колонію прокажених" на п'ятирічне патрулювання.

І в цей же час у ванній Ботарі незграбно поворухнувся і, до величезного жаху Корделії, оглушливо захріп.

На лейтенанта Ілліана миттєво напав приступ кашлю.

— Вибачте, — прошипів він і ретирувався в ванну, відразу ж щільно прикривши за собою двері. Він ввімкнув світло й обмінявся з Корделією повним розпачу поглядом. На превелику силу їм вдалося спільними зусиллями перевернути Ботарі на бік, і подих сержанта знову зробився тихим. Корделія схвально підняла великий палець, і лейтенант, кивнувши, вислизнув за двері.

Принц вже пішов. Адмірал Форхалас затримався на хвилину, щоб наостанок перекинутися парою слів з підлеглим.

— ...занести це в доповідь. Я підпишу її перед вильотом.

— Принаймні, не летіть одним кораблем, — серйозно попросив Форкосиган.

Форхалас зітхнув. — Слухай, я ціную твої спроби зняти його з моєї шиї. Але задля імператора хтось повинен вичистити цей його мавпятник — тепер, коли, дяка Богу, Форрат'єра не стало. Тебе він не потерпить, тому, як наслідок, цим доведеться зайнятися мені. Ну чому ти не можеш зривати свою злість на підлеглих, як роблять всі нормальні люди? Тобі, схибнутому, обов'язково треба грубіянити начальству! Я вже думав, ти нарешті позбувся від цих замашок, коли побачив, що ти дозволяєш Форрат'єру.

— Тепер з цим покінчено.

— Амінь, — видихнув Форхалас машинально: очевидно, за звичкою, яка збереглася з дитинства, але вже позбавлена будь-якого змісту.

— До речі, що це за "колонія прокажених"? — поцікавився Форкосиган.

— А ти хіба раніше не чув?.. Ну, взагалі ж, зрозуміло, чому... Ти колись задумувався, чому в твоєму екіпажі настільки високий відсоток всіляких недоумків, невиправних і непридатних до служби?

— Я й не очікував отримати вершки армії.

— В штаб-квартирі їх називали "Форкосиганівською колонією прокажених".

— Зі мною в якості головного прокаженого, так? — схоже, Форкосиган був скоріше потішений, ніж ображений. — Ну, якщо вони були гіршими у всій нашій армії, отже, ми ще не зовсім пропащі. Бережи себе. Не заздрю тому, кому доведеться стати його заступником.

Форхалас фиркнув, і вони потисли один одному руки. Адмірал уже попрямував до виходу, але знову зупинився.

— Ти думаєш, вони будуть контратакувати?

— Господи, звичайно будуть. Це ж не яка-небудь торгівельна факторія. Ці люди борються за свої будинки.

— Коли?

Форкосиган загаявся.

— Ну... Після того, як ви почнете десантування наземних військ, але ще до закінчення висадження. А ти б вчинив інакше? Найневідповідніший момент для відступу. Екіпажі катерів не знають, сідати їм чи злітати, їх кораблі-матки розкидані чорт-зна де або потрапили під обстріл; необхідні боєприпаси ще не доставлені, а ті, що вже доставлені, абсолютно марні; ланцюжок командування порушений, до того ж командуючий — повний профан.

— Просто в тремтіння кидає.

— Та вже так... Спробуй затримати висадження, наскільки можливо. І переконайся в тому, що командири десантних кораблів чітко знають план дій на випадок непередбачених обставин.

— Принц все це бачить в зовсім іншому світлі.

— Так, йому не терпиться очолити парад.

— Що ти порадиш?

— У цей раз не я твій командир, Рульф.

— Не з моєї вини. Я рекомендував імператорові призначити тебе.

— Я знаю. Я не міг прийняти це призначення. Тому рекомендував тебе.

— І ми отримали цього мерзотника, цього педераста Форрат'єра. — Форхалас похмуро похитав головою. — Щось тут не так...

Форкосиган м'яко спровадив його за двері, глибоко зітхнув і залишився стояти, занурений в тяжкі міркування про майбутнє. Він зустрівся очима з Корделією — його погляд був повний сумної іронії. — Здається, в Древньому Римі до тріумфатора приставляли спеціальну людину, яка нашіптувала йому, що той всього лише звичайна людина, і що рано чи пізно його наздожене смерть? Напевно, древніх римлян він теж сильно дратував.

Вона промовчала.

Форкосиган з Ілліаном заходилися витягати сержанта Ботарі з його незручного імпровізованого укриття. Коли вони протягували його через дверний проріз, Форкосиган раптом вилаявся.

— Він не дихає.

Ілліан засичав, і вони швидко вклали Ботарі на підлогу. Форкосиган приклав вухо до його грудей і помацав пульс на шиї.

— Сучий син. — Він зчепив пальці і різко надавив на груди сержанта, потім знову послухав серцебиття. — Нічого. — Розвернувшись на каблуках, він простромив лейтенанта лютим поглядом.

— Ілліан. Незалежно від того де ви взяли цю зміїну сечу, поверніться туди і добудьте протиотруту. Швидко. І тихо. Дуже тихо.

— А як ви?.. А що, якщо?.. А може?.. Чи варто?.. — залепетав Ілліан. Потім безсило здійняв руки і вислизнув за двері.

Форкосиган повернувся до Корделії.

— Що вибираєш — масаж серця чи вентиляцію легень?

— Мабуть, масаж.

Вона опустилася на коліна поруч з Ботарі, а Форкосиган пересунувся до голови, закинув її назад і зробив сержантові перший вдих. Корделія притисла долоні до грудної клітки і надавила що було сили, задаючи ритм. Поштовх, поштовх, поштовх, вдих — знову і знову, без зупинки. Через якийсь час її руки почали тремтіти від перенапруги, на чолі виступив піт. Вона почувала, як вбивчо скрегочуть її власні ребра, як болісно судомить м'язи грудей.

— Поміняємося місцями.

— Добре. Бо я вже задихаюся.

Вони помінялися місцями: Форкосиган взявся масажувати серце, а Корделія затисла Ботарі ніс і притислася ротом до його губ. Його рот був вологим від слини Форкосигана. Ця пародія на поцілунок була огидна, але вибирати не доводилося. І вони продовжували.

Нарешті примчався захеканий Ілліан. Він опустився на коліна поруч з Ботарі і притис ампулу до його жилавої шиї, до самої сонної артерії. Будь-чого не відбулося. Форкосиган відновив масаж. І ось Ботарі раптом затремтів, потім напружився, вигнувши спину дугою. Він зробив судорожний подих і знову затих.

— Ну ж бо, давай! — підганяла Корделія, звертаючись частково до себе самої.

З різким спазматичним схлипом він знову задихав — нерівно, але постійно. Корделія гепнулася на підлогу й вп'ялася на нього з безрадісним торжеством.

— Нещасний виродок.

— Я думав, ти бачиш сенс у таких речах, — зауважив Форкосиган.

— В абстракції. Більшу частину часу просто блукаєш в темряві разом зі всім іншим тваринним світом, натикаючись на щось і дивуючись, чому це так боляче.

Форкосиган теж дивився на Ботарі, не стираючи струмки поту з обличчя. Потім він раптом підхопився й кинувся до коммунікатора.

— Протест. Треба написати його і відіслати до відльоту Форхаласа, інакше він не буде мати будь-якого значення. — Він сковзнув у крісло і заходився швидко стукати по клавішах.

— А чому це так важливо? — зацікавилася Корделія.

— Ш-ш. Потім поясню. — Хвилин десять він гарячково друкував, а потім відправив це електронне послання своєму командиру.

Ботарі тим часом продовжував дихати, хоча обличчя його як і раніше зберігало мертвотно-зеленуватий відтінок.

— Що тепер? — запитала Корделія.

— Будемо чекати. І молитися, щоб дозування виявилося правильним, — він кинув роздратований погляд убік Ілліана, — і він не перейде від цього зілля в маніакальний стан.

— А може, нам краще подумати, як вивести їх обох звідси? — запротестував Ілліан.

— Що ж, спробуй що-небудь придумати. — Форкосиган заклав в комп'ютер нові диски і заходився переглядати тактичні плани. — Але як укриття ця каюта має кілька переваг перед будь-яким іншим місцем на кораблі. Якщо ви і справді такий спец, яким себе вдаєте, то ця кімната не прослуховується ані старшим політофіцером, ані охороною принца?

— Я абсолютно впевнений, що виявив всіх жучків. Готовий поставити на це свою репутацію.

— В даним момент ви поставили на це своє життя, так що краще б вам не помилитися. По-друге, зовні біля дверей стоїть двоє озброєних охоронців, які віднадять небажаних відвідувачів. Навряд чи можна просити про більше. Хоча доводиться визнати, що тут трохи затісно.

Ілліан роздратовано закотив очі.

— Я заплутав службу безпеки, наскільки посмів. Більшого зробити не можна, не ризикуючи викликати підозри, чого ми саме і хочемо уникнути.

— Протримаємося ще двадцять шість годин?

— Можливо. — Ілліан заклопотано насупився. — Ви ж щось задумали, сер.

Це було не питання — скоріше, констатація.

— Я? — Його пальці літали по клавіатурі, і різнобарвні відблиски від екрана ковзали по його безпристрасному обличчю. — Я всього лише вичікую, може виникне яка-небудь вдала можливість. Коли принц вилетить до Ескобару, більша частина його охорони відправиться разом з ним. Терпіння, Ілліан. — Він знову ввімкнув коммунікатор. — Форкосиган викликає тактичну рубку.

— Командор Венн на зв'язку, сер.

— О, чудово. Венн, з моменту відльоту принца й адмірала Форхаласа пересилайте мені всі погодинні зведення з фронту. І поза залежністю від часу дня і ночі негайно доповідайте мені про все незвичайне — про все, що піде не за планом.

— Слухаю, сер. Принц і адмірал Форхалас вже вилітають, сер.

— Добре. Продовжуйте. Кінець зв'язку.

Він відкинувся на спинку крісла і забарабанив пальцями по столу. — Тепер будемо чекати. Приблизно через дванадцять годин принц досягне

орбіти Ескобару. Незабаром після цього почнеться десантування. Приблизно година йде на те, щоб сигнал з Ескобара дійшов до нас, і ще стільки ж на передачу сигналу у відповідь. Така величезна затримка... За дві години битва вже може закінчитися. Ми могли б скоротити часовий розрив на три чверті, якби принц дозволив нам відійти з позицій.

Зневажливий тон не ховав його напруги. Всупереч власним закликам до спокою він був як на голках. Каюта, в якій він знаходився, нібито не існувала для нього. Розумом він був зараз разом з армадою, яка кружляє і стискується навколо Ескобару: швидкі блискучі кур'єри, похмурі крейсери; неповороткі десантні транспорти, трюми яких битком забиті людьми... Сам того не помічаючи, він вертів у пальцях світлове перо — оберт, і ще, і ще, знову і знову.

— Може пора вам поїсти, сер? — запропонував Ілліан.

— Що? Ах, так, напевно. А ти, Корделія? Ти, певно, зголодніла. Давайте, Ілліан.

Ілліан попрямував за провіантом. Форкосиган ще трохи попрацював, потім з зітханням вимкнув комп'ютер.

— Напевно, мені не завадило б і поспати. Останній раз я спав на борту "Генерала Форхартунга", поблизу Ескобару — здається, це було півтора дні тому. Приблизно в той час, коли тебе брали в полон.

— Нас захопили трохи раніше. Ми майже день провели на буксирі.

— Так. До речі, поздоровляю з вельми успішним маневром. Я так розумію, це був несправжній бойовий крейсер?

— Взагалі то я не вповноважена про це казати.

— Тут дехто хвалився вдалим пострілом.

Корделія сховала посмішку.

— Нехай, я не проти.

Вона вже приготувалася до подальших розпитів, але, на подив, він змінив тему.

— Бідолаха Ботарі. Шкода, що імператор не може дати йому медаль. Боюсь, єдине, що я можу зробити для нього, то це забезпечити госпіталізацію і належний медичний догляд.

— Якщо імператору настільки не подобався Форрат'єр, чому ж він поставив його на чолі операції?

— Тому що Форрат'єр — людина Грішнова, всім це добре відомо; до того ж він фаворит принца. Як кажуть, скласти всі тухлі яйця в один кошик. — Він змусив себе замовкнути, стиснувши руку в кулак — немов перекриваючи потік відвертості, який проривається назовні.

— У мене було таке враження, що я зіштовхнулася з абсолютним злом. Не думаю, що після нього хоч що-небудь здатне мене по-справжньому злякати.

— Гес Форрат'єр? Просто дрібний лиходійчик... Старомодний кустар, що займається разовими злочинами. По-справжньому непробачні справи здійснюються спокійними, врівноваженими людьми, які засідають в оббитих зеленим шовком кімнатах — от вони-то роздають смерть оптом, цілими партіями, причому без якоїсь пристрасті, або гніву, або бажань — взагалі без почуттів, здатних хоч почасти спокутувати їхню провину... крім одного — заморожуючого страху перед якимсь гаданим майбутнім. Тільки от злочини, яким вони сподіваються запобігти в майбутньому, існують лише в їх уяві. А ті, котрі вони роблять в наш час — реальні. —

Він говорив все тихіше і тихіше, тому останні слова він вимовив вже майже пошепки.

— Комодор Форкосиган... Ейрел... що тебе гризе? Ти настільки напружений, що я не здивуюся, якщо ти зараз по стелі забігаєш. — "Пригнічений, зацькований", — думкою уточнила вона.

Він розсміявся.

— Ну, саме так я себе і почуваю. Напевно, це все через чекання. Я не вмію чекати. Для солдата це серйозний недолік. Я заздрю твоїй здатності терпляче чекати. Ти здаєшся безтурботною, немов місячне світло на водяному дзеркалі.

— Це красиво?

— Дуже.

— Звучить доволі мило. На нашій планеті нема і того, і іншого. — Але все-одно вона була безглуздо втішена цим його компліментом.

Ілліан повернувся з тацею, і після цього їй вже більше не вдалося чогось витягнути з Форкосигана. Поївши, він нарешті дозволив собі трохи подрімати — чи, принаймні, полежати з закритими очима. Але щогодини він підхоплювався, щоб переглянути останнє тактичне зведення.

Ілліан зазирав йому через плече, і Форкосиган вказував йому на ключові моменти стратегічної ситуації.

— По-моєму, все йде досить непогано, — прокоментував одного разу Ілліан. — Не розумію, чого ви так хвилюєтеся. Думаю, ми зуміємо перемогти навіть незважаючи на те, що в розпорядженні есків є чималі резерви. Це їм не допоможе, якщо все відбудеться швидко.

Боячись, що Ботарі знову впаде в глибоку кому, вони дозволили йому прийти в напівсвідомий стан. Він сидів у кутку, жалюгідно скорчившись, іноді занурюючись в дрімоту, або знову просинаючись — причому в обох станах його переслідували страхіття. Зрештою Ілліан пішов відсипатися в свою каюту, та й Корделія теж вирішила ще раз подрімати. Спала вона досить довго і прокинулася лише тоді, коли Ілліан у черговий раз заявився з тацею. Замкнена в кімнаті, не бачачи зміни дня і ночі, вона цілком втратила відчуття часу. А от Форкосиган простежував зараз кожну хвилину. Швидко поївши, він сховався у ванній, щоб вмитися і поголитися, і з'явився відтіля в свіжому зеленому мундирі — такому акуратному, випрасуваному і блискучому, наче зібрався на аудієнцію до імператора.

Він перевірив останнє зведення вдруге.

— Десантування вже почалося? — запитала Корделія.

Форкосиган звірився з хронометром. — Близько години тому. Перші повідомлення будуть вже з хвилини на хвилину. — Він перестав смикатися, і тепер сидів нерухомо, з закам'янілим обличчям — немов людина, занурена в глибокі роздуми.

З'явилося тактичне зведення поточної години, і Форкосиган почав перегортувати його, очевидно, відзначаючи ключові пункти. Але не встиг він прочитати і половини, коли на екрані виникло обличчя командора Венна.

— Комодор Форкосиган? У нас тут щось дуже дивне. Якщо хочете, я буду відразу передавати вам неопрацьований матеріал.

— Так, будь ласка. Негайно.

Форкосиган швидко перебрав аудіозаписи і вибрав доповідь капітана одного з кораблів, смаглявої кремезної людини. Той казав з гортанним акцентом, в голосі його відчувався страх.

"От воно, починається", — думкою простогнала Корделія.

— ...катери, вони атакують! Відповідають пострілом на постріл. Плазменний захист вже на максимумі, в нас ледь вистачає потужності на стрілянину. Нам доведеться або вимкнути захисне поле і перекинути всю енергію на посилення вогневої потужності, або відступити... — Сигнал перервали перешкоди. — ... не розумію, як їм це вдається. У ці катери неможливо втиснути генератори такої потужності, щоб... — Знову перешкоди. Передача різко обірвалася.

Форкосиган перемкнувся на інший канал. Ілліан стривожено нахилився до екрану. Корделія сиділа на ліжку і мовчки слухала, скорботно повісивши голову. Чаша перемоги була гірка, безрадісна, як поразка...

— ... флагман піддався могутньому обстрілу, — доповідав інший командир. Корделія відразу впізнала голос і витягнула шию, щоб розглянути на екрані його обличчя. Це був Готтіан; очевидно, все-таки отримав нарешті своє капітанство. — Я маю намір цілком вимкнути захисне поле і спробувати збити один, використовуючи повну вогневу міць.

— Не роби цього, Корабик! — безнадійно завив Форкосиган. Рішення, яке б воно там було, вже прийняте годину тому, і його наслідки вже не виправити.

Готтіан повернув голову. — Готові, командор Форкалоннер? Ми спробуємо... — почав він, але отут його голос заглушили перешкоди, а потім настала тиша.

Форкосиган що було сили вдарив кулаком по столу:

— Чорт! Ну коли ж вони збагнуть... — Він вп'явся в порожній екран, потім переглянув запис спочатку — не відриваючись, начебто жах, гнів і біль прикували його до місця. Потім він вибрав інший запис, цього разу — графічну модель простору навколо Ескобару, в якому плавали мерехтливі різнобарвні вогники, що зображують кораблі. Такі крихітні, яскраві, майже іграшкові. Форкосиган похитав головою, стиснувши побілілі губи.

Знову виникло обличчя Венна. Він був блідий, куточки рота прорізали напружені складки.

— Сер, я думаю, вам слід пройти в тактичну рубку.

— Не можу, Венн, адже я під арештом. Де комодор Хелскі або комодор Куер?

— Хелскі вилетів на передову разом з принцом і адміралом Форхаласом, сер. А комодор Куер тут. Тепер ви — старший офіцер на флагмані.

— Принц досить недвозначно заборонив мені залишати каюту.

— Принц... Схоже, він загинув, сер.

Форкосиган закрив очі і безрадісно зітхнув. Потім знову відкрив їх і схилився вперед. — Це підтверджений факт? Ви отримали які-небудь нові накази від адмірала Форхаласа?

— Це... адмірал Форхалас був із принцом, сер. А потім... корабель був підбитий. — Венн на мить відвернувся, дивлячись на щось в себе за спиною. — Це, — йому довелося прочистити горло, — це підтверджено.

Флагман принца був... знищений. Його рознесло на дрібні шматочки. Тепер командування переходить до вас, сер.

Обличчя Форкосигана було застиглим і нещасним.

— Тоді негайно передавайте наказ на виконання "синього плану". Всі кораблі негайно припиняють вогонь. Всю енергію спрямувати на посилення захисних екранів. Рухайтеся до Ескобару з максимальним прискоренням. Нам необхідно скоротити затримку передачі сигналу.

— "Синій план", сер? Це ж повний відступ!

— Я знаю, командор. Я складав його.

— Але повний відступ...

— Командор Венн, ескобарці мають в своєму розпорядженні нову систему озброєння. Вона називається плазменне дзеркало. Це новітня бетанська розробка. Силове поле повертає плазменний вогонь у точку пострілу. Наші кораблі ведуть стрілянину на самоураження.

— Боже! Що ж нам робити?

— Нічого, крім як у випадку якщо ви збираєтеся взяти на абордаж їхні кораблі і передушити цих гадів по одному. Звабна ідея, але вкрай непрактична. Передавайте наказ! І викличте в тактичну рубку головного інженера і старшого пілота. І накажіть начальнику охорони забрати своїх людей від моєї каюти. Не хочу, щоб мене паралізували на виході.

— Так, сер! — Венн вимкнувся.

— В першу чергу відвести десантні кораблі, — пробурмотів Форкосиган, піднімаючись з обертового крісла. Він повернувся до Корделії й Ілліана, які вп'ялися на нього, цілковито ошелешені.

— Як ви дізнали... — почав Ілліан.

— ... про плазменні дзеркала? — закінчила Корделія.

Форкосиган залишився зовсім безпристрасним. — Ти сама розповіла мені про це, Корделія. Уві сні, поки Ілліан був відсутній. Певна річ, під дією одного зілля нашого хірурга. Побічних ефектів воно не має.

Вражена Корделія підхопилася.

— Ах ти... нещасний... Катування — навіть воно чесніше!

— Ох, вправно, сер! — поздоровив його Ілліан. — Хто-хто, а я знав, що ви не втратили хватку!

Форкосиган кинув на нього неприязний погляд.

— Не має значення. Інформація була підтверджена надто пізно, щоб бути нам корисною.

В цей момент в двері постукали.

— Йдемо, Ілліан. Настав час забирати моїх солдатів додому.

Лоїс Макмастер Буджолд, "Осколки честі"

РОЗДІЛ 10

(всього 15 розділів)

Не пройшло й години, як Ілліан прийшов за Ботарі. А потім Корделія аж на дванадцять годин залишилася на самоті. Вона міркувала про те, чи слід їй, для виконання свого військового обов'язку, втекти з каюти й вчинити невелику диверсію. Але якщо Форкосиган дійсно командує повним відступом, то втручання може виявитися недоречним. Вона лежала на ліжку, віддаючись чорній меланхолії. Він зрадив її; він був навіть трохи не кращий від інших. "Мій ідеальний воїн, мій дорогий лицемір..." Схоже, що Форрат'єр все-таки знав його набагато краще, ніж вона... Ні. Це несправедливо. Добуваючи цю інформацію, він просто виконував свій обов'язок; і вона зробила те ж саме, ховаючи ці відомості до останнього — так і годило чинити офіцерам двох ворогуючих сторін. Нехай навіть один з цих офіцерів — не зовсім справжній: всього якихось п'ять годин дійсної служби. І не можна не погодитися з Ілліаном — це дійсно було зроблено вправно. Вона не відчувала якихось наслідків від препарату, використаного для таємного вторгнення в її розум.

Що б він там використовував... Стоп. А що, справді, він міг використовувати? Де й коли він роздобув цей препарат? Ілліан його не приносив, це достеменно. Він був здивований не менше Корделії, коли Форкосиган прохопився про плазменні дзеркала. Залишається лише припустити, що або він заздалегідь приховав у себе в каюті "сироватку правди", або...

— Боже милостивий, — прошептала вона: то було не божіння — молитва. — На що ж я тут наткнулася?

Вона заходилася міряти кроками кімнату; шматочки мозаїки нестримно ставали на свої місця. Нема сумнівів! Форкосиган будь-коли не допитував її; він знав про плазменні дзеркала заздалегідь.

Більш того, схоже, що він був єдиною людиною в барраярському командуванні, хто знав про це. Форхалас не знав. Принц безперечно не знав. І Ілліан теж.

— Скласти всі тухлі яйця в один кошик, — промурмотіла вона. — І... впустити кошик? О, це не міг бути його власний план! Звичайно ж, ні...

Раптово перед її уявою постала повна картина у всій її жахливості: наймарнотратніше політичне вбивство в барраярській історії, до того ж найхитромудріше — трупи заховані в горі інших трупів, навіки перемішавшись.

Але отримав же він звідкись цю інформацію. Певно, в проміжку між її втечею з "Генерала Форкрафта", коли в нього було всього-то й проблем, що заповнена заколотниками кермова рубка, і теперішнім моментом, коли він намагається врятувати армаду своїх обеззброєних кораблів від побоїща, ними ж самими і розв'язаного. В якійсь тихій, оббитій зеленим шовком кімнаті, де великий хореограф поставив танець смерті, і де честь людини була перемолота в жорнах її обов'язку.

Форрат'єр з його хворим марнославством раптом всох, скулився до безпечної мишки, до незначної блохи, до шпилькового уколу в порівнянні з цим дивовижним баченням.

"Боже, а я ж то все ворожила, чого Ейрел такий засмиканий. Він же ж, напевно, був на гран божевілля. А як же імператор? Адже принц — його син! Хіба таке можливо? Чи я просто збожеволіла, як Ботарі?"

Вона змусила себе сісти, потім лягла, але змови і контр змови продовжували крутитися в її збудженому мозку; немов навіч вона уявила собі нескінченну низку зрадництв, що раптово зійшлись у єдиній точці простору і часу задля досягнення своєї жахливої мети. Кров гулко билася в скронях.

"Може, це все неправда, — нарешті втішила вона себе. — Я запитаю його, і він так мені і скаже. Він просто допитав мене уві сні. Ми перемогли їх, і я — героїня, яка врятувала Ескобар. А він просто солдат,

який виконував свою роботу. — Вона перевернулася на бік, і вп'ялася в темряву. — А у свинок є крила, і на одній з них я полечу додому".

Нарешті Ілліан перервав її тяжкі роздуми, відвівши її на гауптвахту.

Вона відзначила, що атмосфера тут якось змінилася. Охоронці дивилися на неї вже зовсім інакше — вірніше, вони намагалися взагалі на неї не дивитися. Поводження з полоненими як і раніше залишалося досить суворим, але брутальність зникла. Вона впізнала одного з тих охоронців, які супроводжували її в каюту Форрат'єра — того, котрий шкодував її; тепер він, схоже, був тут головним — його комір прикрасили поспішно і криво закріплені червоні лейтенантські нашивки. Залишаючи каюту, вона знову вдягнулася в одяг Форрат'єра. Цього разу їй дозволили переодягтися в жовтогарячу піжаму без нагляду охоронців. Потім її відвели в камеру — постійну камеру, не відсік попереднього ув'язнення.

В камері вже був один мешканець — молода ескобарська дівчина надзвичайної краси, яка лежала на своєму ліжку, вп'явшись в стіну. Вона не обернулася з появою Корделії і не відповіла на її вітання. Через якийсь час прибула барраярська медична бригада і повела дівчину із собою. Спочатку та безмовно підкорилася, але в дверях почала пручатися. За знаком лікаря санітар приспав її за допомогою вже знайомої Корделії капсули, і через секунду її винесли в несвідомому стані.

Лікар, судячи з віку і чину — головний хірург, ненадовго затримався, щоб перебинтувати їй ребра. Після цього вона залишилася одна, і перебіг часу відзначався лише регулярною доставкою їжі та шумами і вібраціями, які зрідка мінялися, і за якими можна було здогадуватися про те, що відбувалося зовні.

Через вісім або дев'ять харчових пайків, коли вона валялася на ліжку в приступі нудьги, світло в камері раптово пригасло. Трохи згодом лампи запрацювали, але майже відразу знову згасли.

— Чорт, — пробурчала Корделія, коли шлунок кудись провалився і вона почала спливати нагору. Вона судорожно схопилася за своє ліжко. Її передбачливість була винагороджена через мить, коли прискорення з силою, приблизно, 3g вдавило її в ліжко. Світло блимнуло і знову згасло, потім знову зникла сила ваги.

— Плазменна атака, — промурмотіла вона про себе. — Певно, силові екрани перевантажені.

Корабель затряс могутній удар. Її жбурнуло з ліжка в повну темряву, тишу і невагомість. Пряме влучення! Корделія рикошетом відлетіла від далекої стіни, розпачливо намагаючись за що-небудь схопитися, боляче вдарилася ліктем об... стіну? підлогу? стелю? Скрикнувши від болю, вона знову зависла в повітрі. "Дружній обстріл, — подумала Корделія на грані істерики. — Мене вб'ють свої. Ідеальний кінець для моєї військової кар'єри..."

Вона стисла зуби і напружено прислухалася.

Тут занадто тихо. А якщо все повітря вийшло? Їй уявилася жахлива картина: у живих залишилася тільки вона одна, замкнена в цій чорній шухляді і приречена плавати в ній, чекаючи неминучої загибелі від холоду або ядухи. Ця камера стане її саркофагом, який через багато місяців розкриє яка-небудь прибиральна команда.

І ще жахливіша думка: чи була зачеплена ходова рубка? Нервовий центр корабля, куди напевно цілились ескобарці і де, без сумніву, знаходився Форкосиган... Може, він був розчавлений літаючими уламками, або заморожений в вакуумі, або згорів в плазменному вогні, розчавлений зім'ятими перегородками?

Нарешті її пальці намацали якусь поверхню, і вона помацала в пошуках чого-небудь, за що можна було б вчепитися. Кут: добре. Вона прилаштувалася там, згорнувшись калачиком.

Невідомо скільки часу пробула вона в цьому стігійському мороці. З палаючих легень виривався переривчастий подих, руки і ноги тремтіли від неперервних зусиль, які були потрібні для того, щоб втриматися за поверхню. Потім корабель раптом застогнав, і в камері спалахнуло світло.

"О, чортівня, це ж стеля".

Сила ваги, що повернулася, жбурнула її на підлогу. У лівій руці спалахнув різкий біль, потім прийшло заціпеніння. Корделія абияк доповзла до ліжка і притулилася там, намертво вчепившись в лозини спинки правою рукою і ще про всяк випадок зачепившись за них ногою.

Будь-чого не відбувалося. Вона чекала. Її жовтогаряча сорочка чогось змокріла. Подивившись на свою ліву руку, вона побачила осколок рожево-жовтої кістки, яка визирала з відкритого перелому, і кров, яка сочилася з рани. Корделії якось вдалось стягти з себе сорочку й обмотати нею руку, щоб зупинити кровотечу. Тиск розбудив біль. Вона спробувала покликати на допомогу — просто задля експерименту. Камера напевно має бути під спостереженням.

Будь-хто не прийшов. Наступні кілька годин вона різноманітила свій експеримент, пробуючи або кричати, або переконувати, або бити в двері і стіни здоровою рукою, чи ж просто сиділа на ліжку, плачучи від болю. Сила ваги і світло вимикалися ще кілька разів. Нарешті вона впізнала знайоме відчуття, немов би її внутрішності вмочили в банку з клеєм — ознака переходу через просторово-часовий тунель; після цього бовтанки більше не спостерігалося.

Двері камери розчинилися настільки зненацька, що вражена Корделія відсахнулася, стукнувшись об стіну головою. Але це виявився лейтенант, що очолював охорону гауптвахти, з одним із медиків. В лейтенанта на чолі багряніла гуля розміром з куряче яйце; медик виглядав вкрай змученим.

— Другий за вагою випадок, — сказав лейтенант фельдшерові. — Після цього можете просто обійти всі камери по черзі.

Бліда і занадто втомлена, щоб розмовляти, Корделія мовчки розвила руку для огляду і перев'язки. Медику, незважаючи на увесь його професіоналізм, бракувало делікатності головного хірурга. Вона майже знепритомніла, перш ніж їй наклали пластик.

Нових ознак атаки не було. Через отвір в стіні їй була доставлена свіжа тюремна піжама. Через два пайки Корделія відчула черговий нуль-перехід. Думки її безупинно крутилися в колесі страхів; засипаючи, вона бачила сни, і всі вони були страхіттями.

Нарешті з'явився лейтенант Ілліан, якому разом з одним з охоронців випало супроводжувати її. Зрадівши, бачачи знайоме обличчя, вона ледь не розцілувала його. Замість цього вона соромливо відкашлялася і запитала (як вона сподівалася, досить зневажливим тоном):

— Комодор Форкосиган постраждав під час атаки?

Його брови поїхали вгору, і він кинув на неї зацікавлено-здивований погляд.

— Ні, звичайно.

Звичайно. Звичайно. Це "звичайно" мало на увазі, що він не отримав навіть подряпини. На очі навернулися сльози полегшення, які вона спробувала сховати під маскою холодного професійного інтересу.

— Куди ви мене забираєте? — поцікавилась вона, коли вони вийшли з гауптвахти і покрокували коридором.

— На катер. Вас переправляють в табір для військовополонених на планеті — поживете там, поки будуть йти переговори про обмін полоненими. А потім вас відправлять додому.

— Додому! А як же війна?

— Закінчилася.

— Закінчилася! — Вона спробувала освоїтися з цією думкою. — Закінчилася. От так швидкість. Чому ж ескобарці не розвивають свій успіх?

— Не можуть. Ми запечатали нуль-перехід.

— Запечатали? Не блокували?

Він кивнув.

— Як, чорт забери, можна запечатати тунель?

— З деякої точки зору, це дуже стара ідея. Брандери.

— Як це?

— Посилаєте корабель в тунель і анігілюєте його в середній точці між виходами. Виникає резонанс, і протягом декількох тижнів просочитися через тунель буде неможливо. Доти, поки коливання не затихнуть.

Корделія присвиснула. — Вправно... і чому ми до цього не додумалися? А як ви рятуєте пілота?

— Може, тому ви і не додумалися. Ми його не рятуємо.

— Боже... ну і смерть. — В її уяві миттєво виникла яскрава і чітка картина.

— Вони були добровольцями.

Корделія ошелешено похитала головою:

— Тільки барраярці... — Вона вирішила підшукати менш страхаючу тему для розмови. — А багато у вас військовополонених?

— Не дуже. Може, сотня набереться. А на Ескобарі залишилося одинадцять тисяч наших десантників. Ми спробуємо обміняти вас у співвідношенні більше, ніж десять до одного, тому ви становите для нас чималу цінність.

Ілюмінаторів у катері для полонених не було. Разом з Корделією летіли ще двоє — помічник інженера з її корабля і та темноволоса ескобарська дівчина, що була в її камері. Технік жадав обмінятися враженнями, хоча в нього самого було їх не так вже й багато на обмін — увесь цей час він простирчав в камері разом з трьома іншими членами їхнього екіпажу, яких вже переправили на планету днем раніше.

Ескобаріанці — красивій молоденькій дівчині в званні мічмана, яка потрапила в полон два місяці тому, коли її корабель вийшов з ладу під час бою за нуль-перехід до Колонії Бета, — майже взагалі не було про що розповідати.

— Певно, я загубила лік часу, — тривожно поділилася вона. — Це не важко, коли багато днів сидиш в одиночній камері і будь-кого не бачиш.

Хоча вчора я прокинулася в їхньому лазареті і не змогла згадати, як я там виявилася.

"А якщо цей хірург дійсно такий гарний, як здається, то й не згадаєш", — подумала Корделія, а вголос запитала:

— Ви пам'ятаєте адмірала Форрат'єра?

— Кого?

— Та так, не звертайте уваги.

Нарешті катер приземлився. Люк розкрився, і в проріз заюшив сніп сонячного світла. Разом з ним у відсік увірвалося свіже повітря, напоєне солодким ароматом зелені і літа — тільки зараз вони усвідомили, яким затхлим смородом їм доводилося дихати всі ці дні.

— Ох ти, де це ми? — вигукнув здивований технік, якого охоронці підганяли до трапу. — Яка краса!

Корделія, що йшла слідом за ним, невесело розсміялася, відразу ж впізнавши це місце.

Під ніжно-бірюзовими небесами розляглася велика западина, на дні якої розташувався табір військовополонених: три ряди барраярських наметів — потворних сірих напівциліндрів, — оточені силовим екраном. Стояв спекотний, тихий полудень, що змусив Корделію відчути себе так, немов вона звідси і не летіла.

Так, а он там видно вхід у підземний склад, тепер вже не замаскований і навіть розширений. Перед ним влаштовано великий аеромайданчик — навколо катерів, що там стоять, кипить бурхлива діяльність. Водоспад і озеро під ним зникли. Корделія обернулася на ходу, оглядаючи свою планету. Що ж, вони неминуче повинні були

виявитися тут — якщо задуматися, це цілком закономірно. Вона безпомічно похитала головою.

Корделія і її юна супутниця були зустрінуті підтягнутим і стриманим охоронцем, який направив їх у намет посередині ряду. В приміщенні, розрахованому на п'ятдесят чоловік, виявилося всього одинадцять жінок, так що залишався великий вибір спальних місць. На новоприбулих накинулися старожили табору, які жадають новин. Повна жінка років сорока закликала всіх до спокою й відрекомендувалася:

— Лейтенант Марша Альфреді. Я старший офіцер в цьому наметі. Стежу за порядком — наскільки взагалі можна навести порядок в цій вигрібній ямі.

— Я капітан Корделія Нейсміт. Бетанський Експедиційний корпус.

— Слава Богу. Тепер я можу скинути все на вас. Ви знаєте, що за чортовиння тут відбувається?

— О, Господи. — Корделія спробувала взяти себе в руки. — Ознайомте мене зі справами.

— Тут було подоба пекла. Охоронці — просто свині. А потім вчора раптом заявилася компанія вищих барраярських чинів. Ми спершу подумали, що вони шукають, кого б зґвалтувати, як інша банда. Але сьогодні вранці зникла приблизно половина охоронців — найвідчайдушніші. І їх замінила команда, що тримається, як на параді. А коменданта табору... я просто спершу не могла повірити в це. Вони вивели його на аеромайданчик і розстріляли! Привселюдно!

— Зрозуміло, — безбарвно проговорила Корделія. Вона прочистила горло:

— Хм... ви вже чули? Барраярські війська цілком випроваджені з ескобарського простору. Напевно, вони вже відправили своїх представників обхідним шляхом для переговорів про укладення миру.

На мить зависла тиша приголомшених полонених, яка змінилася на вибух радості. Одні сміялися, інші плакали; багато заходилося обійматися, але деякі зволіли залишитися осторонь. Ще кілька людей помчалися до сусідніх наметів, щоб поділитися радісними новинами. Корделію осаджували проханнями повідомити подробиці. Вона коротко переказала хід бою, не згадуючи про свої власні пригоди і про джерело, з якого здобувала інформацію. Їхня радість змусила її відчути себе трохи щасливішою — вперше за багато днів.

— Ну, тепер зрозуміло, чому барраярці раптом стали такими цяцями, — сказала Альфреді. — Напевно, раніше вони й не припускали, що їм доведеться відповідати за свої бешкетування.

— У них новий командуючий, — пояснила Корделія. — В нього пунктик щодо полонених. Перемога чи поразка, але під його керівництвом у будь-якому випадку настали б зміни.

— Невже? Ну і хто ж він? — недовірливо поцікавилася Альфреді.

— Комодор Форкосиган, — безпристрасно відповіла Корделія.

— Форкосиган, М'ясник Комарру? Боже, ми пропали.

Вона виглядала не на жарт зляканою.

— А мені здалося, що сьогодні вранці ви отримали досить переконливе свідчення його добрих намірів.

— А по-моєму, це лише доводить, що він справжній псих, — відрізала Альфреді. — Комендант навіть не приймав участі в цих неподобствах. Він був далеко не гіршим з барраярців.

— Але він був відповідальний за дії підлеглих. Якщо він знав про них, він зобов'язаний був їх припинити. Якщо не знав — отже, був некомпетентний. В будь-якому випадку, відповідальність лежить на ньому. — Але тут Корделія зупинилась, раптово усвідомивши, що захищає барраярські методи. — Ну, не знаю. — Вона похитала головою. — Зрештою, я Форкосигана захищати не наймалася.

Зовні долинув багатоголосий шум, і в намет ввалилася депутація полонених, котрим хотілося отримати підтвердження чуткам про закінчення війни. Охоронці відійшли до периметра табору, терпляче чекаючи, коли пожвавлення затихне саме собою. Корделії довелося ще двічі коротенько розповісти про останні події. З боку чоловічих наметів заявилися члени її екіпажу на чолі з Парнеллом.

Парнелл скочив на ліжко і звернувся до юрби в жовтогарячому, перекрикуючи радісний гомін:

— Ця леді багато про що замовчує. Один барраярський охоронець розповів мені, як все було насправді. Коли нас захопили і доставили на флагман, вона втекла і власноруч умертвила барраярського командуючого, адмірала Форрат'єра. От чому їх наступ захлинувся. Слава капітану Нейсміт!

— Це неправда, все було не так, — заперечувала Корделія, але її заглушили лементи захоплення. — Я не вбивала Форрат'єра. Агов! Поставте мене на землю! — Члени її екіпажу, підбурювані Парнеллом, підняли її на плечі і помчали по всьому табору, влаштувавши щось на зразок імпровізованого параду. — Це неправда! Припиніть це! Хху!

З таким же успіхом можна було намагатися вичерпати океан чайною чашкою. Бо вже дуже гарна була ця героїчна казка, занадто вже точно відповідала вона їх спразі праведної відплати. Вона пролилася на душі змучених полонених цілющим бальзамом, і стала їх власною — хоч і зробленою чужими руками — помстою ворогу. Історія розійшлася по всьому табору, видозмінюючись, прикрашаючись і обростаючи новими подробицями. Не пройшло й доби, як вона вже перетворилася в щось подібне до священного епосу. Через кілька днів Корделія здалася.

Істина була надто складна і двозначна, щоб бути прийнятою ними. Та й сама Корделія, яка зберігала в таємниці все, що було пов'язано з Форкосиганом, навряд чи змогла б розповісти про те, що відбулося з достатньою переконливістю. Її офіцерська служба здавалася тепер порожньою і безбарвною, позбавленою будь-якого змісту. Корделія тужила за домом, за своєю розсудливою матір'ю і братом, за тишею і душевним спокоєм, при якому думки можуть безтурботно текти одна за іншою, не нанизуючись в ланцюг прихованого страхіття.

Лоїс МакМастер Буджолд

Осколки честі

Розділи 11-12

Незабаром табір повернувся до повсякденного життя — або до того, що називалося тут повсякденним життям. Повільно тяглися тижні в очікуванні завершення переговорів про обмін полоненими; всі ретельно і докладно планували те, чим будуть займатися після повернення додому. Корделія поступово зуміла налагодити майже нормальні стосунки з сусідками по намету, хоча вони все ще намагалися нав'язати їй особливі привілеї. Звісток від Форкосигана не було.

Одного разу вдень, коли Корделія лежала на ліжку, вдаючи сплячу, лейтенант Альфреді поторсала її за плече:

— Там прийшов барраярський офіцер — каже, що хоче поговорити з вами.

Альфреді пішла за нею до виходу; на обличчі її можна було прочитати підозрілість і ворожість.

— Мені здається, не можна дати їм відвести вас. В них достоту є на вас зуб. І це тоді, коли нам зовсім небагато залишилося до відльоту додому!

— Про це не варто хвилюватися, Марша.

Зовні її чекав Форкосиган в зеленому парадному мундирі — щоденній формі офіцерів генштабу. За його спиною, як звичайно, маячив Ілліан. Форкосиган виглядав напруженим, втомленим і якимось затиснутим; тримався він з підкресленою чемністю.

— Капітан Нейсміт, — офіційно звернувся він до неї, — можу я поговорити з вами?

— Так, але не тут. — Вона гостро відчувала на собі погляди своїх товаришів. — Ми можемо прогулятися чи що-небудь подібне?

Він кивнув, і вони рушили вперед, зберігаючи взаємне мовчання. Він заклав руки за спину. Вона засунула свої в кишені жовтогарячої куртки. Ілліан невідчепливо плівся слідом за ними, неначе відданий пес. Вони вийшли за межі табору і заглибилися в ліс.

— Я рада, що ви прийшли, — сказала Корделія. — Я хотіла про дещо вас запитати.

— Так. Я теж хотів побачитись з вами, але не міг вирватися раніше — був занадто зайнятий.

Вона кивнула на його жовті нашивки:

— Поздоровляю з підвищенням.

— А, це... — Він на мить торкнувся однієї з них. — Це не має значення. Проста формальність, щоб легше було керувати моєю теперішньою роботою.

— Яка полягає?..

— В розформуванні армади, охороні локального простору навколо цієї планети і переміщенні дипломатів між Барраяром і Ескобаром. Генеральне прибирання після вечірки. Ну і нагляд за обміном полоненими.

Вони піднімалися нагору по широкій стежці, яка вилася крізь сіро-зелені зарості по схилу западини.

— Я хотів вибачитися перед вами за те, що допитав вас під дією наркотиків. Я знаю, що глибоко образив вас. Мною керувала необхідність. Військова необхідність.

— Вам нема за що перепрошувати. — Вона озирнулася на Ілліана. "Я повинна знати..." — Абсолютно нема за що. Зрештою, я збагнула це.

Він помовчав.

— Розумію, — вимовив нарешті. — Ви дуже проникливі.

— Саме навпаки — я зовсім заплуталася.

Він повернувся до Ілліана.

— Лейтенант, зробіть мені послугу. Я хочу кілька хвилин побути наодинці з цією леді, щоб обговорити одну дуже особисту справу.

— Не можу, сер. Ви ж знаєте.

— Колись я попросив її стати моєю дружиною. Вона мені так і не відповіла. Якщо я дам вам слово, що ми не будемо обговорювати чогось крім цієї теми, можете ви залишити нас наодинці на кілька хвилин?

— О... — Ілліан спохмурнів. — Ваше слово, сер?

— Моє слово. Слово Форкосигана.

— Ну... тоді, напевно, можна. — Ілліан з похмурим виглядом сів чекати на поваленому дереві, а вони пішли далі нагору по стежці.

Обоє піднялися на край западини і виявилися на тому самому виступі де колись, дуже давно, Форкосиган розробляв план захоплення свого корабля. Вони сіли на землю і стали спостерігати за беззвучним — через віддаленість — життям табору.

— Раніше ти не вчинив би так, — зауважила Корделія. — Не дав би зумисне брехливої клятви.

— Часи змінюються.

— І не став би брехати мені.

— І це теж.

— І не розстріляв би чоловіка без суду за злочини, у яких він не брав участі.

— Не без суду. Він був засуджений військовим трибуналом. І після цього тут все дуже швидко впорядкувалося. Крім того, ця страта повинна задовольнити міжзоряну судову комісію. Завтра ще й вони сядуть мені на шию, зі своїм розслідуванням поганого поводження з полоненими.

— Напевно, ти починаєш звикати до постійних вбивств. Життя окремих людей вже втрачає для тебе значення.

— Так. Їх було так багато. Прийшов час йти геть. — І обличчя, і слова його були зовсім безжиттєві.

— Як імператор спонукав тебе до цього... неймовірного вбивства? Тебе! Це була твоя ідея? Чи його?

Він не став як ухилятися, так і заперечувати.

— Його й Негрі. Я всього лише виконавець.

Його пальці м'яко висмикували травинки: одну за одною.

— Він повів розмову здалеку. Спочатку запропонував мені командування ескобарським вторгненням. Почав з хабара — якщо конкретно, пообіцяв мені посаду віце-короля цієї планети, колонізація якої незабаром планувалась. Я відмовився. Тоді він почав погрожувати: сказав, що здасть мене Грішнову, що мене засудять за зраду, і імператорське помилування мені не світить. Я послав його до чорта — не прямо, звичайно, а у ввічливій формі. Це був важкий момент. Потім він вибачився. Називав мене лордом Форкосиганом. Коли він хотів образити мене, то називав капітаном. Потім він викликав капітана Негрі з досьє, в якого навіть назви нема, і гра закінчилася.

Доведення. Логіка. Аргументи. Докази. Ми — тобто я, імператор і Негрі — тиждень безперервно просиділи в оббитій зеленим шовком

кімнаті, яка знаходиться в імператорській резиденції в Форбарр-Султані, вивчаючи це досьє вздовж і впоперек. А Ілліан тим часом нудьгував в коридорі, оглядаючи імператорську художню колекцію. До речі, ти правильно вгадала стосовно Ілліана. Він і не підозрює про правдиву мету вторгнення.

Ти бачила принца впродовж хвилин. Можу лише додати, що ти бачила його в одну з найкращих хвилин. Можливо, колись Форрат'єр і був його вчителем, але принц вже давно перевершив його. Однак, якби він мав хоч якесь уявлення про державну службу, батько напевно пробачив би йому навіть наймерзенніші розпусти.

Він був неврівноважений, і оточив себе людьми, в інтересах яких було зробити його ще неврівноваженішим. Гідний племінник дядечка Юрія. Після сходження Серга на престол Грішнов мав намір правити через нього Барраяром. Сам Грішнов, напевно, схильний був би почекати, але принц... Принц за останні півтора роки вчинив вже два замахи на свого батька.

Корделія беззвучно присвиснула.

— Здається, я починаю розуміти. Але чому не можна було просто видалити його нишком? Напевно ж імператор і цей твій капітан Негрі могли б таке влаштувати.

— Такий варіант обговорювався. Каюсь, я навіть зголосився зробити це особисто, аби тільки уникнути цієї... бійні. — Він помовчав. — Але імператор вмирає. Він не може чекати, поки ця проблема розв'яжеться самостійно. Він став просто одержимий прагненням залишити справи в пристойному стані.

Проблема — вік сина принца. Йому всього чотири. Шістнадцять років — занадто довгий час для регентства. Якби Грішнов і вся його

міністерська партія залишилися незачеплені, то, після загибелі принца, вони просто заповнили б створений вакуум влади.

Вбити принца було недостатньо. Імператор розумів, що необхідно розгромити всю партію "яструбів", причому так, щоб вона ще ціле покоління не змогла б піднятися на ноги. І от з'являюся я, піднімаю шум через стратегічні проблеми вторгнення на Ескобар. Потім розвідслужба Негрі добуває інформацію про плазменні дзеркала — військова розвідка цими даними не оволоділа. Потім знову я — зі звісткою про те, що перевага раптовості втрачена. Знаєш, він же ж і це зумів частково приховати. Будь-чого іншого, крім катастрофи, з цієї авантюри вийти не могло. А Грішнов, принц і партія війни вимагали слави. Йому потрібно було всього лише відійти вбік і дозволити їм кинутися назустріч своїй загибелі.

Тепер він висмикував траву цілими пучками.

— Так вдало все складалося — просто неможливо було встояти перед такою спокусою. Але ризик був. Існувала ймовірність, що якщо дозволити подіям розвиватись самостійно, то можуть загинути всі, крім принца. Тому мені було доручено простежити за точним виконанням сценарію. Під'юджувати принца, зробити так, щоб в потрібний час він виявився на передовій. А відтак і та сцена, яку ти спостерігала в моїй каюті. Я зовсім не втратив самоконтроль. Просто я забивав останній цвях в його труну.

— Тоді, певно, другим агентом мав би бути... головний хірург?

— Саме так.

— Пресхвально.

— А хіба не правда? — Він влігся на траву, спрямувавши погляд в блакитне небо. — Я навіть не зміг стати чесним вбивцею. Пам'ятаєш, я

якось казав, що збираюсь податися в політику? Здається, я вже вилікувався від цих амбіцій.

— А що Форрат'єр? Він теж мав загинути?

— Ні. Відповідно до початкового сценарію, йому призначали роль козла відпущення. Після поразки він повинен був надати імператору вибачення за провал — способом древніх японців. Це мало стати частиною катастрофи партії "яструбів". Нехай навіть він був найближчим радником принца, але все-таки я не заздрив тому, що його чекає. І поки він збиткувався наді мною, я бачив, як провалюється земля в нього під ногами. Це збивало його з пантелику. Адже раніше йому завжди вдавалося розлютити мене. Коли ми були молодші, це було його улюбленою розвагою. І він не міг зрозуміти, чому його фокуси більше не спрацьовують.

Погляд Форкосигана був як і раніше спрямований кудись у блакитну небесну височінь і не зустрічався з її поглядом.

— Можливо, тебе трохи втішить те, що його смерть врятувала безліч життів. Він би спробував продовжувати бій набагато довше, рятуючи свою кар'єру. Саме це й підкупило мене зрештою. Я подумав, що якщо виявлюся в потрібному місці в потрібний час, то зможу провести відступ набагато краще, ніж будь-який інший офіцер генштабу.

— То виходить, всі ми були всього лише маріонетками Езара Форбарри, — повільно промовила Корделія. Її нудило. — Я зі своїм караваном, ти, ескобарці... навіть старовина Форрат'єр. Весь цей патріотичний галас, праведний гнів... Суцільний фарс.

— Так і є.

— Аж тремтіти змушує. Невже принц був настільки жахливий?

— Без сумніву. Не хочу псувати тобі апетит подробицями доповідей Негрі... Але імператор сказав, що якщо це не буде зроблено зараз, то ще років через п'ять-десять ми самі будемо намагатися позбутися від нього, і швидше за все зіпсуємо справу і втратимо всіх своїх друзів у всепланетній громадянській війні. За своє життя він був свідком двох таких воєн. Це страхіття невідступно переслідує його. Калігула або Юрій Форбарра можуть правити дуже довго: кращі люди довго не наважуються зробити необхідне, а поганці цим користуються.

— Імператор себе не шкодує. Він перечитував доповіді знову й знову, практично вивчив їх напам'ять. Це рішення не було поспішним або необдуманим. Помилковим — можливо, але безперечно всебічно обдуманим. Розумієш, він не хотів, щоб принц загинув ганебною смертю. Це був останній подарунок, який він міг зробити синові.

Корделія сиділа нерухомо, обхопивши руками коліна, й намагалася запам'ятати його профіль. М'який полуденний вітерець шелестів листям і колихав золотаві трави.

Форкосиган повернувся до неї.

— Чи правильно я вчинив, Корделія, вплутуючись в цю історію? Якби я відмовився, він просто вибрав би ще когось. Я завжди намагався йти дорогою честі. Але що робити, коли можна вибирати лише краще з найгіршого? Ганебні дії, ганебна бездіяльність — будь-який шлях веде до загибелі.

— Ти просиш мене судити тебе?

— Хтось же ж повинен.

— Пробач. Я можу любити тебе. Я можу тужити за тобою, або разом з тобою. Я можу розділити твій біль. Але судити тебе я не можу.

— Ах. — Він перевернувся на живіт і став дивитися на табір. — З тобою я стаю таким говірким. Якщо мій мозок коли-небудь дозволить мені піти від реальності, то я, напевно, стану дуже балакучим божевільним.

— А ти що, тільки зі мною так відверто розмовляєш? — стривожилася вона.

— Боже, звичайно ж ні. Ти... ти... я не знаю, що ти таке. Але ти потрібна мені. Ти вийдеш за мене?

Вона зітхнула і поклала голову на коліна, накручуючи травинку на пальці.

— Я люблю тебе. Сподіваюся, ти це знаєш. Але я не можу прийняти Барраяр. Барраяр зжирає своїх дітей.

— Але Барраяр — це не тільки триклята політика. Деякі проживають ціле життя, навіть не помічаючи її.

— Так, але ти не з їхнього числа.

Він сів. — Не знаю, чи вдасться мені дістати візу на Колонію Бета...

— Цього року — навряд чи. І в наступному теж. Зараз там всіх барраярців вважають військовими злочинцями. Такого пожвавлення в політичному житті ми не мали вже багато років — всі метушаться як бджілки. І зрештою, є ще Комарр.

— Зрозуміло. Отже, мені буде важко отримати у вас роботу тренера дзюдо. І, з огляду на всі обставини, я навряд чи зможу взятися за написання мемуарів.

— В даний момент тобі буде важко уникнути юрби лінчувателів.

Вона глянула в його похмуре обличчя. Не варто було цього робити — її серце відразу скрутило жорстоким болем.

— Мені... все одно треба якийсь час побути вдома. Побачитись з сім'єю, обміркувати все це в тиші. Може, знайдеться ще яке-небудь рішення. І крім того, ми можемо писати одне одному.

— Так, напевно.

Він встав і допоміг їй піднятися.

— Чим ти тепер збираєшся зайнятися? — запитала вона. — Тебе відновили в званні.

— Ну, спершу я покінчу з усією цією брудною роботою, — змах руки позначив табір військовополонених і, по екстраполяції, всю ескобарську авантюру, — а потім, напевно, поїду додому. І нап'юся. Я більше не зможу служити йому. Він розтратив мене без залишку. Смерть його сина і п'яти тисяч людей, які супроводжували його в пекло, завжди буде стояти між нами. Форхалас, Готтіан...

— Не забувай і про ескобарців. І декількох бетанців.

— Я буду пам'ятати. — Він йшов поруч з нею по стежці. — Тобі в таборі щось додатково треба? Я намагався простежити за тим, щоб ви були забезпечені всім, що можуть дати наші обмежені ресурси, але можливо, я щось пропустив.

— Зараз там все добре. Мені самій чогось особливого не потрібно. Все, що нам дійсно потрібно, то це повернутися додому. Хоча... якщо подумати, то в мене є до тебе одне прохання.

— Кажи, — з жаром випалив він.

— Могила лейтенанта Роузмонта. Вона так і не була відзначена. Можливо, я вже не потраплю сюди. Поки ще можливо відшукати сліди нашого табору, чи міг би ти доручити своїм людям встановити над могилою табличку? Я досить часто перегортала особисту справу Роузмонта, тому пам'ятаю напам'ять всі номери й дати.

— Я особисто простежу за цим.

— Зачекай.

Він зупинився, і вона простягнула до нього руку. Міцні пальці обхопили її вузьку кисть; його шкіра була суха і тепла — цей дотик обпік Корделію.

— Перш ніж ми знову підберемо бідолаху Ілліана...

Він обійняв її, і вони поцілувалися — вперше. І назавжди.

— Ох, — промурмотіла вона, коли вони з великим небажанням відсунулися одне від іншого. — Напевно, не варто цього робити. Так боляче, коли ти зупиняєшся.

— Ну то дозволь мені... — Його рука ніжно погладила її волосся, потім шалено зарилася в блискучі кучері; вони знову припали одне до одного.

— Хм... сер? — підходячи, Ілліан голосно прочистив горло. — Ви забули про нараду штабу?

Форкосиган з зітханням випустив її. — Ні, лейтенант. Я не забув.

— Можна привітати вас, сер? — посміхнувся Ілліан.

— Ні, лейтенант.

Посмішка згасла.

— Я... не розумію, сер.

— Це мене цілком влаштовує, лейтенант.

І вони пішли далі: Корделія — сховавши руки в кишені, а Форкосиган — зчепивши їх за спиною.

Ввечері наступного дня, коли більшість ескобарських жінок вже вилетіли на катері до корабля, який повинен був відвезти їх додому, біля входу в їх намет з'явився налощений барраярський охоронець, який запитав капітана Нейсміт.

— Адмірал шле вам свої вітання, мем, і хоче дізнатися, чи бажаєте ви перевірити напис на надмогильній табличці, яка приготована для вашого офіцера. Вона в його кабінеті.

— Так, звичайно.

— Корделія, задля Бога, — прошипіла лейтенант Альфреді, — не ходіть туди одна.

— Дурниця, — нетерпляче промурмотіла Корделія у відповідь. — Форкосиган мене не з'їсть.

— О-о? То що йому було потрібно від вас вчора?

— Я ж сказала — підготувати табличку для могили.

— На це не потрібно цілих дві години. Ви хоч усвідомлюєте, як довго були відсутні? Я бачила, як він на вас вирячується. А ви самі? На вас обличчя не було, коли ви повернулися минулого разу.

Корделія роздратовано відмахнулася від її заперечень і пішла за винятково ввічливим охоронцем у печерний склад. Наземна адміністрація барраярської армії розмістилася в одному з бічних приміщень. Тут панувала пожвавлено-робоча атмосфера, яка свідчить про близькість начальства. І Форкосиган дійсно був тут — вони знайшли його в кабінеті, на дверях якого красувалися його ім'я і звання, написані поверх напівстертого імені його попередника.

Довкола нього біля комп'ютерного інтерфейсу купчилися Ілліан, капітан і комодор — очевидно, вони проводили якусь нараду. Форкосиган привітав її обережним кивком, на який вона відповіла таким же способом. "Цікаво, в мене такі ж голодні очі, як і в нього? — подумала вона. — Ці витончені манери, якими ми прикриваємося від юрби, зовсім марні, якщо ми не навчимося ховати свої очі".

— Вона на столі секретаря, Кор... капітан Нейсміт, — він вказав на нього рукою. — Подивіться, чи все добре. — І він знову повернувся до своїх офіцерів.

Це була проста сталева табличка барраярського військового зразка; надписи і дати були в повному порядку. Вона провела по металу рукою — видно, що ця річ зроблена добротно, на віки. Форкосиган закінчив розмову і підійшов до неї.

— Все як має бути?

— О так. — Вона обдарувала його вдячною посмішкою. — Ви зможете відшукати могилу?

— Так, ваш табір все ще помітний з повітря, хоча наступний дощовий сезон остаточно зітре його сліди...

Через двері долинув голос охоронця, який перекрив фоновий шум:

— Це ви так кажете. Як я знаю — може, це бомби. Не можна втягати це сюди.

Другий голос відгукнувся:

— Він повинен особисто розписатися про отримання. В мене такий наказ. І нема чого виступати — можна подумати, що це ви нас перемогли.

Другий зі співрозмовників, людина в темно-червоній ескобарській формі медтехніка, ввійшов у двері задом, ведучи за собою на шнурі антигравітаційну платформу, схожу на чудернацький аеростат. На ній розмістилися ємності досить значних розмірів — біля півметра в висоту, — укомплектовані різноманітними датчиками і відвідними трубками. Корделія відразу зрозуміла, що це таке, і зіщулилася, відчувши приступ млості. Форкосиган виглядав здивованим.

Технік озирнув приміщення.

— У мене на них накладна, яка потребує особистого підпису адмірала Форкосигана. Він тут?

Форкосиган виступив вперед.

— Я Форкосиган. Що це таке, м-м...

— Медтехнік, — пошепки підказала Корделія.

— ...медтехнік? — плавно закінчив Форкосиган, хоча, судячи з його роздратованого погляду, це була не зовсім та підказка, якої він чекав.

Ескобарець кисло посміхнувся:

— Ми повертаємо їх відправникам.

Форкосиган обійшов навколо платформи. — Так, але що це за штуки?

— Всі ваші виродки, — відповів медтехнік.

Корделія, бачачи щире здивування Форкосигана, пояснила:

— Це маткові реплікатори, е-е... адмірал. Переносні, працюють від власного джерела живлення... хоча їм же ж потрібне обслуговування?

— Щотижня, — зловтішно підтвердив медтехнік. Він витяг дискету. — А от інструкції до них.

Форкосиган явно був нажаханий.

— Але якого чорта мені з ними робити?

— Думали, що змусите наших жінок відповідати на це питання, так? — в'їдливо відповів медтехнік. — Особисто я пропоную повісити їх на шию їхнім татусям. На кожному зазначений батьківський генетичний код, тому буде неважко визначити, чиї вони. Розпишіться тут.

Форкосиган взяв пластинку з накладної і прочитав її двічі. Він знову обійшов навколо платформи, перераховуючи ємності з вкрай стривоженим виглядом. Завершивши коло, він зупинився поруч з Корделією і пробурмотів:

— Я й не думав, що вони можуть проробляти таке!

— У нас їх використовують досить часто.

— Певно, вони неймовірно складні.

— І дорогі. Я здивована... Напевно, ескобарці вирішили обійтися без юридичних розглядів — чи мають вони право забрати дітей разом з матерями. До речі, одна або дві з них заперечували проти аборту. Це покладає на тебе кревну відповідальність. — Здавалося, її слова встромилися в нього немов кулі, і Корделія пошкодувала, що не висловилась як-небудь інакше.

— Вони там всі живі?

— Звичайно. Бачиш от ці зелені вогники? Там і плацента, і все інше. Вони плавають в своїй зародковій оболонці, зовсім як вдома.

— І ворушаться?

— Напевно.

Він потер обличчя, зацьковано дивлячись на реплікатори.

— Сімнадцять. Боже, Корделія, що ж мені з ними робити? Хірург, звичайно, міг би... але... — Він повернувся до свого секретаря. — Швидко викликати сюди головного хірурга.

Він знову повернувся до Корделії і тихо запитав:

— Як довго ці штуки можуть працювати?

— Якщо необхідно — всі дев'ять місяців.

— Можу я отримати розписку, адмірал? — голосно сказав медтехнік. — Мене чекають інші справи. — Він з цікавістю покосився на Корделію в її жовтогарячій піжамі.

Форкосиган, як і раніше загіпнотизований платформою з ємностями, неуважно надряпав своє ім'я внизу документа, поставив відбиток великого пальця і повернув накладну назад. Піддавшись нездоровій цікавості, Корделія теж обійшла платформу навкруги, досліджуючи покази датчиків.

— Схоже, наймолодшому з них сім тижнів. А старшому вже чотири з лишком місяця. Певно був зачатий на самому початку війни.

— Але що ж мені з ними робити? — пробурмотів він знову. Вона ще не бачила його таким розгубленим.

— А що ви звичайно робите з позашлюбними дітьми солдатів? Напевно подібні випадки бували і раніше, хоч і при дещо інших обставинах.

— У нас звичайно рятуються від виродків за допомогою аборту. Але в даному випадку це вже зроблено... можна так сказати. Стільки занепокоєння... Вони очікують, що ми будемо підтримувати їхнє життя? Плаваючі зародки... діти в банках...

— Ну, не знаю. — Корделія задумливо зітхнула. — Подумати тільки, до чого категорично всі відкинули цих маленьких чоловічків! Але ж якби не милість божа й не втручання сержанта Ботарі, один з цих хлопців міг би бути моїм і Форрат'єра. Або, якщо вже про це говорити, моїм і Ботарі.

Форкосиган просто-таки позеленів при думці про це. Понизивши голос майже до шепоту, він заблагав:

— Але що я... що б ти хотіла, щоб я з ними зробив?

— Ти просиш мене дати вказівки?

— Я ніколи... Корделія, ну будь ласка... яке гідне...

Так, напевно, це дійсний шок: раптом виявити, що ти завагітнів, причому сімнадцять разів одночасно... і це у його-то віці. Вона придушила спалах чорного гумору — адже він явно перебував в розгубленості — і зглянулася:

— Напевно, ти повинен взяти їх під свою опіку. Я уявлення не маю, що потягне за собою це рішення, але... ти ж розписався за них.

Він зітхнув.

— Так. В якомусь смислі, я дав слово, — Відчувши себе в звичній колії, він швидко повернув собі душевну рівновагу. — Фактично, дав слово Форкосигана. Добре. Ціль визначена, план атаки продуманий — можемо починати діяти.

Хірург, який увійшов в цей момент, просто остовпів побачивши плаваючу платформу.

— Що за чорт? А, здається знаю. Хоча не думав, що мені доведеться побачити таку штуку... — З якоюсь істинно технарською пристрастю він провів рукою по одній з ємностей. — Це наші?

— Очевидно, всі наші, — відповів Форкосиган. — Їх надіслали ескобарці.

Лікар хмикнув:

— Який цинічний жест з їх боку. Хоча, напевно, ескобарців можна зрозуміти... Але чому б просто не виплеснути їх?

— Можливо, через якісь зовсім невоєнні уявлення про цінність людського життя, — запально промовила Корделія. — Воно існує в деяких культурах.

Хірург здивовано підняв брову, але, помітивши повну серйозність свого командира, вирішив не вплутуватися в суперечку.

— От інструкції до них. — Форкосиган передав йому диск.

— О, чудово. Можна мені звільнити один і розібрати на частини?

— Ні, не можна, — холодно відповів Форкосиган. — Я дав слово... слово Форкосигана, що про них подбають. Про всіх.

— Як вони примудрилися втягти вас в це? Ну добре, може, я добуду його пізніше... — Він повернувся до огляду медичної техніки, яка мерехтіла вогниками.

— Чи є у вас устаткування, щоб впоратися з проблемами, які можуть виникнути? — запитав Форкосиган.

— Чортівня, звичайно ж ні. Таке є тільки в імператорському госпіталі. Хоча в них там нема акушерського відділення. Але готовий посперечатися, що дослідницька лабораторія буде щаслива роздобути цих крихт...

Збита з пантелику Корделія не відразу зрозуміла, що він має на увазі маткові реплікатори, а зовсім не їх вміст.

— Їх необхідно обслуговувати раз в тиждень. Ви зможете зробити це тут?

— Не думаю... — Хірург вставив диск в комп'ютер на столі секретаря й почав перегортувати вміст. — Тут, певно, кілометрів десять цих інструкцій... Ого. Ні. Цього в нас нема... Ні. Дуже шкода, адмірал. Боюся, цього разу вам доведеться відмовитися від свого слова.

Форкосиган хижо ощирився, і це зовсім не нагадувало посмішку:

— Ви пам'ятаєте, що трапилося з останньою людиною, яка змусила мене порушити своє слово?

Посмішка хірурга згасла.

— Тоді от вам мій наказ, — продовжив Форкосиган безапеляційним тоном. — Через півгодини ви особисто рушаєте з цими... штуками на швидкісний кур'єрський корабель. Він прибуде у Форбарр-Султану менш ніж через тиждень. Ви поїдете в імператорський госпіталь і будь-якими шляхами добудете устаткування й фахівців, необхідних для... завершення проекту. Якщо знадобиться, доможіться особливого імператорського наказу. Прямо, не через звичайні канали. Я впевнений, що наш спільний друг Негрі не відмовиться вислухати вас. Простежите за тим, щоб їх встановили й обслужили, а потім відразу ж доповісте мені.

— Ми не встигнемо долетіти за тиждень! Навіть на кур'єрському кораблі!

— З прискоренням на шість пунктів вище максимально припустимого ви вкладетеся в п'ять днів. Якщо інженери налагодили все як слід, то двигунам погрожує небезпека вибухнути тільки при восьми пунктах понад норму. Тому це зовсім безпечно. — Він обернувся до своїх офіцерів: — Куер, зберіть, будь ласка, екіпаж кур'єрського корабля. І з'єднайте мене з його капітаном, я хочу особисто його проінструктувати.

Комодор Куер здивовано скинув брови, але відправився виконувати наказ. Хірург знизив голос, метнувши погляд на Корделію:

— Бетанська сентиментальність у дії, сер? Вам не здається, що це трохи недоречно на імператорській службі?

Форкосиган посміхнувся і звузив очі.

— Бетанська непокора, лікарю? — вимовив він, копіюючи тон хірурга. — Будьте люб'язні спрямувати свою енергію на виконання наказів, а не на творення відмовок.

— Чорт, але ж набагато легше просто відкрити кришки. Що ви збираєтеся робити з ними, коли вони... завершаться, або як там це називається? Хто візьме на себе відповідальність за них? Мені зрозуміло ваше бажання справити враження на подружку, але подумайте про майбутнє, сер!

Форкосиган зрушив брови і глухо заричав. Хірург відхитнувся. Форкосиган замаскував ричання кашлем і зробив глибокий вдих.

— Це моя проблема. Моє слово. Ваша відповідальність на цьому закінчиться. Двадцять п'ять хвилин, лікарю. Якщо прибудете вчасно, то я дозволю вам летіти всередині катеру. — Він ощирився в неприкрито агресивній усмішці. — Коли встановите їх в госпіталі, можете взяти звільнення на три дні, якщо захочете.

Хірург, неохоче здаючись, знизав плечима і пішов пакуватися.

Корделія провела його повним сумніву поглядом.

— Думаєш, він остигне?

— Так, йому просто потрібно дати час розглянути проблему з іншого боку. Після прибуття у Форбарр-Султану він вже буде поводитися так, наче цей проект був його особистою ідеєю і він сам винайшов... маткові реплікатори. — Погляд Форкосигана знову звернувся до плаваючої платформи. — От проклятущі штуковини...

Ввійшов охоронець.

— Прошу пробачення, сер, але пілот ескобарського катера запитує капітана Нейсміт. Вони готові до вильоту.

На комунікаційному моніторі з'явився Куер і відрапортував:

— Сер, капітан кур'єрського корабля на лінії.

Корделія глянула на Форкосигана з безпомічною прикрістю — "ну що тут зробиш!", — і він ледь помітно похитав головою, погоджуючись з нею; потім обидва мовчки повернулися до виконання своїх обов'язків. Вона міркувала над останнім випадом лікаря. "А нам здавалося, що ми такі обережні! Нам явно потрібно щось робити з нашими надто відвертими очима".

Лоїс Макмастер Буджолд, "Осколки честі"

РОЗДІЛ 12

(всього 15 розділів)

Корделія летіла додому разом зі двомастами іншими пасажирами, здебільшо ескобарцями, на терміново переобладнаному для цих цілей таукитянському пасажирському лайнері. Колишні військовополонені гаяли час, поділяючись спогадами й обмінюючись враженнями про пережите — цими сеансами, як вона досить швидко збагнула, помалу керували численні психосолдати, прислані ескобарцями разом з

кораблем. Незабаром її мовчання почало виділятися на загальному фоні, і Корделія навчилася розпізнавати ненав'язливі прийоми згону пацієнтів на нібито імпровізовані сесії групової терапії, і ухилятися від них.

І це ще не все. Вона виявила, що за нею тихо, але невідступно ходить яснолиця молода жінка на ім'я Ірен, якій, очевидно, доручили взятися за Корделію. Вона з'являлася поруч з нею в їдальні, в коридорах, в кімнатах відпочинку, завжди з новим приводом для початку спілкування. Корделія за можливості уникала її, а коли їй це не вдавалося, то вона вправно (а часом і грубо) переводила розмову на інші теми.

Через тиждень дівчина розчинилася в юрбі, але, повернувшись одного разу до своєї каюти, Корделія виявила, що її колишню сусідку замінили на нову: стриману жінку похилого віку з твердим поглядом, вдягнену в невійськовий костюм; вона була не з числа колишніх військовополонених. Корделія вляглася на ліжко і похмуро спостерігала, як та розпаковує речі.

— Привіт, я — Джоан Спрейг, — життєрадісно відрекомендувалася жінка.

Добре, настав час розставити крапки над "і".

— Добрий день, лікарю Спрейг. Думаю, я не помилюся, якщо зроблю припущення, що ви бос Ірен?

Спрейг помовчала.

— Ви цілком праві. Але я б воліла, щоб наше спілкування було невимушеним.

— Ні, все трохи інакше. Ви волієте, щоб воно <i> виглядало невимушеним. Це різні речі.

— Ви дуже цікава особистість, капітан Нейсміт.

— Ну, швидше, це більше стосується вас, ніж мене. Припустімо, я погоджуся поговорити з вами. Ви відкличете інших своїх нишпорок?

— Я тут для того, щоб слухати вас — але тільки тоді, коли ви будете готові говорити.

— Ну то запитуйте мене. Давайте швидше закінчимо з цим і заспокоїмося нарешті. — "Мені б дійсно не завадило б підлікуватися, — тужливо подумала Корделія. — Я почуваю себе так паршиво..."

Спрейг сіла на ліжко, на губах м'яка посмішка, в очах — пильна увага.

— Я хочу допомогти вам згадати, що відбулося з вами в той час, коли ви були полоненою на барраярському флагмані. Незалежно від того, наскільки жахливі можуть бути ті спогади, усвідомити їх — означає зробити перший крок до зцілення.

— Е-е, здається, у нас протилежні наміри. Я з надзвичайною чіткістю пам'ятаю все, що зі мною відбулося за той час. І я не маю навіть найменших сумнівів в правильності власної оцінки тих подій, що відбулись. Чого б я хотіла, то це забути про все хоч ненадовго, щоб спокійно спати ночами.

— Зрозуміло. Продовжуйте. Чи можете ви розповісти про те, що з вами відбулося?

Корделія коротенько переказала події, починаючи з моменту нуль-переходу від Колонії Бета і аж до смерті Форрат'єра, але обірвала розповідь на місці, що передувало появі Форкосигана, промовивши невизначено:

— Потім я кілька днів ховалась завулками корабля, але зрештою мене спіймали й знову замкнули на гауптвахті.

— Зрозуміло. То треба розуміти, ви не пам'ятаєте, як вас катував і ґвалтував адмірал Форрат'єр, а також не пам'ятаєте, як ви вбили його.

— Мене не катували. І я його не вбивала. Мені здається, я досить зрозуміло це пояснила.

Лікар сумно похитала головою.

— Мені повідомили, що барраярці двічі забирали вас з табору. Ви пам'ятаєте, що з вами тоді коїлося?

— Так, звичайно.

— Можете розповісти про це?

— Ні, — вперлася Корделія. Для ескобарців таємне політичне вбивство принца не має значення — навряд чи вони можуть ненавидіти барраярців сильніше, ніж ненавидять зараз. Але навіть простий натяк на це здатен зруйнувати крихкий громадянський мир Барраяру. Безладдя, армійські заколоти, скинення імператора — і це будуть всього-лише дрібниці порівняно з тим, що може трапитися далі. Якщо на Барраярі вибухне громадянська війна, хіба Форкосиган не може загинути в ній? "Господи, будь ласка, — втомлено думала Корделія, — не треба більше смертей..."

Спрейг виглядала надзвичайно зацікавленою. Корделія відчула себе загнаною в пастку і спробувала нівелювати свою помилку.

— Один з моїх офіцерів загинув під час бетанської експедиції на цю планету... сподіваюся, ви знаєте про це? — Лікар кивнула. — За моїм проханням був виготовлений надгробок на його могилу. От і все.

— Я розумію, — зітхнула Спрейг. — В нас тут вже був ще один випадок на зразок вашого. Дівчина теж була зґвалтована Форрат'єром, або кимось з його людей, а барраярські медики підчистили їй пам'ять. Гадаю, вони намагалися вберегти його репутацію.

— О, здається, я зустрічалася з нею на флагмані. І ще вона була в моєму наметі, правильно?

Спрейг зробила невизначений жест у знак того, що це професійна таємниця, однак подив, який промайнув в її очах, підтвердив здогад Корделії.

— Ви не помиляєтесь щодо неї, — продовжила Корделія. — І я рада, що вона одержує професійну допомогу. Але стосовно мене ви помиляєтеся. І щодо репутації Форрат'єра ви теж помиляєтеся. Єдина причина, чому розійшлася ця дурна історія про мене, певно, полягає в тому, що в очах більшості бути вбитим слабкою жінкою ще ганебніше, ніж власним солдатом.

— Одних лишень фізичних доказів, отриманих під час медогляду, досить, щоб засумніватися в цьому, — сказала Спрейг.

— Які ще докази? — сторопіла Корделія.

— Докази катувань, — відповіла лікар з похмурим, навіть дещо розгніваним виглядом. Корделія збагнула, що цей гнів спрямований не на неї.

— Що? Мене не катували!

— Катували. І підчистили вам пам'ять — блискуча робота. От же ж мерзенність... Але вони не змогли приховати сліди фізичних ушкоджень. Вам відомо, що у вас була зламана рука, переламано два ребра, що у вас численні синці на шиї, забиті місця на голові, на руках — взагалі по

всьому тілу? А біохімічний аналіз свідчить про надзвичайний стрес, сенсорне голодування, значну втрату ваги, порушення сну, надлишок адреналіну... мені продовжувати?

— Ах, — сказала Корделія. — Це.

— "Ах, це"? — повторила лікар, піднявши брову.

— Це я можу пояснити, — поспішно запевнила її Корделія. Вона коротко розсміялася. — З певної точки зору вина за це лежить на вас, ескобарцях. Під час відступу я знаходилася в тюремній камері на флагмані. Корабель був підбитий — і всіх в ньому потрусило, як камінчики в банці, включаючи і мене. От звідки в мене переломи і все інше.

Лікар зробила позначку в блокноті.

— Дуже добре. Дійсно чудова робота. Митецька. Але недостатньо митецька — переломи у вас були в різний час.

— Ох, — сказала Корделія. Як же пояснити історію з Ботарі, не згадуючи каюту Форкосигана? "Один мій друг намагався мене задушити..."

— Мені б хотілося, щоб ви подумали про можливість медикаментозної терапії, — обережно сказала лікар Спрейг. — Барраярці, обробляючи вас, доклали величезних зусиль для приховання — навіть серйозніше, ніж з вищезгаданою дівчиною, а для неї знадобилося надзвичайно глибоке зондування. Думаю, в вашому випадку це навіть необхідніше. Але нам потрібна ваша добровільна співпраця.

— Слава Богу.

Корделія відкинулася на ліжко й накрила обличчя подушкою, розмірковуючи про медикаментозну терапію. Від подібних думок в неї холола кров. Цікаво, думала вона, скільки часу можна витримати, піддаючись глибинному пошуку неіснуючих спогадів, перш ніж почнеш придумувати їх відповідно до вимог зондувальників? Або ще гірше — перше ж промацування витягне на світ божий те, чим зайняті всі її думки — її прихований біль: душевні рани Форкосигана... Вона зітхнула, зняла з обличчя подушку, притисла її до грудей і відкрила очі. Над нею з стурбованим виглядом стояла лікар Спрейг.

— Ви все ще тут?

— Я завжди буду тут, Корделія.

— Цього... цього я й боялася.

Після цього Спрейг не змогла ще чогось з неї витягнути. Тепер Корделія не давала собі заснути, побоюючись, що може заговорити або буде допитана уві сні. Вона лише дозволяла собі ненадовго задрімати, підхоплюючись від будь-якого шурхоту — наприклад, коли її сусідка виходила вночі в вбиральню. Корделія не відчувала захвату від таємних цілей і методів Езара Форбарри, але вони, принаймні, були вже досягнуті. Думка про те, що всі принесені жертви можуть виявитися марними, переслідувала її. Вона прийняла тверде рішення: не допустити, щоб через неї стала даремною загибель всіх солдатів Форкосигана — та нехай навіть і Форрат'єра та коменданта табору.

До моменту прибуття на Ескобар Корделія була значно виснаженіша і засмиканіша, ніж на початку польоту; вона буквально балансувала на грані нервового зриву, мучилася від головного болю, безсоння, незрозумілого тремтіння лівої руки і легкого заїкання.

Переліт від Ескобару до Колонії Бета минув значно легше. Він зайняв всього чотири дні, оскільки Корделія летіла на швидкісному

кур'єрському кораблі — на її величезне здивування, присланому спеціально за нею. Вона подивилася новини по головізору в своїй каюті. Корделія смертельно втомилася від війни, але, випадково натрапивши на посилання про Форкосигана, вона не встояла й вирішила дізнатись, яка громадська думка стосовно його ролі в конфлікті.

І вона з жахом дізналась, що його співробітництво зі слідчими Міжзоряної судової комісії призвело до того, що бетанська й ескобарська преса в одноголосно звинуватили його в поганому поводженні з полоненими, немов він відповідав за це з самого початку. Заодно пригадали й стару неправду про Комарр. Корделію розлютила несправедливість всього цього, і вона, відчуваючи огиду, перестала дивитися новини.

Нарешті вони вийшли на орбіту Колонії Бета, й Корделія заходилася надокучати навігаторам проханнями: показати їй рідну планету.

— От нарешті й наша стара пісочниця. — життєрадісно вимовив капітан, вмикаючи для неї огляд. — За вами вислали катер, але над столицею зараз буря, тому він трохи затримується. Доведеться почекати, поки вітер затихне, щоб можна було вимкнути силові екрани в порту.

— Думаю, краще я зателефоную мамі вже з космопорту, — сказала Корделія. — Зараз вона, напевно, ще на роботі — нічого її смикати. Лікарня недалеко від порту. Я посиджу там, розслаблюся, вип'ю чогось, поки в неї скінчиться зміна — тоді вона за мною й заїде.

Капітан якось дивно на неї зиркнув.

— Хм... ну так.

Катер прибув без затримки. Корделія потисла всім руки, подякувала екіпажу за поїздку й перейшла на катер.

Стюардеса катера зустріла її зі стосом одягу в руках.

— Що це? Боже мій, та це ж нова форма Експедиційного корпусу! Нарешті ж! Що ж, краще пізно ніж ніколи.

— Може вам вдягти її безпосередньо зараз, — запропонувала стюардеса, широко посміхнувшись.

— Слушна думка. — Останнім часом вона носила ескобарську військову форму, і та вже встигла вкрай їй набриднути. Вона розгорнула небесно-голубу тканину, побачила сяючі чорні високі чоботи й розсміялася. — Задля Бога, навіщо ботфорти? На Колонії Бета коня зустрінеш хіба що в зоопарку. Хоча, треба визнати, виглядають вони, безсумнівно, шикарно.

Виявивши, що інших пасажирів на катері нема, Корделія переодяглася безпосередньо в салоні. Стюардесі довелося допомогти їй натягнути черевики.

— Того, хто їх придумав, треба було б змусити лягти в них спати, — пробурчала Корделія. — А може, він так і робить.

Катер почав знижуватися, і вона поспішила до ілюмінатора, палаючи бажанням швидше побачити своє рідне місто. Нарешті рудуватий серпанок розсіявся, і вони акуратно спустилися до космопорту і під'їхали до посадкового вузла.

— Схоже, тут сьогодні купа народу.

— Так, президент збирається виголосити промову, — сказала стюардеса. — Це так хвилююче. Хоч я за нього й не голосувала.

— Душка Фредді зміг зібрати таку кількість публіки на якусь свою промову? Дивовижно. Але це на краще. Я зможу загубитися в юрбі. Ця

форма дуже яскрава, а мені сьогодні хотілося б зостатися непомітною. — Вона явно відчувала, як на неї навалюється смертельна втома, й гадала, як довго ця слабість протриває. Нехай лікар Спрейг й помилялася щодо фактів, але загалом мала слушність; Корделії ще доведеться розплатитися з емоційним боргом, який поки що приховався, згорнувшись вузлом десь у животі.

Двигуни катера востаннє завили й замовкли. Корделія встала і ніяково попрощалася з усмішливою стюардесою.

— Сподіваюся, мене там не чекає зустрічаюча д-делегація? Правду кажучи, я навряд чи зможу витерпіти це сьогодні.

— Вам допоможуть, — запевнила її стюардеса. — От він йде.

У катер, сяючи широкою посмішкою, увійшов чоловік в цивільному саронгу.

— Здрастуйте, капітан Нейсміт, — привітав її він. — Я Філіп Гоулд, прес-секретар президента. — Корделія була вражена: прес-секретар — посада на рівні кабінету міністрів. — Для мене велика честь познайомитися з вами.

В цей момент вона безпомилково відчула, як під нею розкривається прірва.

— Ви що, затіяли там якийсь цирк? Я просто хочу потрапити додому.

— Взагалі-то, президент запланував виступ. І в нього є дещо для вас, — додав він лагідно, немов обіцяючи дитині цукерку в обмін на гарну поведінку. — Насправді, він сподівався на кілька спільних виступів з вами, але це ми можемо обговорити пізніше. Звичайно, ми не думаємо, що героїня Ескобару може відчувати страх перед великою аудиторією, але, про всяк випадок, ми приготували для вас кілька реплік. Я постійно

буду поруч з вами і підкажу, що робити. — Він простягнув їй портативний зчитувач. — Намагайтесь виглядати здивованою, коли будете виходити з катера.

— Я й дійсно здивована. — Вона пробігла очима текст промови. — Це п-просто купа брехні!

Гоулд виглядав стривоженим.

— У вас завжди був цей невеликий дефект мови? — обережно запитав він.

— Ні, це сувенір від ескобарської психослужби і війни, що минула. Але хто н-написав всю цю н-нісенітницю? — Їй відразу ж кинувся в очі рядок "полохливий адмірал Форкосиган і його зграя бандитів". — Форкосиган — найхоробріша людина з усіх, з ким мені доводилося зустрічатися.

Гоулд міцно взяв її за руку вище ліктя і повів до виходу з катеру.

— Нам пора йти, щоб потрапити у випуск новин. Може, ви просто пропустите цей фрагмент, добре? А тепер посміхайтеся.

— Я хочу побачитись з матір'ю.

— Вона з президентом. Все, виходимо.

Біля виходу з катера їх зустріла щільна юрба людей, озброєних знімальним устаткуванням. Всі вони одночасно почали викрикувати питання. Корделію затрясло: хвилі тремтіння виникали десь внизу живота й розбігалися по всьому тілу.

— Я всіх їх не знаю, — прошипіла вона Гоулду.

— Не зупиняйтеся, — прошипів він у відповідь крізь посмішку, яка проте не залишала його обличчя. Вони піднялися на перетворений у трибуну балкон, з якого відкривався вигляд на величезний вестибуль космопорту. Зал був набитий яскраво вдягненими і святково налаштованими людьми. Вони розпливалися перед очима Корделії. Нарешті вона розрізнила в юрбі знайоме обличчя — свою матір, яка посміхалась й плакала одночасно. Корделія кинулася до неї в обійми, викликавши повний захват преси, яка поспішила зафіксувати цю зворушливу сцену.

— Витягни мене звідси, швидше, — гаряче зашепотіла вона на вухо матері. — В мене зараз почнеться істерика.

Мати трохи відсунулася, не розуміючи, але продовжуючи посміхатися. Потім її замінив брат Корделії, за спиною якого схвильовано й гордо купчилась його родина; вони захоплено витріщалися на неї.

Корделія побачила членів свого екіпажу, теж вдягнених в нову форму, — вони стояли поруч з якимись урядовими чинами. Парнелл підняв великі пальці вгору, посміхаючись як пришелепуватий. Її виштовхали на трибуну, де вже стояв президент Колонії Бета.

Душка Фредді здався приголомшеній Корделії просто гігантом, величезним і гучним. Напевно, тому він так добре виглядав в головізорі. Він схопив її руку і підняв догори; юрба захоплено загуділа. Корделія відчула себе повною ідіоткою.

Президент чудово вимовив свою промову, навіть разу не заглянувши в підказувач. Ця промова була наповнена все тими ж ура-патріотичними заклинаннями, які сп'яняли людей перед її відльотом, і навряд чи хоч одне слово з десяти мало яку-небудь віддалену подібність до правди — навіть з бетанської точки зору. Не поспішаючи, з найвищим артистизмом президент підводив справу до нагороди. Серце Корделії заколотилося

ривками, коли до неї дійшло, до чого він хилить. Вона повернулася до прес-секретаря.

— Це д-для мого екіпажу, за плазменні дзеркала? — безнадійна спроба сховатися від невблаганної правди.

— Вони свої вже отримали. (— Він коли-небудь перестане посміхатися?) — А це особисто для вас.

— З-зрозуміло.

З'ясувалося, що медаль вручалася їй за власноручно здійснене вбивство адмірала Форрат'єра. Правда, Душка Фредді уникав брутального слова "вбивство", воліючи м'якші формулювання, як, наприклад, "звільнення людства від розпусного чудовиська".

Промова підійшла до кінця, і блискуча медаль на різнобарвній стрічці, найвища нагорода Колонії Бета, була урочисто вдягнута президентом на шию героїні. Гоулд поставив її перед мікрофоном і вказав на яскравий зелений рядок телесуфлера, що висів у повітрі перед її очима.

— Починайте читати, — прошептав він.

— Мене чути? О... Хм... О народ Колонії Бета, моєї улюбленої батьківщини, — поки що все цілком терпиме, — Коли я залишила тебе, щоб прийти на д-допомогу Ескобару, нашому другу й союзнику, і зустрітися віч-на-віч з погрозою барраярської т-тиранії, я й не припускала, що мені судилася... судилася куди шляхетніша м-місія...

І в цей момент вона перестала йти за сценарієм і лише безпомічно спостерігала за собою, немов за приреченим суденцем, яке занурюється в морську безодню.

— Не бачу чогось ш-шляхетного в зарізуванні того недоумкуватого садиста Форрат'єра. І я б не в-взяла медалі за убивство неозброєної людини, навіть якби дійсно зробила це.

Вона заходилася стягувати з себе медаль. Стрічка зачепилася за волосся і боляче смикнула. Корделія з люттю рвонула її.

— ...Останній раз кажу. Не вбивала я Форрат'єра. Його вбив один з його ж солдатів. П-підійшов до нього зі спини і перерізав горлянку від вуха до вуха. Я була там, чорт забери. Він мене всю кров'ю залив. Преса з обох боків напихає вас брехнею про цю д-дурну війну. Ч-чортові нашіптувачі. Форкосиган не відповідав за військовополонених, коли в таборі коїлися усілякі неподобства. Він п-припинив їх, як тільки отримав командування. Розстріляв одного зі своїх офіцерів, лишень щоб задовольнити вашу спрагу помсти. І за це він теж поплатився своєю честю, це вже я вам кажу.

Трансляція з трибуни раптово припинилася. Корделія повернулася до Душки Фредді, насилу розрізняючи крізь сльози його ошелешене обличчя, і що було сили жбурнула в нього медаллю. Та пролетіла в декількох сантиметрах від його вуха і, блиснувши, зникла в юрбі.

Хтось схопив її позаду за лікті. Це розбудило в ній якийсь прихований рефлекс: вона почала шалено брикатися.

Якби президент не намагався відхилитися, з ним би не трапилося нещастя. А так носок її чобота влучив йому в пах з ненавмисною, але снайперською точністю. Його губи склалися в беззвучне "О", і він впав за трибуну.

Не в силах впоратись з собою, Корделія гучно схлипувала, а десятки рук міцно тримали її за лікті, за ноги, за талію.

— Б-будь ласка, не треба мене знову замикати! Я більше не витримаю цього. Я просто хотіла додому! Заберіть від мене цю чортову ампулу! Ні! Ні! Будь ласка, будь ласка, не треба ліків! Пробачте мені!

Її відволокли з трибуни, і найбільша подія року повалилася подібно Душці Фредді.

Потім її швиденько перепровадили в один з тихих адміністративних офісів космопорту. Незабаром з'явився особистий лікар президента і взяв справу у свої руки: виставив за двері всіх, крім її матері, і дав Корделії настільки необхідний перепочинок. Їй знадобилася майже година, щоб впоратися з невтримними риданнями. Нарешті почуття незручності і обурення вляглося, і вона зуміла сісти прямо і розмовляти — таким голосом, немов у неї була моторошна нежить.

— Будь ласка, вибачтеся за мене перед президентом. Якби хоч хтось попередив мене або запитав, чи готова я до такої зустрічі. Я... я зараз н-не в найкращому стані.

— Ми й самі мали здогадатися, — скорботно промовив лікар. — Зрештою, те, через що вам довелося пройти, виходить за рамки звичайного військового досвіду. Це ми повинні вибачитися перед вами за те, що піддали вас зайвому випробуванню.

— Ми думали, це стане приємним сюрпризом, — додала мати.

— Та вже так, це було сюрпризом. Залишається сподіватися, що мене не замкнуть в кімнаті з м'якими стінами. Останнім часом я терпіти не можу замкнені приміщення. — Від однієї тільки думки про це в неї стислося горло. Намагаючись заспокоїтися, вона старанно задихала.

Цікаво, думала вона, де зараз Форкосиган, що він робить? Ідея напитися до втрати чутливості з кожною хвилиною здавалася все

привабливішою — їй хотілося опинитися поруч з ним і надертися разом. Вона помасажувала перенісся двома пальцями, щоб зняти напругу.

— Можна мені тепер поїхати додому?

— Юрба ще не розійшлася? — запитала мати.

— Боюся, що так і є. Ми спробуємо стримати їх.

Лікар йшов по один бік Корделії, мати — по інший, а сама вона всю дорогу до автомобіля матері перебувала в спогадах про поцілунок Форкосигана. Юрба все ще напирала, але якось притихла: співгромадяни дивилися на неї шанобливо і навіть трохи злякано — це різко контрастувало з їх початковим радісним настроєм. Корделія шкодувала, що зіпсувала їм свято.

Біля житлової шахти, де була квартира її матері, теж юрбилися люди. Вони стояли у фойє поруч з ліфтами і навіть біля самих дверей квартири. Корделія посміхалася їм і легенько махала рукою, але на всі питання лише хитала головою: вона була не впевнена, що зуміє відповісти ясно. Пробравшись крізь юрбу, вони нарешті закрили за собою двері.

— Уф-ф! Вони, напевно, з найкращими намірами, але... Господи, мені здавалося, вони хочуть з'їсти мене живцем!

— Всі так схвильовані цією війною, і Експедиційний корпус... всі, хто носить блакитну форму, стали справжніми знаменитостями. А потім повернулися військовополонені і твоя історія вийшла назовні... Добре ще, що на той час я вже знала, що ти в безпеці. Бідолашечка моя!

Корделія охоче дозволила знову вкласти себе в обійми.

— Ну, тоді зрозуміло, звідкіля вони взяли ці дурниці. Барраярці запустили цю безглузду чутку, а всі інші підхопили. Я будь-чого не могла поробити.

— Що вони з тобою зробили?

— Вони тягалися за мною по п'ятах, дошкуляли пропозиціями полікуватися — бо думали, що барраярці щось намудрували з моєю пам'яттю... Ой, я зрозуміла. Ти хотіла запитати, що зробили зі мною барраярці. Та нічого особливого. Ф-форрат'єр, може, й хотів, але не устиг взятися за справу, як з ним стався нещасний випадок. — Вона вирішила не тривожити матір подробицями. — Але все-таки дещо важливе трапилося. — Вона зам'ялася, а потім видала: — Я знову зустрілася з Ейрелом Форкосиганом.

— Цим жахливим чоловіком? А я, як почула його ім'я в новинах, все роздумувала, чи той це суб'єкт, який вбив твого лейтенанта Роузмонта торік.

— Ні. Так. Тобто це не він вбив Роузмонта, а один з його солдатів. Але це той самий.

— Не розумію, чого він тобі так до душі.

— Та вже хоч тепер ти повинна його оцінити правильно. Він врятував мені життя. Ховав мене у своїй каюті цілих два дні після того, як був вбитий Форрат'єр. Мене б стратили, якби спіймали до зміни командування.

Але мати здавалася скоріше стривоженою, ніж вдячною.

— Він... що-небудь зробив з тобою?

Це питання таїло в собі ненавмисну іронію. Корделія не зважилася розповісти матері про нестерпний вантаж таємниці, яку звалив на неї Форкосиган. Але її мати помилково витлумачила тінь, що пробігла обличчям Корделії.

— Ох, донечка моя! Мені так шкода.

— Хм? Так ні ж, чорт забери. Форкосиган не ґвалтівник. У нього пунктик щодо полонених. Навіть пальцем до них не доторкнеться. Він просив мене... — вона замовкла, дивлячись на добру, стривожену, люблячу стіну, в яку раптом перетворилось обличчя матері. — Ми багато розмовляли. Він пристойна людина.

— В нього не занадто добра репутація.

— Так, я чула дещо. Це все неправда.

— Та тоді... він не убивця?

— Ну... — Корделія спробувала підшукати найправдивішу відповідь. — Напевно, він вбив чимало народу. Він же ж солдат, розумієш? Це його робота. Він не винний, якщо іноді перебирає міру. Хоча мені відомі тільки три людини, яких він убив не з обов'язку служби.

— Тільки три? — слабко повторила її мати.

Зависла пауза.

— То виходить, він не... злочинець? Не збоченець?

— Звичайно, ні! Хоча, наскільки я розумію, в нього був дещо дивний період — після того, як його дружина покінчила з собою... Навряд чи він здогадується, наскільки багато мені відомо. Не те щоб я повірила

всьому, що розповідав той маніяк Форрат'єр. Підозрюю, що частково то була правда, принаймні щодо їхніх відносин. Форрат'єр явно був просто схибнутий на ньому. А Ейрел відповідав надто вже ухильно, коли я запитала його про це.

Дивлячись в обличчя переляканої матері, Корделія пораділа, що завжди не хотіла стати адвокатом. "Всі мої підзахисні навічно залишилися б на примусовому лікуванні".

— Це стало б набагато зрозумілішим, якби ти познайомилася з ним, — додала з надією вона.

Мати невпевнено розсміялася:

— Схоже, він тебе аж зачарував. Але що ж ти в ньому знайшла? Цікаво говорить? Може гарний?

— Не знаю. Говорить він в основному про барраярську політику. Стверджує, що відчуває до неї відразу, хоча мені здається, що це скоріше одержимість. Він не може забути про неї навіть на п'ять хвилин. Немов вона в ньому самому.

— А що, це така цікава тема?

— Жахлива, — чесно відповіла Корделія. — Від його казок на ніч тиждень не заснеш.

— І вже ж напевно справа не в зовнішності, — зітхнула мати. — Я бачила його в новинах.

— Ой, ти їх записала? — відразу ж пожвавилася Корделія. — Де вони?

— Пригадую, я залишила дещо в файлах відео, — відповіла та, ошелешено вп'явшись на дочку. — Але справді ж бо, Корделія... твій Рег Роузмонт був разів в десять симпатичніший.

— Напевно, симпатичніший, — погодилася Корделія. — З об'єктивної точки зору.

— То що ж в ньому все-таки є?

— Не знаю. Напевно, достоїнства його недоліків. Відвага. Сила. Енергія. Він завжди може значно випередити мене. В нього є влада над людьми. Не зовсім те, що називають лідерством, хоча і це теж. До нього не можна ставитися байдуже. Найдивніша людина, яку я будь-коли зустрічала, і боготворить і ненавидить його одночасно. Але поруч з ним всі не нудьгують.

— А до якої категорії належиш ти, Корделія? — поцікавилася мати.

— Ну, я не ненавиджу його. Хоча не можу сказати, що схиляюся перед ним. — Вона надовго замовчала, потім підняла очі, щоб зустрітися з матір'ю поглядом. — Але коли він пораниться, у мене тече кров.

— О, — тільки й вимовила мати. Губи її посміхалися, але погляд був ухильний, і вона з зайвою ретельністю заходилася розкладати нечисленні речі Корделії.

На четвертий день відпустки начальник Корделії привів неприємного відвідувача.

— Капітан Нейсміт, це лікар Мехта з медичної служби Експедиційного корпусу, — відрекомендував її комодор Тейлор. Лікар Мехта була стрункою засмаглою жінкою одного віку з Корделією. Її темне волосся було зачесане назад, і вся вона здавалася холодною і стерильної в цій блакитній уніформі.

— Знову психіатр, — зітхнула Корделія. М'язи в основі її шиї зсудомило. Знову допити — знову виверти, ухиляння, щоразу ненадійніша павутина неправди для прикриття дірок в її історії. А за недомовками криється гірка правда Форкосигана...

— В вашу особову справу, нарешті, потрапили доповіді комодора Спрейг. На жаль, з невеликим, але критичним запізненням. — Губи Тейлора співчутливо стислися. — Жахливо. Я безмежно шкодую. Якби ми отримали їхній раніше, то могли б позбавити вас від зайвих переживань. Та й всіх інших теж.

Корделія почервоніла.

— Я не хотіла буцнути його. Він начебто... наткнувся на мене. Це більше не повториться.

Комодор Тейлор придушив посмішку.

— Ну, я за нього не голосував. Душка Фредді мене не турбує. Однак, — він прочистив горло, — от він якраз дуже цікавиться вами. Ви тепер значна громадська фігура, подобається вам це чи ні.

— О, та нісенітниці це все.

— Зовсім не нісенітниці. У вас є зобов'язання.

"Кого ти цитуєш, Білл? — міркувала Корделія. — Це не твій голос". Вона втомлено потерла шию.

— Я думала, що вже виконала всі свої зобов'язання. Чого ще вони від мене хочуть?

Тейлор знизав плечима. — Передбачається... мені дали зрозуміти... що вам готують майбутнє представника... представника уряду. В зв'язку з вашим військовим досвідом. Як тільки ви видужаєте.

Корделія фиркнула.

— У них якісь надто дивні уявлення про мою військову кар'єру. Слухайте... Душка Фредді нехай хоч накладне погруддя вдягає, щоб заморочувати виборців-гермафродитів з Кварцу. Але що стосується мене, то я не збираюся грати роль пропагандистської корови, яку будуть доїти якісь партії. Кажучи словами одного мого друга, я відчуваю відразу до політики.

— Ну... — Він повів плічми, нібито теж покінчивши з якимось зобов'язанням, і продовжив вже твердіше. — Незалежно від того як все складеться, моя головна турбота — простежити за тим, щоб ви були дійсно готові до служби.

— Я... я оклигаю після місячної відпустки. Мені просто треба відпочити. Я хочу повернутися в Експедицію.

— І ви повернетеся. Як тільки лікарі дадуть дозвіл.

— О! — Вона не відразу зрозуміла зміст сказаного. — О, ні. Зачекайте-но. В мене виникло н-невелике непорозуміння з лікарем Спрейг. Дуже мила дама, міркує цілком логічно, але початкові передумови були невірні.

Комодор Тейлор засмучено дивився на неї.

— Думаю, зараз мені краще передати вас лікарю Мехті. Вона все пояснить. Ви ж будете співпрацювати з нею, Корделія?

Жахаюча підозра змусила Корделію похолодіти. Вона вперто стисла губи.

— Давайте внесемо ясність. Ви хочете сказати, що якщо ваш психіатр не буде мною задоволений, то я більше не ступлю на борт корабля Експедиції? Ніякого к-командування, та й взагалі ніякої роботи?

— Це... занадто жорстке формулювання. Але ви самі знаєте, що в експедиції, де невеликі групи людей надовго залишаються відрізаними від іншого світу й змушені вдовольнятися товариством одне одного, психічне здоров'я має величезне значення.

— Так, я розумію... — Вона розтягла губи в посмішці. — Я буду с-співпрацювати. Звичайно.

Лоїс МакМастер Буджолд

Осколки честі

Розділи 13-14

— Ну от, — життєрадісно оголосила лікар Мехта наступного дня, встановлюючи свою шухлядку на столі в квартирі Нейсмітів, — це цілком нешкідливий метод моніторингу. Ви не відчуєте будь-чого, і прилад вам не зашкодить — всього лиш покаже мені, які теми важливі для вашої підсвідомості. — Вона перервалася для того, щоб проковтнути якусь капсулу, пояснивши: — Алергія. Прошу мене вибачити. Вважайте цей прилад емоційним геологорозвідувальним інструментом: він виявить, де приховане джерело переживань.

— І скаже вам, де свердлувати шпару, так?

— Саме так. Не заперечуєте, якщо я закурю?

— Будь ласка.

Мехта запалила ароматичну сигарету і недбало поклала її на край попільниці, яку принесла з собою. Їдкий дим заструменів убік Корделії і змусив її поморщитися. Дивне безпуття для лікаря... Що ж, у всіх свої слабкості. Вона подивилась скоса на прилад, намагаючись придушити роздратування.

— Отже, як точка відліку, — сказала Мехта. — Липень.

— Я повинна відповісти "серпень" чи що-небудь споріднене?

— Ні, це не тест на вільні асоціації — машина сама зробить всю роботу. Але якщо хочете, можете говорити вголос.

— Добре.

— Дванадцять.

"Апостолів, — подумала Корделія. — Яєць. Днів різдвяних свят..."

— Смерть.

"Народження, — подумала Корделія. — Ці барраярські аристократи все покладають на дітей. Ім'я, власність, культуру, навіть правління країною. Тяжка ноша — не дивно, що діти гнуться і трощаться під її вагою.

— Народження.

"Смерть, — подумала Корделія. — Людина, що не має сина, там все одно що ходяча примара, яка не приймає участі в формуванні

майбутнього. А коли їх уряд зазнає поразки, вони розплачуються життями своїх дітей. П'ятьма тисячами життів.

Мехта пересунула попільницю трохи лівіше. Так не стало краще: навіть навпаки.

— Секс.

"Навряд чи — я тут, а він там..."

— Сімнадцять.

"Ємностей, — подумала Корделія. — Цікаво, як там поживають ці нещасні малюсінькі ембріончики?"

Лікар Мехта спантеличено насупилася, дивлячись на покази свого приладу.

— Сімнадцять? — повторила вона.

"Вісімнадцять", — твердо подумала Корделія. Лікар Мехта зробила позначку у своїх записах.

— Адмірал Форрат'єр.

"Бідна зарізана жаба. Знаєш, я вірю, що ти казав правду: ти повинен був колись любити Ейрела, щоб так його зненавидіти. Цікаво, що він тобі зробив? Найймовірніше, відкинув тебе. Цей біль я можу зрозуміти. Можливо, між нами все-таки є щось спільне..."

Мехта підкрутила ще один регулятор, знову насупилася, повернула назад.

— Адмірал Форкосиган.

"Ах, коханий, будемо вірні один одному..." Борючись з втомою, Корделія спробувала зосередитися на блакитному мундирі Мехти. Дійсно, якщо вона почне свердлувати тут свою шпару, то в неї просто гейзер заб'є... Найпевніше, вона вже знає про це — он знову кинулася щось записувати...

Мехта зиркнула на хронометр і нахилилася вперед з підвищеною увагою:

— Давайте поговоримо про адмірала Форкосигана.

"Давайте не будемо", — подумала Корделія.

— А що?

— Може ви знаєте, він багато працює з розвідкою?

— Не думаю. Здається, в основному він займається тактичним плануванням у генштабі, крім як... крім як у випадку коли його посилають на патрулювання.

— М'ясник Комарру.

— Це мерзенна брехня, — не задумуючись, бовкнула Корделія і відразу ж пошкодувала про це.

— Хто це вам сказав? — запитала Мехта.

— Він сам.

— Він сам. Ага.

"Ти в мене ще дістанеш за це "ага" ... ні. Співробітництво. Спокій. Я зовсім спокійна... Швидше б вже вона докурила або загасила цю штуку. Від диму очі щипає.

— Які докази він вам надав?

"Не надав", — тільки зараз збагнула Корделія.

— От хоча б, своє слово. Слово честі.

— Доволі ефемерне підтвердження. — Вона зробила ще одну позначку. — І ви повірили йому?

— Так.

— Чому?

— Це... узгодилося з тим враженням, яке склалося після знайомства з ним.

— Здається, ви повних шість днів були його полоненою під час тієї експедиції?

— Цілком правильно.

Мехта неуважно постукала по столу світловим пером і задумливо хмикнула, дивлячись крізь Корделію.

— Схоже, ви твердо переконані в правдивості цього Форкосигана. А ви допускаєте думку, що він коли-небудь казав вам неправду?

— Ну... загалом так, зрештою, я ж ворожий офіцер.

— І все-таки ви беззастережно вірите його твердженням.

Корделія спробувала пояснити:

— Для барраярця клятва — це щось більше, ніж просто непевна обіцянка, принаймні для людей старого типу. Господи, та в них навіть все правління на цьому базується: клятви вірності і тому подібне.

Мехта беззвучно присвиснула:

— То ви вже схвалюєте їх форму правління?

Корделія ніяково поповтузилась.

— Ну, не те що б... Я просто починаю трохи розуміти її, от і все. Але вважаю, що це дуже складний механізм.

— Отож, стосовно цього "слова честі"... Ви вірите, що він завжди не порушує його?

— Ну...

— Отже, порушує.

— Так, я була тому свідком. Але це далося йому великою ціною.

— Треба розуміти, що він порушує клятви за певну плату.

— Не за плату. Я сказала "великою ціною".

— Не вловлюю різниці.

— "Плата" — це коли ви щось одержуєте. "Ціна" — коли щось втрачаєте. Там, біля Ескобару, він втратив... багато чого.

Розмова зісковзувала в небезпечну область. "Треба змінити тему, — сонно подумала Корделія. — Або подрімати..." Мехта знову кинула погляд на годинник і уважно вдивилася в обличчя Корделії.

— Ескобар, — сказала вона.

— Знаєте, а от Ейрел честь свою втратив біля Ескобару. Він сказав, що коли позбудеться всіх справ, то поїде додому і нап'ється. Думаю, Ескобар розбив йому серце.

— Ейрел... Ви називаєте його на ім'я?

— А він зве мене "милий капітан". Мені здається, це доволі кумедно. Надто самовикривально, з певної точки зору. Він і справді вважає мене жінкою-солдатом. Форрат'єр знову не помилився... напевно, я дійсно стала для Ейрела вирішенням проблеми. Що ж, я рада...

У кімнаті ставало спекотно. Корделія позіхнула. Струмені диму огортали її, немов вусики плюща.

— Солдат.

— Знаєте, а він же ж насправді любить своїх солдатів. Він переповнений цим своєрідним барраярським патріотизмом. Вся честь — імператору. Мені здається, імператор навряд чи заслуговує на це...

— Імператор.

— Бідолаха. Мучиться не менше аніж Ботарі. Напевно, такий же схибнутий.

— Ботарі? Хто такий Ботарі?

— Він розмовляє з демонами. І вони йому відповідають. Вам би сподобався Ботарі. Ейрелу він подобається, і мені теж. Відмінний попутник для вашої наступної прогулянки в пекло. Знає тамтешню мову.

Мехта спохмурніла, знову покрутила регулятори і постукала по екрану довгим нігтем. Повернулася до попереднього питання:

— Імператор.

У Корделії злипалися очі. Мехта запалила другу сигарету і поклала її поруч з недопалком першої.

— Принц, — вимовила Корделія. "Не можна говорити про принца..."

— Принц, — повторила Мехта.

— Не можна говорити про принца. Це гора трупів. — Корделія щулилася від їдкого диму. Дим? Дивний, отруйний дим від сигарет, які закурюють і більше навіть раз не підносять до рота...

— Ви... одурманюєте... мене... — Її голос перейшов у напівпридушений крик, і вона, похитуючись піднялася на ноги. Повітря було густе як клей. Мехта схилилася вперед, відкривши рот від напруги. Коли Корделія кинулася до неї, та від несподіванки підхопилася з крісла й позадкувала.

Корделія скинула прилад зі столу й впала на підлогу слідом за ним, б'ючи його правою, здоровою рукою.

— Не можна говорити! Не треба більше смертей! Ви мене не змусите! Все зірвалося... У вас це не пройде, мені так шкода, вартовий

пес, пам'ятає кожне слово, пробачте, застрелити його, будь ласка, поговоріть зі мною, будь ласка, випустіть мене, будь ласка випустіть, випустіть мене...

Мехта намагалася підняти її з підлоги, щось при цьому приказуючи, заспокоюючи її. До Корделії долітали обривки фраз, які пробивалися крізь її власний белькіт:

— ...не повинні були... ідіосинкратична реакція... дуже незвична. Будь ласка, капітан Нейсміт, ляжте, заспокойтеся...

У пальцях Мехти щось блиснуло. Ампула.

— Ні! — закричала Корделія, перевертаючись на спину і відбрикуючись. Вона влучила в руку лікарки, і ампула пролетіла через всю кімнату, закотившись під низенький столик.

— Не треба ліків, не треба, ні, ні, ні...

Крізь маслиновий загар Мехти проступила зеленувата блідість.

— Добре! Заспокойтеся! Просто ляжте... от так, добре...

Вона кинулася до кондиціонера, ввімкнувши його на повну потужність, і загасила другу сигарету. Повітря швидко очистилося.

Корделія лежала на кушетці тремтячи і намагаючись вирівняти подих. Так близько... вона була так близько до того, щоб зрадити його... але ж це був всього лиш перший сеанс. Поступово вона охолола, в голові трохи проясніло.

Вона сіла й сховала обличчя в долонях.

— Це був брудний виверт, — монотонно проговорила вона.

Мехта посміхнулася, насилу ховаючи збудження.

— Ну, можливо, частково... Але це був неймовірно продуктивний сеанс. Набагато продуктивніший, аніж я очікувала.

"Ще б пак, — думала Корделія. — Мабуть, насолоджувалася моєю виставою?"

Опустившись на коліна, Мехта збирала уламки свого записуючого пристрою.

— Пробачите за розбитий прилад. Не уявляю, що сталося зі мною. Я знищила ваші результати?

— Так, дійсно, ви мали просто заснути. Дивна реакція. Але все гаразд. — Вона переможно витягла з уламків неушкоджений картридж з даними й обережно поклала його на стіл. — Вам не доведеться проходити через це знову. Всі дані цілі. Чудово.

— І які ж попередні висновки ви робите? — сухо поцікавилася Корделія, не забираючи руки від обличчя.

Мехта розглядала її з професійною цікавістю.

— Ви, безсумнівно, найскладніший випадок, з яким мені доводилось зіштовхуватися. Але ось тепер у вас повинні зникнути останні сумніви про те, що барраярці... е-е... штучно змінили ваше мислення. Прилад буквально зашкалювало. — Вона впевнено кивнула.

— Знаєте, — сказала Корделія, — Я не в захваті від ваших методів. Я відчуваю... особливе упередження до використання на мені наркотичних препаратів без моєї згоди. Я думала, це протизаконно.

— Але іноді необхідно. Дані набагато чистіші, якщо випробуваний не знає про спостереження. Це вважається цілком етичним, якщо згодом згода отримана.

— Згода заднім числом, от як? — промуркотіла Корделія. Лють і страх подвійною спіраллю вилися вздовж її хребта, стискаючи його все тугіше й тугіше. Їй доводилось докладати великих зусиль, щоб зберігати на обличчі посмішку, не дозволяючи їй перетворитися в оскал. — Така юридична концепція мені будь-коли навіть на думку не спадала. Звучить... майже по-барраярськи. Я не бажаю, щоб ви мною займалися, — різко додала вона.

Мехта зробила позначку в блокноті і з посмішкою підняла голову.

— Це не вияв емоцій, — підкреслила Корделія. — Це офіційна вимога. Я відмовляюсь приймати від вас подальше лікування.

Мехта розуміюче кивнула. Вона що, глуха?

— Колосальний прогрес, — радісно констатувала Мехта. — Я й не сподівалася раніше аніж через тиждень виявити захисну реакцію відторгнення.

— Що?

— Невже ви думаєте, що барраярці, вклавши у вас стільки зусиль, не подбали про те, щоб убезпечити плоди своєї праці? Звичайно, ви відчуваєте ворожість. Просто не забувайте, що це не ваші власні почуття. Завтра ми над ними попрацюємо.

— Забудьте і не згадуйте! — М'язи на потилиці були напружені, як натягнута струна. Голова розколювалась від болю. — Ви звільнені!

— О, чудово! — зраділа Мехта.

— Ви чули, що я сказала? — звернулась до неї Корделія. І звідки в її голосі взялися ці верескливі нотки? Спокійно, спокійно...

— Капітан Нейсміт, дозвольте нагадати вам, що ми з вами — не прості цивільні особи. Я перебуваю з вами не в звичайних юридичних відносинах "лікар-пацієнт"; ми обидві підкоряємося військовій дисципліні, маючи на меті, як я маю підстави гадати, воєн... Втім, не варто про це. Достатньо буде сказати, що не ви мене наймали, тому не вам мене звільняти. Отже, до завтра.

Ще кілька годин після її відходу Корделія продовжувала сидіти, вирячуючись в стіну і бездумно постукуючи по кушетці ногою, поки мати не повернулася додому вечеряти. Наступного дня вона з раннього ранку пішла з дому і гуляла весь день до пізнього вечора.

В той вечір вона, охоплена безмірною втомою і знемагаючи від самотності, засіла за створення свого першого листа Форкосигану. Перший варіант вона викинула, не дійшовши і до половини, збагнувши, що його пошту можуть читати сторонні, можливо — Ілліан. Друга спроба була нейтральніша. Вона написала його від руки, на папері, і, переконавшись, що її будь-хто не бачить, поцілувала листок, перш ніж запечатати його в конверт. А потім сама ж посміхнулася власному навіженству. Доставка паперового листа на Барраяр обійдеться дорожче, ніж передача електронного повідомлення, але зате він зможе потримати в руках листок, якого торкалась вона. Більшої близькості їм поки що не судилося.

Наступного ранку Мехта з'єдналася з нею по коммунікатору. Вона життєрадісно повідомила Корделії, що та може розслабитися: виникли

нові обставини, і сьогоднішня денна зустріч скасовується. Про вчорашню відсутність Корделії вона навіть не згадала.

Спершу Корделія зітхнула з полегшенням, але потім задумалася. Щоб впевнитися в своїй правоті, вона знову пішла з дому. День можна було б назвати приємним — якби не сутичка з журналістами, які причаїлися в їхній квартирній шахті, і зроблене, вже ближче до вечора, відкриття, що за нею невідступно ходять два чоловіка в дуже непримітних цивільних саронгах. Саронги були в моді торік, а зараз останнім писком моди було екзотичне і вигадливе розфарбування по голому тілу — принаймні, для найвідважніших. Корделія, яка виділялася з юрби своєю старою бежевою експедиційною уніформою, відірвалася від них, протягши через порнографічне віртуальне шоу. Але наприкінці дня, коли вона прогулювалася зоопарком Силіка, вони з'явилися знову.

Наступного дня, точно в призначений Мехтою час, пролунав дзвоник в двері. Корделія неохоче подалася відкривати. "Як я витримаю це сьогодні? — роздумувала вона. — Мені відмовляє натхнення. Так втомилася..."

У неї обірвалося серце. Це що за збіговисько? Біля дверей стояли Мехта, комодор Тейлор і здоровенний медтехнік. От цей, вирішила Корделія, дивлячись на нього знизу вгору, цілком міг би впоратися навіть з Ботарі. Трохи позадкувавши, вона провела їх у вітальню. Мати вшилася на кухню, нібито, щоб приготувати каву.

Комодор Тейлор сів і нервово прокашлявся.

— Корделія, боюсь, що повинен повідомити вам щось неприємне.

Примостившись на підлокітнику крісла і невимушено погойдуючи ногою, Корделія показала зуби в спробі зобразити холоднокровну посмішку:

— З-звалили на вас брудну роботу, так? Одна з радостей командування. Добре, розповідайте.

— Ми маємо намір попросити вас погодитись на госпіталізацію для подальшого лікування.

Приїхали. В неї почали посмикуватися м'язи живота; добре, що на ній була вільна сорочка — може, вони і не помітять.

— О? Навіщо це? — запитала вона якомога недбаліше.

— Ми побоюємося... ми всерйоз побоюємося, що програмування мислення, якому піддали вас барраярці, було набагато більшим, ніж припускали раніше. Правду кажучи, ми вважаємо... — він забарився, набираючи в груди повітря, і нарешті видихнув: — ...що вони намагалися завербувати вас.

"Це було коментаторське чи королівське "ми", Білл?"

— Намагалися чи дійсно завербували?

Тейлор відвів очі. Мехта приструнчила його холодним поглядом.

— В цьому наші думки розділилися...

"Зверніть увагу, діти, як ретельно він уникає займенника "я", який зумовлює особисту відповідальність — звідси випливає, що мова йде про найгірше "ми" із усіх, <i> винувате "ми"... Яку мерзенність вони задумали?"

— ...Однак лист, який ви позавчора відправили барраярському адміралу, Форкосигану... Ми вирішили спочатку дати вам шанс пояснити це.

— З-зрозуміло. — "Та як ви посміли!" — Це був неофіційний л-лист. Гадаю, ви знаєте, що Форкосиган вже вийшов у відставку. Але, можливо, — вона нагородила Тейлора вбивчим поглядом, — ви вважаєте потрібним пояснити, що дає вам право перехоплювати і читати моє особисте листування?

— Особливі заходи безпеки. В зв'язку з війною.

— Війна закінчена.

Він збентежився:

— Але шпигунство продовжується.

Ймовірно, так воно і є. Вона нерідко міркувала над тим, як Езару Форбаррі вдалося дізнатися про плазменні дзеркала, які до війни були найзасекреченішою зброєю в арсеналі Бети. Її нога вистукувала нервовий дріб. Корделія втихомирила її.

— Мій лист. — "Моє серце на папері... Папір обгортає камінь..." Вона намагалася говорити спокійно. — І що ж ви довідалися з мого листа, Білл?

— Ну, в цьому вся проблема. Над ним два дні працювали наші кращі криптографи, наші найпотужніші комп'ютерні програми. Проаналізували його аж до молекулярної структури паперу. І якщо чесно, — він з роздратуванням глянув на Мехту, — я не впевнений, що вони щось виявили.

"Саме так, — думала Корделія, — вони й не могли чогось знайти. Секрет полягав у поцілунку. А це не предмет для молекулярного аналізу".

Вона похмуро зітхнула.

— Ви його відправили, коли закінчили... вивчати?

— Ну... боюся, після цього від нього мало що залишилося.

"Ножиці ріжуть папір..."

— Я не шпигунка. Д-даю слово.

Мехта кинула сторожкий погляд.

— Я й сам насилу в це вірю, — сказав Тейлор. Корделія спробувала втримати його погляд, але він відвів очі. "Ти дійсно віриш мені", — подумала вона.

— Що буде, якщо я відмовлюсь від лікування?

— Тоді я, як ваш командир, можу наказати вам зробити це.

"Скоріше я побачу тебе в пеклі... ні. Спокійно. Треба зберігати спокій, продовжувати заговорювати їх — може, ще вдасться викрутитися з цієї пастки".

— Навіть якщо це суперечить вашій особистій думці?

— Це питання державної безпеки. Підозрюю, що особисті думки тут неприпустимі.

— Та досить вам. Кажуть, навіть капітан Негрі іноді дозволяє собі робити особисті судження.

Вона сказала щось не те. Температура в кімнаті різко впала.

— Звідки ви знаєте про капітана Негрі? — крижаним тоном поцікавився Тейлор.

— Всі знають Негрі. — Вони продовжували витріщатися на неї. — Ой, так киньте! Якби я була агентом Негрі, ви б дізнались про це ніколи. Він не настільки некомпетентний!

— Саме навпаки, — уривчасто промовила Мехта, — ми вважаємо, що він настільки вправний, що це <i> ви будь-коли не дізнались би про це.

— Нісенітниця! — обурилася Корделія. — Та з чого ви взяли?

Мехта відповіла буквально, ігноруючи риторичний тон питання:

— Моя гіпотеза полягає в тому, що ви — можливо, неусвідомлено — знаходитеся під владою цього лиховісного і загадкового адмірала Форкосигана. Програмування почалося під час вашого першого полону і, очевидно, було довершено протягом минулої війни. Вам було призначено стати ключовою фігурою в новій агентурній мережі Барраяру, яка замінила би собою колишню, викриту зовсім недавно. Ймовірно, ви стали б агентом-кротом, впровадженим у систему і залишалися б незадіяною роками, аж поки надійде якийсь вирішальний момент...

— Лиховісний? — вклинилася Корделія. — Загадковий? Це ви про Ейрела? От сміх! — "Просто плакати хочеться..."

— Очевидно, що він тримає вас під своїм контролем, — безтурботно зробила висновок Мехта. — Ви, певно, запрограмовані підкорятися йому беззаперечно.

— Я не комп'ютер. — Вона знову взялася постукувати ногою. — І Ейрел — єдина людина, яка і завжди і до будь-чого мене не примушувала. Гадаю, це справа честі.

— От бачите? — сказала Мехта, звертаючись до Тейлора; на Корделію вона навіть не глянула. — Все сходиться.

— Тільки якщо ви стоїте на голові! — вигукнула розлютована Корделія. Вона кинула на Тейлора лютий погляд. — Я не зобов'язана виконувати цей наказ. Я можу подати заяву про відставку.

— Нам не обов'язково потрібна ваша згода, — спокійно відповіла Мехта, — навіть як цивільної особи. Нам досить згоди вашого найближчого родича.

— Моя мати так зі мною не вчинить!

— Ми вже докладно поговорили з нею про все. Вона дуже за вас непокоїться.

— З-зрозуміло. — Корделія раптово притихла, кинувши погляд убік кухні. — А я ж думала, чого вона так довго вовтузиться з кавою. Совість мучить, так? — Вона тихенько замуркотала якусь мелодію, потім змовкла. — Ви, панове, і справді чудово підготувалися. Перекрили всі виходи.

Тейлор видавив посмішку, намагаючись її заспокоїти:

— Вам нема чого побоюватися, Корделія. Найкращі фахівці будуть вас дослі... обстежувати...

"Обробляти", — подумала Корделія.

— А коли курс терапії буде завершений, ви зможете повернутися до попереднього життя, немовби всього цього завжди і не було.

"Отже, зітрете мене? Зітрете його... Зааналізуєте мене до смерті, як моє нещасливе любовне послання".

Вона сумно посміхнулася йому у відповідь.

— Вибачте, Білл. Мені раптом уявилася моторошна картина, як з мене здирають шар за шаром, немов з цибулини в пошуках насіння.

Він посміхнувся:

— У цибулин нема насіння, Корделія.

— Дякую, просвітив, — сухо відповіла вона.

— І, чесно кажучи, — продовжував він, — якщо ви праві і ми помиляємося... то найшвидше ви це доведете, співпрацюючи з нами. — І він заспокійливо посміхнувся.

— Так, це слушно... — Але як щодо такої дрібниці, як громадянська війна на Барраярі? Цього невеликого камінчика спотикання? Папір обгортає камінь...

— Мені дуже шкода, Корделія. — Він говорив щиро.

— Так що там, все нормально.

— Це був дійсно хитромудрий виверт з боку барраярців, — задумливо промовила Мехта. — Сховати агентурну мережу за любовною історією. І я могла б навіть повірити в неї, якби герої були трохи правдоподібніші.

— Так, — сердечно погодилася Корделія, внутрішньо корчачись з люті. — Насилу віриться, що тридцятичотирьохрічна жінка може

закохатися, як дівчисько. Зовсім несподіваний… дарунок, у моєму ж то віці. І ще несподіваніший в сорок чотири, як я розумію.

— Саме так, — підтвердила Мехта, задоволена тямущістю Корделії. — Кадровий офіцер середніх років — не занадто вдала фігура для роману.

Тейлор, який стояв за нею, відкрив було рот, немов бажаючи щось сказати, але потім передумав і заглибився у вивчення власних нігтів.

— Думаєте, ви зможете вилікувати мене від цього? — запитала Корделія.

— О так.

— Зрозуміло. — "Сержант Ботарі, де ж ти? Занадто пізно". — Ви не залишаєте мені вибору. Цікаво.

"Тягни час, — нашіптував внутрішній голос. — Чекай вдалого випадку. Якщо він не трапиться, влаштуй його сама. Уяви, що це Барраяр, де все можливо".

— Можна мені п-прийняти душ? П-переодягтися, зібрати речі? Наскільки я розумію, це затягнеться надовго.

— Певна річ. — Тейлор і Мехта обмінялися поглядом полегшення. Корделія мило посміхнулася.

Лікар Мехта пройшла за нею в спальню без санітара. "А от і сприятлива можливість", — промайнуло в мозку в Корделії. Навіть голова закрутилася.

— Добре, — сказала вона, закриваючи двері. — Ми можемо побалакати, поки я збираюся.

"Сержант Ботарі... є час говорити, і є час, коли навіть найкращі слова не допоможуть. Ти був неговіркий, але ти завжди не підводив. Шкода, що я не зуміла зрозуміти тебе по-справжньому. Занадто пізно..."

Мехта сіла на ліжко — певно, щоб поспостерігати за експонатом своєї колекції, який звивається на шпильці, якою його пронизали. За тріумфом свого дедуктивного мислення. "Збираєшся написати про мене наукову доповідь, Мехта? — похмуро міркувала Корделія. — Папір обгортає камінь..."

Вона тинялася по кімнаті, висуваючи шухляди, ляскаючи дверцятами шафок. Вона знайшла ремінь... потім ще один... потім пояс-ланцюжок. От її документи, кредитні картки, гроші. Вона робила вигляд, що не помічає їх. На ходу вона щось говорила. Її розум вирував. "Камінь ламає ножиці..."

— Ви трохи нагадуєте мені покійного адмірала Форрат'єра. Ви обоє хочете розібрати мене на частини і подивитися, що за механізм у мене всередині. Хоча Форрат'єр більше нагадував дитину — не збирався потім за собою прибирати. А ви, з іншого боку, хочете розібрати мене навіть не задля задоволення, а просто так. При цьому ви щиро маєте намір потім знову зібрати мене, але, з мого погляду, різниця не настільки вже й велика. Ейрел не помилявся, кажучи про людей у зелених шовкових кімнатах...

Мехта виглядала здивованою.

— Ви перестали заїкатися, — відзначила вона.

— Так... — Корделія зупинилася поруч з акваріумом, з інтересом розглядаючи його. — Дійсно. Як дивно. — "Камінь ламає ножиці..."

Вона зняла кришку з акваріума. До горла підступила знайома нудота — суміш страху і неприємного передчуття. Вона немов ненавмисне зайшла до Мехти зі спини, тримаючи в руках ланцюжок і сорочку.

"Я маю зробити вибір. Я маю зробити вибір <i> безпосередньо зараз . Я вибрала — пора!"

Вона метнулася вперед, закидаючи пояс на шию лікарки, заламала їй руки назад і міцно обкрутила зап'ястя іншим кінцем ланцюжка. Мехта видала здавлений писк. Тримаючи її ззаду, Корделія прошепотіла в вухо:

— Зараз я знову дозволю вам дихати. Чи надовго — залежить від вас. Ви будете коротенько ознайомлені з справжніми барраярськими методами допиту. Раніше я їх не схвалювала, але останнім часом почала розуміти, що часом без них обійтися не вдасться — наприклад, коли ти шалено квапишся.

Не можна дозволити їй здогадатися, що я прикидаюся.

— Скільки чоловік Тейлор розставив навколо будинку, де їхні пости?

Вона трохи послабила хватку. З зупиненим від страху поглядом Мехта видавила:

— Ніскільки!

— Всі критяни — брехуни, — промурмотіла Корделія. — Та й Білл не дилетант. — Вона підтягнула лікарку до акваріума і занурила її голову у воду. Та шалено пручалася, але Корделія — вища, сильніша, краще натренована — втримувала її з такою шаленою силою, що сама собі дивувалася.

Мехта обм'якла, починаючи непритомніти. Корделія витягла її і дозволила пару раз вдихнути.

— Хочете переглянути вказану вами кількість? — "Господи, а що якщо це не спрацює? Тепер вони вже будь-що не повірять, що я не агент".

— Ох, не треба, — прошипіла Мехта.

— Добре, поплавай ще. — Вона знову вмочила Мехту. Вода хиталася і вихлюпувалася з акваріума. Корделія бачила крізь скло обличчя Мехти, дивно спотворене, мертвотно-жовте у чудернацьких відблисках від камінчиків на дні. З рота виривалися сріблисті пухирці повітря, які струменіли навколо її обличчя. Якийсь час Корделія зачаровано спостерігала за ними. "Під водою повітря струменіє немов вода, — думала вона. — Як цікаво. Чи існує така річ, як естетика смерті?"

— Кажіть. Скільки? Де?

— Ніскільки, правда!

— Попийте ще.

Під час наступного вдиху Мехта прохрипіла:

— Ви не можете вбити мене!

— Ставте діагноз, лікарю, — прошипіла Корделія. — Я в здоровому розумі і прикидаюся божевільною, чи божевільна, що прикидається нормальною? Вирощуйте зябра! — В неї зірвався голос. Вона знову занурила обличчя своєї жертви в воду, помітивши, що сама затримує подих. "А що якщо вона права, а я помиляюся? Що якщо я дійсно агент, і навіть не підозрюю про це? Як відрізнити копію від оригіналу? Камінь ламає ножиці..."

Тремтячи всім тілом, вона чітко уявила, як тримає і тримає голову цієї жінки під водою, поки та не перестає пручатися, поки не

знепритомніє, і потім ще — щоб впевнитися в остаточній загибелі мозку. Влада, можливість, воля — у неї є зараз все це. "І от що почував Ейрел тоді, на Комарру, — подумала вона. — Тепер я розумію... ні. Тепер я знаю".

— СКІЛЬКИ? Де?

— Четверо, — прохрипіла Мехта. Корделія обм'якла від полегшення. — Двоє зовні у фойє. І ще двоє — у гаражі.

— Дякую, — машинально подякувала її Корделія, але горло стис спазм, і голос її був ледь чутний. — Пробачте мене... — Вона не знала, чи почула її посиніла Мехта, чи зрозуміла. Папір обгортає камінь...

Вона зв'язала жінку і вставила їй кляп — тим же способом, як зробив це колись Форкосиган із полоненим Готтіаном. Прилаштувавши зв'язану за ліжком (щоб не було видно від дверей), Корделія швидко розпихала по кишенях кредитні картки, документи й гроші, потім ввімкнула душ.

Вона навшпиньки вийшла зі спальні, уривчасто дихаючи через рот. Ох, як потрібна зараз хвилина, всього одна хвилина, щоб опанувати себе... Тейлор і санітар кудись пішли — напевно, на кухню, пити каву. Не бажаючи ризикувати такою вдалою можливістю, вона не стала затримуватися — навіть для того, щоб вдягти черевики.

О, Боже! В дверях кухні стояв Тейлор і в цей момент саме підносив чашку до рота. Вони завмерли, вп'явшись один на одного.

Корделія подумала, що очі в неї зараз, напевно, величезні, як у якого-небудь нічного звірка. Вона завжди не вміла ховати вираз своїх очей.

Тейлор, який дивився на неї, дивно скривив губи. Потім він дуже повільно підняв ліву руку, віддаючи їй честь. Рука була не та, але в

правій він тримав каву. Він надпив ковток, спокійно спостерігаючи за нею через край чашки.

Корделія з повною серйозністю витягнулася в положення "струнко", чітко козирнула у відповідь і нечутно вислизнула за двері квартири.

На секунду її охопив жах: в коридорі стирчав журналіст зі своїм оператором, один із найнестерпніших і найнастирливіших — той самий, котрого вона виставила вчора з дому. Вона посміхнулася їм, п'яніючи від хвилювання — як парашутист, що тільки-но зробив крок у порожнечу.

— Все ще хочете взяти інтерв'ю? Повільніше, повільніше. Не тут. За мною ж стежать, ви знаєте. — Вона по-змовницьки знизила голос. — Уряд приховує інформацію. Через те, що мені відомо, адміністрація може злетіти в повітря. Це деякі відомості про військовополонених. Ви можете... зробити собі ім'я на цьому матеріалі.

— Тоді де ж? — азартно випалив він.

— Як щодо космопорту? У них в барі тихо. Я куплю вам випити, і ми зможемо... розробити план кампанії. — Секунди цокали в неї в мозку. У який завгодно момент можуть розкритися двері її квартири, і... — Хоча це буде небезпечно. У фойє мене вартують двоє агентів уряду, і ще двоє — в гаражі. Мені необхідно проскочити повз них непоміченою. Якщо дізнаються, що я розмовляла з вами, можливо, що іншого шансу вам вже не дадуть. Без шуму і пилу — просто один раз вночі ви зникнете, і пройде чутка про те, що вас "поклали на обстеження". Розумієте, про що я?

Вона була зовсім впевнена, що він не розумів — його канал спеціалізувався в основному на "полуничці", — але бачила в його очах спрагу журналістської слави.

Він повернувся до свого оператора:

— Джон, дай їй свою куртку й камеру.

Корделія сховала волосся під крислатим капелюхом і вдягла куртку поверх форми; прямуючи до виходу, вона демонстративно несла в руках камеру. Разом з телевізійниками вона піднялася на ліфті в гараж. Біля входу чергували двоє в блакитній формі. Проходячи повз них до машини журналіста, вона недбало підкинула камеру на плече, затуляючи обличчя.

В барі космопорту вона замовила випивку і зробила великий ковток зі свого келиха.

— Я незабаром повернуся, — пообіцяла вона і вшилася, залишивши журналіста за столиком з неоплаченою випивкою.

Наступну зупинку вона зробила біля квиткового комп'ютера, викликавши на екран розклад польотів. У найближчі шість годин — ані єдиного пасажирського корабля до Ескобару. Занадто довго. Космопорт напевно будуть обшукувати в першу чергу. Повз проходила жінка в формі працівниці космопорту. Корделія зупинила її.

— Перепрошую, чи могли б ви допомогти? Мені потрібно дізнатися дещо про приватні вантажні транспорти й інші приватні кораблі, які готуються до вильоту.

Жінка насупилася, але через мить впізнала Корделію і розпливлася в посмішці.

— Ви капітан Нейсміт!

Серце кевкнуло і скажено забилося. "Ні... спокійніше..."

— Так. Е-е... Розумієте, журналісти вкрай мене замучили. Ви ж знаєте, що це за братія. — Корделія обдарувала жінку поглядом, який

ввів її до кола обраних. — Я не хотіла б знову потрапити їм на очі. Може, ми могли б пройти в який-небудь кабінет? Я знаю, що якщо хто-небудь тут і поважає людську гідність, то це ви. Просто бачу це по вашому обличчю.

— Правда? — Улещена і схвильована працівниця вже тягнула її за собою. В її офісі був доступ до повного розкладу всіх польотів, і Корделія швидко переглянула його.

— Хм. От цей, здається, підходить. Рейс до Ескобара, виліт менше ніж за годину. Може ви знаєте, пілот вже піднявся на борт?

— В цієї вантажівки нема дозволу на перевезення пасажирів.

— Не страшно, я просто хочу поговорити з пілотом. Особисто. Віч-на-віч. Можете влаштувати це?

— Я спробую. — І їй це вдалося. — Він зустріне вас біля посадкового вузла 27. Але вам потрібно поквапитися.

— Дякую. Е-е... Ви певно не знаєте, але мене всюди переслідують журналісти — життя від них нема. Перед чим завгодно не зупиняються. Двоє найнастирливіших навіть вбралися в експедиційну форму, щоб до мене пробитися. Мають нахабність називати себе капітаном Мехтою і комодором Тейлором. Жахливо надокучливі. Якщо вони почнуть тут винюхувати, ви могли б неначебто забути, що мене бачили?

— О, звичайно, капітан Нейсміт.

— Називайте мене Корделія. Ви справжня козачка! Дякую!

Пілот виявився зовсім зеленим — набирався досвіду на вантажних кораблях, перш ніж взяти на себе відповідальність за пасажирські перевезення. Він теж впізнав її і відразу ж попросив автограф.

— Ви, напевно, дивуєтеся, чому вибрали саме вас, — розписуючись, почала Корделія. Вона уявлення не мала, що конкретно збирається йому наплести, лише дотримувалась в розмові інтуїтивного здогаду — здається, цей хлопець з тих, хто навіть раз за все своє життя не виграв хоча б єдиного конкурсу.

— Я, мем?

— Повірте, хлопці зі служби безпеки перевірили ваше досьє вздовж і впоперек. Ви гідні довіри. Так, саме такий ви і є — по-справжньому надійна людина.

— О... вони ж не могли дізнатись про кордоліт? — Тривога боролась в ньому з марнославством.

— До того ж спритний, — продовжувала імпровізувати Корделія, ворожачи про себе, що таке кордоліт. Раніше вона не чула про таке. — Ви просто ідеально підходите для цього завдання.

— Якого завдання?!

— Ш-ш, не так гучно. Я виконую секретне завдання президента. Особисто. Воно настільки делікатне, що навіть військовий департамент не знає про нього. Якщо це випливе назовні виникнуть серйозні політичні ускладнення. Я повинна доставити секретний ультиматум імператору Барраяру. Але будь-хто не повинен знати, що я залишила Колонію Бета.

— І я повинен вас туди доставити? — ошелешено запитав він. — Цим вантажним рейсом?

"Схоже, я могла б вмовити хлопчика довезти мене на казенному паливі до самого Барраяру, — подумала вона. — Але це було би кінцем

його кар'єри". Совість не дозволила їй дати волю амбіціям, які вже понеслись вгору.

— Ні, ні. Ваш вантажний переліт повинний здаватися зовсім звичайним. Мені потрібно зустрітися з секретним зв'язковим на Ескобарі. Ви просто візьмете на борт один вантаж, який відсутній у митній декларації. Мене.

— Але в мене нема дозволу на перевезення пасажирів, мем.

— Боже праведний, невже ви думаєте, що ми цього не знаємо? Як по-вашому, чому сам президент вибрав з безлічі кандидатів саме вас?

— Ого. А я ж навіть не голосував за нього.

Він провів Корделію на катер і влаштував її серед зібраного в останній момент вантажу.

— Ви ж знаєте всіх великих авторитетів в Експедиції, мем? Лайтнера, Парнелла... Може, познайомите мене з ними?

— Не знаю. Але... коли ви повернетеся з Ескобара, то зустрінетеся з безліччю авторитетів з Експедиційного корпусу і служби безпеки. Це я вам обіцяю. — "Причому без обману".

— Можу я задати вам... особисте питання, мем?

— Чому б і ні? Всі задають.

— Чому ви в тапочках?

Вона подивилася на свої ноги.

— Прошу пробачення, пілот Мейх'ю. Але це секретна інформація.

— О! — присоромлений пілот сховався в кабіні.

Залишившись нарешті на самоті, вона притулилася чолом до прохолодного гладкого пластику дорожнього кейса і тихенько схлипнула, оплакуючи свою долю.

РОЗДІЛ 14

Було вже близько полудня за місцевим часом, коли флаєр, взятий Корделією напрокат у Форбарр-Султані, переніс її через широке озеро. Берег облямовували повиті лозами схили, за якими здіймалися круті пагорби, порослі чагарником. Місцевість була малонаселена — лише вздовж берега подекуди були розкидані невеликі поселення, а біля одного з країв озера розташувалося мальовниче село. Скелястий мис вкривали руїни стародавньої фортеці. Корделія зробила над ними коло, звіряючись з картою саме за цим орієнтиром. Відрахувавши три великі маєтки на північ від фортеці, вона знизилася над четвертим і посадила флайер на стежку перед будинком.

Стародавній будинок, зведений з місцевого каменю, майже зливався з рослинністю, яка вкривала схил пагорба. Корделія втягла крила, вимкнула двигун і поклала ключі в кишеню, але продовжувала сидіти, в нерішучості дивлячись на розігрітий сонцем фасад.

З-за кута з'явилась висока фігура в дивній уніформі — коричневій зі сріблом. Чоловік йшов неквапливо, рука його звично спочивала на кобурі. Вона зрозуміла, що Форкосиган десь неподалік, тому що це був сержант Ботарі. Він здавався цілком здоровим, принаймні фізично.

Вона вистрибнула з флаєра.

— Е-е, добрий день, сержант. Адмірал Форкосиган вдома?

Він прищулився, вдивляючись в неї, потім обличчя його проясніло, і він віддав їй честь.

— Капітан Нейсміт. Мем. Так, він тут.

— Ви виглядаєте набагато краще, ніж при останній нашій зустрічі.

— Мем?

— На флагмані. Біля Ескобару.

Він стурбовано насупився:

— Я... не пам'ятаю Ескобар. Адмірал Форкосиган каже, що я був там.

— Зрозуміло. — "Вони забрали твої спогади? Або ти стер їх сам? Хто знає..." — Мені шкода чути це. Ви служили хоробро.

— Правда? Мене комісували, потім.

— Так? А що за форма на вас?

— Ліврея графа Форкосигана, мем. Він взяв мене в свою особисту охорону.

— Я впевнена, що ви будете добре служити йому. Можу я побачити адмірала Форкосигана?

— Він за будинком, мем. В тому напрямку.

І він побрів далі, очевидно, здійснюючи обхід території.

Корделія рушила навколо будинку, здіймаючи поділ незвично довгої спідниці. Темний квітковий візерунок її нового вбрання тішив очі. Вона купила цю сукню вчора у Форбарр-Султані, частково задля забави, але в основному через те, що її бежева експедиційна форма з бетанськими знаками розрізнення приваблювала занадто багато уваги. І ще вона розпустила волосся, розділивши його на проділ і закріпивши двома емалевими гребенями, також купленими вчора.

Трохи вище на схилі пагорба починався сад, оточений низькою стіною із сірого каменю. Ні, не сад, зрозуміла вона, підійшовши ближче, а цвинтар. Там, стоячи на колінах на голій землі, трудився старий у подертому робочому одязі: висаджував з лотка квіткову розсаду. Коли Корделія зайшла через вузьку хвіртку, старий підняв голову, і вона безпомилково впізнала його. Він був трохи вищий від свого сина, м'язи його від віку стоншилися і витягнулися, але риси обличчя були ті ж.

— Генерал граф Форкосиган, сер? — Вона машинально козирнула йому і тільки потім збагнула, наскільки дивно це має виглядати при її вбранні. Він насилу звівся на ноги. — Я кап... я Корделія Нейсміт. Товариш Ейрела. Не знаю, чи розповідав він вам про мене. Він тут?

— Добрий день, мадам. — Але випрямився майже в положення "сумирно" і привітав її до болю знайомим коротким кивком. — Він мало що говорив про вас, і я навіть не думав, що буду мати честь зустрітися з вами. — Він насилу посміхнувся, немов мускули, що відповідали за цей рух, заіржавіли від довгої нерухомості. — Ви навіть не уявляєте, наскільки я радий, що помилився. — Він вказав через плече на вершину пагорба. — Там нагорі є альтанка з видом на озеро. Він... е-е, проводить більшу частину часу там.

— Зрозуміло. — Вона розглянула стежину, яка вилася повз цвинтар і далі нагору по схилу. — Хм. Не знаю, як краще висловитися... він тверезий?

Граф глянув на сонце і стис зморшкуваті губи.

— В цю годину, ймовірно, вже ні. Попервах, повернувшись додому, він пив тільки після обіду, але поступово став починати все раніш. Мене це жахливо турбує, але я нічого можу з цим поробити. Хоча якщо його виразка знову почне кровоточити, я можу... — Він запнувся і напружено вдивився в її обличчя, намагаючись прочитати на ньому підтвердження своїм неясним припущенням. — Мені здається, він прийняв ескобарську поразку занадто близько до серця. Його відставка була зовсім необов'язковою.

Корделія здогадалася, що старий граф не був втаємничений імператором в деякі аспекти ескобарської кампанії. "Це не провал надломив його дух, а успіх", — подумала вона. А вголос вона сказала:

— Вірність імператору є для нього справою честі, я знаю. — "Можливо, останнім бастіоном цієї самої честі, а ваш імператор зрівняв його з землею задля досягнення своєї грандіозної мети..."

— Може вам піднятися до нього, — запропонував старий. — Хоча... повинен вас попередити, сьогодні в нього не занадто гарний день.

— Я розумію. Дякую.

Він проводжав її поглядом, коли вона вийшла за огорожу і почала підніматися по звивистій стежині, затіненій листям дерев. В основному це були завезені з Землі дерева, але серед них траплялися й інші різновиди — очевидно, місцевого походження. Особливо вражала жива огорожа, зарості якої були опушені квітами (принаймні, вона припустила, що це квіти — Дюбауер знав би точно), що нагадують рожеві страусові пера.

Альтанка виявилася побудованою з потемнілих від негоди дерев в частково східному стилі. З цього місця відкривався прекрасний краєвид

на блискуче озеро. По прозористих стінах піднімалися лози, які немов прикріплювали її до кам'янистого ґрунту. Альтанка була відкрита з усіх чотирьох боків. Все вмеблювання складалося з пари пошарпаних шезлонгів, великого вицвілого крісла, ослінчика для ніг і маленького столика, на якому стояли два графини, кілька келихів і пляшка з густою білою рідиною. Форкосиган сидів, відкинувшись в кріслі: очі закриті, босі ноги на лаві, пара сандалій недбало відкинута вбік. Корделія зупинилася на порозі альтанки, з насолодою роздивляючись його. На ньому були старі чорні формені штани і дуже цивільна сорочка з несподівано яскравим квітчастим малюнком. Він явно не голився сьогодні. Вона розглянула, що на пальцях ніг в нього ростуть невеликі тверді чорні волоски — такі ж, як на руках. Вона вирішила, що їй безперечно подобаються його ноги; і безумовно, їй не буде складно перейнятися безглуздою ніжністю до кожної частинки його тіла. Але його хворобливий вигляд тішив значно менше. Втомлений, і навіть більш ніж втомлений.

Він відкрив очі й потягнувся за кришталевим келихом з бурштиновою рідиною, потім начебто передумав і взяв замість нього білу пляшку. Поруч з нею стояла невелика мірна стопка, але він зневажив нею, зробивши ковток білої рідини безпосередньо з горлечка. Знущально посміхнувшись пляшці, він замінив її на кришталеву стопку. Відсьорбнув, потримав напій в роті, нарешті проковтнув і ще глибше занурився в крісло.

— Рідкий сніданок? — поцікавилася Корделія. — Так само смачно, як вівсянка з сирним соусом?

Його очі широко розкрилися.

— Ти, — хрипко вимовив він через мить, — не галюцинація. — Він спробував встати, але потім, певно, передумав і знову впав в крісло, заціпнувши від зніяковілості. — Я не хотів, щоб ти бачила...

Корделія піднялася по сходинках в тінь альтанки, підсунула один з шезлонгів до його крісла й сіла. "Чорт, — подумала вона, — я збентежила його, спіймавши в такому виді. Як заспокоїти його? Зі мною він буде завжди почувати себе невимушено..."

— Я намагалася зателефонувати тобі, коли прилетіла вчора, але так і не змогла тебе застати. Певно, це надзвичайне пійло, коли вже ти чекаєш від нього галюцинацій. Налий мені теж, будь ласка.

— Думаю, тобі більше сподобається інше. — Він налив їй з другого графина. Вигляд у нього як і раніше був трохи очманілий. Спонукувана цікавістю, вона спробувала вміст його чарки.

— Фу! Це не вино.

— Бренді.

— В таку ранню годину?

— Якщо я починаю відразу після сніданку, — пояснив він, — то до обіду, зазвичай, вже досягаю несвідомого стану.

А до обіду вже недалеко, подумала вона. Його мова спершу ввела її в оману: Форкосиган говорив зовсім чітко, лише трохи повільніше й нерішучіше аніж звичайно.

— Напевно, повинна існувати і не така отруйна загальна анестезія. — Золотаве вино виявилося чудовим, хоча трохи сухуватим на її смак. — Ти щодня цим займаєшся?

— Боже, ні. — Він зіщулився. — Якнайбільше — два-три рази в тиждень. Один день п'ю, інший — мучуся похміллям. Похмілля не гірше сп'яніння відволікає від тяжких думок... А ще частенько метушусь за дорученнями батька. За останні п'ять років він серйозно здав.

Ейрел поступово отямлювався, після того як початковий страх здатися їй огидним почав відступати. Він випрямився в кріслі, знайомим жестом потер обличчя, немов намагаючись стерти заціпеніння, і спробував завести невимушену розмова:

— Яка красива сукня. Набагато краща від тієї жовтогарячої штуки.

— Дякую, — відповіла вона, охоче схопившись за запропоновану тему. — На жаль, не можу сказати того ж про твою сорочку — може це я випадково побачила зразок твого смаку?

— Ні, це був подарунок.

— Ти мене заспокоїв.

— Щось на зразок жарту. Кілька моїх офіцерів скинулися і подарували її мені з нагоди мого першого адміральського звання, перед Комарром. Я завжди згадую їх, коли вдягаю її.

— Дуже мило. Тоді, напевно, доведеться звикати до неї...

— Троє з чотирьох вже мертві. Двоє загинули біля Ескобару.

— Зрозуміло. — От тобі і безтурботна розмова. Корделія похитала в руці келих, перекочуючи залишок вина на дні. — Знаєш, ти огидно виглядаєш. Блідий якийсь, одутлий.

— Так, я перестав тренуватися. Ботарі зовсім ображений.

— Я рада, що в Ботарі не було занадто великих неприємностей через Форрат'єра.

— Все висіло на волоску, але мені вдалося його витягти. Допомогли свідчення Ілліана.

— І все-таки його відправили у відставку.

— Почесну відставку. За медичними показниками.

— Це ти порадив своєму батьку взяти його на службу?

— Так. Схоже, це було саме те що треба. Він вже не буде нормальний в нашому розумінні цього слова, але принаймні в нього є форма, зброя і деякі правила, яким треба підкорятись. Схоже, це дає йому психологічну опору. — Він повільно провів пальцем по краю стопки з бренді. — Розумієш, він був ординарцем Форрат'єра протягом чотирьох років. Коли його перевели на "Генерал Форкрафт", він вже був хворий. На грані роздвоєння особистості: розшарування спогадів і тому подібне. Моторошна справа. Очевидно, роль солдата — це єдина людська роль, з якою йому під силу впоратися. Вона дозволяє йому віднайти деяку самоповагу. — Він посміхнувся їй. — А от ти, навпаки, виглядаєш справді чудово. Ти можеш... е-е... погостювати якомога довше?

На його обличчі читалося невпевнене бажання, безмовна пристрасть, придушена нерішучістю. "Ми так довго сумнівалися, — подумала вона, — Що це вже стало звичкою". Потім вона зрозуміла: він побоюється, що вона всього лиш приїхала в гості. Неймовірно далекий шлях для дружньої бесіди, любов моя. Все-таки п'яний.

— Скільки захочеш. Коли я повернулася додому, то виявила, що... там все змінилося. Або я сама змінилася. Все попсулося. Я перелаялася майже зі всіма і полетіла, ледь уникнувши... е-е, серйозних неприємностей. Мені нема дороги назад. Я подала у відставку — відіслала заяву з Ескобара... Всі мої речі — в багажнику флаєра, на якому я прилетіла.

Вона тішилася захватом, що спалахнув у його очах: він нарешті збагнув, що вона приїхала назовсім. Ну, отже, все гаразд.

— Я б встав, — вимовив він, потіснившись в кріслі, — але чомусь спочатку в мене відмовляють ноги, а вже потім — язик. Я б зволів впасти до твоїх ніг трохи гідніше. Але незабаром я оклигаю. А поки, може, ти переберешся до мене?

— З радістю. — Вона пересіла. — Але я не розчавлю тебе? Я ж не пушинка.

— Зовсім ні. Терпіти не можу мініатюрних жінок. Ах, от так набагато краще.

— Дійсно. — Вона прилаштувалася в нього на колінах, оповила руками його груди, опустила голову йому на плече і ще обхопила його одною ногою, щоб вже остаточно завершити захоплення. Її бранець видав якийсь незрозумілий звук — чи смішок, чи зітхання. Їй хотілося, щоб ця мить тривала вічно.

— Знаєш, тобі доведеться відмовитися від ідеї алкогольного самогубства.

Він схилив голову набік.

— А я ж бо думав, що дію досить непомітно.

— Не надто.

— Ну що ж, не заперечую. Це неймовірно незручний спосіб.

— Так, ти стривожив свого батька. Він так дивно на мене подивився.

— Сподіваюся, не вороже. В нього є такий особливий спопеляючий погляд. Доведений до досконалості десятиліттями практики.

— Зовсім ні. Він мені посміхнувся.

— Боже милостивий. — В куточках його очей з'явилися сміхотливі зморщечки. Корделія розсміялася і повернула голову, щоб краще розглянути його обличчя. От так то краще...

— Я і поголюся, — пообіцяв він в пориві ентузіазму.

— Тільки не перестарайся через мене. Я ж теж пішла на спокій. Як кажуть, сепаратний мир.

— Дійсно, мир. — Він увіткнувся їй у волосся, вдихаючи його аромат. М'язи його розслабилися — наче хтось враз послабив надто туго натягнуту тятиву.

***

Через кілька тижнів після весілля вони подалися в свою першу спільну поїздку — Корделія супроводжувала Форкосигана в його регулярному паломництві до імператорського військового госпіталю в Форбарр-Султані. Вони їхали в автомобілі, позиченому в графа; за кермом сидів Ботарі, який виконував явно звичну для себе роль водія й охоронця в одній особі. Корделії, що вже починала розуміти сержанта досить добре, щоб бачити крізь його непроникну маску, він здавався напруженим.

Він непевно глянув поверх голови Корделії, яка сиділа між ним і Форкосиганом.

— Ви розповіли їй, сер?

— Так, про все. Все нормально, сержант.

Корделія заохочувально додала:

— Я думаю, ви чините правильно, сержант. Я... хм, дуже задоволена.

Він злегка розслабився і майже посміхнувся.

— Дякую, міледі.

Вона поволі спостерігала за ним, міркуючи про ту безліч проблем, що він привезе сьогодні найнятій ним сільській жінці з Форкосиган-Сюрло, і серйозно сумніваючись в тому, що він здатний впоратися з ними. Вона вирішила трохи прозондувати ґрунт.

— А ви вже думали про те... що розповісте дівчинці про матір, коли вона виросте? Рано або пізно вона захоче дізнатися.

Він кивнув, помовчав, потім заговорив:

— Скажу їй, що вона вмерла. Скажу, що ми були одружені. Тут погано бути позашлюбною дитиною. — Його руки стисли кермо. — І вона не буде. Будь-хто не буде називати її так.

— Розумію. — "Успіху тобі", — подумала вона. Потім перейшла до легшого питання: — Ви вже знаєте, як збираєтеся назвати її?

— Олена.

— Дуже гарно. Олена Ботарі.

— Так звали її матір.

Корделія була настільки здивована, що в неї мимоволі вирвалося:

— Я думала, ви всього не пам'ятаєте про Ескобар!

Через якийсь час сержант зронив:

— Ці ліки можна перехитрити, якщо знати, як.

Форкосиган підняв брови. Для нього це теж безсумнівно було новиною.

— І як же вам це вдалося, сержант? — запитав він, ретельно зберігаючи нейтральний тон.

— Один мій знайомий якось навчив мене... Ви записуєте те, що хочете запам'ятати, і думаєте про це. Потім ховаєте записку — так само, як ви ховали свої секретні документи від Раднова, сер — вони теж так і не змогли здогадатися. Потім, щойно вас приводять назад, поки ще не перестало нудити, дістаєте її і перечитуєте. Якщо можете згадати хоча б один пункт зі списку, то зазвичай вдається відновити в пам'яті й решту — ще до того, як вони знову прийдуть за вами. Потім знову проробляєте те ж саме. І знову. Ще допомагає, якщо у вас є який-небудь предмет. Річ на пам'ять.

— А у вас був... е-е... предмет? — запитав Форкосиган, явно заворожений несподіваною відвертістю.

— Пасмо волосся. — Він знову надовго замовчав, потім додав: — У неї було довге темне волосся. Воно гарно пахло.

У Форкосигана був просвітлений вигляд людини, яка знайшла ключ до складної загадки. Корделія, приголомшена і навіть трохи злякана тим, що приховувалося за словами сержанта, відкинулася в кріслі й поспішила заглибитися в вивчення краєвиду за вікном. Втім, там дійсно

було на що подивитися. Вона замилувалася строкатим пейзажем, проблисками води і зелені в низинах між пагорбами, насолоджуючись яскравим сонячним світлом і свіжим літнім повітрям — настільки прохолодним, що для прогулянки зовсім не потрібні були якісь захисні пристрої. Втім, вона побачила й ще дещо. Форкосиган простежив за напрямком її погляду.

— А, то ти помітила їх?

Ботарі злегка посміхнувся.

— Той флаєр, що нас не обганяє — ти знаєш, хто це? — запитала Корделія.

— Імперська безпека.

— Вони завжди супроводжують тебе до столиці?

— Вони супроводжують мене всюди. Важко переконати їх, що моя відставка — це серйозно. До твого приїзду я розважався тим, що відривався від їхнього стеження. Наприклад, у місячні ночі я напивався і ганяв на флаєрі тими каньйонам на півдні. Флаєр в мене новий, надзвичайно швидкісний. Це їх жахливо дратувало.

— О небо, але ж це гарантоване самогубство. Ти справді витворяв таке?

Він виглядав трохи присоромленим.

— Боюсь, що так. Я тоді не думав, що ти можеш приїхати. Це лоскотало нерви. Я не пускався в такі адреналінові ескапади з підліткового віку. Військова служба цілком задовольняла цю потребу.

— Чудо ще, що ти не розбився.

— А я й розбився. Один раз, — визнав він. — Та то були дрібниці, всього лиш невелика аварія. До речі, добре, що нагадала — мені треба забрати флайер з ремонту. А то вони з ним вже цілу вічність вовтузяться. Від алкоголю я стаю млявим, як ганчірка, тому в мене ще не вистачило сміливості літати без ременів безпеки. Тому всі, крім флаєра і нервів агента Негрі, не постраждали.

— Два рази, — зненацька прокоментував Ботарі.

— Прошу пробачення, сержант?

— Ви розбивалися двічі. — Куточки рота сержанта посмикувалися. — Ви не пам'ятаєте другий раз. Ваш батько сказав, що його це не дивує. Ми допомогли... е-е, витягнути вас з каркаса безпеки. Ви були без свідомості ще цілий день.

Форкосиган безсумнівно був вражений.

— Ви намагаєтесь пожартувати, сержант?

— Ні, сер. Можете подивитися на уламки флаєра. Вони розкидані на півтора кілометри по Дендарійській ущелині.

Форкосиган прочистив горло і втиснувся в крісло.

— Зрозуміло.

Він помовчав, а потім додав:

— Як... неприємно мати таку прогалину в пам'яті.

— Так, сер, — чемно погодився Ботарі.

Корделія озирнулася на флаєр, який тягся за ними, видимий через проміжок між пагорбами.

— Вони спостерігали за нами увесь час? І за мною теж?

Форкосиган посміхнувся, бачачи її занепокоєння.

— Припускаю, що з того моменту, як ти ступила на землю космопорту Форбарр-Султани. Так вже вийшло, що я став популярний після Ескобару. Преса, яка є тут третьою рукою Езара Форбарри, виставила мене своєрідним героєм відступу, який вирвав перемогу з пащі поразки й так далі... Загалом, бузглузда нісенітниця. В мене від неї шлунок болить навіть без бренді. Знаючи заздалегідь те, що знав я, можна було б впоратися з цією справою набагато краще. А я пожертвував занадто багатьма крейсерами, прикриваючи кораблі десанту... хоча, звичайно, такий хід був змушеним, його диктувала чиста арифметика...

З виразу його обличчя Корделія зрозуміла, що думки його знову блукають второваним лабіринтом нездійснених можливостей. "Прокляття Ескобарській кампанії, — думала вона. — Будь проклятий твій імператор, принц Серг і Гес Форрат'єр, будь прокляті всі збіги обставин, які перетворили хлоп'ячі мрії про героїзм в страхіття, повне вбивств, злочинів і обману. Її присутність стала непоганими ліками, але цього було недостатньо; в ньому все ще залишалося щось недобре, незаліковане.

В міру наближення до Форбарр-Султани з півдня горбкувата місцевість перейшла в родючу рівнину, набагато густіше заселену. Місто розкинулося на широкій срібній ріці: найстародавніші урядові будинки — здебільшого перебудовані древні фортеці, гніздилися на високих

прискалках і командних висотах на березі. Далі на північ і південь тяглися нові райони.

Між історичним центром і житловими масивами були зосереджені урядові заклади — конструктивістські квадратні моноліти. Шляхом до одного з прославлених міських мостів вони проїхали через цей комплекс, проминувши цілий квартал вигорілих вщент будинків, які здіймали до неба свої почорнілі каркаси.

— Господи, що тут відбулося? — запитала Корделія.

Форкосиган кисло посміхнувся.

— До заколоту, який прокотився тут два місяці тому, це було міністерство політвиховання.

— Я чула дещо про це на Ескобарі, дорогою сюди, але навіть не уявляла, що безладдя були настільки бурхливими.

— Вони й не були бурхливими, а дуже навіть ретельно спланованими. Особисто я думаю, що це був доволі ризикований метод вирішення проблеми. Хоча, звичайно, це безсумнівний крок вперед у витонченості виконання після "Скидання в вікно Таємної Ради", влаштованого Юрієм Форбаррою. Можна сказати, прогрес методів... Я й не вірив, що Езар зуміє загнати джина назад в пляшку, але, схоже, йому це вдалося. Як тільки Грішнов був вбитий, всі викликані ним на підмогу війська, які до того, з якоїсь незрозумілої причини, були відтягнуті на захист імператорської резиденції, — отут він хмикнув, — відразу розгорнулися й очистили вулиці. Заколот просто розтав, якщо не враховувати кількох фанатиків і купки нещасних, які втратили близьких в ескобарській війні. Справи були кепські, але в новини це не просковзнуло.

Вони перетнули ріку і нарешті під'їхали до знаменитого госпіталю — величезного (майже місто всередині міста), який розкинувся серед обнесеного стіною парку.

Мічман Куделка, вдягнений в зелену лікарняну піжаму, з похмурим виглядом лежав на своєму ліжку, розмірено махаючи рукою. Спочатку Корделія сприйняла це за вітання, але відкинула таку думку, побачивши, що рука й далі продовжує механічно погойдуватися. Куделка виглядав набагато старшим, аніж раніше.

Побачивши свого колишнього командира він сів й посміхнувся, обмінявшись привітальними кивками з Ботарі. Посмішка його розповзлася ще ширше, коли він побачив за спиною Форкосигана Корделію.

— Капітан Нейсміт, мем! Тобто я хотів сказати — леді Форкосиган! От вже не гадав, що коли-небудь знов побачу вас.

— І я теж. Рада, що помилилася, — вона теж посміхнулася.

— Поздоровляю, сер. Дякую за записку. Я трохи нудьгував без вас останні тижні, але... Я бачу, у вас були цікавіші справи. — Завдяки його добродушній посмішці це зауваження пролунало цілком необразливо.

— Дякую, мічман. А-а... що трапилось з вашою рукою?

Куделка скривився.

— Я впав цього ранку. Щось замкнуло. Лікар обіцяв заскочити через кілька хвилин і всі налагодити. Могло бути й гірше.

Корделія помітила, що його руки вкриті сіткою тоненьких червонуватих шрамів — слідами імплантації штучних нервів.

— Отже, ви можете ходити. Це приємно чути, — підбадьорив його Форкосиган.

— Так, щось на зразок того. — Він просвітлів. — І ще вони нарешті налагодили керування моїм кишечником. Не так важливо, що я всього не відчуваю в тій області, але зате тепер я позбавився від чортової діри в череві!

— Вам дуже боляче? — боязко запитала Корделія.

— Не надто, — швидко відгукнувся Куделка. Вона зрозуміла, що він бреше. — Але найнеприємніше, якщо не рахувати незграбність і втрату рівноваги, — це плутанина в почуттях, викрутаси моєї нової нервової системи. Помилкові повідомлення розвідки. Наприклад, коли бачиш кольори лівою п'ятою, або відчуваєш те, чого насправді нема — скажімо, може здатись, що по всьому тілу хтось плазує, — або не почуваєш того, що є насправді, наприклад, спеку... — Його погляд впав на перев'язану праву щиколотку.

Прийшов лікар, і розмова перервалася. Куделка зняв сорочку, лікар закріпив у нього на плечі індикатор імпульсів і почав відловлювати замикання, пересуваючи по шкірі чутливий хірургічний зонд. Куделка сполотнів і зосереджено уп'явся на свої коліна. Нарешті рука припинила розгойдуватись і некеровано впала.

— Певно, доведеться вимкнути її до кінця дня, — вибачився лікар. — Ми налагодимо її завтра, коли будемо займатися групою рухаючих м'язів правої ноги.

— Так, так, — відмахнувся від нього правою рукою Куделка. Лікар зібрав свої інструменти і пішов.

— Я знаю, вам здається, що це триває нескінченно, — сказав Форкосиган, дивлячись на засмученого Куделку, — Але щораз,

приходячи сюди, я помічаю поліпшення. Ти ще вийдеш звідси, — довірчо додав він.

— Так, хірург каже, що витурить мене звідси вже через пару місяців, — з посмішкою відповів Куделка. — Але лікарі сказали, що я більше не придатний для військової служби. — Його посмішка згасла, обличчя спотворилось гримасою розпачу. — О, сер! Вони відправлять мене у відставку! Все це нескінченне оперування — і даремно! — Він відвернувся до стіни, збентежений власним спалахом емоцій.

Форкосиган теж відвів погляд, не нав'язуючи йому свого співчуття, поки Куделка знову не повернувся до них з ретельно приклеєною посмішкою.

— Хоча їх можна зрозуміти, — бадьоро продовжив Куделка, звертаючись до Ботарі, який підпирав стіну і вирішив, за всіма ознаками, задовольнятися роллю мовчазного слухача. — Пара гарних ударів по корпусу, навіть на зразок тих, які ти завдавав мені на тренуваннях, і я почну битися, як риба на суходолі. Не дуже гарний приклад для моїх людей. Напевно, мені доведеться підшукати... яку-небудь канцелярську роботу. — Він подивився на Корделію. — А що трапилося з вашим мічманом? Тим, якому влучили в голову?

— Останній раз я бачила його вже після Ескобару... Так, за два дні до від'їзду. В нього все як і раніше. Його виписали з лікарні, а мати звільнилася з роботи, щоб доглядати за ним вдома.

Куделка присоромлено опустив очі, і в Корделії защеміло серце.

— А я тут розскиглився через якісь судороги. Пробачте.

Вона мовчки похитала головою, побоюючись, що голос може зрадити її.

Пізніше, залишившись в коридорі наодинці з Форкосиганом, Корделія увіткнулася йому в плече. Він міцно обійняв її.

— Тепер розумію, як ти набув звичку напиватися з ранку. Я б теж зараз не відмовилася від ковтка чого-небудь міцного.

— Після наступного візиту ми поїдемо обідати, і там можемо разом трохи випити, — пообіцяв він.

Наступним їхнім пунктом призначення було дослідницьке крило. Завідуючий проектом військовий лікар сердечно привітав Форкосигана, і лише трошки сторопів, коли Корделія без якихось пояснень була представлена йому як леді Форкосиган.

— А я й не знав, що ви одружені, сер.

— Знедавна.

— О? Поздоровляю. Я радий, що ви заїхали подивитися на одного з них, сер, поки вони ще не всі достигли. Правду кажучи, це найцікавіша частина. Чи бажає міледі почекати ззовні, поки ми займатимемось нашими справами? — Він виглядав трохи зніяковілим.

— Леді Форкосиган повністю проінформована.

— Крім того, — весело додала Корделія, — в мене до цього особистий інтерес.

Лікар виглядав трохи здивованим, але провів їх у приміщення моніторингу. Корделія з сумнівом уп'ялася на півдюжини вилаштуваних у ряд ємностей, які ще залишилися. Черговий технік саме підвозив на каталці устаткування, позичене, певно, з родильного відділення якоїсь іншої лікарні.

— Доброго ранку, сер, — життєрадісно привітався він. — Вирішили подивитися, як буде вилуплюватися наше курча?

— Краще б ви підшукали для цього який-небудь інший вираз, — пробурчав лікар.

— Так, але ж і пологами це не назвеш, — вельми резонно зауважив його помічник. — Технічно вони вже один раз народилися. От самі й скажіть, як це називати.

— В нас це називають "відкоркувати пляшку", — внесла свою дещицю Корделія, з цікавістю спостерігаючи за приготуваннями.

Технік, який розкладав на столі вимірювальні пристрої, прилаштував колисочку під нагрівальною лампою і з неприхованою цікавістю глянув на Корделію.

— Ви ж бетанка, міледі? Моя дружина бачила повідомлення про одруження адмірала в новинах — внизу, там де дрібний шрифт. Я сам завжди не читаю світську хроніку.

Здивований лікар підняв очі, але потім знову заглибився в свої папери. Ботарі притулився до стіни і напівзакрив очі, ховаючи під маскою байдужості свою інтенсивну цікавість. Лікар і технік завершили приготування і запросили їх підійти ближче.

— Розчин готовий, сер? — запитав технік лікаря.

— Готовий. Ввести в живильну трубку "С"... —

Постійно звіряючись з інструкціями на моніторі, лікар простежив за тим, щоб потрібна суміш гормонів була введена через відповідну трубку.

— П'ять хвилин очікування, відлік... пішов. — Лікар повернувся до Форкосигана. — Надзвичайна машина, сер. Чи ви щось чули стосовно фінансування і виділення технічного персоналу для створення таких установок?

— Ні, — відповів Форкосиган. — Я офіційно виходжу з цього проекту, щойно остання жива дитина буде... випущена, завершена, чи як там це називається. Далі вам доведеться пробивати цю ідею через своє безпосереднє начальство. Ймовірно, потрібно буде знайти цьому якесь військове застосування, щоб виправдати витрати, або хоча б придумати що-небудь більш-менш правдоподібне.

Лікар задумливо посміхнувся.

— По-моєму, це варта справа. Може виявитися приємною розмаїтістю після розробки нових способів людиновбивства.

— Пора, сер, — оголосив технік, і лікар повернувся до сьогодення.

— Плацента відокремлюється добре — стискується, як і має бути. Знаєте, що більше я вивчаю це, то сильніше захоплююся хірургами, які зробили операцію над матерями. Нам треба посилати більше студентів-медиків на інші планети. Витягти плаценту, не зашкодивши її — напевно, най... так. І от так. Розкриваємо. — Лікар завершив приготування й відкрив кришку. — Розрізаємо мембрану... і от наша дівчинка. Відсмоктувач, швидко.

Корделія помітила, що Ботарі, який, як і раніше, стоїть біля стіни, теж затримав подих.

Мокра дитина, борсаючись, зробила перший вдих і закашлялася від холодного повітря. Ботарі теж почав дихати. На думку Корделії, маля було доволі миле — зовсім не таке закривавлене, як ті виношені in vivo немовлята, яких вона бачила по відео, і набагато менш червоне й

пом'яте. Дитина голосно й наполегливо заволала. Форкосиган підскочив від несподіванки, і Корделія розсміялася.

— Ах, вона просто чудо. — Корделія підійшла ближче, щоб зазирнути поверх плечей медиків, які робили вимірювання і брали аналізи у своєї малюсінької, здивованої, ошелешеної і моргаючої пацієнтки.

— Чому вона так голосно плаче? — нервово запитав Форкосиган, що, як і Ботарі, буцімто приріс до місця.

"Знає, що народилася на Барраярі", — хотілося відповісти Корделії. Натомість вона сказала:

— Ну, ти б теж заревів, якби стадо велетнів витягло тебе з теплої затишної дрімоти і почало перекидати туди-сюди, наче мішок із крупою.

Корделія з медтехніком обмінялися жартівливо-сердитими поглядами.

— Ну добре, міледі, — технік передав їй дитину. Лікар тим часом повернувся до своєї безцінної машини.

— Моя невістка каже, що їх треба притискати до себе, от так. Не тримати на витягнутих руках. Я б теж так верещала, якби думала, що мене тримають над прірвою й от-от впустять. От так, маля. Нуж бо, посміхнися тітці Корделії. От ми і заспокоїлися. Цікаво, чи встигла ти запам'ятати серцебиття своєї матері? — Вона щільніше загорнула крихітку в ковдрочку і заходилася колисати її. Та почмокала губками й позіхнула. — Яка дивна і довга була в тебе подорож.

— Хочете заглянути всередину машини, сер? — звернувся до Форкосигана лікар. — І ви теж, сержант. Минулого разу у вас було стільки питань...

Ботарі похитав головою, але Форкосиган підійшов ближче вислухати технічні пояснення, які лікареві явно не терпілося надати.

Корделія піднесла дитину сержанту.

— Хочете потримати її?

— А можна, міледі?

— Господи, не вам у мене треба запитувати дозвіл — швидше вже навпаки.

Ботарі обережно взяв її на руки — вона практично потонула в його величезних долонях — і зазирнув в її личко.

— А ви впевнені, що не переплутали? Я думав, в неї буде великий ніс.

— Все перевірено і повторно перевірено, — запевнила його Корделія, сподіваючись, що він не запитає, звідки їй це відомо; принаймні, вона була цілком впевнена в істинності своїх слів. — У всіх немовлят маленькі носики. До вісімнадцяти років взагалі важко сказати, якими вони будуть, коли виростуть.

— Може, вона буде схожа на матір, — з надією промовив сержант.

Корделія теж потай сподівалася на це.

Лікар закінчив показ нутрощів своєї чудо-машини Форкосигану; той зумів зберегти ввічливий вираз обличчя й виглядав всього лиш злегка вибитим з колії.

— Хочеш потримати її, Ейрел? — запропонувала Корделія.

— Дякую, краще не треба, — поспішно відмовився він.

— Тренуйся. Може, коли-небудь придасться. — Вони обмінялися поглядом таємної надії, і він здався.

— Хм. Мені доводилося тримати кішок, які були важчі від цього створіння. Це поза моєю компетенцією. — Він з полегшенням передав маля медикам, яким вона знадобилася для завершення записів про фізичні дані.

— Так, подивимося, — промовив лікар. — Це та сама, котру ми не відправляємо в імператорський притулок, так? Куди ми її відвозимо після закінчення контрольного періоду?

— Мене попросили подбати про це особисто, — без запинки відповів Форкосиган. — Задля збереження анонімності батьків. Я... ми з леді Форкосиган доставимо її до законного опікуна.

Фізіономія лікаря набула надзвичайно глибокодумного вигляду.

— О! Зрозуміло, сер. — Він намагався не дивитися на Корделію. — Ви очолюєте проект. Ви можете робити з ними все, що побажаєте... Будь-хто не буде задавати питань, я... я можу вас запевнити, сер, — з запалом промовив він.

— Добре, добре. Скільки триває контрольний період?

— Чотири години, сер.

— Чудово, ми саме можемо пообідати. Корделія, сержант?

— Е-е, можна мені залишитися тут, сер? Я не голодний.

Форкосиган посміхнувся.

— Звичайно, сержант. Людям капітана Негрі корисно розім'ятися.

По дорозі до машини Форкосиган запитав:

— Чого це ти смієшся?

— Я не сміюся.

— В тебе очі сміються. Якщо чесно, іскряться як шалені.

— Та це все той лікар. Побоююсь, ми ненавмисно ввели його в оману. Ти хіба не зрозумів?

— Підозрюю, що ні.

— Він думає, що це моя дитина. Або твоя. А може, наша спільна. Я просто-таки бачила, як крутяться коліщата в нього в голові. Він думає, що нарешті з'ясував, чому ти не витяг пробки.

— Боже милостивий. — Він вже було зібрався повернути назад.

— Ні, ні, облиш його, — втримала його Корделія. — Ти зробиш тільки гірше, якщо спробуєш заперечувати це. Я ж то знаю. Мене вже й раніше звинувачували в гріхах Ботарі. Хай собі фантазує.

Вона помовчала. Форкосиган вдивився в її обличчя.

— А тепер про що задумалася? Вогник в очах згас.

— Міркую про те, що сталося з її матір'ю. Я впевнена, що зустрічалася з нею на флагмані. Довге темне волосся, звуть Оленою... це

могла бути тільки вона. Неймовірно гарна. Не дивно, що Форрат'єр звернув на неї увагу. Але надто молода для таких жахів...

— Жінкам не місце на війні, — похмуро зауважив Форкосиган.

— Та й чоловікам теж, по-моєму. Навіщо ваші люди намагалися стерти їй спогади? Це ти наказав?

— Ні, ця ідея належала хірургу. Йому було шкода її. — На чолі його залягла напружена складка, погляд став відстороненим. — Це було жахливо. Тоді я цього не розумів. Тепер, здається, розумію. Коли Форрат'єр натішився досита — а він з нею сам себе перевершив, навіть за його мірками, — вона була в повній прострації. Я... я спізнився, їй вже чим завгодно не можна було допомогти, але я вирішив, що вб'ю його, якщо це повториться знову, і до чорта весь план імператора. Спершу Форрат'єра, потім принца, потім себе. Командування перейшло б до Форхаласа...

— І от, Ботарі... випросив у Форрат'єра її тіло, якщо можна так висловитися. Забрав її в свою каюту. Форрат'єр вирішив, що це для того, щоб продовжувати мучити її — очевидно, в наслідування його дорогоцінній персоні. Він був улещений, і залишив їх в спокої. Ботарі якось вдалося зіпсувати спостережні камери в своїй каюті. Будь-хто навіть приблизного уявлення не мав, чим він там займається в вільний час. Але він прийшов до мене зі списком ліків, які просив таємно йому дістати. Знеболюючі мазі, деякі протишокові засоби — дуже продуманий список. Бойовий досвід зробив його фахівцем з надання першої допомоги. Тоді до мене дійшло, що він не мучить її, а просто водить Форрат'єра за ніс. Може, Ботарі й безумець, але не дурень, це безперечно. Він на свій кшталт любив її, і йому вистачило кмітливості сховати це від Форрат'єра.

— В подібних обставинах це не здається таким вже й божевільним, — зауважила Корделія, згадуючи, що планував Форрат'єр для Форкосигана.

— Так, але те, як він це робив... я кілька разів мигцем бачив дещо. — Форкосиган шумно видихнув. — Він доглядав за нею в своїй каюті — годував її, вдягав, мив — і увесь час вів пошепки діалог сам з собою. Говорив за них обох. Ймовірно, він придумав для себе цілий ілюзорний світ — світ, у якому вона любила його, вийшла за нього заміж... що вони живуть як нормальна щаслива подружня пара. Чому б божевільному не мріяти про нормальне життя? Напевно, вона страшно лякалася, коли отямлювалась.

— Боже. Мені шкода його майже так само, як і її.

— Ну, не ідеалізуй. Він же ж і спав разом з нею, і я маю сумніви, що він обмежував свої фантазії про сімейне життя одними словами. А взагалі ж його можна зрозуміти. Хіба міг Ботарі при нормальних обставинах хоча б на сотню кілометрів наблизитися до такої дівчини?

— Хм, навряд чи. Ескобарці виставили проти вас свої найкращі сили.

— Схоже, саме цей спогад про Ескобар він вирішив зберегти. Для цього потрібна була неуявна сила волі. Його обробляли кілька місяців підряд.

— Ох, — видихнула Корделія, чия уява відразу намалювала ряд неприємних картин. Добре, що вона має ще кілька годин на те, щоб заспокоїтися, перш ніж знову побачиться з Ботарі. — Підемо вип'ємо, як збиралися, так?

Лоїс МакМастер Буджолд

Осколки честі

Розділ 15 і епілог

Літо вже наближалося до кінця, коли Форкосиган запропонував поїздку в Бонсанклар. В призначений для від'їзду ранок вони вже почали вкладати речі, аж от Корделія, зиркнувши в вікно, вимовила здушеним голосом:

— Ейрел? Перед будинком щойно приземлився флаєр, і з нього вийшли шестеро озброєних чоловіків. Вони розбіглися по всій ділянці.

Стривожений Форкосиган теж підійшов до вікна, але, розглянувши новоприбулих, відразу заспокоївся.

— Все гаразд. Це люди графа Фортали. Певно, він приїхав побачитись з моїм батьком. Дивно, що він взагалі зумів вирватися зі столиці. Я чув, імператор йому навіть хвилини спокою не дає.

Через кілька хвилин поруч з першим флаєром приземлився другий, і Корделія вперше побачила прем'єр-міністра Барраяру. Принц Серг, що назвав його зморщеним клоуном, звичайно, перебільшив, але не надто: Фортала був сухорлявим, зсохлим старим, проте зовсім не втратив жвавості. Він тримав в руці тростину, але з того, як він нею розмахував, Корделія припустила, що найпевніше та потрібна йому дійсно лише для розмахування. Коротко стрижене сиве волосся обрамовувало веснянкувату лисину, яка сяяла на сонці. В супроводі двох помічників (чи охоронців, Корделія так остаточно й не визначилась) він пройшов до парадного входу, зникнувши з поля зору.

Коли Корделія з Форкосиганом спустилися вниз, обидва графи стояли в холі, пожвавлено розмовляючи.

— А, от і вони, — вимовив генерал, забачивши сина й невістку.

Фортала оглянув їх проникливими, іскристими очима.

— Ейрел, хлопчик мій. Радий бачити тебе в добрім здоров'ї. А це твоя бетанська Пенфесілея? {ПЕНФЕСІЛЕЯ, Пентесілея — в грецькій міфології цариця амазонок, дочка бога Ареса й Оретри (Hyg. Fab. 112). Під час троянської війни Пенфесілея з амазонками прийшла на допомогу троянцям і загинула в двобої з Ахіллом (Diod. II 46, 5). Ахілл був зачарований красою мертвої Пенфесілеї, що викликало глузування Терсіта, відразу на місці вбитого Ахіллом (Tzetz. Posthom 100-211).} Поздоровляю з настільки чудовою здобиччю. Міледі. — Він з комічно-перебільшеною галантністю схилився поцілувати їй руку.

Корделія розгублено блимнула, зачувши такий опис власної персони, але все-таки зуміла прожебоніти:

— Добрий день, сер.

Фортала задумливо заглянув їй в очі.

— Я радий, що ви зуміли викроїти час для візиту, сер, — сказав Форкосиган. — Ми з дружиною, — він зробив особливий наголос на цій фразі, смакуючи її, як ковток вина з чудовим букетом, — майже розминулися з вами. Я обіцяв сьогодні показати їй океан.

— От як... Змушений тебе розчарувати — це не візит ввічливості. Я лише посланець свого пана. І в мене, на жаль, мало часу.

Форкосиган кивнув.

— Тоді я вас залишаю, джентльмени.

— Ха. Не намагайся ухилитися, хлопче. Я посланий до тебе.

Форкосиган насторожився.

— Не думаю, що нам з імператором все ще є що сказати один одному. По-моєму, я досить чітко висловився з цього приводу, коли подавав у відставку.

— Так, звичайно, його цілком влаштовувало, що ти залишався вдалині від столиці, поки здійснювалась брудна робота з міністерством політвиховання. Але мені доручено повідомити тобі, — він злегка поклонився, — настирне прохання й вимогу відвідати його величність. Сьогодні вдень. Й твоїй дружині теж, — додав він, немов спохопившись.

— Навіщо? — прямо запитав Форкосиган. — Якщо чесно, то Езар Форбарра не входить в мої плани на сьогодні... та й на будь-який інший день.

Фортала посерйознішав:

— Він не може чекати, поки тобі набридне стирчати в селі. Він вмирає, Ейрел.

Форкосиган фиркнув.

— Він вмирає вже одинадцять місяців. Може він повмирає ще трохи?

Фортала посміхнувся.

— П'ять місяців, — байдуже виправив він, потім задумливо насупився, дивлячись на Форкосигана. — Хм. Ну, це трапилось дуже доречно. За останні п'ять місяців він позбувся від стількох пацюків, скільки не порішив за всі попередні двадцять років. По бюлетенях про його стан можна було простежити перетрушування міністерств. Тиждень перший: стан дуже важкий. Наступний тиждень: черговий міністр обвинувачений в розтратах або ще в чомусь. — Він знову посерйознішав. — Але тепер нам вже не до жартів. Ти повинен

побачитись з ним сьогодні. Завтра може бути вже невчасно. А через два тижні вже достоту буде пізно.

Губи Форкосигана стислися.

— Для чого я йому знадобився? Він сказав?

— Ах... Я гадаю, він приберіг для тебе посаду в уряді, який формується на період регентства. Те, про що ти не хотів чути минулого разу.

Форкосиган похитав головою.

— Не думаю, що є посада, задля якої я погоджуся повернутися на цю арену. Ну, хіба що... ні. Навіть не військове міністерство. Це занадто небезпечно. У мене тут чудесне спокійне життя. — Він підтяг Корделію до себе, немов захищаючи. — Ми збираємося розжитися дітьми. Я не збираюся ризикувати родиною, вплутуючись в цю гладіаторську політику.

— Так, я от вже й уявляю, як ти мирно доживаєш відпущені тобі роки — і це в сорок чотири роки. Ха! Збираєш виноград, плаваєш на яхті... твій батько розповів мені про твою яхту. До речі, чи правда, що село Форкосиган-Сюрло збираються перейменувати в твою честь в "Форкосиган-Сусло"?

Форкосиган фиркнув, і вони обмінялися іронічними поклонами.

— Так чи інакше, тобі доведеться сказати йому про це самому.

— Мені було б... цікаво зустрітися з цією людиною, — промурмотіла Корделія. — Якщо це дійсно остання можливість.

Фортала посміхнувся їй переможно, а Форкосиган неохоче поступився.

Вони повернулися в спальню перевдягтися: Корделія — в свою найофіційнішу вечірню сукню, Форкосиган — в зелений парадний мундир, який не вдягав з дня їх весілля.

— Нащо так нервувати? — запитала Корделія. — Може, він просто хоче попрощатися чи що-небудь подібне.

— Не забувай, ми говоримо про чоловіка, який навіть власну смерть змусив служити своїм політичним цілям. І якщо існує спосіб правити Барраяром з могили, він напевно знайде його. Мені ще навіть разу не вдалося його переграти.

На цій двозначній ноті вони приєдналися до прем'єр-міністра і разом рушили в Форбарр-Султану.

Імператорська резиденція була стародавньою будівлею — з точки зору Корделії, майже музейним експонатом. Вони піднялися по стертих гранітних сходинах у східний портик палацу. Довгий фасад був прикрашений безліччю кам'яних барельєфів, кожен з яких був справжнім витвором мистецтва. Загалом вигляд палацу уособлював собою повну естетичну протилежність безликим будинкам міністерств, що здіймалися в кількох кілометрах на схід звідси.

Їх провели в один з покоїв, який нагадував одночасно і лікарняну палату, і виставку антикваріату. З високих вікон відкривався краєвид на англійський сад, який розкинувся на північ від резиденції. Головний мешканець кімнати лежав на величезному різьбленому ліжку, успадкованому від якогось попередника — любителя розкоші. Тіло його було обтикано утилітарними пластиковими трубками, які підтримували в ньому іскру життя.

Будь-коли ще Корделія не бачила блідішої людини — Езар Форбарра був так само безбарвний, як його сиве волосся, так само білий, як простирадла, на яких він лежав. Шкіра запалих щік була білою і зморшкуватою. Білі обважнілі повіки прикривали карі очі, надзвичайно схожі на ті, що вона бачила один раз — на відстані, нечітко, відбитими в дзеркалі. Крізь бліду шкіру рук проступали синюваті вени. Зуби здавалися жовтуватими на фоні безкровних губ.

Фортала і Форкосиган опустилися на коліно перед його ложем; після секундного збентеження Корделія наслідувала їх приклад. Імператор слабко ворухнув пальцем, подаючи знак черговому лікареві вийти. Той, поклонившись, вийшов. Вони встали, причому Фортала — явно насилу.

— Ну, Ейрел, — заговорив імператор, — Скажи мені, як я виглядаю.

— Дуже хворим, сер.

Форбарра розсміявся і відразу закашлявся.

— Спілкування з тобою так освіжає. Перше чесне висловлення, почуте мною за кілька тижнів. Навіть Фортала ходить коло та навколо. — Голос його зірвався, і він прочистив горло. — За минулий тиждень розгубив останні залишки пігменту. Вийшли разом з сечею. А цей чортовий лікар більше не випускає мене в сад удень. — Він фиркнув, чи то виражаючи несхвалення, чи то щоб легше дихалося. — Так це твоя бетанка, хм? Підійди, дівчинко.

Корделія наблизилася до ліжка, і білий старий пильно вдивився в неї своїми карими очима.

— Командор Ілліан розповідав мені про вас. І капітан Негрі теж. Знаєте, я переглядав також ваше досьє з Астроекспедиції. І той дивний політ фантазії вашого психіатра. Негрі навіть хотів найняти ту дамочку, щоб вона генерувала ідеї для його відомства. Ну а Форкосиган є

Форкосиган: він розповідав значно менше. — Імператор помовчав, немов переводячи подих. — А тепер скажіть мені чесно... що ви вподобали в ньому — надірваному... м-м, як там це говорилося... найманому вбивці?

— Схоже, дещо Ейрел вам все-таки розповів, — сказала вона, зі здивуванням почувши власні слова з вуст імператора. Вона дивилася на нього з неменшою цікавістю. Схоже, питання вимагало щирої відповіді, і вона спробувала сформулювати її якомога точніше.

— Напевно... я знайшла в ньому себе. Або когось дуже схожого. Ми обидва шукаємо те саме, нехай і називаємо це різними іменами і шукаємо в різних місцях. Гадаю, він називає це честю, а я — милістю Божою. Загалом, ми обоє були ні з чим.

— Ах, так. У вашому досьє згадується, що ви віруюча, — вимовив імператор. — Сам я атеїст. Немудра релігія, але дуже втішає мене в ці дні.

— Так, я й сама нерідко почувала її привабливість.

— Хм. — Він посміхнувся. — Дуже цікава відповідь, з огляду на те, що Форкосиган сказав мені про вас.

— Що ж він сказав, сер? — с цікавістю запитала Корделія.

— Попросіть, щоб він вам сам сказав. Це було по секрету. І дуже поетично. Я був здивований.

Він зробив їй знак відійти, немов з'ясував усе, що хотів, і понадив Форкосигана ближче. Форкосиган встав перед ним у доволі агресивному варіанті положення "вільно". Його губи кривила сардонічна ЁЁ усмішка, але по очах Корделія зрозуміла, що він розчулений.

— Як довго ти служив мені, Ейрел? — запитав імператор.

— З часу отримання офіцерського звання — двадцять шість років. Або ви маєте на увазі — тілом і кров'ю?

— Тілом і кров'ю. Я завжди проводив лічбу з того дня, коли убивці старого Юрія вбили твою матір і дядька. В ту ніч твій батько і принц Ксав прийшли до мене в штаб-квартиру наземних військ з цією своєю цікавою пропозицією. Перший день громадянської війни Юрія Форбарри. Цікаво, чому її назвали не громадянською війною Петра Форкосигана? Ну та добре. Скільки тобі було тоді?

— Одинадцять, сер.

— Одинадцять. А мені було стільки ж, скільки зараз тобі. Дивно. Отже, ти служиш мені вже... чорт, в мене вже зачеплений мозок...

— Тридцять три роки, сер.

— Боже. Дякую. Небагато часу залишилося.

По цинічному виразу обличчя Форкосигана Корделія зрозуміла, що його зовсім не переконало визнання імператора в старечому маразмі.

Старий знову прочистив горло.

— Я завжди хотів запитати тебе, що ви зі старовиною Юрієм сказали один одному в той день двома роками пізніше, коли ми нарешті зарізали його в тій старій фортеці. Знедавна мене дуже цікавлять останні слова імператорів. Граф Форхалас думав, що ти граєшся з ним.

Форкосиган замружився від хворобливих спогадів.

— Навряд чи. О, я думав, що мені не терпиться нанести перший удар, поки його не роздягнули і не поставили переді мною. Тоді... в мене

з'явилося бажання вдарити йому в горло, щоб покінчити з цим швидко й чисто.

Імператор, що лежав з закритими очима, кисло посміхнувся:

— Ото було би шуму!

— Хм. Напевно, з мого обличчя він зрозумів, що я втратив рішучість. І презирливо посміхнувся. "Бий, хлопча. Якщо посмієш, коли на тобі мій мундир. Мій мундир на дитині". От і все, що він сказав. Я відповів: "Ви вбили всіх дітей в тій кімнаті", — що було безглуздо, але чогось кращого я в той момент не міг придумати, а потім вдарив його в живіт. Пізніше я часто шкодував, що не сказав... не сказав що-небудь інше. Але найбільше я шкодував, що в мене не вистачило духу вчинити згідно мого першого спонукання.

— Там, на парапеті, під дощем, ти був зовсім зелений.

— Тоді він почав кричати. І я проклинав той день, коли до мене повернувся слух.

Імператор зітхнув.

— Так, я пам'ятаю.

— Ви підлаштували все це.

— Хтось повинен був.

Імператор помовчав, відпочиваючи, потім продовжив:

— Ну, я викликав тебе не для того, щоб побалакати про старі часи. Чи повідомив тобі мій прем'єр-міністр про мої наміри?

— Щось стосовно посади. Я сказав йому, що мене це не цікавить, але він відмовився передати моє повідомлення.

Форбарра втомлено закрив очі і промовив, звертаючись до стелі:

— Скажіть мені... лорд Форкосиган... хто повинен стати регентом Барраяру?

Форкосиган виглядав так, наче він відкусив щось гірке, але вихованість не дозволяє йому сплюнути.

— Фортала.

— Занадто старий. Шістнадцять років він не протягне.

— Тоді принцеса.

— Генеральний штаб з'їсть її живцем.

— Фордаріан?

Очі імператора з подивом розкрилися.

— О, задля Бога! Прочисти мозки, хлопче!

— В нього є деякий вишкіл.

— Ми можемо докладно обговорити його недоліки — якщо лікарі дадуть мені пожити ще тиждень. В тебе залишилися ще які-небудь дотепи, або ми можемо перейти до справи?

— Квінтілліан з міністерства внутрішніх справ. І це не жарт.

Імператор ощирив жовті зуби в усмішці.

— То виходить, у тебе все-таки знайшлося добре слово для моїх міністрів. Тепер я можу спокійно вмерти — я чув все на цьому світі.

— Графи будь-що не проголосують за людину без префікса "фор" в імені, — сказав Фортала. — Навіть якби він ходив по воді мов по сухому.

— Ну то зробіть його фором. Дайте йому титул, який відповідатиме посаді.

— Форкосиган, — жахнувся Фортала, — Він же ж не з військової касти!

— Як і багато хто з наших кращих солдатів. Ми всі фори лише тому, що якийсь давно померлий імператор дав титул комусь з наших предків. Чому б не відродити цей звичай і не зробити титул нагородою за заслуги? А ще краще оголосити форами всіх без винятку й раз і назавжди покінчити з цією нісенітницею.

Імператор розсміявся, потім захлинувся повітрям і знову зайшовся кашлем.

— Ну, хіба це не геніальний спосіб вибити ґрунт з-під ніг нашої Ліги захисту простолюдинів? Яка приваблива контрпропозиція у відповідь на їхні заклики знищити аристократію! Не думаю, що навіть найзавзятішому з них могло б спасти на думку настільки радикальне рішення. Ви небезпечна людина, лорд Форкосиган.

— Ви запитали мою думку.

— Так, вірно. І ти завжди її мені висловлював. Дивно. — Імператор зітхнув. — Перестань викручуватись, Ейрел. Від цього тобі все одно не відкараскатися. Дозволь мені викласти все коротенько. Для регентства

необхідна людина бездоганного походження, не старше середнього віку, з гарним військовим послужним списком. Він повинен бути популярний серед підлеглих йому офіцерів і рядових, добре відомий народу, і насамперед — він повинний користуватися повагою генштабу. Досить безжалісний, щоб втримувати практично абсолютну владу в цьому божевільному будинку протягом шістнадцяти років, і досить чесний, щоб коли минуть ці шістнадцять років передати її хлопчиськові, який, без сумніву, буде ідіотом. Я був таким у свої двадцять, та й ти, наскільки я пам'ятаю, теж... Ах, так — ще він повинний бути одружений і щасливий в шлюбі. Це зменшує спокусу стати ліжковим імператором через принцесу. Коротше кажучи, це повинен бути ти.

Фортала посміхнувся. Форкосиган спохмурнів.

У Корделії засмоктало під ложечкою.

— О, ні, — напружено промовив Форкосиган. — Цього вам на мене не звалити. Це дикість. Щоб я, я і ніхто інший, зайняв місце його батька, говорив з хлопчиком від його імені, став радником його матері... це не просто дико. Це непристойно. Ні.

Фортала був явно здивований його гарячністю.

— Деяка скромність задля пристойності — це одне, Ейрел, але не можна ж так переборщувати! Якщо тебе тривожить голосування, то можеш не сумніватися — голоси більшості вже в нас в кишені. Всі бачать, що ти найпридатніший кандидат на цю роль.

— Всі явно зовсім цього не бачать. Фордаріан негайно стане моїм ворогом, як і міністр заходу. А що стосується абсолютної влади, то вам, сер, відомо, наскільки ефемерне ЁЁ це поняття. Тендітна ілюзія, яка базується на... одному Богу відомо, на чому. На магії. Спритності рук. Вірі в власну пропаганду.

Імператор знизав плечима — дуже обережно, щоб не збити трубки, які його обплутували.

— Ну, це буде вже не моя проблема. Нехай про це турбуються принц Ґреґор і його мати. І... та людина, яку вдасться вмовити підтримати їх у важку годину. Як довго, по-твоєму, вони протримаються без допомоги? Один рік? Два?

— Півроку, — пробурмотів Фортала.

Форкосиган похитав головою.

— Ви й у минулий раз, перед Ескобаром, затисли мене в кут цим аргументом — "що буде, якщо". Він був помилковим тоді — хоча мені знадобився якийсь час, щоб зрозуміти це. І зараз це теж неправда.

— Не неправда, — заперечив імператор. — Як тоді, так і зараз. Я зобов'язаний так думати.

Форкосиган трохи відступив:

— Так, я розумію, що зобов'язані. — Він напружено вдивлявся в чоловіка, який лежить на розкішному ліжку. — Але чому саме я? У Фортали більше політичного досвіду. У принцеси більше прав. Квінтілліан вчепливіший в питаннях, що стосуються внутрішніх справ. У вас є навіть талановитіші військові стратеги. Форлакіал. Або Канзіан.

— Але третього ти вже не назвеш, — пробурмотав імператор.

— Ну... можливо. Але ви повинні зрозуміти мене. Я не настільки незамінний, як ви, по якійсь незрозумілій причині, вважаєте.

— Саме навпаки. З мого погляду, ти володієш двома унікальними перевагами. Я не втрачав їх з поля зору з того дня, як ми вбили старовину Юрія. Я завжди пам'ятав, що не буду жити вічно... надто багато отрути зібралося в моїх хромосомах. Вона накопичувалася в мені, поки я воював з цетагандійцями під проводом твого батька, не піклуючись про чистоту методів, не сподіваючись дожити до старості. — Імператор знову посміхнувся і перевів погляд на Корделію, яка уважно і невпевнено стежила за їхньою бесідою. — З п'яти людей, що мають по крові і закону більше прав на барраярську імперію, ніж я, ти очолюєш список. Ха! — додав він. — Я не помилявся. Так і знав, що ти не сказав їй. Нечесно, Ейрел.

Зблідла Корделія звернула широко розкриті сірі очі на Форкосигана. Той роздратовано похитав головою:

— Неправда. Спадкування по материнській лінії.

— Суперечка, яку ми не станемо продовжувати тут. Але якщо хто-небудь здумає скинути принца Ґреґора на підставі законів про спадкування, то йому доведеться спершу або ліквідувати тебе, або запропонувати тобі імперію. Ми всі знаємо, як важко тебе убити. І ти — єдина людина, єдина в цьому списку, яка, я знаю абсолютно достовірно, не рветься до трону. І свідченням тому — розвіяний вітром порох Юрія Форбарри. Інші можуть думати, що ти просто кокетуєш. Але я ж знаю.

— Дякую вам за це, сер, — відповів Форкосиган з похмурим виглядом.

— Як додаткову причину можу тобі нагадати, що в ролі регента тобі найлегше запобігти такому повороту подій. Ґреґор — твоє рятувальне коло, мій хлопчику. Ґреґор — це все, що стоїть між тобою і ризиком стати мішенню. Твоя єдина надія на рай.

Граф Фортала повернувся до Корделії.

— Леді Форкосиган, може й ви приєднаєте до нас свій голос? Здається, ви дуже добре його розумієте. Скажіть йому, що ця робота саме для нього.

— Коли ми прийшли сюди, — повільно промовила Корделія, — з цією мрячною обіцянкою посади, я припускала, що стану умовляти його погодитися. Йому потрібна велика робота. Він створений для неї. Повинна зізнатися, що такої пропозиції я не чекала. — Вона вп'ялася на вишите покривало, не в змозі відірвати очей від вигадливого строкатого візерунка. — Але я завжди вважала, що... випробування — це дар. А великі випробування — великий дар. Не витримати випробування — це нещастя. Але відмовитися від нього — отже відмовитися від дару. А це гірше, непоправніше, ніж нещастя. Ви розумієте, про що я?

— Ні, — сказав Фортала.

— Так, — сказав Форкосиган.

— Мені завжди здавалося, що віруючі значно безжальніші атеїстів, — зауважив Езар Форбарра.

— Якщо ти дійсно вважаєш це неправильним, — продовжувала Корделія, звертаючись до Форкосигана, — це одне. Може, в цьому і полягає твоє випробування. Але якщо вся справа тільки в остраху поразки... Ти не маєш права відкинути такий дар.

— Це непосильна ноша.

— Іноді таке трапляється.

Він мовчки відвів її вбік, до високих вікон.

— Корделія... ти навіть не уявляєш, що це буде за життя. Ти думаєш, наші державні діячі оточують себе охороною задля престижу? Якщо в

них і буває хоч хвилина спокою, то вона купується ціною пильності двадцяти чоловік. Будь-якого сепаратного миру не існує. Три покоління імператорів витратили себе без залишку, намагаючись розплутати вузол насильства в нашій політиці, але дотепер кінця цьому не видно. І я не стану тішити себе марнолюбною думкою, що зможу досягти успіху там, де він зазнав невдачі. — Форкосиган вказав поглядом на величезне ліжко.

Корделія похитала головою.

— Невдача не лякає мене так, як раніше. Але я хотіла б процитувати тобі одне висловлювання. "Відхід, що не має інших мотивів, крім власного спокою, — це остаточна поразка, без єдиного зернятка майбутньої перемоги". По-моєму, людина, що сказала це, знала, що говорить.

Форкосиган повернувся до вікна, невидюще дивлячись вдалину.

— Справа навіть не в бажанні спокою. Зараз я кажу про страх. Про найелементарніший, некрасивий жах. — Він сумно посміхнувся їй. — Знаєш, колись вважав себе хоробрим. Потім зустрів тебе і знову відкрив для себе страх. Я вже забув, що значить жити майбутнім.

— Так, я теж.

— Я не зобов'язаний приймати цю пропозицію. Я можу відмовитися.

— Можеш?

Їх очі зустрілися.

— Це не те життя, яке ти чекала, залишаючи Колонію Бета.

— Я приїхала не за якимсь життям. Я приїхала до тебе. Ти хочеш цього?

Він надтріснуто розсміявся.

— Господи, що за питання. Такий шанс випадає раз в житті. Так. Я хочу цього. Але це отрута, Корделія. Влада — страшний наркотик. Подивися, що вона зробила з ним. Він же ж теж колись був нормальною і щасливою людиною. Напевно, кожну іншу пропозицію я міг би відкинути навіть не моргнувши оком.

Фортала демонстративно обперся на свій ціпок і голосно вимовив:

— Наважуйся ж, Ейрел. В мене вже ноги болять. Нащо ця недоречна делікатність? Кожен з моїх знайомих вчинив би вбивство задля цієї посади. А тобі пропонують її без всяких умов.

Тільки Корделія й імператор знали, чого Форкосиган коротко розсміявся. Потім він зітхнув, подивився на свого пана і кивнув.

— Ну що ж, старий. Я знав, що ти знайдеш спосіб правити з могили.

— Так. Моя примара буде переслідувати тебе постійно.

Зависла коротка пауза — імператор звикав до своєї перемоги.

— Тобі потрібно негайно зайнятися формуванням власного штату. Капітана Негрі я залишу принцесі і моєму онуку, для їх служби безпеки. Але, можливо, ти захочеш взяти собі командора Ілліана.

— Так. Я думаю, ми з ним відмінно спрацюємося. — Темне обличчя Форкосигана освітила якась приємна думка. — І я знаю, кому доручу

роботу мого особистого секретаря. Тільки його треба для цього підвищити — дати лейтенанта.

— Фортала подбає про це. — Імператор втомлено відкинувся на подушки і знову відкашлявся. Губи його посірішали. — Подбає про все. Напевно, краще покликати лікаря назад. — Слабким змахом руки він велів їм вийти.

Вийшовши з імператорської резиденції, Форкосиган і Корделія занурилися в тепле повітря пізнього літнього вечора — м'яке і трохи сірувате через туман, що піднімався з ріки. За ними йшли їх нові охоронці, вдягнені в знайому чорну форму.

Тільки-но закінчилася тривала нарада з Форталою, Негрі й Ілліаном. Корделія очманіла від кількості охоплених під час обговорення питань. Вона з заздрістю помітила, що для Форкосигана не було проблемою встежити за ними; більш того — він сам і задавав темп.

В його обличчі проявилася напружена зосередженість, цілеспрямованість, енергія била джерелом — таким вона його ще не бачила після свого приїзду на Барраяр. "Він знову ожив, — думала вона. — Погляд звернений назовні, а не всередину; вперед, а не назад. Як при першій нашій зустрічі. Я рада. Незалежно від того, чим нам це загрожує".

Форкосиган клацнув пальцями і загадково вимовив:

— Нашивки. Перша зупинка — резиденція Форкосиганів.

Вони проїжджали повз офіційну графську резиденцію під час їхньої останньої поїздки в Форбарр-Султану, але всередині будинку Корделія була вперше. Перестрибуючи через дві сходинки, Форкосиган вибіг по широких кручених сходах нагору, до себе. Його кімната була просторою, скромно обставленою, з вікнами, які виходять на сад за будинком. На

ній лежала та ж відзнака довгих від'їздів хазяїна, що й на кімнаті Корделії в будинку її матері. У шафах і шухлядах залягали археологічні шари колишніх захоплень.

Певна річ, там виявилися сліди інтересу до стратегічних ігор, військової і загальної історії. Набагато дивнішою знахідкою стала папка з пожовтілими від часу малюнками, виконаними олівцем і тушшю. Форкосиган витяг її, порпаючись в шухляді, набитій медалями і сувенірами вперемішку із всіляким мотлохом.

— Це твої? — поцікавилась Корделія. — Дуже непогано.

— Захоплювався, коли був підлітком, — пояснив він, продовжуючи копатися в шухляді. — І потім теж. Покинув, коли мені було за двадцять. Часу не вистачало.

Його колекція медалей могла розповісти цікаву історію. Ранні, не занадто значні нагороди були акуратно розкладені і приколені до оксамитових подушечок з відповідними надписами. Пізні, значно почесніші, були недбало звалені в банку. Одна з медалей, в якій Корделія розпізнала вищу барраярську нагороду за доблесть, була запхнута в далекий кут шухляди, і стрічка її зім'ялася і заплуталася.

Вона присіла на ліжко і переглянула вміст папки. В основному це були ретельно промальовані архітектурні начерки, але знайшлося там і кілька зображень фігур і портретів, виконаних не так вправно. На деяких була зображена напрочуд красива молода жінка з короткими темними кучерями — іноді вдягнена, іноді оголена. Прочитавши підписи до них, вражена Корделія зрозуміла, що це портрет першої дружини Форкосигана. Серед його речей більше будь-де не зустрічалося її зображень. Були там і три малюнки з портретом молодої людини, яка сміється, і підписом "Гес", обличчя якого здавалося щемливо знайомим. Корделія подумки додала йому двадцять років і двадцять п'ять кілограм

ваги, і кімната немов похитнулася, коли вона впізнала адмірала Форрат'єра. Вона поспішно закрила папку.

Форкосиган нарешті знайшов те, що шукав: пару червоних лейтенантських нашивок.

— Відмінно. Так швидше, ніж заїжджати в штаб-квартиру.

В імператорському військовому госпіталі їх зупинив санітар.

— Сер? Години відвідування вже закінчилися, сер.

— Що, хіба вам зі штаб-квартири будь-хто не зателефонував? Де там цей хірург?

Нарешті відшукався хірург Куделки — той самий, що працював над його рукою під час першого візиту Корделії.

— Адмірал Форкосиган, сер. Ні, певна річ, обмеження годин відвідування на нього не поширюються. Дякую, санітар, ви вільні.

— Цього разу я не просто відвідувач, лікар. Офіційна справа. Я маю намір позбавити вас від вашого пацієнта, якщо його фізичний стан дозволяє. Куделка отримав нове призначення.

— Нове призначення? Та він через тиждень має бути комісований! Яке може бути призначення? Що, всі абсолютно не читали моїх доповідей? Він ледь може ходити.

— Йому й не обов'язково. Його нова посада — адміністративна. Сподіваюся, руки в нього працюють нормально?

— Цілком.

— Лікування вже завершене?

— Залишилися незначні дрібниці, кілька останніх перевірок. Я просто тримав його до кінця місяця, щоб у нього закінчився четвертий рік служби. Все-таки збільшення до пенсії.

Перебравши дискети і папери, Форкосиган видав потрібні лікарю:

— От. Запхніть це у свій комп'ютер і випишіть його. Підемо, Корделія, зробимо йому сюрприз. — За весь день він не виглядав щасливішим, ніж зараз.

Куделку вони застали вдягненим все-ще по денному в чорну польову форму. Він мучив свою руку вправою на координацію, тихенько чортихаючись.

— Здрастуйте, сер, — неуважно привітав він Форкосигана. — Лихо цієї чортової бляшаної нервової системи в тому, що її будь-чому не можна навчити. Тренування допомагає тільки живому. Хоч головою об стінку бийся. — Він із зітханням припинив вправи.

— Краще не варто. Голова тобі ще придасться.

— Напевно. Хоча це завжди не було моєю сильною характеристикою. — Куделка задумливо і пригнічено вп'явся в стіл, потім згадав, що перед командиром треба триматися життєрадісно. Піднімаючи очі, він випадково глянув на годинник. — А чому ви тут так пізно, сер?

— Приїхав в справах. То які у вас плани на наступні кілька тижнів, мічман?

— Ну, на наступному тижні мене відправляють у відставку. Я ненадовго з'їжджу додому. Потім, напевно, почну шукати роботу. Ще не знаю, яку саме.

— Мені дуже шкода порушувати ваші плани, лейтенант Куделка, — промовив Форкосиган, зберігаючи незворушний вираз обличчя, — але ви отримали нове призначення.

І він виклав на столик — по черзі, як відмінну карткову комбінацію, — нове призначення Куделки, наказ про підвищення і пару червоних нашивок на комір.

Ніколи ще Корделія з таким задоволенням милувалася виразною фізіономією Куделки. У той момент його обличчя уособлювало собою картину збентеження і відродження надії. Він обережно взяв призначення і прочитав його.

— О, сер! Я знаю, що це не жарт, але тут, певно, якась помилка! Особистий секретар обраного регента? Я в цьому не розуміюсь. Це непосильна робота, я не впораюся!

— Знаєте, майже те саме сказав і сам обраний регент, коли йому запропонували цю роботу, — сказала Корделія. — Отже, будете вчитися разом.

— Чому він вибрав мене? Ви порекомендували, сер? Якщо вже на те пішло... — Він перевернув лист наказу, перечитуючи його заново, — ...хто, власне, стане регентом?

Він підняв очі на Форкосигана і нарешті зрозумів.

— Боже мій, — прошептав він. Всупереч чеканням Корделії, він не розплився у вітальній посмішці; навпроти, посерйознішав. — Це... пекельна робота, сер. Але по-моєму, уряд нарешті зробив правильний крок. Для мене буде великою честю знову служити вам. Дякую.

Форкосиган кивнув, погоджуючись і приймаючи подяку.

Але, взявши наказ про підвищення, Куделка все-таки посміхнувся.

— І за це вам теж вдячність, сер.

— Не дякуй мені заздалегідь. Я з тебе за них кривавий піт вичавлю.

Посмішка Куделки стала ще ширшою.

— Це нам не вперше.

Він незграбно завовтузився з нашивками.

— Дозвольте мені, лейтенант, — попросила Корделія. Він підняв на неї оборонний погляд. — Мені буде приємно, — додала вона.

— Вважатиму за честь, міледі.

Корделія дуже акуратно прикріпила нашивки до його коміра і відступила назад, милуючись своєю роботою.

— Мої вітання, лейтенант.

— Завтра можете отримати новенькі, блискучі, — сказав Форкосиган. — А на сьогодні згодяться і ці. Зараз я тебе звідси забираю. Розмістимо тебе на ніч в резиденції графа, мого батька, тому що робота починається завтра на світанку.

Куделка помацав червоні прямокутнички.

— Це ваші, сер?

— Колись були мої. Сподіваюся, з ними до тебе не прилипне моя постійна невдача... Носи їх на здоров'я.

Куделка кивнув і розуміюче посміхнувся. Він явно вважав жест Форкосигана куди багатозначнішим, аніж той дозволив собі виразити на словах. Але вони обидва прекрасно розуміли один одного і без слів.

— Навряд чи мені знадобляться нові, сер. Люди подумають, що я ще вчора був мічманом.

Пізніше, лежачи в затишній темряві в міському будинку графа, Корделія згадала про те, що викликало її цікавість.

— Що ти сказав імператорові про мене?

Він поворухнувся поруч з нею і дбайливо накрив її плече простирадлом.

— Хм? Ах, це. — Він забарився. — Езар розпитував мене про тебе під час нашої суперечки про Ескобар. Мав на увазі, що ти похитнула мою витримку. Я тоді не знав, чи побачу тебе знову. Він хотів зрозуміти, що я знайшов в тобі. Я сказав йому... — він знову зам'явся, і продовжив майже боязко, — що ти, немов джерело, що дає воду, поширюєш честь всюди навколо себе.

— От дивовижно. Я зовсім не відчуваю себе переповненою честю, або чим-небудь ще — крім, мабуть, розгубленості.

— Природно. Джерело будь-чого не залишає для себе.

Лоїс Макмастер Буджолд, "Осколки честі" — Епілог

ПІДСУМКИ

Розбитий корабель висів у просторі — темна громада, яка пливе в мороці. Він все ще обертався — повільно, ледь помітно; от його край

затьмарив і поглинув яскраву точку зірки. Прожектори збиральної команди висвічували каркас того, що було колись кораблем.

"Мурахи, які роздирають мертвого метелика, — думав Феррел, дивлячись на оглядовий екран. — Стерв'ятники..."

Він різко видихнув, намагаючись впоратись з сум'яттям, і уявив собі корабель таким, яким той був всього лиш кілька тижнів тому. Думкою виправив ушкодження, з'єднав уламки... І перед його внутрішнім поглядом постав крейсер, оживлений візерунком строкатих вогнів, які завжди нагадували Феррелу нічне свято на іншому березі ріки. Слухняний до будь-якого руху думки, що живе під пілотським шоломом, на контактах якого людина і машина з'єднувалися й зливалися воєдино. Стрімкий, блискучий, практичний... Його більше нема.

Феррел подивився праворуч і зніяковіло відкашлявся.

— Отже, медтехнік, — звернувся він до жінки, яка стояла поруч з його кріслом, так само безмовно дивлячись на екран. — От наша стартова точка. Гадаю, для початку треба задати параметри пошуку.

— Так, будь ласка, офіцер-пілот. — Її грубуватий низький голос відповідав її вікові — за припущенням Феррела, біля сорока п'яти. Темне, пронизане сивиною волосся було коротко підстрижене — задля зручності, а не для краси; стегна роздалися. На рукаві темно-червоної форми медичної служби Ескобару поблискувала вражаюча колекція вузеньких срібних шевронів, кожен — за п'ять років служби. Схоже, ветеран. У Феррела не було поки навіть одного, і його стегна — та й все тіло — ще зберігали юнацьку худорлявість.

Але вона всього лиш технік, нагадав він собі, навіть не лікар. А він дипломований пілот, офіцер флоту. Його нейронні імпланти повністю налагоджені, процес навчання взаємодії з кораблем завершений. Він закінчив навчання, отримав диплом і сертифікат пілота — на своє

найглибше засмучення, всього на якихось три дні спізнившись до участі в війні, яку вже називали Стодвадцятиденною. Хоча насправді вона протривала всього 118 днів і ще трохи менше години, рахуючи з того моменту, коли авангард барраярського флоту проник в локальний простір Ескобару, і закінчуючи тієї хвилиною, коли останні вцілілі кораблі супротивника, відходячи від контратаки, прошмигнули в нору п-ч-тунелю.

— Ви залишитеся тут, щоб відразу бути напоготові? — запитав він. Вона похитала головою.

— Поки ні. Прилеглий район за останні три тижні вже ґрунтовно обшукали. Я не думаю, що ми виявимо хоч щось на перших чотирьох витках, хоча будь-коли не перешкодить перевірити ще раз. Мені потрібно дещо підготувати на своєму робочому місці, а потім я, мабуть, ненадовго задрімаю. Ми в останні місяці мали дуже багато роботи, — додала вона перепрошуючим тоном. — Людей не вистачає, ви ж знаєте. Але якщо все-таки знайдете що-небудь, будь ласка, покличте мене. Коли є можливість, я волію сама здійснювати захоплення.

— Добре. — Він розвернув своє крісло до пульта. — На яку мінімальну масу ви хочете налаштуватися? Напевно, кілограм сорок?

— Я віддаю перевагу стандарту в один кілограм.

— Один кілограм?! — Він здивовано втупився на неї. — Ви жартуєте?

— Жартую? — Вона зі здивуванням подивилася на нього, потім на обличчі її відбилося розуміння. — О, звичайно. Ви оперуєте поняттями цілого... Але розумієте, я можу провести ідентифікацію навіть по зовсім невеликому фрагменту. Я б не заперечувала проти збору й навіть дрібніших часток, але коли пошукова маса менша від одного кіло витрачаєш надто багато часу на помилкові тривоги — мікрометеори й інше сміття. Тому один кілограм постає найпрактичнішим компромісом.

— Ох. — Але він слухняно налаштував сенсори на мінімальну масу в один кілограм і запустив програму пошуку.

Вона коротко кивнула йому і покинула крихітну кермову рубку.

Їх застарілий кур'єрський корабель був витягнений з корабельного смітника і спішно переоснащений на транспортувальник особового складу — для середніх чинів, оскільки всі нові кораблі встигли прибрати до рук вищі чини. Але, як і сам Феррел, корабель трохи спізнився з випуском і не встиг взяти участь у війні. Так що їх обох спрямували на це нудне завдання, яке, на його думку, було анітрохи краще роботи сантехника. А може, навіть гірше.

Феррел кинув ще один погляд на екран переднього огляду, на якому виднілися корабельні останки з визираючим каркасом — подібно до кісток, які випирають зі шкіри при посмертному розкладі — і похитав головою, обтяжений безглуздістю всього цього. Потім з вдоволеним віддихом він опустив рамку шолома на голову, приєднавши тим самим його до сріблястих кружечків на чолі і скронях, закрив очі і став до безпосереднього керування кораблем.

Він відчув, як довкола нього розкинувся космос, текучий, як морська вода. Він був кораблем, він був рибою, він був людиною-амфібією — безмежним, не потребував дихання, не відчував болю. Він ввімкнув двигуни, наче вивергнувши полум'я з кінчиків пальців, і почав повільний поступ по пошуковій спіралі.

— Медтехнік Боні? — промовив він, з'єднавшись через інтерком з її каютою. — Здається, в мене є дещо для вас.

Вона з'явилася на екрані інтеркому, потираючи заспані очі.

— Вже? Котра година? Ох. Певно, я змучилась навіть сильніше, ніж припускала... Зараз буду, пілот.

Феррел потягнувся і виконав кілька вправ, не вилазячи з крісла. Це була довга і нудна вахта. Він повинен був би зголодніти, але те, що він споглядав зараз на оглядових екранах, відбило в нього щонайменший апетит.

Незабаром заявилася Боні і сіла в сусіднє крісло.

— О, цілком правильно, офіцер-пілот. — Вона ввімкнула управління зовнішнім буксирним променем і розім'яла пальці, перш ніж доторкнутися до пульту.

— Так, тут нема підстав для сумнівів, — погодився він, відкидаючись на спинку крісла і спостерігаючи за її роботою. — А навіщо так панькатись з буксиром? — поцікавився він, помітивши, наскільки малу потужність вона використовує.

— Ну, вони ж бо проморожені наскрізь, як ви певно знаєте, — відповіла вона, не відриваючи погляду від показань приладів. — Крихкі. Якщо переміщувати їх занадто швидко, то вони можуть вдаритися об що-небудь і розбитися вщент. Давайте-но спершу припинимо це огидне обертання, — додала вона, нібито про себе. — Повільне обертання ще терпиме. Цілком презентабельне. Але от таке швидке вертіння... напевно, їм від нього ніяково, як вам здається?

Він відірвав погляд від екрану і вп'явся на неї.

— Вони ж мертві, мадам!

Вона повільно посміхнулася, дивлячись на екран. Труп, який роздувся від декомпресії, зі скорченими, немов зведеними судорогою, руками і ногами, тихо підпливав до вантажного відсіку.

— Ну, це ж не їх провина, правда? Це один з наших, я бачу його форму.

— Фу! — повторив він, потім зніяковіло розсміявся. — Ви поводитеся так, наче насолоджуєтесь цим.

— Насолоджуюся? Ні... Але я вже дев'ять років працюю в службі пошуку й упізнання. Я не надто переймаюсь. І вже безсумнівно, робота в космосі завжди приємніша, ніж планетарна.

— Приємніша? З цією моторошною декомпресією?

— Так, але зате низька температура. А відтак нема розкладу.

Він зробив глибокий вдих і повільно видихнув.

— Зрозуміло. Напевно... через якийсь час трохи... черствієш. А правда, що ваша братія називає їх трупокрижинками?

— Деякі називають, — визнала вона. — Я — ні.

Вона обережно провела понівечений труп через шлюз вантажного відсіку і закрила люк. — Встановити температурний режим на повільне розмороження, і через кілька годин з ним можна буде працювати, — промурмотіла вона, піднімаючись з крісла.

— Як же ви називаєте їх? — запитав він.

— Людьми.

Винагородивши його здивування легкою посмішкою, Боні попрямувала в тимчасовий морг, який розмістився по сусідству з завантажувальним відсіком. Під час перерви Феррел, вабленій нездоровою цікавістю, теж спустився туди і з острахом зазирнув у двері. Медтехнік сиділа за своїм робочим столом. Стіл в центрі приміщення ще був пустий.

— Е-е... привіт.

Вона підняла голову і посміхнулася.

— Здравствуйте, офіцер-пілот. Заходьте.

— Е-е, дякую. Знаєте, ні до чого всі ці церемонії. Звіть мене Фалько, якщо хочете, — сказав він, входячи.

— Звичайно. А мене звуть Терса.

— Ой, правда? У мене є кузина, теж Терса.

— Це розповсюджене ім'я. Коли я вчилася в школі, в моєму класі завжди було не менше трьох Терс. — Вона встала і перевірила покази індикатора біля дверей вантажного відсіку. — Зараз він вже майже готовий для обробки. Витягнений на берег, якщо можна так висловитися.

Феррел шморгнув носом і відкашлявся, роздумуючи, залишитися йому чи піти.

— Що за дика риболовля. — "Мабуть, все-таки краще піти".

Вона взяла пульт управління гравіплатформи й провела її за собою в вантажний відсік. Відтіля долинув глухий стукіт, а потім з дверей виплила керована медтехніком платформа — вже завантажена. Труп був вдягнений в синю форму корабельного офіцера і густо покритий памороззю, яка облуплювалася або капала на підлогу, коли Боні перекладала тіло на стіл. Феррел зіщулився від відрази. "Безперечно варто піти". Але він продовжував стояти, притулившись до дверного косяка і спостерігаючи з безпечної відстані.

Вона взяла з переповненої полиці над столом якийсь пристрій, приєднаний шнуром до комп'ютера. Інструмент розміром з олівець, спрямований на очі трупа, випустив тонке синє промінячко.

— Ідентифікація за сітківкою, — пояснила Терса. Витягши з полиці аналогічно підімкнену прямокутну пластину, вона по черзі притисла її до кожного пальця огидної туші. — І по відбитках пальців, — продовжила вона. — Я завжди здійснюю обидві процедури, а потім перевіряю, чи збігається результат. Одному лиш тесту на сітківку довіряти не можна — очі можуть бути ушкоджені. А помилкова ідентифікація може завдати болю рідним. Хм-м. — Вона подивилася на екран. — Лейтенант Марко Делео. Двадцять два роки. Ну що ж, лейтенант, — люб'язно звернулася вона до небіжчика, — подивимося, що я можу зробити для вас.

Вона приклала спеціальний розрядник до суглобів, відновлюючи їх рухливість, і почала роздягати труп.

— А ви часто розмовляєте з... ними? — запитав збентежений Феррел.

— Завжди. Ввічливість, врешті-решт. Деякі процедури, яким я їх піддаю, доволі-таки неделікатні, але їх все-таки можна зробити з чемністю.

Феррел похитав головою.

— Я особисто вважаю, що це непристойно.

— Непристойно?

— Уся ця метушня з мертвими тілами. Стільки зусиль і витрат на те, щоб зібрати їх. Тобто, їм же ж вже все одно. П'ятдесят-сто кілограм м'яса, яке розкладається. Краще було б просто залишити їх в космосі.

Навіть трохи не скривджена Боні знизала плечима, продовжуючи займатися своєю справою. Вона склала одяг і вийняла вміст кишень, виклавши його в ряд на столі.

— Мені подобається оглядати кишені, — зауважила вона. — Згадую, як у дитинстві я ходила до кого-небудь в гості. Коли я навіщось піднімалася на верхній поверх, то любила заглядати в кімнати і дивитися, які речі є в хазяїнів будинку, як вони їх утримують. Охайні кімнати завжди вселяли мені повагу — сама я будь-коли не вміла тримати речі в порядку. А якщо в кімнаті був розгардіяш, то я знала, що зустріла споріднену душу. Речі людини — це щось на зразок зовнішньої оболонки її розуму, на зразок раковини молюска. Я люблю уявляти собі, якими людьми вони були, судячи з їх кишень. Хто акуратним, хто нечупарою; хто тримав у кишенях тільки найнеобхідніше, хто набивав їх особистими речами... От, наприклад, лейтенант Делео. Напевно, він був дуже відповідальним. Все суворо за статутом, за винятком маленького відеодиска з дому. Напевно, від дружини. По-моєму, він був доволі милою людиною.

Вона акуратно склала колекцію речей у пакет з відповідною биркою.

— Але ви ж не збираєтеся дивитися цей запис? — жахнувся Феррел.

— Ні, звичайно. Це було би вторгненням у особисте життя.

Він хрипко реготнув:

— Не вловлюю різниці.

— Ах.

Вона закінчила медичний огляд, підготувала пластиковий мішок і взялася обмивати труп. Коли вона дійшла до обережного чищення в

області геніталій, необхідного в зв'язку з розслабленням сфінктера, Феррел нарешті втік.

"Вона просто схибнута, — думав він. — Цікаво, вона вибрала таку роботу, тому що в неї не всі вдома, або навпаки — робота стала причиною її божевілля?"

Феррелу приснилося, що він пливе на шхуні по морю і витягає з води сітки, повні мерців — мокрих, вкритих переливчастою різнобарвною лускою; він піднімав їх на борт і звалював у трюм. Він прокинувся, обливаючись холодним потом. Яким полегшенням було повернутися в пілотське крісло і знову стати одним цілим з кораблем. Корабель був чистим, холодним і досконалим, безсмертним подібно богу; можна було забути, що в тебе колись був сфінктер.

Пройшов ще цілий день, перш ніж вони виловили чергову рибу.

— Дивна траєкторія, — відзначив Феррел, коли Боні зайняла своє місце за пультом керування буксиром.

— Так... О, я бачу його. Це барраярець. Далеко ж його занесло.

— Тьфу ти. Викиньте його назад.

— О, ні. У нас є ідентифікаційні дані на всіх їх загиблих. Це ж було частиною мирних угод, так само як і обмін полоненими.

— Якщо згадати, що вони витворяли з нашими полоненими, не думаю, що ми зобов'язані щось робити для них.

Вона знизала плечима.

Барраярський офіцер виявився високою, широкоплечою людиною; судячи з нашивок на комірі — командором. Медтехнік оточила його такою ж турботою, що і лейтенанта Делео. І навіть більшою: вона приклала чималі зусилля на те, щоб випрямити тіло, і довго масажувала кінчиками пальців покрите плямами обличчя, намагаючись повернути йому хоч трохи людського вигляду. Феррел спостерігав за цим процесом із постійно зростаючою відразою.

— Шкода, що в нього так сильно розсунулися губи, — зауважила Терса не відволікаючись. — Це додає йому нехарактерно хижий вигляд. По-моєму, він був доволі симпатичним хлопцем.

В одній з його кишень виявився невеликий медальйон, у якому був захований крихітний скляний пухирець із прозорою рідиною. Внутрішній бік золотої кришки був густо поцяткований вигадливими завитками барраярського алфавіту.

— Що це? — поцікавився Феррел.

Піднісши медальйон до світла, воно уважно розглянула його.

— Це щось на зразок талісмана, або пам'ятного сувеніру. За останні три місяці я багато чого дізналась про барраярців. Перетрусиш десяток з них — і в дев'ятьох напевно виявиться в кишенях який-небудь медальйон або амулет на щастя. Причому офіцери в цьому будь-чим не відрізняються від рядових.

— Дурний забобон.

— Не знаю, забобон це чи ж просто звичай. Один раз ми обробляли пораненого полоненого... він стверджував, що це всього лише данина традиції. Талісмани за звичаєм дарують солдатам, але всі в них не вірять. Однак коли ми спробували забрати в нього амулет, роздягаючи перед операцією, він почав пручатися. Перш ніж дали наркоз, його

насилу утримували три санітара. По-моєму, це було доволі неслабо для людини, у якого відірвало обидві ноги. Він плакав... хоча, звичайно, він був у стані шоку.

Мимоволі заінтригований, Феррел розглядав медальйон, погойдуючи його на короткому ланцюжку. Медальйон був зчеплений із ще одним кулоном — пасмом волосся, запаяним в прозорий пластик.

— Це щось подібне до святої води? — поцікавився він про прозору кульку з рідиною.

— Майже. Це дуже розповсюджений талісман — називається "материнські сльози". Цікаво, чи зможу я розібрати напис... Схоже, він зберігав цей медальйон уже багато років. Тут написано "мічман", і дата... Очевидно, він був подарований йому з нагоди присвоєння офіцерського звання.

— Але це ж не справжні сльози?

— Навпаки, найсправжніші. Саме тому вони й повинні служити захистом.

— Схоже, це не занадто діючий засіб.

— Так, схоже що... ні.

Феррел іронічно хмикнув.

— Ненавиджу цих хлопців, але при цьому мені наче навіть шкода його матір.

Боні забрала в нього ланцюжок з кулонами, піднесла кучерик у пластмасі до світла і прочитала напис.

— Не шкодуйте її. Вона щаслива жінка.

— Як так?

— Це її посмертний кучерик. Судячи з напису, вона вмерла три роки тому.

— І це теж повинно приносити успіх?

— Ні, не обов'язково. Просто пам'ять, наскільки я розумію. Доволі милий звичай. Найогидніший талісман, з яким мені доводилося зіштовхуватися, та й найунікальніший, являв собою маленький шкіряний мішечок, який висів на шиї хазяїна. Він був наповнений землею і листям, в яких знаходилося те, що я спочатку прийняла за кістяк якоїсь тварини, наприклад жаби, сантиметрів десяти довжиною. Але потім придивилася краще і зрозуміла, що це кістяк людського зародка. Дуже дивно. По-моєму, це якась чорна магія. Доволі несподівано було знайти таку річ на офіцері інженерної служби.

— Не схоже, що їм від них було якесь пуття, а?

Вона криво посміхнулася:

— Ну, якщо існують такі, котрі допомагають, то я їх не побачу, чи не так?

Терса перейшла до наступного етапу: перш ніж упакувати барраярця в мішок і повернути його в холодильник, вона вичистила його одяг і обережно одягла труп.

— Барраярці просто навісні стосовно всього військового, — пояснила вона. — Я завжди намагаюся залишити їм їхню уніформу. Вона так багато значить для них — напевно, у ній їм затишніше.

Феррел неспокійно насупився.

— Я все одно вважаю, що його треба було викинути.

— Аж ніяк, — заперечила медтехнік. — Подумайте про всю роботу, результатом якої він є. Дев'ять місяців вагітності, пологи, два роки пелюшок, і це ж тільки початок. Десятки тисяч сніданків, обідів і вечерь, тисячі казок на ніч, роки навчання. Десятки вчителів. Та й все це військове навчання теж. Безліч людей вклали в нього свою працю.

Вона приладнала пасмо неслухняного волосся на голові небіжчика.

— Колись в цій голові був цілий всесвіт. Доволі високе звання для його віку, — додала вона, глянувши на монітор. — Тридцять років, командор Арістид Форкалоннер. Як самобутньо звучить. Дуже барраярське ім'я. До того ж фор, з військової касти.

— Касти психопатів-вбивць. Якщо не гірше, — механічно відгукнувся Феррел, але вже без попереднього запалу.

Боні знизала плечима:

— Ну, тепер-то він з'єднався з великою демократією. І в нього були гарні кишені.

Три наступні дні пройшли без єдиної тривоги — лише зрідка траплялися механічні осколки. Феррел починав сподіватися, що барраярець був їхньою останньою знахідкою в цьому рейді. Вони наближалися до кінця пошукового маршруту. "Давно пора, — похмуро міркував Феррел. — Бо в мене від цієї роботи вже починається розлад сну". Але медтехнік звернулася до нього з проханням.

— Якщо ви не проти, Фалько, я хотіла б попросити вас про одну послугу, — сказала вона. — Зробіть ще кілька додаткових витків.

Розумієте, пошуковий район задається виходячи із середніх значень розсіювання, але ж якщо хто-небудь отримав додатковий імпульс під час катастрофи корабля, то їх могло занести і далі.

Феррел не відчував особливого ентузіазму, однак перспектива ще одного дня пілотування була не позбавлена привабливості, і він знехотя погодився. Правота її доводів підтвердилася: не пройшло і півдоби, як вони наткнулися на ще одні спотворені останки.

Коли вони розглянули їх ближче, Феррел тихенько охнув. Це була жінка-офіцер. Боні втягла її на корабель з неймовірною обережністю. Цього разу Феррел зовсім не жадав навідатися в морг, але медтехнік, що вже звикла до його присутності, схоже, чекала його.

— Я... мені не дуже-то хочеться дивитися на знівечену жінку, — спробував відмовитись він.

— Хм-м, — задумливо протягнула Терса. — Хіба це чесно — відкидати людину тільки тому, що вона мертва? Ви б не мали чогось проти її тіла, якби вона була жива.

Він похмуро розсміявся:

— Рівні права для мертвих?

Її посмішка скривилася.

— Чому б і ні? Багато хто з моїх найкращих друзів — трупи.

Він фиркнув.

Вона посерйознішала:

— Мені... якось не хотілося б цього разу бути одній.

Так що він зайняв свою звичайну позицію біля дверей.

Медтехнік вклала на стіл тушу, що була колись жінкою, роздягнула її, обмила і розпрямила. Закінчивши з цим, вона поцілувала мертві губи.

— О Боже, — вигукнув шокований Феррел. Його нудило. — Ви божевільна! Ви просто якась чортова некрофілка! Причому лесбіянка-некрофілка! — Він розвернувся до виходу.

— От, значить, як ви все це зрозуміли? — Голос її був м'який, у ньому як і раніше не було образи. Це його зупинило, і він оглянувся через плече. Вона дивилася на нього так ніжно, як немов би він був одним з її безцінних небіжчиків. — В якому ж дивному світі ви тоді, напевно, живете.

Вона відкрила валізку і дістала відтіля сукню, тонку білизну і пару білих вишитих туфель. Вінчальне вбрання, збагнув Феррел. Ця жінка справжня психопатка...

Вона вдягла труп і ретельно впорядкувала м'яке темне волосся, перш ніж вкласти його в мішок.

— Мабуть, я покладу її поруч з тим милим високим барраярцем, — сказала вона. — По-моєму, вони могли б сподобатися одне одному, якби їм видалась можливість зустрітися за інших обставин. Та й зрештою, лейтенант Делео одружений.

Вона закінчила заповнювати бирку. Підсвідомість намагалася щось підказати Феррелу, але йому, що все ще перебував в стані шоку, будь-як не вдавалося вловити думку. Розуміння вдарило його неначе обухом по голові.

Вона не стала проводити ідентифікацію!

"За двері, геть від цих жахів — от куди тобі варто йти, — сказав він собі. — Ти не хочеш залишатися тут, закладаюсь в цьому".

Але замість цього він, дрижачи від хвилювання, наблизився до трупа і прочитав бирку.

Мічман Сильва Боні, говорив напис. Двадцять років. Його однолітка...

Він затремтів, немов від холоду. Тут, в цій кімнаті, і справді було холодно... Терса Боні закінчила збирати свою валізку і знову повернулася до платформи.

— Дочка? — запитав він. Інших слів не було.

Вона стисла губи і кивнула.

— От вже... неймовірний збіг.

— Нема збігу. Я сама попросилася в цей сектор.

— О. — Він глитнув, повернувся, щоб піти, потім розвернувся назад. Обличчя його палало. — Пробачте за те, що я наговорив...

Вона посміхнулася своєю тихою сумною посмішкою.

— Нічого.

Вони знайшли ще один механічний уламок і тому вирішили зробити ще один виток пошукової спіралі, щоб впевнитися, що всі можливі траєкторії пройдені. І незабаром вони дійсно виявили ще одного мерця

— моторошно знівеченого, який скажено обертався, з зледенілими нутрощами, які вивалилися від якогось могутнього удару.

Служителька смерті проробила свою брудну роботу, жодного разу навіть не поморщившись. Коли справа дійшла до обмивання — задачі, що не вимагає професійної підготовки, — Феррел зненацька запитав:

— Можу я вам допомогти?

— Звичайно, — Вона трохи посунулася, звільняючи місце. — Честь не зменшиться, якщо її розділити.

І він став, боязко, як починаючий послідовник святого, що обмиває свого першого прокаженого.

— Не бійтеся, — сказала вона. — Мертві не можуть вас скривдити. Вони не заподіють вам болю — якщо не рахувати того, що в їх обличчях ви бачите власну смерть. А з цим можна впоратися.

Так, думав він, гарні люди не відвертаються від болю. Але великі... вони йдуть йому назустріч.